BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
26 B
11
2
C. 65. d
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Actio In HENRICVM GARNETVM

Societatis Ieſuiticæ in Anglia

Svperiorem,

Et cæteros qui proditione longè immaniſſima Sereniſſ.

Britanniae Magnae Regem, & Regni Angliae *Ordines puluere fulminali* è medio tollere coniurârunt:

Vnà cum Orationibus Dominorum Delegatorum.

Adiectum eſt ſupplicium de Henrico Garneto *Londini ſumptum.*

Omnia ex Anglico à G. Camdeno Latinè verſa.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LONDINI

Excudebat *Ioannes Norton*, Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus.

Ann. Dom. 1607.

Digitized by Google

8.26.B.2

Digitized by Google

LECTORI.

D*E horrenda, execranda, & longè immaniſsima proditione, & coniuratione* Sereniſsimum Magnæ Britannię monarcham & vniuerſos Regni Anglię Ordines in Comitijs Parlamentarijs ſemel ſimulque puluere fulminali è medio tollendi, *aliquid in lucem ædere, & minùs neceſſarium, & omninò inutile prima fronte videatur. Primùm, cùm Iuſtitia ſuo munere perfuncta ex ſingularibus ipſorum proditorum Confeſsionibus (quas planè & publicè quando pro Tribunali ſiſterentur, agnouerunt & confirmârunt, maxima hominum multitudine circumfuſa) omnem ſcrupulum tollat, & ſingulis cumulatiſsimè ſatisfaciat; maximè cùm ſententiâ latâ, in ipſos ſuo tempore ex lege meritò ſit animaduerſum. Vt enim Lex Iuſtitiæ eſt fundamentum, ita eadem Iuſtitia rectè adminiſtrata Reipub. eſt baſis &*

aurea illa amuſsis quam ad cauſas Ciuiles & criminales decidendas Deus ipſe adhibendam præſcripſit. Secundò quòd hæ proditiones, ſiue Læſæ Maieſtatis Crimina ſunt adeò manifeſta, teſtata, & maioribus quaſi theatris propoſita, vt planè nemo apud nos eadem ignorare præ ſe ferre poſsit. Neceſſarium tamen eſt, & apprimè vtile erit aliquid de iiſdem in publicum dare, tùm quòd incertæ, mendaces, & malè conſutæ Relationes de argumentis & probationibus pro Tribunali prolátis per circulos circumferuntur, tùm etiam quòd præſentium & poſterorum interſit vt Ortus & Auctus atrociſsimæ huius & nefandiſsimæ coniurationis cognoſcantur, & quinam in eadem præcipui Authores, & Actores extiterint, intelligatur.

In

In Priori Actione Die Lunæ, XXVII. Ianuarij *Anno* MDCV. *in Prætorio* Weſtmonaſterienſi hi fuerunt *Domini Delegati*:

Comes Nottinghamiæ.
Comes Suffolciæ.
Comes Wigorniæ.
Comes Deuoniæ.
Comes Northamptoniæ.
Comes Salisburiæ.
Primarius ſiue Capitalis Iuſtitiarius Angliæ.
Primarius ſiue Capitalis Baro Scaccarij.
Petrus Warberton *Eques auratus, & Communium Placitorum Iuſtitiarius.*

Siſtebantur

Digitized by Google

Siſtebantur pro Tribunali hi qui in queſtionem vocati de criminibus lęſę Maieſtatis in Comitatu Midleſexiæ:

1. *Robertus Winter* Armiger.
2. *Thomas Winter* Generoſus.
3. *Guido Fawkes* Generoſus.
4. *Ioannes Grant* Armiger.
5. *Ambroſius Rookwood* Armiger.
6. *Robertus Keyes* Generoſus.
7. *Thomas Bates*.

8. *Euerardus Digbye* ex ordine Equeſtri qui in quæſtionem vocatus erat de crimine læſæ Maieſtatis in *Comitatu Northampton*.

Crimina

Digitized by Google

Crimina læſæ Maieſtatis de quibus Robertus Winter *Armiger*, Tho. Winter *Generoſus*, Guido Fawkes *Generoſus*, Ioannes Grant *Armiger*, Ambroſius Rockwood *Armiger*, Robertus Keies *Generoſus*, & Thomas Bates *in iudicium vocati fuere iuxta forenſem Iuris Municipalis Angliæ formulam.*

QVòd cùm Sereniſſimus Rex Dominus noſter Conſiliariorum ſuorum ſuaſu, & conſenſu conſtituiſſet Ordines Regni conuocare & Comitia Parlamentaria in Vrbe Weſtmonaſterienſi de rebus maximi momenti quæ ad Regiam Maieſtatem, Regnum, & Eccleſiam ſpectarunt, habere; *Henricus Garnet* Superior Ieſuiticæ Societatis in Anglia (aliàs ementitis nominibus *Wally*, *Darcy*, *Roberts*, *Farmer*, & *Henricus Philips* appellatus) *Oſwaldus Teſmond* Ieſuita, aliàs *Oſwaldus Greenwell*, *Ioannes Gerrard* Ieſuita (aliàs *Lee* & *Brooke* nominatus) *Robertus Winter* Armiger, *Tho. Winter* Generoſus, *Guido Fawks* Generoſus, aliàs *Guido Iohnſon*, *Robertus Keies* Generoſus, & *Tho. Bates* famulus *Roberti Catesby* Armigeri ſimul cum *Roberto Catesby*, & *Thoma Percy* Armigeris, *Ioanne Wright*, & *Chriſtophero Wright* Genero-

Digitized by Google

ſis contra Regiam Maieſtatem conuenerunt, & *Henricus* ille *Garnet*, *Oſwaldus Teſmond*, *Ioannes Gerrard* aliique Ieſuitæ malitioſè, perfidè, & proditoriè *Thomæ Winter*, *Guidoni Fawkes*, *Roberto Keies*, *Thomæ Bates*, nec non *Roberto Catesby*, *Thomæ Percy*, *Ioanni Wright*, *Chriſtophero Wright*, & *Franciſco Treſham*, confirmârunt & perſuaſêrunt Sereniſſimum Regem noſtrum, Proceres & Præſules, vniuerſamque Regni Angliæ plebem (Papiſtis exceptis) eſſe hæreticos, omneſque hæreticos anathematis vinculo eſſe innodatos & excommunicatos, nullumque hæreticum poſſe regnare: ſed licitum meritoriumque eſſe Sereniſſimum Regem noſtrum, & ſingulos in Anglia hæreticos è medio tollere, ad promouendam & propagandam fucatam illam, & vſurpatam Pontificis Romani authoritatem & iuriſdictionem, & ad ſuperſtitioſam illam Romanam religionem in Anglia reſtaurandam. Cui proditoriæ perſuaſioni, *Thomas Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Thomas Bates*, *Robertus Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioannes Wright*, *Chriſtopherus Wright*, & *Franciſcus Treſham* perfidè aſſenſum præbuerunt, & inde *Henricus* ille *Garnet*, *Oſwaldus Teſmond*, *Ioannes Gerrard*, & alij Ieſuitæ, *Tho. Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, & *Tho. Bates*, ſicut *Robertus Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioannes Wright*, & *Franciſcus Treſham*, perfidioſiſſimè conſenſerunt & conſpirârunt puluere ſulphureo ſiue fulminali, quaſi vno flatu erumpente, Regem noſtrum Sereniſſimum, Reginam illuſtriſſimam & gratioſiſſimam, Principem nobiliſſimum, *Henricum* eius filium primogenitum Angliæ amorem & delitias, Præſules, & Proceres, grauiſſimos Regni Iudices, Equites Auratos, Ciues & Burgenſes cum quampluri-

rimis.

Digitized by Google

rimis alijs fideliſſimis ſubditis & Regis miniſtris ad Comitia Parliamentaria euocatis nulla Maieſtatis, dignitatis, Ordinis, Sexus, ætatis, aut loci ratione habita, atrociſſimè, immaniſſimè, perfidioſiſſimè ex improuiſo in altum efflare, membratim diſcerpere & funditùs è medio tollere. Præterea conſpirârunt non ſolùm Regiam ſobolem maſculam penitùs excindere, verumetiam quòd proditores illi cum alijs eiuſdem farinæ nobiliſſimas Dominas *Elizabetham* & *Mariam* Sereniſſimi Regis noſtri filiolas interciperent, & *Elizabetham* Angliæ Reginam denuntiarent, ſimulque fallacia quædam edicta eiuſdem Elizabethæ nomine promulgarent; cum hac tamen inter ipſos proditores cautione, vt ne verbum quidem fieret de religione immutanda, nec ipſi proditores ſe huius horrendi & nefarij ſceleris authores vel actores profiterentur, donec eas copias contraxiſſent quæ præcogitata ſcelera ad effectum perducere poſſent. Tunc autem eadem ſcelera agnoſcerent & comprobarent, vt ex eorum numero *Quæ non laudantur niſi peracta.* Verùm edicto illo fallaci & ementito omnibus ſignificarent ſingula incommoda & grauamina in Regno vt populo ſatisfieret, ſubmouenda eſſe. Quodque ad ſecuriorem ſceleris occultationem & eiuſdem conſummationem, tam *Thomas* ille *Winterus*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Thomas Bates*, quàm *Robertus Catesby*, *Thomas Percy*, *Ioannes Wright*, *Chriſtopherus Wright*, & *Franciſcus Treſham* nefario conſilio & ſuaſu *Henrici Garnet*, *Oſwaldi Teſmond* & *Ioannis Gerrard*, & aliorum Ieſuitarum ſcelerati conſenſerunt & coniurârunt, quod *Thomas* ille *Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Thomas Bates* nec non *Robertus Catesby*, *Thomas Percy*, *Ioannes*

Digitized by Google

Wright, & *Chriſtopherus Wright* ſeorſim conceptis verbis Euangelijs tactis, & Euchariſtia ſumpta iurarent proditorias has machinationes occultare nec eaſdem directè vel indirectè verbis aut circumſtantijs, aperire, nec ab incepto ſcelere deſtituros ſine conſenſu trium coniuratorum, vnde tam *Tho. Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Tho. Bates*, quàm *Robertus Catesby*, *Tho. Percy*, Ioannes *Wright*, & *Chriſtopherus Wright*, & Franciſcus *Treſham* perfidè & proditoriè iuſiurandum ſeorſim iurarunt Euchariſtiæque ſacramentum, *Henrico Garnet*, *Ioanne Gerrard*, *Oſwaldo Teſmond*, & alijs Ieſuitis miniſtrantibus, ſumpſerunt. Ad hæc *Thomas* ille *Winterus*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, *Thomas Bates*, ſimul cum *Roberto Catesby*, *Thoma Percy*, *Ioanne Wright*, *Chriſtophero Wright*, & Ieſuitis illis *Henrico Garnet*, *Ioanne Gerrard*, *Oſwaldo Teſmond*, alijſque authoribus & conſultoribus ad ſcelus illud machinandum & omninò perficiendum, perfidè conſenſerunt & coniurarunt cuniculum agere ſub ædibus Parliamentarijs, & ibidem magnam vim pulueris fulminalis ſupponere: & perinde ac conſenſerunt, *Thomas* ille *Winter*, *Guido Fawkes*, *Rob. Keyes*, & *Thomas Bates*, vnà cum *Roberto Catesby*, *Thoma Percy*, *Ioanne Wright*, *Chriſtophero Wright*, latenter clándeſtinis operibus, & magno molimine ſuffoderunt & ad medium vſque fundamenti parietis ædium Parliamentariarum cuniculum egerunt, eo conſilio vt ibi magnam vim pulueris fulminalis ſupponerent ad ſcelus quod ſuſceperant conficiendum: Et *Thomas* ille *Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, & *Thomas Bates*, vnà cum *Roberto Catesby*, *Thoma Percy*, *Ioanne Wright*, *Chriſtophero Wright*, cùm deprehendiſſent

opus

Digitized by Google

opus eſſe plenum difficultatis, fundamentum illud quod ſolidiſſimum & duodecim plùs minùs pedes craſſum, & accepiſſent cryptam quandam Parliamentarijs ædibus eſſe ſubiectam, & habitationi *Thomæ Percy* adiunctam, tunc annuo reditu locandam eſſe: *Thomas* ille *Percy*, *Henrico Garnet*, *Oſwaldo Teſmond*, *Ioanne Gerrard*, & alij Ieſuitis inſtigantibus, vnà cum *Thoma Winter*, *Guidone Fawkes*, *Roberto Keyes*, & *Thoma Bates*, vnà cum *Roberto Catesby*, *Ioanne Wright*, & *Chriſtophero Wright* cryptam illam ad tempus conduxit, & proditores illi in eandem viginti cados pulueris fulminalis è domo *Thomæ Percy* latenter & nefariè intulerunt ad ſuſceptum flagitium perpetrandum. Poſteà autem *Henricus* ille *Garnet*, *Oſwaldus Teſmond*, *Ioannes Gerrard*, & alij Ieſuitæ, *Thomas Winter*, *Guido Fawkes*, *Robertus Keyes*, & *Tho. Bates*, vnà cum *Roberto Catesby*, *Tho. Percy*, *Ioanne Wright*, & *Chriſtophero Wright*, conuenerunt *Robertum Winter*, *Ioannem Graunt*, *Ambroſium Rookwood*, & *Franciſcum Treſham*, Armigeros, & ijſdem machinationes, conſilia, & ſcelera ſuſcepta ſigillatim communicarunt, & ab ijſdem petierunt vt ſemet *Henrico* illi *Garnet*, *Oſwaldo Teſmond*, *Ioanni Gerrard*, *Thomæ Winter*, *Guidoni Fawkes*, *Roberto Keyes*, *Thomæ Bates*, nec non *Rob. Catesby*, *Thomæ Percy*, *Ioanni Wright*, *Chriſtophero Wright*, in conſceleratis illis machinationibus conſociarent, & equos, arma, aliaque neceſſaria ad ſcelera perpetranda appararent. Cui nefariæ petitioni *Robertus* ille *Winter*, *Ioannes Grant*, *Ambroſius Rookwood*, & *Franciſcus Treſham*, aſſenſum, & conſenſum adhibuerunt & proditoriè ijſdem ſemet conſociarunt & adhæſerunt. Itaque eo conſilio iuſiurandum

dum quod modò diximus, iurarunt, & Euchariſtiam, Ieſuitis illis miniſtrantibus, ſumpſerunt: equos, arma, & alia neceſſaria vt proditoriè efficerent quod ſuſceperant, apparârunt. Poſtea Proditores illi decem alios pulueris fulminalis cados compararunt, & in Cryptam intulerunt malè metuentes ne puluis ille iam anteà ibi ſuppoſitus, humeſceret; magnamque illam vim pulueris fulminalis lignorum ſtrue, ne fortè conſpiceretur, clandeſtinò & perfidè obtexerunt & occultarunt. Pauciſque interpoſitis diebus, Proditores illi quatuor dolia puluere fulminali oppleta procurarunt & in Cryptam intulerunt, quibus & reliquis cadis ferramenta & ſaxa impoſuerunt, nec non lignorum ſtrue occultarunt: poſteà *Guido Fawkes* ad nefaria illa conſilia & machinationes exequenda *Henrico Garnet*, *Oſwaldo Teſmond*, *Ioanne Gerrard*, aliiſque Ieſuitis, nec non *Roberto Winter*, *Thoma Winter*, *Rob. Keyes*, *Thoma Bates*, *Ioanne Grant*, & *Ambroſio Rookwood*, vnà cum *Rob. Catesby*, *Thoma Percy*, *Ioanne Wright*, *Chriſtophero Wright*, & *Franciſco Treſham* inſtigantibus, ſibi comparauerat & penes ſe habuerat fomitem igniarium ad puluerem illum fulminalem inflammandum vt horrenda hæc proditio perficeretur. Porrò poſtquam execrandum hoc ſcelus diuina benignitate & miſericordia non ſine miraculo pauculis horis antequam perficiendum erat, detectum fuerat, *Henricus* ille *Garnet*, *Oſwaldus Teſmond*, *Ioannes Gerrard*, *Rob. Winter*, *Thomas Winter*, *Robertus Keyes*, *Tho. Bates*, *Ioannes Grant*, & *Ambroſius Rookwood*, nec non *Rob. Catesby*, *Thomas Percy*, *Ioannes Wright*, & *Chriſtopherus Wright* fuga ſe ſubduxerunt, eo animo vt Papiſtas quos poterant ad tumultum & in actualem & publi-

cam

eam rebellionem contra Sereniſſimum Regem Dominum noſtrum concitarent: varioſq; fictos & falſos rumores paſſim diſſeminârunt quaſi Papiſtis iugula tunc peterentur, vnde Papiſtarum nonnulli arma induerunt & in actualem & publicam rebellionem contra Sereniſſimum Regem Dominum noſtrum in diuerſis regni Angliæ partibus perfidè proruerunt.

Horum criminum poſtulati, ſinguli reſponderunt ſe minimè reos eſſe; Deóque & Patriæ cauſſam ſuam commiſerunt.

Edwardus Philips *vir Ordinis Equeſtris Regius ad Legem Adminiſter ſiue* Seruiens *accuſationis capita in hanc ſententiam explicauit.*

QVod honoratiſſimi Domini Delegati ad vos hodie refertur, veſtroque examini Equites Aurati &c. iurati, ſubijcitur, Crimen eſt læſæ Maieſtatis, idque tam atrox, immane, & horrendum, vt ex omni ſeculorum memoria homo planè nemo eiuſmodi quicquam,

Vel fando audiuerit;
Vel animo agitauerit;
Nec quis Infernus vel terrenus Cacodæmon hactenus ſit molitus;

Si enim execrandum ſit vel infimæ ſortis quempiam occidere.
Si à Deo inunctum violare, ſit ipſi Deo aduerſari;
Si cæde & ſanguine Principes, Regna, & Reſpublicas ſubruere, ſit Deo, hominibuſque exoſum, quod omnibus veræ Chriſtianis agnoſcendum;

Quanto

Digitized by Google

Quanto atrocius ſcelus eſſe ſinguli Chriſtiani iudicent, occidere, & funditùs tollere Regem, Reginam, Principem, Progeniem cum Regno & Repub. qui ſinguli omnibus numeris ſunt adeò perfectè abſoluti vt Deus approbet, orbis terrarum cum admiratione ſuſpiciat, omnes fideles Angli cum honore obſeruent, & Papa ſolummodo cum ſuis aſſeclis ægris oculis intueatur & inuideat.

Procedendi formula in hoc crimine trifariam eſt diuidenda, ſcilicet,

In { 1. Declarationem.
2. Aggrauationem.
3. Probationem. }

Mihi autem pro ratione muneris incumbit, & præſcribitur, vt in accuſationi capitibus declarandis, & explicandis mea verſetur induſtria.

Reliqua illa duo illi cuius intereſt ſunt relinquenda.

Declaratio hæc in quatuor rebus verſatur,

Primò, in Coniuratorum perſonis & qualitatibus.

Secundò, in re coniurata.

Tertiò, in ratione coniurationem perficiendi & exequendi.

Quartò, in ipſius coniurationis ſcopo.

Quod ad Perſonas hi fuere,

{ *Garnetus,*
Gerrardus,
Teſmondus. } Ieſuitæ non tunc temporis intercepti.

Thomas

Thomas Winter, *Guido Fawkes,* *Robertus Keyes,* *Thomas Bates,* *Euerardus Digby,* *Ambroſius Rockwood,* *Iohannes Grant,* *Robertus Winter,*	Pro Tribunali.
Robertus Catesby, *Tho. Percy,* *Iohannes Wright,* *Chriſtopherus Wright.*	In rebellione cæſi.

Franciſcus Treſham modò defunctus.

Qui ſinguli Romaniſtæ obfirmati & ex tam perfida & irreligioſa ſchola deprauati diſcipuli.

Quod ad rem coniuratam, verſabatur illa,

Primò, In Rege abdicando & de ſuo ſolio deturbando.
Secundò, In eodem cum Regina & Principe extinguendo.
Tertiò, In rebellione & ſeditione concitanda.
Quartò, In miſeranda clade ſubditis inferenda.
Quintò, In immutanda & ſubuertenda Religione hic conſtabilita.
Sextò, In Regno vaſtando & labefactando, hoſteſque exteros inducendo.

Quod ad Rationem & media exequendi

Inter eos conuentum, concluſum, & determinatum erat,

1. Regem & ſubditos (Papiſtis exceptis) eſſe hæreticos.

2. Omnes eſſe diris deuotos, & à Papa excommunicationis vinculo innodatos.
3. Nullum hæreticum regnare debere.
4. Fas eſſe & meritorium Regem & reliquos omnes hæreticos è medio tollere.

Hanc autem ſceleris perpetrandi rationem eſſe inter ipſos conuenit.

1. Regem, Reginam, Principem, Proceres & Prę́ſules Regni, Equites & Burgenſes Parlamentarios puluere fulminali efflandos & delendos.
2. Regiam prolem maſculam radicitùs extirpandam.
3. ELIZABETHAM & MARIAM Regis filias in ipſorum cuſtodiam attrahendas, Dominamque ELIZABETHAM Angliæ Reginam eſſe promulgandam.
4. Edictum nomine ELIZABETHAE diuulgandum, in quo nulla religionis immutandæ mẽtio fieret, nec ipſos eſſe proditionis conſcios donec vires & copias contraxiſſent: & tunc publico edicto ſignificarẽt omnia grauamina in regno penitùs eſſe ſubmouenda.
5. Iuſiurandum mutuò inter ipſos firmandum, & Euchariſtiam ſumendam. Primò vt quàm maximè rem celarent & occultarent, deinde vt eandem perſequerentur, niſi conſenſu trium exempti fuiſſent.
6. Rege, Regina, Principe, Regia prole maſcula, Proceribus, & Præſulibus, cum Equitibus &

& Burgenſibus ſublatis, rem exteris Principibus ſignificarent, & Edmundum *Bainham* læſę Maieſtatis antea conuictum, quiq; ſe appellauit *Damnatorum Anteſignanum*, ad Papam eſſe amandandum, dignus vtiq; Legatus inter Papam & Plutonem.

7. Parlamentarijs Comitijs ad ſeptimum diem Februarij prorogatis, Menſe Decembri cuniculum egerunt ſub Camera Parlamentaria, eo conſilio vt vim magnam pulueris fulminalis ibi diſponerent, ſed cùm Parlamentaria illa Comitia ad diem tertium Octobris prorogarentur: Quadrageſimali tempore ſubſequente Cryptam conduxerunt ſub Camera Parlamentaria in qua viginti fulminalis illius pulueris cados collocarunt.

8. *Robertum Winter*, *Ioannem Grant*, & *Ambroſium Rockwood* præſtito iuramento in ſocietatem aſciuerunt ad bellicum apparatum inſtruendum. Die viceſimo Iulij decem alios pulueris fulminalis cados in criptam intulerunt, quibus ferramenta, ingentia ſaxa impoſuerunt, & omnia lignorum ſtrue obtexerunt.

Die 20. Septembris quatuor dolia pulueris illius cum alijs ſaxis & ferramentis in Cryptam intulerunt.

Die 4. Nouembris Parlamentarijs Comitijs in diem ſequentem prorogatis, hora noctis vndecima *Guido Fawks* (reliquorum ſuaſu) igniarium & funiculos ſtupeos ad pulue-

Digitized by Google

rem poſtero die inflammandum apparauerat.

Hac proditione non ſine miraculo detecta, illicò arma induerunt, & alios in apertam rebellionem concitarunt, diſperſis hinc inde rumoribus, quòd Pontificorum ſiue Papiſtarum iugula iam eſſent petenda.

Hanc explicationem excepit *Edwardus Cooke Eques Auratus, Regiæ Maieſtati Attornatus Generalis, ſiue Procurator Regius qui in hanc ſententiam orationem habuit.*

EX his quæ Regius ad Legem *Seruiens* iam explicauit vobis honoratiſſimi Domini & reliquis huius ampliſſimi & grauiſſimi conſeſſus & conuentus, certò conſtat hoc eſſe immaniſſimum & maximum læſæ Maieſtatis crimen quod ante hæc tempora in Britannia conflatum, idq; in maximum quem Britannia hactenus vidit Monarcham. Verùm cùm hic conſeſſus & conuentus plura audierit, & radices ramoſque huius ſceleris hactenus latitantia in lucem producta viderit, verè dixerit : *Quis hæc poſteris ſic narrare poterit, vt facta non ficta eſſe videantur ?* Itaque in hac tanti momenti cauſſa in quam & cuius actionem vniuerſi orbis Chriſtiani oculi hodie intentè conijciuntur, à vobis bona veſtra cum venia mihi efflagitandum eſt vt paulò fuſiùs & non qua ſoleo breuitate ſuccincta dicam : & breuior tamen ero quàm res ipſa neceſſariò exigat. In ipſo autem huius cauſſæ limine operæpretium mihi videtur nonnullis illiſq; candidis

didis & æquis rerum eſtimatoribus paucis ſatisfacere qui non ſolum ſunt mirati, verum etiam ægerrimè tulerunt hanc actionem non citiùs inſtitutam fuiſſe cùm cauſa ſit atrociſſima, & horror eiuſdem inſtet continuus.

1. Ex Naturæ ordine eſt vt grauiora lentiùs moueantur, iuxta illud Poetæ *Tarda ſolet magnis rebus adeſſe fides.* Et de his veriſſimè dicamus: *Nunquam ante dies noſtros talia acciderunt.*

2. *Veritas temporis filia*, & certè maximè hac in cauſa in qua examinationibus tempeſtiuis & frequentibus, & ſæpius iteratis, primùm res maximi momenti nuperrimè diluxerunt, Secundò nonnulli delinquentes idque capitaliter nuperrime ſunt intercepti, Tertiò aliqui prodi[illegible]onis anteſignani prius ignoti nunc ante omnium oculos ſunt prolati, ſcilicet Ieſuiticæ ſocietatis Patres, Quartò libri hęretici proditorij & damnandæ lectionis de *Aequiuocatione* & *de officio Principis Chriſtiani* apud Franciſcum *Treſham* ſunt deprehenſi.

3. In hiſce examinationibus viginti quatuor dies ſeorſim fuere inſumpti.

4. Aliàs enim qui minimè proſcriptus extremo ſupplicio fuiſſet affectus, *Guido* enim *Fawkes* aliquantiſper ſub ementito nomine Ioannis *Iohnſon* delituit, adeò vt ſi actio ſub eo nomine fuiſſet accelerata & ille ſuſpendio perijſſet, quanquam de perſona conſtitiſſet, procedendi tamen formula ex iure & ordine non fuiſſet.

5. Regi pro ſua prudentia & ſingulari moderatione viſum erat vt quo tempore Parlamentarij Ordines conuenirent, huius cauſſæ cognitio haberetur

 quandoquidem

Digitized by Google

quandoquidem ad Parlamentarios ordines potiſſimum ſpectaret.

6. Quod ad crimina, adeò ſunt immenſa & *tranſcendentia* ex tam truculentis & tremendis ſceleribus conflata vt nullo argumento, illatione, aut circumſtantijs exaggerari potuerint, idque triplici ratione. Primùm quod hoc ſcelus ſit *Primæ impreſſionis* & itaque ſine nomine quod adæquatum eſſe poterat,. ad huius atrocitatem ſatis exprimendam : nec vllum ſane nomen quod huic conueniat apud Legum latores, vſquam occurrit. Crimen enim atrociſſimum & grauiſſimum quod illi animo comprehendere poterant, *crimen læſæ Maieſtatis* nominarunt, verum huic ſceleri nomen deficit conſentaneum, quod non ad Maieſtatem lædendam ſed funditùs exſcindendam, nec ſolum in Regis ſed etiam Regni perniciem & ruinam ſpectauit, id eſt, ad conuellendam & obruendam machinam & molem florentiſſimæ antiquiſſimæ & celeberrimæ Monarchiæ, imo ad nomen & nationem funditùs delendam, *Nec taceas igitur neque compeſcaris Deus quoniam ecce inimici tui ſonuerunt : & qui oderunt te extulerunt caput. Dixerunt, venite & diſperdamus eos de gente & non memoretur nomen Iſrael vltrà.*

Secundò, *Sine exemplo eſt*, exempla enim omnia ſuperat ſiue facta ſiue ficta etiam à tragicis Poetis, qui omnes ingenij neruos intendunt, vt horrendas, & cruentas cædes ob oculos proponant.

Tertiò, *Sine modo eſt*, neque enim terminatur vel cancellis hoc ſcelus circumſcribitur ſed prout Mathematicorum linea eſt, quæ *diuiſibilis in ſemper diuiſibilia.*

Læſæ Maieſtatis crimen eſt, Regis, Reginæ, vel Principis

Digitized by Google

Principis exitium vel animo agitare. Quia hoc crimen perinde eſt ac arbor cuius radix veneno perfuſa in terræ viſceribus abdita latet, vt intimus humani animi receſſus qui Deo ſoli patet. Verùm Legum ſolertia cautum eſt vt intercipiantur & amputentur huius arboris folia, frondes, & ſurculi, quæ à proditionis radice progerminant, ſiue verbis quæ folijs, aut aperto aliquo facto quod germinibus aſſimilentur, priuſquam ad eam perueniant maturitatem, quæ vniuerſæ Reipub. vaſtitatem & perniciem ex improuiſo inferant.

Læſæ etiam Maieſtatis crimen eſt, Angliæ Cancellarium, Theſaurarium, Iuſticiarios cuiuſcunque Tribunalis, Iuſticiarios *Aſſiſarum*, vel quemcunque Iudicem, vt in Statuto x x v. Edw. I I I. habetur, dum pro Tribunali ſedent & ſui officij munere funguntur, interficere. Quandoquidem quilibet Iudex pro Tribunali Regia authoritate ſedens, Regis Maieſtatem & perſonam repreſentat, itaque crimen eſt læſæ Maieſtatis illum interficere: cùm ex Legis ſententia Rex in foro ſemper præſens adſit. At in ſupremo Parlamenti foro quilibet vi & virtute Regiæ authòritatis, reſcripto ſub magno Angliæ Sigillo iudicialem habeat locum, ex conſequenti quemlibet eorum interficere, ſeorſim crimen fuerat læſæ maieſtatis. Præterea huic læſæ Maieſtatis crimini acceſſerunt rebellio, Burglaria, violenta, ſcilicet in ædes nocturna irruptio, furtum, equorum ſurreptio &c. Adeo vt huiuſmodi & tantum hoc ſit crimen, quantum nemo dicendo explicet, nemo exemplo adæquet, nemo cancellis circumſcribat.

Quod ad exteros Principes ſpectat interpoſita hîc fuit proteſtatio ad omnem in hac cauſa labeculam ab illis eluendam. Primò quòd dum regna hoſtili inuicem

erant

erant animo, hoſtiles & infeſtæ actiones iuſtæ, & honori ducuntur, Secundò non eſt Regius Procurator, *Seruiens*, aut alius qui Principes illos vel memorant vel innuunt. Nouimus enim de magnis Principibus non niſi cum reuerentia, obſeruantia, & honoris præfatione non loquendum, *Legemque in ſermone tenendam.* Verum *Guido* ille *Fawkes*, *Winterus*, & reliqui delinquentes qui quæ dicta ſunt ſuis confeſſionibus ediderunt, itaque qui Regi in lege ſunt à Conſilijs, tantum quæ delinquentes confeſſi ſunt commemorant, nec alium quempiam in crimen vocant. Illi itidem Sereniſſimum Dominum noſtrum Regem Iacobum immeritò conuitijs proſciderunt, quæ nos non alio conſilio memoramus, quàm vt delinquentium ſcelera & malignitas in medio proponantur. Tertiò quod de exteris Principibus dicitur, ita horum criminibus quaſi intexitur & implicatur vt ſeiungi & ſeparari non poſſit, & itaque nullo modo prætermittendum.

Vt illud per puluerem fulminalem ſuſcepta proditio in ſe immanis erat & contra naturam, ita eius conceptio & ortus monſtroſiſſima, vtiq; ex intermortuis proditionum quarundam ſuperiorum cineribus ſuſcitata, triplici enim innixa erat radici, quæ à Ieſuitis, & Anglis Romanè Catholicis conſita & rigata. Prima in Anglia Menſe Decembri & Martio, Secunda in Belgio Menſe Iunio, Tertia in Hiſpania menſe Iulio. In Anglia duo emiſit brachia alterum menſe Decembri Anno vertenti antequam Regina Elizabetha Diuæ Memoriæ è viuis exceſsit, alterum menſe Martio quo exceſsit.

Anno Salutis MDCI. menſe Decembri *Henricus Garnet* Superior Ieſuiticæ ſocietatis in Anglia *Rober-*

tus

Digitized by Google

tus Teſmond Ieſuita, *Robertus Catesby*, *vir ſubacto & verſuto ingenio, & profunda perfidia* cum *Franciſco Treſham* & alijs nomine & cauſa Anglorum Romanè Catholicorum *Thomam VVinter*, pro publico Romanè Catholicorum bono in Hiſpaniam ablegarunt, illi *Garnetus* literas commendatitias *Creſwello* Ieſuitæ in Hiſpania agenti perferendos dedit. *Wintero Teſmond* aliàs *Greeneway* Ieſuita & vnus ex coniuratis comitem ſe adiungit, Legationis ſumma quæ *Wintero* illi inprimis demandata, hæc erat, vt apud Regem Hiſpaniarum nomine Anglorum Catholicorum intercederet vt Rex exercitum in Angliam ſubmitteret, cui Catholici in Anglia copias ſuas adiungere fidelemque illi operam nauare prętò adeſſent. Præterea cum Hiſpaniarum Rege ageret vt penſiones aliquas annuas nonnullis Catholicis Anglis Maieſtati eius deuotis aſſignaret. Nec non vt eidem Regi innueret plures in Anglia eſſe Nobiles & viros militares rerum præſentium pertęſos, quos ſubleuando eorum inopiam in ſuas partes facile pertraheret. Cumq; quotieſcunque Anglia inuaderetur, maxima difficultas ex equorum tranſuectione interuenerit, Catholici Angli certò Regi Hiſpaniarum promitterent ſe in omnes occaſiones M D. vel M. M equos inſtructos qui ipſi militarent educturos. *Tho. Winter* cùm in Hiſpaniam vnà cum *Teſmundo* Ieſuita appuliſſet, curante *Creſwello* Ieſuita conuenit *Petrum Franceſam* ſecundum Secretarium cui rem communicauit, vti etiam Duci Lerinæ qui aſſeuerauit hoc Hiſpaniarum Regi fore gratiſſimum, ſeque ad hoc promouendum minimè defuturum.

De loco in quo Hiſpanorum copiæ quæ Angliam adorientur inter eos conuenit, ſi maiores eſſent, Can-

tium & Eſſexiæ oportuniſſima videbantur (obiter notetis quis tunc quinq; Portubus præfuit) ſin autem copiæ minores & Anglorū ſubſidio confiderent, Milfordum in Wallia portum commodiſſimum iudicarunt.

Hoc tempore Regna hoſtili inter ſe erant animo, & Rex Hiſpaniarum lubens libenſque hanc Catholicorum legationem audiuit vtique quod ſibi pergratum, & Angliæ Catholicos non minùs quàm ſuos Caſtilianos ſibi curæ eſſe reſpondit. Sed ad plenius reſponſum *Winterus* iuſſus erat aulam Regiam æſtiuo tempore comitari, demumque Comes Mirandæ reſpondit Regem 1000000. aureos expenſurum quorum altera pars eodem anno, altera vere ſubſequente perſolueretur, ſimulque poſtulauit vt Angli fidem non fallerent, vere enim ineunte in Anglia excenſionem facere ſtatuit; poſtremò Regis nomine *Winterum* rogauit vt ab eo per literas intelligeret ſi interiecto tempore *Elizabetha* Regina fatis concederet. *Thomas Winter* hac ſpe plenus & tumidus in Angliam Menſe Nouembri redijt, remq; totam *Henrico Garnet*, *Roberto Catesby*, & *Franciſco Treſham* explicauit; paulò pòſt ſplendidum Britanniæ ſydus Regina *Elizabetha* occaſum ſubijt,

Mira cano, Sol occubuit, nox nulla ſequuta eſt.

Illico *Chriſtopherus Wright* ab *Henrico Garnet* (qui itidem per eum ad rem accelerandam ad *Creſwellum* literas dederat,) à *Catesbeio* & *Treſhamo* ex parte Anglorum Romanè Catholicorum ſubmiſſus erat, tum vt Reginæ obitum ſignificaret, tum vt negotium de Anglia inuadenda & penſionibus vrgeret. Vno & altero menſe poſt aduentum *Chriſtopheri Wrighti* in Hiſpaniam, eò etiam acceſſit *Guido Fawks* qui XXII. Iunij è Bruxellis Brabantiæ miſſus erat à

Guilielmo

Digitized by Google

Guilielmo Stanley, *Hugone Owen*, (qui ſe plurimis proditionibus multos iam annos intermiſcuerat) & *Baldwino* Ieſuitico in Belgio Legato ordinario qui etiam *Guidoni* literas ad *Creſwellum* vt rem ſtudioſè diligenterque curaret, perferendas dedit.

Guidoni Fawkes impoſitum erat, vt Hiſpaniarum Regi ſignificaret Regem Angliæ aſperiùs cum Catholicis acturum, & eandem quam Regina Elizabetha rationem initurum : nec non vt obſecraret Regem copias in Angliam ad Milfordum portum ſubmittere, vbi Catholici præſtò illis adeſſent, eodemque tempore cohortes quæ è Belgio Spinolæ triremibus tranſuehendæ erant, vbi poterant commodiſſimè terram conſcenderent. Hæc *Chriſtoph. Wright & Guido Fawkes* ſeorſim Hiſpaniarum Regi expoſuerunt, quibus ille regiè reſpondit ſe amplius eiuſmodi poſtulatis aures adhibere nolle, vtique qui Legatum in Angliam de pace tractanda iampridem miſerat. Cùm itaque hæc ratio de copijs externis contrahendis neutiquam Catholicis ſuccederet, conſilium de puluere fulminali agitarunt, cui *Catesbeius & Treſhamus* intererant, vti etiam Comitis Eſſexiæ rebellioni, in *Watſoni & Clerici* Sacerdotum & hac Ieſuitarum proditione, eoúſq; inflammato ſtudio patriæ perniciem anhelarunt.

Quæ deinceps Regius Attornatus proſequutus, in tres partes ipſe diuiſit, ſcilicet in Conſiderationes huius criminis læſæ Maieſtatis, in Obſeruationes de eodem, & in Collationem proditionis Ieſuitarum cum illa ſacerdotum, & altera illa *Walteri Rawley* & reliquorum.

Conſiderationes de proditione illa per puluerem fulminalem numero erant octo : 1 de perſonis per quos, 2 in quas, 3 quo tempore, 4 quo loco, 5

quibus medijs, 6 quem ad finem, 7 occulta moliendi ratio, 8 admiranda eiuſdem detectio.

1 Perſonæ delinquentes vel per quas, aut Clerici fuerunt, aut Laici: pro vtriſque ſeorſim obijcitur, ſz. Laicos illos eiuſmodi eſſe vt quodammodo excuſentur, ſcilicet aut homines quorum res deploratiſſimæ, aut infimæ conditionis, aut male-ſani, *ſine religione, ſine ſede, ſine fide, ſine re, & ſine ſpe.* Verùm (vt nemo quamuis perditiſſimus iniuria afficiatur) certiſſimum eos nobili genere fuiſſe ortos, & eximijs naturæ dotibus, licèt nefandiſſime fuerunt ſeducti, abducti, deprauati, & Ieſuitati; à facultatibus autem ſatis erant parati, *Percius* fuit ex familia Comitis Northumbriæ, *Guilielmus Stanley* qui *Guidonem Fawkes* in Hiſpaniam ſubmiſit, & *Ioannes Talbot* de Graſton (qui vtcunque ſe res habet, minime eſt inſons) vterque ex honoratiſsimis familijs. Quod ad Clericos, falſo perhibetur nullum virum Eccleſiaſticum huius ſceleris eſſe affinem. Ego autem nullam memini proditionem cui non interfuit ſacerdos Romanè Catholicus, at in hac Ieſuitas plures non ſolum ſe immiſcuiſſe, ſed etiam præfuiſſe conſtat. Ex illis tres ſunt Legati Ordinarij, in Anglia *Henricus Garnet* aliâs *Walley* Ieſuitarum in hoc Regno Superior, in Hiſpania *Creſwellus*, in Belgio *Baldwinus*, vt Romæ *Parſonius*, præter emiſſarios ſuos, cuiuſmodi ſunt *Gerrardus*, *Oſwaldus*, *Teſmond*, aliâs *Greenewell*, *Hamond*, *Haull*, & è Ieſuitica ſocietate alij, adeo vt huius ſceleris anteſignani ſint Ieſuitæ. Homines vtiq; qui religionis cultum & ſacroſanctum IESV nomen pro inuolucro ad eorum impietatem, blaſphemiam, proditionem, & omnium ſcelerum colluuiem obtegendam adhibent, vt Deo fauente, ad

diuini

Digitized by Google

diuini numinis gloriam & religionis noſtræ honorem mox elucebit. Curriculum induſtriæ huius ſocietatis potiſsimum in vno & altero D D verſatur, videlicet *Deponendo Reges*, *& Diſponendo Regna*. Eorum profeſsio & doctrina Religio eſt diſtinctionibus grauida, quarum pars maxima è nullo ſacrarum literarum textu enata, & itaq; otioſæ, ieiunæ, & meræ Ideæ ſunt, quę non habent ſua *membra diuidentia* diuini verbi authoritate ſuffulta, & *vbi Lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus*. Quamuis autem Reges ſua diademata a Deo immediatè hæreditario iure ſucceſſionis in ſanguine regio inhærente teneant, hi tamen calamo anſerino & pauculis diſtinctionibus ſe poſſe Chriſtianorũ regum diademata ab eorum capitibus detrahere, & cum illis eodem modo agere ſe poſſe opinantur, quo priſci Romani cum ſuis beneficiarijs regulis quibus pro arbitrio regna adijcere & adimere ſoliti erant. Nec hoc tantùm, verùm etiam reges proſcribent & ſuis ipſorum ſubditis laniandos exponent, contra ac ipſorum Canones præſcribunt, qui Sacerdotes ſe in cauſſa ſanguinis immiſcere omninò vetant. Hinc autem regum conditionem cuiuſque homuncionis deteriorem facerent. Inquit enim Symanacha: *Hæretici omnes ipſo iure ſunt excommunicati, & à communione fidelium diris proſcriptionibus ſeparati, & quotannis in cœna Domini excommunicantur à Papa*: ita vt illi hæretici apud illos pro excommunicatis & diris deuoti habeantur, ſi non de *facto*, tamen de *iure*, & igitur proſcribendi, abdicandi, & è medio tollendi: at fac illum non eſſe Hæreticum profeſſum, ſed animi ſenſa ſibi occultare, quo loco ille tunc habendus? Symanacha reſpondet: *Quæri autem ſolet an Hæreticus*

De Excommunicatione tit. 27. ſect.1. fol. 116. b.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

occultus excommunicatus ſit ipſo Iure, & in alias etiam pœnas incidat contra Hæreticos ſtatutas? Cui quæſtioni ſimpliciter Iuriſperiti reſpondent, quod etſi hæreſis oocculta ſit, nihilominus occultus Hæreticus incidit in illas pœnas. Siue ille ſit manifeſtus ſiue occultus hereticus, nihil planè inter eſt, in vtrumq; enim cenſuris & diris itidem in illos effulminant. Quod Chriſtus dicit *nolite iudicare*, quod eſt, inquit Auguſtinus, *nolite iudicare de occultis*. At eſto quòd Princeps ita excōmunicationis vinculo innodatus & abdicatus in ſinum Eccleſiæ redibit, iterumne Regnum recuperabit? minime gentium. Vt habet enim Symanacha, *Si Reges aut alij Principes Chriſtiani facti ſunt Hæretici, protinus ſubiecti & vaſalli ab eorum dominio liberantur, nec Ius hoc recuperabunt quamuis poſtea reconcilientur Eccleſiæ.* Sancta tamen Mater Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti. Hoc verum agnoſcunt, ſed adhibita diſtinctione *quoad Animam, verùm quoad Regnum* hoc non recuperabit, quia coniunctis ſententijs hoc omnes tenent *modò non ſit ad damnum Eccleſiæ.* Concedatur autem eiuſmodi abdicatum Principem relinquere filium legitimum & certum hæredem, quique paterni criminis labe non inquinatur; illene in Regia dignitate ſuccedet? neutiquam. Peſſundetur, Hæreſis enim eſt lepra & morbus hæreditarius, & *ex leproſis parentibus leproſi generātur filij*, ita aſſerit Symanacha, *propter hæreſim Regis, non ſolum Rex regno priuatur, ſed & eius filij à Regni ſucceſſione pelluntur vt noſter Lupus* (vir ſecundum nomen eius & natura & nomine Lupus) *luculentur probat.* Si quis ſubdubitet quem illum hæreticum eſſe intelligunt, *Creſwellus* in libro cui *Philopater* titulum fecit, planè docet. *Regnandi ius amittit*, inquit ille, *qui reli-*

De occultis tit. 42. ſect. 2. fol. 193.

Digitized by Google

gionem Romanam deſerit. Ille diris deuouetur, abdicatur, proſcribitur, nunquam niſi ab ipſo Papa abſoluendus, nunquam ille, nec illius poſteri, in regnum reſtituendi.

Ex vno *Philopatris* loco quæ & cuiuſmodi ſunt Ieſuitarum doctrina, & furores deguſtetis. *Hinc etiam infert vniuerſa Theologorum ac Iuriſconſultorum Eccleſiaſticorum ſchola (& eſt certum & de fide) quemcunque Principem Chriſtianum, ſi à religione Catholica manifeſtò deflexerit, & alios auocare voluerit, excidere ſtatim omni poteſtate ac dignitate, ex ipſa vi Iuris tum humani, tum diuini, hocque ante dictam ſententiam ſupremi paſtoris ac Iudicis contra ipſum prolatam, & ſubditos quoſcunque liberos eſſe ab omni Iuramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præſtitiſſent: poſſeque & debere (ſi vires habeant) iſtiuſmodi hominem tanquam Apoſtatam, hæreticum, ac Chriſti Domini deſertorem, & reipub. ſuæ inimicum hoſtemque ex hominum Chriſtianorum dominatu eÿcere, ne alios inficiat, vel ſuo exemplo aut Imperio à fide auertat. Atq; hæc certa, definita, & indubitata virorum doctiſſimorum ſententia.* Sect. 2. p. 109 *Treſhamus* in libro *de officio Principis Chriſtiani*, reliquos longo interuallo poſt ſe relinquit, manifeſtò enim concludit, & definit. Si quis Rex hæreticum fauore proſequatur ipſo facto regnum amittit. In Capite quinto hoc proponit; An aliqua poſſit ſecundum conſcientiam ſubditis eſſe ratio cur legitimo ſuo Regi *bellum ſine ſcelere moueant.* Reſpondent. *Si Princeps hæreticus ſit & obſtinatè ac pertinaciter intolerabilis, ſummi Paſtoris diuina poteſtate deponatur, & aliud caput conſtituatur, cui ſubditi ſe iungant, & legitimo ordine & authoritate tyrannidem amoueant. Princeps indulgendo*

dulgendo hæreticos non ſolùm Deum offendit, ſed perdit & Regnum & gentem. Concluſio igitur hinc conficitur, quod ob Hæreſin Princeps abdicetur & regnum alteri pro Papæ arbitrio deferatur, ſubditique ſub damnationis pœna illi adhæreant quem Papa præficiet. Dum itaque ſibi ablandiuntur alis leuicularum diſtinctionum ſe poſſe nubes, & captum vulgarium hominum ſuperare, in abſurditatum, blaſphemiæ, & impietatis abyſſum deſperatè præcipitantur. Proculdubio Ieſuitæ in hac proditione adeo erant inuoluti vt ex illis nonnulli dixerint actum de illis eſſe & vniuerſa ſocietate Ieſuitica ſi res minus ſuccederet, faxit Deus vt in hoc veridici ſint prophetæ, vt illis perinde ac Templarijs accidat, qui ita nominati quod Hieroſylimis circa Chriſti ſepulchrum iuxta templum agitarunt, vno edicto ad vnum per Orbem Chriſtianum vno die fuere deleti, quaſi ipſorum ordo eſſet impietatis profeſſio. *Ab omni ſeditione, & conſpiratione, à falſis & hæreticis dogmatibus à duritia cordis & contemptu verbi & mandati tui, libera nos Domine.* Proteſtantur & ſpecioſè præ ſe ferunt nihil aliud ſe moliri quàm vt animas Deo lucrentur; eorum argumenta ſunt infirma, & nullius momenti, concluſiones falſæ, execrandæ, & Hereſes damnâtæ. Quorum prima proteſtatio Deum præ ſe fert, ſecunda humanam infirmitatem & fragilitatem, poſtremaque Diabolum ipſum ſapit: & quo molimen ipſorum ſpectat, ex factis Beatiſſimi ipſorum patris Papæ Solis luce eſt clariùs.

Henricus Tertius Rex Galliarum quòd Cardinalem occidendum iuſſerat anathemati fuit expoſitus & poſtea à Iacobo Clemente Monacho occiſus. Hoc facinus Sixtus Quintus qui tunc Papa ſedebat, tantum

aberat

Digitized by Google

aberat vt improbaret, vt vnicè approbarit & prolixa oratione in Conſiſtorio laudauerit. Quod monachus, inquit, religioni deuotus infelicem Galliarum Regem in medio exercitu interfecerit, *rarum, inſigne, & memorabile eſt facinus*. Et ſubiungit facinus non ſine Dei optimi maximi particulari prouidentia & diſpoſitione, Spiritus Sancti ſuggeſtione deſignatum, facinuſque longè maius quam illud Sanctæ Iudith quæ Holofernem è medio ſuſtulit, verus monachus *fictum occiderat*, quia vt perhibetur, Henricus ille Tertius nonnunquam cum Litaniæ canerentur monachali habitu publicè procederet: Gallia autem ipſa, & in Gallia qui Pontificiam religionem amplectuntur vſurpatam illam Pontificiæ ſedis authoritatem iam olim ad hunc vſque diem concoquere non poterant, ſcilicet, penes Pontificem eſſe Reges excommunicare, & ſubditos à fide data liberare. Quæ Theſis vniuerſis Eccleſiæ Gallicanæ Canonibus, & Parlamentorum decretis ita ex diametro aduerſatur, vt Collegium Sorbonicum & vniuerſa Academia Pariſienſis hoc vt dogma Schiſmaticum, peſtiferum, & pernicioſum Ieſuitarum dogma damnauerint, vti in libello ad Regem Galliarum anno M DC II. cui titulus *Le Franc diſcours* videre eſt. Verùm vt ad Ieſuitas pedem referam, *Catesbeius* à Ieſuitis ad veritatem erat perſuaſus hoc factum & licitum eſſe & meritorium, quod & ille reliquis quibus aliquis inerat ſcrupulus, perſuaſit & confirmauit.

Thomas Bates Catesbeij famulus vt à domino ſuo in hoc ſcelus ſenſim erat deductus, ita cum ſubdubitauerit an fas erat ſuſcipere, ex Ieſuitarum doctrina certò erat perſuaſus. Res ita ſe habuit, *Catesbeius* cum perſpexiſſet famulum eius curioſiùs obſeruare, & quaſi in

Digitized by Google

ſuſpitionem vocare quid *Catesbeius* ille moliretur, in ædes ſuas apud *Puddle-wharfe* accerſit, & *Thoma Wintero* adſtante interrogauit quidnam ille ſuſpicaretur de eorum conatibus, cum iampridem tanta cum ſuſpicione tam accuratè illos obſeruaret. *Bates* reſpondit ſe ſuſpicari illos aliquid magnum & periculi plenum, quicquid illud erat, machinari. Hinc iterum percunctati quodnam eſſe opinaretur, reſpondit ſe opinari eos aliquid periculoſum de ædibus Parlamentarijs moliri, quia ad domum in proximo conducendam ab illis miſſus erat. Tunc *Bateſium* ad iuſiurandum adegerunt vt rem celaret, cùm iuraſſet rem illi communicarunt, ipſos vtique vim magnam pulueris fulminalis ſub Parlamentarijs ædibus ad eas ſufflandas velle ſupponere. Significârunt etiam Euchariſtiam ad maiorem cautionem & rei ocultationem ipſi ſumendam eſſe. Hinc *Teſmundum* Ieſuitam vt peccata confiteretur acceſſit, & inter confitendum ſignificat rem admodum periculoſam & maximi momenti quam *Catesbeius* & *Thomas Winterus* illi communicauerant, occultandam eſſe, ſeq; vehementer ſubuereri an licitum eſſet, & itaque Ieſuitam conſuluit, remque totam aperuit de Parlamentarijs ædibus exſufflandis eo die quo Rex, Regina, Princeps, Præſules & Proceres, Iudices, Equites Aurati, Ciues & Burgenſes ibi conuenirent, Ieſuita autem qui ex coniuratis iam antea erat, perſuaſit licere, & animum ad facinus firmauit, iuſſitque vt quod Dominus eius ipſi ſignificauerat, quam maximè occultaret, quia bono futurum erat. Adiunxit præterea in occultatione nec periculum nec peccatum ſubeſſe. Iamque Ieſuita ipſum abſoluit, & *Bates* vnà cum Domino ſuo *Roberto Catesbeio*, & *Thoma*

Digitized by Google

ma Wintero Euchariſtiam ſumpſit. *Roockwoodus* prӕterea fide ad rem occultandam iureiurando prӕſtita, cùm audiuiſſet à *Catesbeio* machinationem illam ad Regem & regnum extinguendum ſpectare, attonitus & ſtupore percuſſus, dixit ſalua conſcientia tantum ſanguinis effundi non poſſe: *Catesbeius* reſpondit, ſibi ad veritatem eſſe perſuaſum, idque ſolidâ authoritate (vtique à Ieſuitarum Superiore) ſine aliqua conſcientiӕ offenſa fieri poſſe, etiam cum multorum innocentumq; pernicie, potius quàm machinatio ſucceſſum non ſortiretur. Itidem *Hamondus* Ieſuita proditores omnes in ӕdibus *Roberti Winteri* abſoluit die Iouis proximè poſt proditionem detectam, cùm iam Rebelles arma induiſſent, *Hos ô Rex magne caueto*; Regeſque omnes caueant, ne huiuſmodi conſceleratis faueant, foueant, aut conniueant.

2 Conſideratio ſecunda ad eos ſpectat, contra quos hӕc proditoria machinatio fuit ſuſcepta, ſcilicet, 1. contra Regem, qui *Dei Chriſtus*, imò cui Deo viſum eſt ſuum ipſius nomen impertire. *Dixi, Dij eſtis*, non *eſſentialiter*, ita nec *vſurpatiuè*, perinde ac Diabolus & Papa; ſed *poteſtatiuè*, vtique cuius poteſtas in ſuis Regnis à Deo deducta. 2. Contra Dominum ſuum ſereniſſimum & legitimum cuius ius ad Angliӕ Diadema ante Normannorum aduentum repetatur, & ſi Rex non eſſet iure hӕreditario, eximijs rariſq; tum animi tum corporis dotibus Regno eſt digniſſimus. Sinceram religionem, ſolidam pietatem, iuſtitiam, eruditionem, ſuprà omnes orbis Chriſtiani Principes, acumen, iudicium, memoriam intueamur, & verè dicamus.

Solus prӕteritis maior meliorq; futuris.

Verumenimuerò cum quæ velim eloqui non poſſim, quæ poſſim eloqui nolo. 2. Contra Reginam etiam Principem gratioſiſſimam, ſpectatiſſimam, omniumque virtutis præſidijs munitiſſimam, vitem noſtram fœcundam & fœlicem, quæ eiuſmodi *oliuæ nouellas* produxit, *vt in benedictione ſit memoria eius.* 3. Contra Regiam ſobolem maſculam quæ (Deo & Rege excepto) regni noſtri vnica eſt ſpes, ſolatium, deliciæ, vita, & anima. Quod verò Dominam *Elizabetham* Regis filiolam conſeruare voluerint, hoc tantum ſubdolè pro temporis ratione in rem ipſorum voluerunt. Cum autem ſui eſſent voti compotes Deus ſolus nouit quid de illa acturi eſſent. 4. Vt ſemel dicam contra omnes honoratiſſimos & prudentiſſimos Regis Conſiliarios, contra omnes fideliſſimos & digniſſimos Proceres, contra omnes reuerendos & eruditos Præſules, contra omnes grauiſſimos Iudices & Iuris conſultiſſimos, contra præcipuos Equeſtris dignitatis, Generoſos, Ciues & Burgenſes Parlamentarios, florem ſcilicet vniuerſi Regni lectiſſimum. *Horret animus* meminiſſe cladem luctuoſiſſimam, cum nullus eſſet Rex, nulla Regina, Princeps nullus, proles maſcula nulla, Regni Conſiliarij nulli, Proceres nulli, nulli Epiſcopi, nulli Iudices. O barbaram & pluſquam Thraciam immanitatem! Nullum Sanctitatis integumentum obuelare, nullus Religionis obtentus excuſare, nullus quæſitus animi honeſti color obumbrare poteſt, Superi condemnant, homines execrantur, ipſi proditores pudore confunduntur, ſcelerati inſectantur, & omnium fidelium Chriſtianorum animæ tantam ſceleris immanitatem intimis ſenſibus omninò auerſantur. Miſerandum & improuiſum eorum fuiſſet

fatum

Digitized by Google

fatum qui ſulphurea & fulminali tempeſtate perijſſent, at illi magis miſerandi qui ſuperfuiſſent. Quàm horrendos effectus tanta vis pulueris fulminalis & eiuſmodi apparatus non ſolum inter homines ſed etiam in ædificia & templa adiuncta produxiſſet, vos qui rei bellicæ gnari optimè noſtis: mihi autem *vox faucibus hæret*, & Rex noſter cum regio Propheta dicat, *Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, & Synagoga potentium quæſierunt animam meam & non propoſuerunt te in conſpectu ſuo.* Pſal. 86. 14. *Qui cogitarunt ſupplantare greſſus meos: abſconderunt ſuperbi laqueum mihi, & funes extenderunt in laqueum, iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.* Pſal. 141. 11. *Cuſtodi me Domine de manu peccatoris & ab hominibus iniquis eripe me.* Pſal. 124. 1. Et nos dicamus. *Niſi Dominus fuiſſet in nobis cùm exurgerent homines in nos, fortè deglutiſſent nos, cùm iraſcerentur: Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.*

Tertia conſideratio tempus quo hæc proditio cæpta eſt reſpicit. An. primo Iacobi fuiſſe animaduertendum eſt, illo ipſo in tempore, in quo Rex tantam clementiam erga Recuſantes exercuit, vt per integrum annum, quatuorq; menſes mulctam legibus inflictam ab illis nullam exigeret. Tantum etiam a ſeueritate Regia maieſtas abfuit, vt præter indultam illam gratiam, omnes dignitate pariter & honore promouerit; atque ita ſe res habuerunt vſque ad ſacrificulorum *Clerici* & *Watſoni* coniurationem. Quemadmodum verò *miſericordia eſt puniens* ita & *crudelitas eſt parcens.* Non enim hoc pacto reuocati ad ſanitatem fuerunt, ſed (vt manifeſtò apparet) deteriores euaſere. Romanè

Digitized by Google

Catholici in illo ipſo tempore certiores ſuos fecerunt veriſimile eſſe Regem inclementiùs, atque aſperiùs cum illis acturũ, & id ipſum proditores iſti iam, vt præcipuam cauſam ſimulant, cum reipſa inſidias Regi ſtruxiſſent, antequam ipſum in Anglia vel conſpexiſſent. Nec quicquam dein, ſumma licèt erga illos lenitate vſus eſt, a nefandis auſis & conatibus deſtiterunt. Quodque proximè in iſtac illorum accuſatione memorandum occurrit, Comitiorum tempus ad horrendam illorum proditionem exequendam elegerunt, cum (Angliæ flore ad Dei gloriam, & Eccleſiæ atque Reipub. emolumentum in vnum congregato) vniuerſum ſtatum vno quaſi ictu, non vulnerare, ſed enecare, & funditùs euertere poſſent. Adeo iſtis *impunitas continuum affectum peccandi tribuit*; lenitas etiam impunitatis ſpem ſemel enixa, non ſolum inſolentiam, ſed peccandi licentiam produxit, & pœnitentiæ quaſi callum obduxit.

Quartò ipſum locum viz. Sacrum ſenatum conciliumque conſiderare debemus: cur autem eo potiſſimum in loco? clamitant ſcilicet iniquas ibidem leges contra Catholicos latas fuiſſe. Illum igitur locum ad vindictam iuſtitiamque exercendam omnium aptiſſimum. Quo iure verò rem proſequi cogitarunt? fulminalis pulueris iure, Erebi iudicibus digniſſimo. Leges autẽ, quas iniquas eſſe calumniantur, illas omnium fuiſſe moderatiſſimas & æquiſſimas dilucidè pauciſque expediam. Omnes Papiſtæ a primo *Elizabethæ* ad vndecimum annum minimè hac in re ſcrupuloſi Eccleſias & preces adierunt. Ipſe & *Cornwalliſium* & *Bedingfieldium*, & alios in Eccleſijs vidi, adeo vt per decennium ſine conſcientiæ ſtimulis nobiſcum in precibus ſe coniunxerint.

Digitized by Google

coniunxerint. Cum verò fulmen illud Pij Quinti miſſum erat, & Bulla eius diuulgata, in qua Regina execrata regalique ſolio detruſa, eiuſque ſubditi ab obſequio & iuramento abſoluti, imo diris deuoti, ſi morem illi gererent; templa tum protinùs omnes reliquerunt, & nobiſcum in rebus diuinis communicare abnuerunt. Non eſt religionis gratia quod templum adire recuſant, ſed vt ſummam Papæ potentiam agnoſcant. Et vt iudicium ſuum de iure principis quoad Regalem potentiam,& Primatum apertiùs declarent. Secundo poſt anno viz. anno 13. *Eliz.* lex contra Bullarum inductionem ſancita eſt. Anno 18. *Maynius* venit, ad ſeditionem commouendam, anno etiam 20. *Campian* primus Ieſuita, ad partes hîc in Anglia foendas, in prioris Bullæ executionem miſſus eſt. Libelli proditionibus referti poſtea conſcribuntur. Anno 22. *Eliza.* poſt tot annorum tolerationem,leges contra Recuſantes, & ſeditioſos libellos inſtitutæ fuere, pœna verò & mulcta illis impoſita qui publicis precibus adeſſe recuſarent, non fuit vitæ, aut membri, aut totius ſtatus iactura, verum pecuniaria tantum mulcta, pœnaque eo vſque inflicta, donec ſe ipſos ſubmitterent & reformarent,templa,vt prius per decennium ante Bullam, frequentarent. Poſtea tamen Ieſuitarum & Romanorum ſacrificulorum turba huc confluxit, qui venenum hoc in ſubditorum pectora infundentes quod virtute prioris Bullæ Pij Quinti ,Regina excommunicata & regno priuata eſſet, ſubditi ab omni illi debita obedientia liberati, ſummopere conantes illos ab officio & obſequio abducere ; Romanæque Eccleſiæ reconciliare. Anno 27. *Eliz.* lex lata eſt, quòd ſi quis Anglus natus Reginæ ſubditus, & poſteà factus Romanus ſacrificu-

lus,

Digitized by Google

lus, in regna & imperia eius veniret, & fidelium quen-quam ſubditorum perfidioſis impijſq; conſilijs inficeret, læſæ Maieſtatis crimine teneretur : ita tamen lex conſtituta eſt, vt ad illos tantum pertineret, qui poſt Reginæ coronationem, ſacrificulorum ordini initiati eſſent. Obſeruandum autem eſt in executione harum legum, quod cùm in quinquennio Mariano, homines plùs minùs 300. religionis cauſſa crudeliſſimo ſupplicio affecti fuerunt, in omni tamen *Eliz.* tempore per ſpatium 44. aut plus eo annorum vix 30. ſacrificuli pro coniurationibus & proditionibus mortem ſubierunt & quinque tantum qui illos hoſpitio excepiſſent; pro religione verò planè nullus. Hîc obiter ab illis qui ſunt a concilio Parlamentario ſummopere peto, vt animaduertant, (hoc enim dubium vocatur) vtrum lex pro Recuſantibus & Reconciliatis, valeat etiam in Hibernia & partibus tranſmarinis, hoc eſt, vtrum illi qui illis in locis reconciliati ſunt, pœnę Statuti ſint obnoxij? vt clarius hoc eluceſcat, & facilius huic rei conſulere poſſint.

Sed ad rem propoſitam. Contra vſurpatam Romanæ ſedis authoritatem & potentiam XIII. plùs minùs ſtatuta, & Senatus conſulta ante hæc tempora in Parlamento confirmata habemus. Regnum enim & Rex Angliæ nullo modo extraneæ alicui poteſtati ſubijciuntur, ſed immediatè Deo ſubiacent. Papæ fateor XXXIII. vſq; ad Syluestrem celebres fuerunt Martyres, at *quicunque deſiderat Primatum in terris, inueniet confuſionem in cœlis.*

Quinta conſideratio eſt de coniurationis fine, qui fuit vt vniuerſum Reipublicę ſtatum funditùs ſubuerterent. Etſi pietatis enim & religionis vmbram, ſpeci-

emque

Digitized by Google

emque illorum impietas præ ſe ferre videbatur, innouationes tamen & reipublicæ confuſio ſcopus fuit, ad quem collimabant, quod inde conſtat, quia cum Romanè Catholicis, & homuncionibus maleuolis ſocietatem inibant.

Sextò, progrediendi rationem in hoc ſcelere & inſtrumenta intueamur, ecce verò cuniculos agunt, ecce XXXVI. cados pulueris ſulphurei ſiue fulminalis, vectes etiam ferreos, lapides & ligna cadis ſuperimpoſita, ad maiorem perniciem & vaſtitatem. Deus bone, quantus turbo, qualis ignis; quæ concuſſio aeris terræque illic fuiſſet! Sicut in libro Regum, cùm Elias in ſpelunca fuit montis Horeb, & coram Domino vocatus eſt, ecce vehemens ventus montes dilacerauit, & rupes dirupit, *ſed non in vento Dominus*, poſt ventum verò, terræ & aeris commotio venit, *ſed non in commotione Deus*, poſt commotionem verò ignis, *&* *non in igne Deus*. Ita nec Dominus vlli horrendi & inauditi huius facinoris parti interfuit. Cuius certè autores Diuite illo damnato peiores eſſe ſeſe prodidere, qui (vt eſt in ſacro Euangelio) ne alij in locum tormentorum deſcenderent, orabat.

Septimò, De ſecreta proditionis machinatione executioneque quærendum, ad quam aſſequendam quatuor potiſſimùm rationibus vſi ſunt. Primùm *Catesbeius* Marchioni Spinolæ vt equitum turmæ in Belgio præeſſet, commendatus eſt (quem locum iam Baro *Arundel* poſſidet) vt hoc ſuo prætextu ſine ſuſpicione coniurationem hanc equis inſtrueret. 2. Iuſiurandum quod omnes ſanctiſſimè viritim, tam pro taciturnitate, quàm perſeuerantia & conſtantia in proditione præſtanda iurauerunt.

Digitized by Google

Iuramenti formula hæc erat.

Iurabis per ſacram trinitatem, perque quod iam ſumpturus es Sacramentum, nunquam directè vel indirectè, verbis aut circumſtantijs iſtam rem reuelare, quæ tuæ iam commendanda fidei, neque ab executioue huius deſiſtere donec reliqui tibi veniam concedant.

Iuramentum hoc *Catesbeio*, *Percio*, *Chriſtophero Wrighto*, & *Thomæ Wintero* vno eodemque tempore per *Gerrardum* Ieſuitam, alioque tempore *Bateſio* & reliquis per *Greenwellum* Ieſuitam exhibitum eſt.

3. Sacramentum quod illi impiè & diabolicè ad flagitia ſua perpetranda prophanarunt.

Quartò & poſtremò illorũ perfidia & in Æquiuocãdo periurium, à Ieſuitis tamen omnium malorum patronis probatum & confirmatum, non tãtùm ſimpliciter manifeſtam veritatem celare, aut denegare, ſed piè & religiosè aſſerere, perq; ſalutem æternam proteſtari, imò liquidò iurare, in illa quæ certiſſimè cognoſcunt falſiſſima eſſe; retinendo tantùm proprium quendam & reconditum animo ſenſum, quio à patribus ſuis perſuaſi ſunt, ſe tutè & iuſtè quæſtionem quamuis propoſitam eludere poſſe.

Hîc liber exhibitus eſt non diu ante obitum Reginę editus, quando *Tho. Winterus* in Hiſpaniam miſſus eſt, ad hunc modum inſcriptus, *Aequiuocationis tractatus*, qui a Garnetto Ieſuitarum Superiore, & à *Blackwello* Angliæ Archiepresbytero & viſus fuit & approbatus. In principio tamen *Garnettus* ſua ipſius manus verba illa tituli, viz. *Aequiuocationis* deleuit, & ſic mutauit, *Tractatus contra mendacia & falſas diſsimulationes*, cum

cum re ipſa pro virili tueatur. *Spetioſaq́ nomina culpæ Imponis Garnette tua.* In fine etiam *Blackwellus* illum huiuſmodi benedictionis ſuæ rore aſperſit: *Tractatus iſte valde doctus & verè pius, & Catholicus eſt. Certè S. Scripturarum, Patrum, Doctorum, Scholaſticorum, Canoniſtarum & optimarum rationum præſidijs pleniſſimè firmat æquitatem Aequiuocationis. Ideoque digniſſimus eſt qui typis propagetur ad conſolationem afflictorum Catholicorum & omnium piorum inſtructionem.*

Propoſitio in hoc libro, in *Mentalem*, *Verbalem*, *Scriptam* & *Mixtam* diſtinguitur, quæ certè diſtinctio quot cæcos Mæandros & Labyrinthos habeat, vt homines in errorem deducat, quis non videt? Exempli gratia, vt primoribus labijs ſtropharum & falſitatis regulam hanc deguſtetis.

Interrogatus aliquis & iureiurando obſtrictus, vt ex animo verum dicat, talem vidiſti ne hodie? hac arte inſtructus illud plane denegat, prudens licèt ſciensque illum viderit: viz. hunc proprium ſibi ſenſum reſeruans; Non, vt Magiſtratui hoc dicerem, vel non *viſione beatifica*, vel non Venetijs illum vidi. Similiter etiam affirmationem pro negatione alicui dare, retinendo tantùm, & mentaliter addendo particulam, & ſignum illud negationis Non: vt mirificè *Strangius* Iuſticiario Primario mihique fecit. Exemplum verò vnum aut alterum vobis ex libro proponamus.

Ingruente vndique peſte, quidam Couentriam venit; ad vrbis verò portas Magiſtratus illum conueniunt, eumque iureiurando obſtrictum interrogant, an Londino profectus eſt, vbi peſtem graſſari audiunt: Iſte vel peſtem ibidem non eſſe, vel aerem non infici, ſeque per priuatam aliquam vrbis plateam, properè

Digitized by Google

equitaſſe pro certo habens : ſe Londino non veniſſe liquidò tutiſſimèque iurare poteſt. Principali enim & finali propoſitæ quæſtionis ſcopo ſcilicet, an ſic venit, vt ciuitatis peſtem afferret, reſponſum dedit, licèt immediatus quæſtionis ſenſus fuit, vtrùm Londino profectus eſt, an non, cognoſcere. Iſtum (ſi libro fidem adhibeamus) ipſum naturæ lumen periurio liberet. Si quis in eundem modum in Epiſcopi conſiſtorio in ius vocatus, quoniam coniugia *per verba de re præſenti* contracta diſſolueret. Aliam enim ſibi clam prius deſponderat, adeò vt illam cum qua *per verba de præſenti* contraxiſſet, vxorem ducere non poſſet : huic licet affirmare ſe nunquam cum illa contraxiſſe *per verba de præſenti*, hoc eſt, non ita contracta eſſe coniugia vt legitimum eſſet matrimonium. Huc enim Iudicis quæſtio ſpectauit, viz. cognoſcere an legitimum fuit inter illos coniugium. Inſignes certè illi Martyres, *Cranmerus*, *Latimerus*, *Ridleyus*, eiuſmodi ſtrophas nunquam cognouerunt, neque talibus, ad vitam ſeruandam, vti voluerunt. Ab hiſce quiſque ſibi caueat maximè, cùm nullo fidei vel religionis vinculo teneantur, nec in illis humanitatis, conſcientiæ, vel veritatis minima ſcintillula appareat. Cataſtrophen igitur cum Regio Propheta addam : *Domine libera animam meam a labijs iniquis, & a lingua doloſa.*

Literæ S. P. Q. R. legebantur olim pro *Senatus, Populuſque Romanus*, iam verò veriſſimè poſſint exprimere. *Stultus Populus Quærit Romam*. Perappoſitè etiam & iucundiſſimè hic interpoſitus Apologus, Mures a feli diutius ſpoliati & in prædam capti, puſilla hæc animalia, ſaluti tandem melius conſuluerunt, & in foraminibus ſe continuerunt. Felis v. amiſſa diutius præda,

quoniam

quoniam bene notus erat muribus, vt infeſtus eorum hoſtis, hanc tandem tæchnam excogitauit, viz. habitum mutat, cucullum induit, & raſo capite, ſuſpenſo gradu ante foramina obambulat: cùm mures etiam aliquantum formidoloſos perſpiceret, ac ſi mali quid ſuſpicarentur, illos religioſo geſtu ſic alloquutus eſt: *Quod fueram non ſum, frater caput aſpice tonſum*; hiſce rationibus audaces aliquot & creduli mures perſuaſi fallacijs eius illaqueati ſunt; cùm autem felis rurſus ſuis dolis illos alliceret, vt exirent, hoc reſponſum tulit, *Cor tibi reſtat idem, vix tibi præſto fidem.* Non vt ores ſed vt vores vigilas. Perinde faciunt etiam & Ieſuitæ, imò & ſacrificuli caudis veluti *Sampſonis* vulpeculæ connectuntur, *Ephraim* contra *Manaſſen*, *Manaſſes* contra *Ephraim*, vterque verò contra *Iuda*.

8 Vltima conſideratio eſt de miranda huius proditionis detectione ab vno eiuſdem factionis (qui inuitus, vt dictum eſt priùs, & iuramentum & Sacramentum accepit) per ſubobſcuras literas ad Dominum de *Monte-Aquilæ* datas, vnde primò Regi ſuboluit hæc horrenda proditio. Hactenus de Conſiderationibus, reſtant Obſeruationes nonnullæ in hac ſulphurei pulueris proditione animaduertendę, quas breuiter attexam.

1 Niſi Crypta conducta fuiſſet, cuniculus vix aut ne vix inuentus fuiſſet: cuniculum enim nemo ſuſpicari poterat, priuſquam res peracta fuiſſet, & Primarij proditores apprehenſi, rem ipſam inter examinandum declaraſſent.

2 Quomodo regia mens diuinitùs ab omnipotente Deo ſolo Principum rectore irradiata fuit, quaſi angelus Dei locum ipſum indicaret, vt in illo loco inquirerent,

 quirerent,

Digitized by Google

quirerent, idq; ex obſcuris illis & ambiguis literarum verbis, *Ictu terribili.*

3 Mirum quoddam prodigium notandum eſt, quod in *Stephani Littletoni* ædibus apud *Holbech* in Comitatu Staffordiæ poſtridie poſtquam arma ſumpſiſſent & immediatè ante proditorum apprehenſionem, accidit. Nonnulli enim ad ignem ſtantes, vt Dupondium fulminalis ſiue pyrij pulueris in lance exiccarent, linteum ſacculum xv. vel xvi. libras pulueris continentem lanci ſuppoſuerunt: cùmque ligna foco inijcerentur, ita euenit vt carbo lanci incidens, puluerem incenderit, quo *Catesbeius*, *Grauntus*, & *Roockwoodus* aduſti ſunt. Linteus autem ſacculus lanci ſuppoſitus vnà cum faſtigio domus flammis ipſius in area inaccenſus decidit; qui ſi ſemel ignes in domo concepiſſet, illos omnes protinùs è medio ſuſtuliſſet, ita vt nunquam ad examen hoc veniſſent. An

Lex æquior vlla eſt,
Quàm necis artifices arte perire ſua?

4 Animaduertendum fulmineum hunc puluerem fraterculi Romani fuiſſe inuentum, vt Ars Typographica viri militaris.

5 Notandum eſt *Bainhamum* cohortis diabolicæ vexilliferum, vt vulgo habitus, ad Papam eodem tempore miſſum eſſe, vt certiorem illum de proditione faceret, eumque hac de re conſuleret.

6 Etſi arma rebelles capere, falſoſque rumores vndique diſſeminare conati ſunt, omnes nempe Catholicos fore iugulandos: itá fœlix tamen Regis eſt gubernatio tamque fida ſubditorum pectora, vt nemo præter coniuratos partes illorum tueretur, aut pro ſeditioſis dimicaret.

Digitized by Google

7 Notandum Vicecomitem ordinarium Iuſtitiæ miniſtrum officio ſuo fungentem, copijs publica lege ſtatim conſcriptis illorum furorem compreſſiſſe.

8 Quod Deus ſcelus intentatum tam prope ad effectum peruenire permiſit, vt non niſi paucis horulis antequam peragendum eſſet, reuelaretur.

9 Solem tum, cùm cuniculos agerent, *Capricorni* Tropicum intrantem, illos per cuniculos deſcenſuros, & per patibulum aſcenſuros præmonſtraſſe.

10. Nullum vnquam Proteſtantem Miniſtrum vllius coniurationis, aut cædis hoc in regno intentatæ reum fuiſſe peractum.

Tandem ad extremas huius ſermonis quas initio mihi præſcripſi lineas deuenio. Conferenda ſunt igitur inter ſe duo perduellionis ſine exemplo exempla, ſuperiora illa *Ralai* & ſacrificulorum *Watſoni*, *Clericiq;* cum hac ſulphurea coniuratione Ieſuitarum. 1. Finis idem impellebat, cauſa nempe Catholica. 2. Inſtrumenta eadem, per homines maleuolos, Papæq; deuotos, per *Laceios* & ſacrificulos. 3. Eadem fortunæ alea omnibus iacta eſt, ſed non eadem expectatione, ſperabant ſacrificuli, nonnulla quidem, ſed non optima ſe poſſe conſequi, *Raleus* optima quædam, ſed non omnia: at hi optima, omniumque optima, quibus florentiſſima hac Reſpub. Rex ipſe, totaque Regis proſapia cum ſupremo regni excidio in prædam ceſſiſſent. 4. Eodem omnes ſacramento tenebantur, ijſdemque votis ſeſe deuouebant. 5. Eadem poſt perpetratam ſtragem edicta de malis quibuſdam corrigendis procuderentur. 6. Similis ad occupandam inſulam claſſis accerſita quæ ad portum *Milfordium* vel littora Cantij exſcenſionem faceret. 7. Eadem aureorum ſtipen-

dia

dia promiſſa. 8, Eadẽ temporis opportunitas à coniuratis obſeruata, nimirum ad aduentum Conſtabularij Hiſpaniæ, quum *Raleius* dixit, nihil Marti; aut ferri nos ab illis vereri poſſe, qui olearum ramos ſecum ferebãt, claſſemque facilè ſub eo velo in ſinu *Groyne* latere poſſe, quaſi cum citeriori Belgia res illa gerenda eſſet; ſeq; plures qui temerè dicta, quàm fortiter facta luerunt, cognouiſſe. In Hiſpania verò in omnium ore increbuit *Don Raleigh*, & *Don Cobham*, Anglorum Regem enſibus ſuis iugulaturos. Non eò hæc a me dicta ſunt, quaſi Ieſuitarum incendium *Raleio*, aut *Raleiana* conſpiratio Ieſuitis nota eſſet, ſed vt intelligamus (quod iam antehac de ſocietate Ieſuitica, ſacerdotioque Romano memoraui) eos in propoſitis ſibi conſilijs conſpiraſſe omnes, quaſi illas a *Sampſone* caudis connexas vulpeculas, vtcunque capita ſua, conſiliaque nunquam conſociauerint.

Concluſio erit ab admiranda illa Regis clementia & plane diuina humanitate: quamuis proditores enim hi deploratiſſimi omnes ſuperioris æui ſuis flagitijs longè ſuperauerint, & iure quidem *creſcente malitia creſcere debuerit & pœna*; Rex tamen mitiſſimus, aut aliud ijs ſupplicium præter vſitatum deſtinare, aut nouà aliqua & exquiſitiora tormenta excogitare noluit, ſed æquitate ſingulari, non modo ſe iure omnes defendere, ſed vulgare tantum ſupplicium tanto facinori haud æquiparandum, quod lex ipſa iubet, illis infligĩ voluit. Et ſane digniſſima eſt noſtra animaduerſione legum animaduerſio in crimen læſæ Maieſtatis. Poſtquam enim in iudicium res vocata eſt, & proditor reus peractus, damnatuſque eſt, præcipit lex primò, e vinculis ad conſtitutum ſupplicij locum eum rapi in traha, vt

qui

Digitized by Google

qui Regem, per quem omnes viuunt, tollere voluerat, ipſius terrę contactu indignus eſſet, ex qua viuunt omnia & naſcuntur. Deinde vt qui Rempublicam euertere, & naturæ ordinem violare conatus, ipſe quaſi inuerſus traheretur. Cumque à Deo caput in excelſiori loco tanquam reliqui corporis princeps in cœlum erectum ſit, *pronaque cùm ſpectant animalia cætera terram, os homini ſublime dedit*, lege prouiſum eſt vt reclinato in humum capite tanquam qui cœlo vel aere frueretur indignus traheretur, poſtea ſtrangularetur, penſiliſque inter cœlum & terram fieret, vt nec aere communi omnium pabulo veſceretur, nec qui cœlo dignus, aut terra dignandus, atque vt omnes eum oculis intuerentur, animo auerſarentur. Tum de patibulo viuus adhuc membriſque integris demittendus, ipſoque vidente genitalia excinderentur, vt qui indignè prognatus, prolem poſt ſe parenti ſimilem relinquere indignus eſſet: ad hæc euellerentur palam & in flammam conijcerentur viſcera illa quæ tantum nefas aut excogitare aut recondere auſa ſunt, capite denique truncaretur, qui Rempublicam detruncaturus erat. Ad extremum ſecuri corpus in quatuor partes diſſecandum, quæ figendæ ſunt in altiori aliquo & conſpicuo loco, auibus depaſcendæ, hominibus execrandæ. Atque hæc præmia ſunt quæ ſibi ſuiſque proditores referunt, quorum corda ſæuiſſima pertinaciâ occalluerunt. Reipublicæ enim ſalus ſæpenumero vel ab ipſo corde corruptum ſanguinem euacuari poſtulat. Verè tamen dicitur, *Pœnitentia vera nunquam ſera, ſed pœnitentia ſera rarò vera.* Quam tamen concedat illis oro miſericordiarum pater, vt ſi minùs tanti maleficij magnitudo, ſaltem conſcientiæ anxietas ad veram piamq;

F totius

Digitized by Google

totius facinoris confeſſionem, tum propter animarum ſuarum, tum Regis Reique Publicæ ſalutem adigat, atque impellat. Qui verò ex eorum numero nondum deprehenſi ſunt, Deum comprecor, vt *aut conuertantur ne pereant, aut confundantur ne noceant.*

Poſt hæc, ſingulæ eorum examinationes, & ea quæ ab illis tum confeſſa erant, ſuiſque nominibus *ſubſcripta* iubente Regio Attornato iterum oſtenſa erant, atq; ab illis recognita & pro veris habita, in quibus vnuſquiſque proditionem confeſſus erat. Poſtulabat itaque Regius ille Attornatus, quamuis abundè ſatis eſſet iuſtitiæ, audire ipſos de ſe confitentes reos, quò tamen pleniùs auditoribus ſatisfieret, memoriaq; tantę proditionis audientium animis altiùs infigeretur, vt ipſorum Confeſſiones non vi expreſſæ, ſed ſponte ac voluntate factæ, alta diſtinctaque voce legerentur. Ex his inter reliqua conſtabat *Bateſium* & a ſe ſatis paratum ad hanc ſubterraneam prouinciam ſuſcipiendam, & a Ieſuitis fuiſſe confirmatum. Illud quoque palam fuit Ieſuitam *Hammondum*, poſtquam eos non modò deliberaſſe, ſed de totius regni excidio ſtatuiſſe reſciuerit, poſt ipſam etiam proditionem detectam a peccato illos abſoluiſſe. Atque hæc ab eo geſta die 7. Nouembris. Hîc etiam ab Attornato Regio eorum mentio eſt facta, quę a Seminarijs *Watſono* & *Clerico* de Ieſuitarum conſpiratione tum incepta, nunc etiam percepta dicebantur. 1. Nihil aliud velle crebras & fere aſſiduas in Hiſpaniam miſſiones quàm exterorum copias in Angliam pertrahere.

2. Idem loqui pecuniarum vim magnam ab illis congeſtam ad domeſticum militem conſcribendum.

3. Ieſuiticam turbam ſæpe cum Catholicis egiſſe,

ne

Digitized by Google

ne Principem vel cùm primò in regnum veniret, vel poſteà conſtituto imperio pro ſuo Rege haberent, prę-ſertim cum nulli hęretico Principi (talem enim Regem eſſe aſſeruere) obſequium vllum eſſe à Catholicis præſtandum, atq; vt neminem niſi Catholicum ſub pœna excommunicationis pro Rege agnoſcerent.

Poſtremò, omnia quæ ad bella neceſſaria, equos ſcilicet quam plurimos, ſulphureum puluerem, reliquumque bellicum apparatum in amicorum ædibus habuiſſe; quos quieſcere iubebant, & expectare, donec quid vltrà audendum eſſet, vel faciendum intelligerent.

Poſtquam ſingulorum Examinationes, Confeſſiones & Declarationes, tam ſui ipſorum quam mortuorum aliquot coniuratorum publicè perlecta fuiſſent, omnes Iuratorum ſententia læſæ Maieſtatis rei ſunt peracti. Tum rogati ſinguli quid pro ſe referre quiſq; poterat, quo minus mortis ſententia in illos non pronuntiaretur, nemo omnium niſi *Rookwoodus* erat, qui longioris orationis filo, aut facti defenſionem aut excuſationem vllam contexere voluit. *Thomas Winterus* vt pro ſe & fratre ſuo ſuſpenderetur tantum deprecabatur. *Guido Fawkes* cur non ſe reum agnoſceret, rogatus, cum nihil aliud potuit, id tantum reſpondebat, fuiſſe quædam in accuſatione ſua de colloquijs nonnullis quæ ille plane ſe neſcire affirmabat. *Keius* fortunas ſuas eo in loco poſitas eſſe querebatur, vt nunc potius quàm alio tempore mors ſibi in lucro deputanda eſſet, & maximè hac in cauſa. *Bates* veniam implorabat, ſimiliter & *Robertus Winter*; *Ioannes Grant* diu continuit, tandem verò ſubmiſſa voce, reum ſe proditionis intentatæ, at non peractæ profeſſus eſt. *Ambroſius Rookwood* eo ſolum animo accuſationem ſuam ſe

negaſſe affirmabat, vt vitam per alios potius amitteret quàm ipſe proijceret. Iamque videre ſe Principis quidem, procerumque totiuſque patriæ odium acerbiſſimum ſuo ſcelere meruiſſe: nec poſſe tamen, de Principis clementiſſimi & mitiſſimi clementia & miſericordia penitus deſperare, quamuis enim peccatum tantum eſſet vt excuſari non poſſet, in eo tamen extenuari poſſe, quòd ipſe nec Author nec Actor huius tragœdiæ eſſet, ſed tantùm *Catesbeij* conſilijs impulſus, quem ſupra mortales omnes amore complexus eſt, ſeq; hoc nec malitia erga Regis perſonam, aut Remp. nec ex priuata ambitione celaſſe, ſed ex ſyncero, fido, ac intimo amoris affectu quo amiciſſimum *Catesbeium* coluit, quem ita charum ſibi affirmauit, vt omnia præ illius amicitia poſthabuerit. Hanc igitur commiſerationem non mortis formidine exoptauit, ſed animi dolore, quòd mors tam ignominioſa labem perpetuam, maculamque in omnia ſecula ſuo nomini ac familiæ inuſtura eſſet. Vtcunque tamen hoc primum delictum fuerit ſubmiſiſſimè ſemet Regis miſericordię proſtrauit, Regẽq; hac in re Deum ęmulari efflagitauit, qui *corporaliter non mortaliter*, pœnam nonnunquam infligit.

Tum relatum eſt quod *Robertus Winter* die Veneris ante hanc accuſationem, opportunitatẽ propter vicinitatem cubiculorum nactus, cum *Guidone Fawkes* in arçe collocutus, hæc *Guidoni Fawkes* (ex ipſorum confeſſione) diceret, ſe & *Catesbeium* filiolos habere, illos poſſe & adoleſcere, & vltores fore. Imò, quod Deus filios *Abrahæ* ex lapidibus ſuſcitaret. Hoc quoq; ſe ægrè ferre neminem Apologiam Actionis quam ſuſceperant, edidiſſe: attamen ſeſe in extremo ſupplicio cauſſæ non defuturos.

Hoc

Hoc etiam in loco *Roberti Winteri* ſomnium ante pulueris ſufflatum in *Littletoni* ædibus relatum eſt, quodque ille ipſe confeſſus eſt, ac primus ſignificauit, viz. Templorum pyramides incuruatas, inq; templis illis miros ignotoſq; hominum vultus illi conſpectos. Poſteaque cùm fulminalis ignis accenſus poſtridiè complures coniuratorum, *Grantique*, *Roockwoodi*, & aliorum facies deformaſſet, ſomnium ſibi in mentem recurrit: quantumq; meminit facies ſociorum ſuorum ſic exuſtàs, illos quos per ſomnium vidiſſet repręſentare. Atque hæc de priore accuſatione.

His itaque geſtis *Euerardus Digby* læſæ Maieſtatis poſtulatus, ſcilicet non modò proditionem incendiariam ab eo cognitam & celatam fuiſſe, ſacramentoq; duplici, quorum alterum illi ſilentium ne proderet, alterum ne propoſito deſiſteret iniunxit, ipſum inter primos coniuratorum habitum fuiſſe, idque palam in rebellione oſtendiſſe vbi comitem illis ſe prębuit. Quę cùm ab illo diligenter omnia audirentur, ſiue quòd hęc ab eo liberè priùs eſſent agnita, ſiue quòd eum ſcelerum cõſcientia ſauciaret, agnoſcere dixit quæ maximè contra ſe faciebant, & oratione exſpatiari cœpit. Reuocatus autem vt priùs ſe ſontẽ vel inſontem diceret, ſe ſontem profeſſus eſt, vnoq; verbo ſe damnauit, deinde in latiorem dicẽdi campum deſcendit, eiuſq; oratio in duobus maximè verſabatur, in *Impulſiuis* ſz. ſiue *Motiuis*, & *Petitionibus*. Primùm quidem in hunc ſcopulum non tam aliqua ambitionis aura, aut fortunarum ſuarum minùs ſecundo flatu impulſum ſe fuiſſe aiebat, quàm neſcio quibus affectuum fluctibus, qui eum tanto impetu in *Catesbeium* ſemper ferebant, vt eius cauſſa, & ſui-ipſius, & ſuorum omnium naufragium pati nun-

quam recuſaret. Deinde religionis cauſſam, non ſuam agi, non potuit autem ea iubente, opes, vitam, famam, nominis memoriam, prolem, omnes denique huius ſæculi titulos, & ſplendores non negligere, vel etiam contemnere, imo penitùs res omnes, ipſamque ſpem abijcere, modò Catholica religio iterum in Angliam reduceretur, tum etiam addit fidem Catholicis datam non fuiſſe ſeruatam. Poſtremò veritum ſe fuiſſe ne aſperiùs & inclementiùs his vltimis Comitijs Parlamentarijs quàm prioribus cum Catholicis Recuſantibus ageretur, ſcilicet vt vxores ijſdem mulctis cum maritis ſuis ſubijcerentur: quinetiam vel Catholicum eſſe in *Præmunire* Catholicos præcipitaret.

Petebat autem vt vnde orta eſſet culpa, ibi pœna conſiſteret, vtq; ipſe lueret, qui tātum nocens eſſet, non innocētes, vxor, liberi, & ſorores & alij. Pro vxore, vt ius dotale concederetur, pro filio, vt beneficio tranſcriptionis factæ priuſquam hoc ſcelus cogitatum vel proditum, frueretur; pro ſororibus quoque, dotes ſuas, quæ penes ſe erant; pro creditoribus, vt æs quod contraxerat, diſſolueretur, eandemque ob cauſſam orabat, vt ſeruus eius (cui debita eius melius quam ipſi nota erant) ipſum accedere permitteretur. Tandem à Rege totoque Procerum choro vehementer contendebat, vt odium quod meritò concipere poterant, extinguerent, ac capite truncari efflagitabat. Denique ſingulos vt ignoſcerent obteſtabatur, vtq; ſupplicium crimen expiaret optabat.

Huic ſermoni ſtatim atq; breuiter pro temporis ratione (iam enim nox inſtabat) D. *Edwardus Cooke Regius Attornatus* reſpondebat. 1. Amicitiam quam cum *Catesbeio* contraxerat, amentis potiùs quàm amantis fuiſſe,

Digitized by Google

fuiſſe. 2. Religionem quam præ ſe tulit cæcam eſſe ſuperſtitionem, errorem, & hæreſim. 3. Nec Catholicis quos dicit fidem vllam fuiſſe datam aut dandã eſſe:quod ſi vxores à viris ſuis(bonis ſcilicet Proteſtantibus) ductas, ante nuptias Catholicas fuiſſe conſtaret, digniſſimos viros eſſe, qui ſtultitiæ ſuæ pretium perſoluerent, vt qui tanti emerunt. *Volenti enim & ſcienti non fit iniuria.* Quòd vxor quæ prius reformatam profeſſa religionem ſuperſtitioſa eſt facta, Romanis ſacrificulis & Papiſtis in domum receptis, ſeducta & abducta, æquum eſt vt maritus ille ſiue ſit Pontificius vel e Proteſtantibus, negligentiam ſuam hac in parte grauiùs lueret.

4. Quod ad petitiones pro vxore, filio, ſororibus, mirari ſe ſatis non potuiſſe vnde hæc tanta pietas tam ſubito pro domeſticis, ſuiſque rebus priuatis, & miſeratio ſingularis oborta eſſet: in cruenta autem cæde Regi, Reginæ, tenellis Principibus, Proceribus, patriæque intentata quonam illa abijſſet? Nihil de humanitate, nihil de pietate, nihil de rebus diuinis humaniſue vel per ſomnium ei in mentem antea veniſſe; atque hæc omnia ardore neſcio quo in re religionis, ſtudioque ſceleris tam atrocis eleuandi tunc fieri.

Euerardus Digby ad hæc Attornatum interpellauit, ſeque tantum abeſſe aiebat, vt factum probaret, vt exquiſitiſſimo potius ſupplicio ſe dignum cenſeret: ſe itaque iuſtitiam non tolli, ſed molliorem fieri voluiſſe. Cui Regius Attornatus reſpondebat: non fuiſſe expectandum, vt Rex illum qui in Regem tam ferus, honore in morte afficeret. Quid enim honorem aut humanitatem in morte expectaret,qui dum viueret vtramq; contemneret?

Digitized by Google

contemneret? quin vehementer potius laudandā fore mirandamque ſibi videri Principis in ſcelere tam inaudito & ſingulari inauditam & ſingularem ſine exemplo clementiam. Quis enim huic tam atroci crudelitati ſupplicium ſi non æquale, quod fieri nunquam poterat, at quantum poterat par aliquid ſaltem excogitaret? Vbi verò vxorem, liberos, poſteros, ſua denique omnia omnino perire pro cauſa Catholica tantopere exoptaret, nihil impedire quin optatum ferret, vt eſt in Pſalmis: *Fiat vxor eius vidua, nutantes transferantur filij eius & mendicent, & eijciantur de habitationibus ſuis. Fiant nati eius in interitum, generatione vna deleatur nomen eius.* Pro creditoribus æquum fuiſſe quod poſtulabat, ſe verò non mediocriter vereri, plus Regi, cui tantum mali parabat deberi, quàm omnia eius bona rependere potuiſſent; hæc tamen regis prudentiæ, Legibus, Iuſtitiæq; eſſe permittenda.

Iam Comes Northamptoniæ conuerſus ad *Euerardum Digby*, in hæc fere verba locutus eſt.

Oratio

Digitized by Google

Oratio Comitis Northamptoniæ
Ex ipſius ore excepta.

NOn eſt cur mireris *Euerarde Digby*, ſi ego hoc tempore pro officij, conſcientiæ, & veritatis ratione quæ mihi incumbit, non permittam te ſine contradictione in labyrintho vani tui ingenij liberiùs exſpatiari, vt alios ex falſis fundamentis ſeducas, quemadmodum ipſe ſeductus fueris, vel calumniandi faſcino, errorum nebulis, aut Æquiuocationis supernatæ verſutijs, te ex anguſtijs illis euoluere, quibus res tuæ modò florentes ſunt infœlicisſimè inuolutæ, ſed tamen iam furore præcipitis ingenij tui non immeritò oppreſſæ. Si in hoc crimine (quod atrociùs eſt quàm dicendo explicari poſsit) cuiuſcunque conditionem deplorarem, tuam certè cum maxima commiſeratione ingemiſcerem: ſed tu tibi hoc acceptum feras, & prauis illis conſultoribus qui te in hoc ſcelus deduxerunt, quod non minùs omnes fideles & probos pro humanitatis ratione percellit, quàm in temetipſo omnem humanitatis ſenſum hebetauit.

Quòd tu aliquando in gratia & laude apud Reginam Elizabetham fueris ego ipſe teſtari poſſum, qui audiui ipſam de te honorificè loquentem; quod virum verè nobilem ad meliorem vitæ rationem ineundam incitare poterat. Imò hoc ſuperaddam, fuiſſe aliquando tempus quo ſingularis fuit animi tui erga Regem noſtrum propenſio, fortaſſe ex falſis illis rumoribus, illum vobis & vaſtæ veſtræ cupiditati in Religionis cauſſa ſatisfacturum. Verùm ſemen quod in arido cecidit (vt Seruator noſter inquit) non altas radices egit, inflammatum illud ſtudium quod nihil aliud ſibi proponit, quàm vt ſibi perplaceat, citò extinguitur: & Traianus dignisſimus & prudentisſimus ille Imperator haud iniuriâ ſe nihil illis debere dixit, qui magis præuaricatione peccauerant, quàm ſua induſtria promereri poterant.

Benignitas illa gratioſa Regis noſtri primis Regni auſpicijs deferendo honorem quamplurimis veſtræ Religionis cultoribus, & etiam (niſi me fallo) tibi ipſi, facilitas eius, cui *Tros Tyriuſque* nullo diſcrimine in admittendo omnes qui ipſum iuſtis de cauſis accederent, integritas eius in aperiendo iuſtitiæ portas ex æquo ſingulis ſubditis, & multa alia eius merita quæ pace vigente ſubſequuta ſunt, tam clarè ſunt manifeſta & omnibus perſpicua qui communis ſenſus non expertes, vt tu ipſe & multi alij nuper adacti fueritis veſtram execrandam ingratitudinem excuſare & obumbrare falſis & ementitis rumoribus Regem ſpem tolerandi Religionem, vel conniuendi priuſquam ſceptro Angliæ potitus erat, præbuiſſe, ſed nihil planè præſtitiſſe.

Non me fugit hunc ſeditioſum & falſum rumorem nonnullos tumultuoſo ingenio excitâſſe ad prejudicium rerum præſentium quibus aliàs ſua ſecuritate, vt anteà, frui integrum erat. Hic rumor inſtar cærei ſcuti contra gladium poteſtatis adhibitus erat, vt machina ad exceſſus occultandos donec Troianus Equus non bellicoſis Græcis vt olim, ſed infernali puluere oppletus, intra parietes Parlamentariæ Domus introduceretur. Quomodocunque autem Deus oculos tibi & alijs in hoc facinore vt Ægypti Regi & eius adminiſtris præſtrinxit ad præpotentem eius gloriam magis illuſtrandam; quiuis tamen vel communi ſenſu præditus, facilè peruidere poterat Principem cuius iudicium tot annorum vſu vtroque cœli cardine defixum fuerat, non potuiſſe ſtatim ſubſidere, nec iam inde ſententiam mutare præ timore deflagrationis illius quam *Cateſbeius* Archiproditor, vt alter Phaeton in omnibus ſimul elementis molitus erat. Maieſtas eius bona fortunæ in negotijs minoris momenti quàm ſit religio, cum animi ſui libertate nunquam adæquauit. Non conſultum ſibi videbatur (pro Religione quam amplexus eſt, & ſemper amplectetur) plures Cacodæmones in circulum euocare, quàm deuocare poterat, nouit ille quod *Omne Regnum in ſe diuiſum deſolabitur*. Philoſophia docet quicquid in animi receſſu latet, quòd vbi alter *Cepham*, alter *Apollinem* publicè

publicè ſectatur, diſſenſio aboriatur. *Quod inſitum alieno ſolo eſt, in id quo alitur natura vertente degenerat*, & ſinguli hoc ſemper apprehendent, quod *Quorum eſt commune ſymbolum, facilimus eſt eorum tranſitus.*

Quod ad promiſſum de toleranda Catholicorum Religione, rumor diſſeminatus erat à duobus filijs *Belial*, *Watſono & Percio*, eo conſilio vt ſeditionem contra Regem noſtrum chariſsimum & Regnum conflarent. Scotiæ regnum in teſtem hìc adhibeatur pro longo ſanè temporis interuallo priuſquam Angliam adierat, an aſſentatio aut timor (ne ex incepto quidem decimo ſeptimo die Nouembris quod cuiuſcunque Principis in Europa patientiam exercuiſſet) vel ad minimam propenſionem tolerandi religionem Regem pertrahere potuerit. Quod tamen quia in votis erat, pronis animis fidem inuenit. Omnibus exploratè cognitum eſt quanta ars fuerit adhibita, quàm verſuta ingenia elaborarint, quot miniſtri ſubornati & corrupti multos annos & in Scotia & in externis regionibus, vt Regem blandis pollicitationibus auxiliorum ad conſequendum ius eius in Angliam, exacuerent, quandocunque Sol occaſurus vt ſplendidior in eodem Horizonte ad huius Inſulæ & vniuerſi orbis terrarum admirationem exoriretur. Sed hæc omnia incaſſum ceciderunt, oleum & opera omninò perijt. *iacta erat enim alea.* Rex ſuum indicem iam anteà conſtituerat & certo direxerat, atque illi qui hoc apud exteras gentes gnauiter inprimis agitarunt, plerique vt deploratæ ſpei ex Regis gratia exciderunt.

Cùm ex Anglia Regiæ Maieſtati innotuiſſet aliquot annos priuſquam Regina Elizabetha diem obierat, quòd multis de eius religione ſuſpitio inijceretur ex rumoribus diſperſis, quoniam nonnulli in exteris regionibus qui eius exſpectationi fauere videbantur, audaciùs eius nomine vſi erant, & de eius in Catholicos propenſione liberiùs loquerentur, quàm ipſius Regis conſcientia & confirmata ſententia agnoſceret aut admitteret: vel vt Principum exterorum animos Regi conciliarent, aut ſuorum animos domi abalienarent. Ille non ſolùm has inſinuationes ex cæco & inconſi-

Digitized by Google

derato adminiſtrorum ſuorum ſtudio profectas auerſando damnauit, verùmetiam curam & cautionem in poſterum adhibuit, quantum potuit diligentiſsimè, vt illis qui hac in parte peccauerunt ſua gratia excluſis animi Anglorum hac de re minùs eſſent ſolliciti, & vniuerſo orbi terrarum ſatisfaceret.

Nemo confidentius hac in cauſa loqui poſsit quam ego ipſe, qui, Regina ſuperſtite, plures annos inſtructiones & admonitiones a Rege accepi, ne alia ſpes de futuro fauore Catholicis proponeretur, quàm quod ille ſerio cogitauerat, ſcilicet vt ſingulos ſubditos in vno Regno vno legum vinculo quoad religionem conſtabilitam conſtringeret, quomodocunque in ciuilibus rebus fauoris ſui radios iuſtis de cauſis protendere poterat, nec ſe velle ſemina diffidentiæ à *Semi* & *Achitophele* ſparſa aliquem ſcrupulum de eius conſtantia animis Proteſtantium inijcere, quibus vel ſanguine fuſo fidem illam confirmaturus erat quam cum lacte nutricis hauſerat, à prima infantia edidicerat, & viribus quantum poterat maximis propugnauerat, ex quo legendo vel diſputando rationem Religionis ſuæ reddere poterat quam nunc digererat & familiarem ſibi fecerat. Qui librum de iure Regni Angliæ *Elizabetha* regnante ſcripſerat, fusè explicat dum animum verſat, quem exterum Principem Regno Angliæ inueſtiret. *Elizabetha* defuncta, inſtar multorum teſtium eſſe poſsit, quàm tenuis ſpes Catholicis illuxerit vt Rex cum illis in tolleranda religione vel conſcientiæ libertate diſpenſaret. Hoc ſingulos inducat illorum ſpes omnino deploratiſsimas cùm ille & alij eiuſdem generis adacti fuerunt portioni ſuæ renuntiare in filio & hærede illuſtriſsimę & ſpectatiſsimæ Mariæ Reginæ Scotorum & Romanæ Eccleſiæ filiæ dilectæ, vt nonnulli in Dauide, qui clamitârunt *Nulla nobis pars in Dauid nec hæreditas in filio Ieſsei.* Hoc enim ex literis interceptis quæ in Scotiam datæ, & claris indicijs certò conſtat. Regia Maieſtas quàm diu illud expectauit quod Deo auſpice & authore hodie poſsidet, ſemper in Proteſtantium fide generatim tanquam in ſacra anchora ſibi firmamentum poſuit.

Quamuis

Digitized by Google

Quamuis enim quamplurimos ex altera parte non minori fide & animi inclinatione in ſuam perſonam & ius hæreditarium quàm alios quoſcunque propendere intelligeret, tàm quòd ex Regina eius matre dependerint, quàm quòd ſuauitatem morum ipſius deguſtauerint: attamen cum deprehendiſſet quanta ebullientis ſanguinis efferueſcentia multi ſuperiori tempore abrepti fuiſſent, ſimulque obſeruaſſet cuiuſmodi cenſuris infidelitate & obſequio erga Principem ſe expoſuiſſent, poſtremò cum præuidiſſet quorſum eorum proteſtatio decideret cum illis non ſatisfieret: ſubtimuit vlterius in illud fretum penetrare quam quouſque ſuum ipſius iudicium tanquam index nauticus ſe dirigere & clauum tenere poſſet.

Si vel vnum viride folium in ſpem Catholicorum à *Cateſbeio, Wintero, Garnetto, Fawkeſio*, &c. conſpici potuiſſet, nec cum exteris Principibus priuſquam *Elizabetha* è viuis exceſsiſſet, ad certiſsimum ius hæreditarium interuertendum egiſſent; nec cum Regia eius Maieſtas ſingulari omnium applauſu exceptus fuerat hoc legationibus vltrò citroque miſſis & coniurationibus domi foriſque moliti fuiſſent.

Veriſsimum eſſe ex confeſsionibus liquido conſtat, falſiſſimum illum Sacerdotem *Watſonum* & Archiproditorem *Percium* primos fuiſſe authores & diuulgatores iniquiſsimi huius rumoris ex quo tanquam ſolo maledicto in ipſorum bonum, coniurationis caſtra, vt exiſtimatur, conſtruerent.

Non alius eſt qui ad hanc rem certiùs & ſolidiùs, quam ego ipſe loqui poterit, cum enim à Domino Rege ad *Watſonum* in carcere concluſum vt ipſum huius rumoris authorem arguerem miſſus eſſem, vno & altero die ante eius ſupplicium, & illum per animæ ſalutem vrgerem vt confiteretur directè ſicut nouiſsimo die reſponderet, an cùm ſemel atque iterum Regem Edenburgi accederet, Rex aliquod promiſſum aut ſpem Catholicis feciſſet de religione toleranda: *Watſonus* per animę ſalutem proteſtatus erat ſe nunquam vel tantillum ſpei in hac cauſa à Rege potuiſſe conſequi, nec vlterius quàm quòd illos hoc ſcire voluerit, quòd vt peregrinus erat

in rebus Anglicis, ita quouſque certò intelligeret quomodo ſe res haberent nullo modo fauorem promittere voluit. Verum proteſtatus eſt omnia vniuerſi mundi Regna & diademata illum ne inducere poſſe vel tantillum profeſsionis ſuæ quæ ſibi pabulum animæ & æternæ hæreditatis arra erat immutare. Agnouit certè *Watſonus* vt Catholicorum animos in amore & obſequio erga Regem contineret, ſe Regis verba molliori accentu & mitiori loquendi formula impertijſſe quàm ex veritate debuerat, quoniam nouerat alios perinde ac remiges in hanc partem ſpectare, & in alteram remos impellere. Vt Rex hanc ſimulatam Hypocriſim & alia grauiora læſæ Maieſtatis crimina ſibi condonaret humillimè petijt, & tam horrendi criminis ſui quàm falſi rumoris diſſeminati pœnitere viſus eſt.

Quod verò *Percius* impœnitens quantum nos norimus, & tacitus in particularibus obierit, non impedit quo minus ille perditiſsimus in hac incendiariorum colluuie huius rumoris fuerit author. Quamuis enim minime nouum ſit eiuſmodi perduellem tam pernitioſam calumniam ex malignitate ſua excogitare, qui omnes neruos vt Rex è medio tolleretur, & omnia obſtacula contra fulmineam illam machinationem ſubmouerentur, obnixè contendit. Quanto maius odium Regi apud Catholicos malè ſanos conflaret & quanto aſperius Catholicos illos ad vindictam ſuſcitaret tanto ſpes eius erat excitatior cum ſcelus peractum eſſet, vt laudaretur & comprobaretur. Sed vt quod res ſit verè dicam, multorum teſtimonijs confirmetur hunc perduellem *Percium* poſt primum & ſecundum è Scotia reditum nullam ſpei vel ſolatij ſcintillulam Catholicis retuliſſe, cuius non alio opus eſt argumento quàm quòd *Guido Fawkes* & alij tranſmiſsi erant in Hiſpaniam & exteras regiones ad renouandum interim facinus intermiſſum & occultatum poſt *Percij* reditum, quod vt veriſimile eſt neutiquam factum fuiſſet, ſi ille cum Oliuæ fronde rediiſſet, aut aliquod ſignum bene ſperandi ſuſtuliſſet.

Itaque neceſſarium duxi huc vſque progredi ad eluendas illas maculas quæ a perditiſſimis illis ſcelerum machinatoribus

bus aſperſæ erant. Nunc ſupereſt vt apud Deum intercedam, vt verè in hac vita ad multorum ſatisfactionem pœniteas, & remiſsionem peccatorum in alterâ vitâ ad animæ ſalutem conſequaris, cum ex ſingulari Regis gratia tantum temporis ad vitæ rationem ſubducendam conceſſum fuerit priuſquam pro tribunali ſummi Iudicis ſiſtaris.

H. Northampton.

HAc oratione habita, Comes Salisburienſis verba fecit ad illud quod *Euerardus Digby* vrgebat de promiſſo a Regia Maieſtate Recuſantibus facto, & violato, quaſi inde in ſocietatem tam horrendæ proditionis pertractus eſſet. Agnouit ille *Euerardum Digby* affinitate ſibi coniunctum, & religioſè proteſtatus ſe nihil niſi candidè & verè dicturum eſſe, Paucis autem & perſpicuè Regio honori in hoc patrocinatus eſt, & Regem ab omni aſperſione & ſcandalo deſultoriæ leuitatis in religione liberauit, vti etiam quod ne pertenuem ſpem, multò minùs promiſſum de Religione toleranda feciſſet. Et hanc ad rem, declarauit tantum abeſſe vt Rex eiuſmodi promiſſi vel ſpem faceret priuſquam hoc Regnum adeptus erat, & iam inde, vt ſemper profeſſus fuerit ſe vel ne audire hoc à quocunque æquo animo potuiſſe.

Poſtea explicauit quod factum erat ad Regiam Hamptonam cum de *Watſoni* proditione agebatur. Scilicet nonnullos è præcipuis Catholicis accerſitos fuiſſe, cumq; compertum eſſet illos proditioni *Watſoni* ſe non immiſcuiſſe cum laude demiſſos fuiſſe, ſimulque admonitos, vt Regi pro officij ratione obſecundarent, cum hoc pleno fauoris promiſſo, vt quicquid Re-

gi

gi deberetur ex quo primùm Regnum aderit, nomine Recuſationis, in cauſa religionis, Catholicis illis melioris notę demitteretur qui regi in primis Regni auſpicijs fidem probauerant, & coniurationibus ſe minime intermiſcuerant.

Deinde ad *Euerardum Digby* falſitatis conuincendum, dilucide probauit quicquid ille proteſtationibus adhibitis obfirmatè negauerat ſe minime conſcium fuiſſe in machinatione pulueris fulminalis omnino falſum eſſe: idq; ex teſtimonio *Guidonis Fawkes* qui tunc præſens aderat, confeſſuſque fuerat quòd nonnullis menſibus antequam Comitia Parlamentaria haberentur, cùm in ædibus *Digbei* ruri ageret, *Digbeium* arbitris remotis *Guidoni* illi ſignificaſſe ſe ſubuereri ne ex nimio cœli humore (pluuia enim aſſidua iam terra permaduerat) puluis fulminalis in crypta humeſceret, & ad ignem concipiendum adeo eſſet ineptus, vt neceſſario nouus fuerit comparandus.

Poſtremò Comes magnis & meritis laudibus proſequutus eſt Baronem de *Monte-Aquila* ob ſpectatam eius in Principem & Patriam fidem, quodque prudenter & fideliter tempeſtiuè literas ad ſe clandeſtino miſſas in lucem protulerat.

Digbeius hîc agnouit ſe non loquutum fuiſſe de Regis promiſſo violato ex ſui ipſius certa ſcientia, ſed ex aliorum relatione quibus crediderat & nominatim ex fide D. *Thomæ Treſhami*.

NVnc duodecim-viri Iurati reuerſi ſententiam protulerunt qua ſeptem illos læſæ Maieſtatis poſtulatos, reos peregerunt. *Phillips* Regius ad Legem Seruiens rogauit vt iudicium contra illos ſeptem ex ipſorum

ipſorum conuictione, & contra *Euerardum Digby* ex ipſius confeſſione pronuntiaretur.

Capitalis Angliæ Iuſticiarius cùm grauiter & prudenter de legibus regnante Elizabetha, contra Recuſantes Sacerdotes Romanè Catholicos & eorum ſuſceptores ſancitis vnà cum ſingularum legum cauſſis & rationibus egiſſet, & perſpicuè demonſtraſſet illas eſſe neceſſarias, æquas, & temperatas, iudicium pronuntiauit.

Cùm iam ſurrecturi *Euerardus Digby* conuerſus ad Dominos Delegatos dixit, ſi vel audiuero quempiam è vobis dicere ſe mihi ignoſcere, alacrior ad patibulum accedam. Domini Delegati coniunctìm reſponderunt, *Ignoſcat tibi Deus, nos verò ignoſcimus.*

Die Iouis inſequente *Euerardus Digby, Rob. Winter, Ioannes Grant,* & *Thomas Bates* iuxta Occidentalem portam Cathedralis Eccleſiæ Sancti Pauli Londini, & poſtridiè *Tho. Winter, Ambroſius Roockwood, Robertus Keyes,* & *Guido Fawkes,* in area veteris Palatij Weſtmonaſterij prope ædes Parlamentarias extremo ſupplicio fuerunt affecti.

*

Digitized by Google

HENRICVS GARNET Superior Societatis Ieſuiticæ in *Anglia, læſæ Maieſtatis poſtulatus* erat in Prętorio Ciuitatis Londini vulgò *Guildhall, Die* 28. *Martij* 1606. Quo tempore hi fuerunt Do-*mini Delegati:*

Leonardus Holiday Maior Ciuitatis Londini.
Comes Nottinghamiæ.
Comes Suffolciæ.
Comes Wigorniæ.
Comes Northamptoniæ.
Comes Salisburiæ.
Primarius ſiue Capitalis Iuſticiarius Angliæ.
Primarius ſiue Capitalis Baro Scaccarij.
Christopherus Yeluerton Eques auratus Iuſticiarius aſſeſſor in Banco Regio.

Crimina.

Digitized by Google

CRIMINA QVORVM *Henricus Garnet* Superior Societatis *Ieſuiticæ in Anglia* in hanc ferè ſententiam à *Ioanne Croke Equite* Aurato commemorabantur.

Iſte, qui nunc iam hîc pro tribunali ſiſtitur, hic locus adeòq; totum quod in manibus eſt negotium, id tandem euincunt eſſe veriſsimum, quod & ab ore veritatis eſt, *Nihil eſſe occultum quod non manifeſtabitur, nihil eſſe ſecretum quod non reuelabitur, & in palam veniet*; nec non ipſum, qui Regibus dat regnare, Deum, *prauorum diſſipare conſilium.*

Quòd verò dum in radicem putrem illam è qua proditionis infœlix arbor pullularat, ageret, tremor ſibi iam tum artus occuparet, & comas propemodum horror erigeret, voxque faucibus hæreret; id verò ſummopere excuſatum volebat: neque enim penes hominem eſſe, talia, niſi ſtupentem, recolere.

Primùm oſtendit, *Henricum Garnet* profeſsione Ieſuitam, aliàs *Walley*, aliàs *Darcy*, aliàs *Roberts*, aliàs *Farmer*, aliàs *Philips*, (ea nempe omnia ſibi nomina affinxerat) Proditionis pluſquam barbaræ, pluſquam Diabolicæ, cuiuſmodi ſæculis prioribus inaudita prorſus, poſtulari: eſſe quidem eundem, vtcunque *multorum nominum*, nequaquam *boni nominis*; à Deo, & meliore natura dotibus ornatum multis, modò diuina acceſsiſſet gratia; quæ cùm abeſſet, tanto nequior, quanto erat *cætera ornatior.*

Iſtum porrò *Garnetum* (Regia Maieſtate habendo Weſtmonaſterij Parlamento diem dicente Martij 19. Anno regni ſui primo, idemque varia prorogatione vſque ad Octobris tertium continuante) vnà cum *Cateſbeio* qui in aperto dudum perduellione occiſus eſt, & Oſwaldo quodam *Teſmond* Ieſuita, aliàs *Oſwaldo Greenwell,* tanquam perfidum ſereniſsimi ac potentiſsimi Iacobi Regis noſtri Proditorem, Iunij Superioris 9. coniuraſſe atque conſilium iniiſſe.

Regem de ſolio detrudendi, regnoque penitus exuendi.

Interficiendi tum ipſum Regem, tum Henricum Principem nobiliſsimum, filium ipſius natu maximum: Regem, & Principem, patrem & filium eiuſmodi, quorum ſanè virtutes omnem laudem ſupergreſſas, ſilendo potiùs admirari, quàm dicendo explicare poſsimus.

Conflandi atque concitandi per vniuerſum regnum ſeditionem & cædes perpetrandi.

Verum Dei cultum abolendi, cunctamque Regni adminiſtrationem euertendi.

Funditùſque vniuerſam Rempublicam ſubuertendi.

Quo autem modo exſequenda eſſent atrociſsima hæc conſilia (dixit ille) *horreo dicere*, dicere quidem horrebant labia, verùm exultabat cor intùs, Deumque Liberatorem præpotentem prædicabat.

Facinus adeò inhumanum, adeò barbarum, nefandum, atque immane, vt illi par aut ſimile quidquam neque lectione vnquam, neque auditione acceptum, neque fictum, neque pictum fuerit, imò neque homini cuipiam nequiſsimo vnquam in mentem venerit, ne per ſomnium quidem.

Atq; hic, non poſſe ſe dixit non commemorare pium illud ſcitum Regis pientiſsimi, quòd & aureis characteribus inſculpi ſubditorum cordibus optabat, *Quanta magis Diabolica machinatio illa, tanto hæc conſeruatio Diuinior.* Habuerant iſte *Garnet, Cateſby*, & *Teſmond* priuata inter ſe comitia, in queis actum eſt de his inſidijs ſtruendis, atque ita tandem perfidioſiſsimè, ac ſceleratiſsimè inter ipſos conuenit.

Vt idem *Garnet, Cateſby, Winter, Fawkes,* compluresq; alij

coniuratores,

Digitized by Google

coniuratores, perduellionis dudum poſtulati, fulminali puluere ſufflarent, (vti loquuntur) & ſublimes diſcerperent Regem, Principem, Præſules & Proceres, regni Iudices, Equites, Ciues, Municipes, alioſque ſubditos, Seruoſque Regios, qui ad regni Comitia maximâ tum frequentiâ confluxerant; vt, inquam, vno quaſi ictu, ſiue ſpiritu potiùs, eos ad vnum omnes perfidè, ac Diabolicè fruſtratìm diſcerperent, nulla prorſus Maieſtatis, Dignitatis, Gràdus, Ætatis, aut Loci habita ratione.

Atq; in eum finem, fulminalis ſiue pyrij pulueris ingentem vim congeſſerant iidem iſti Coniuratores, & ſubter ædibus ipſis Parlamentarijs abſconderant.

Hæc ſumma Accuſationis cum eſſet; *Garnetus*, ſe *innocentem* dixit. Tum verò Iuratores electi, facta tamen reo *vendicandi* poteſtate, in facti examinationem pro Tribunali iurabant.

Quos Seruiens monuit, non defutura quidem argumenta quibus reum peragerent luce clariora.

Præſtò futura etiam *teſtimonia rerum, loquentia ſigna.*

Reum confitentem, ſeu potiùs *reos confitentes, & accuſantes inuicem.*

Adeò vt eum ſic alloqui poſsit quis, *Serue nequam*, ſubdite nequam, *ex ore tuo te iudico*, ex ore tuo te condemno.

Hæc verò ita perſpicuè demonſtrabit atque patefaciet is, qui id poteſt optimè, vt, ſiquis fortè contradixerit, illi os protinùs obſtruatur.

Digitized by Google

COMPENDIVM Orationis, quam *Edwardus Coke Eques Auratus, Attornatus Regius* in Accuſatione *Henrici Garneti Ieſuitarum in Anglia* Superioris habuit.

DOminationibus veſtris, ex Accuſationis modò breuiter explicatis particulis videre eſt, hoc eſſe atrociſſimæ luctuoſiſſimæque illius Tragœdiæ, quæ vulgò Coniuratio pyriopuluerea nuncupatur, quaſi Actum poſteriorem ; in qua quidem nonnulli ſuas in Scenam producti ſuſtinuere perſonas, & ſupplicia mortemque ſcelerum ſuorum præmia tulere. Supereſt nunc, vt in iſtum, eiuſdem proditionis delatum, nunc agamus : quam ob rem illud æqui & boni conſulatur, ſaltem non ægrè feratur, ſi quorundam quæ ſunt dicta priùs, neceſſariò repetam & retexam, quandoquidem *id nunquam nimis dicitur, quod nunquam ſatis dicitur.* Cum in iudicio proximè ſuperiori ob incredibilem populi frequentiam, plurimi ea quæ tum dicta ſunt exaudire nequiuerint. Cæterùm cùm intereà malè metuam, ne Dominis delegatis pleriſque omnibus reliquoque honoratiſſimo huic maximoque cœtui, qui priori illi interfuere accuſationi, prorſus tædio ſim ; cumque longe alterius farinæ & conditionis ſit hoc hominis, quicum mihi impræſentiarum res eſt : priorem diſquiſitionem illam attingam duntaxat,

idque

Digitized by Google

idque quàm poſſit pauciſſimis,ea tamen nouitate(quæ digniſſima quidem erit auribus veſtris, vtpote momenti & ponderis maximi) condita & commixta erũt.

Priuſquam verò cauſſam tantam enarrare aggrediar, ſatisfacere atque obuiam ire apprimè neceſſarium duxi, hominibus duûm generum, iiſdem variæ mentis, & ſtudiorum; qui prout ipſi intùs variè affecti, ita variè etiam hariolati ſunt, vndénam tandem hæc procraſtinatio & mora iudicij, atque animaduerſionis, in iſtum, qui flagitiorum tam atrocium, tamque immanium ſcelerum accuſatur? Hominum iſtorum primo generi, quidam erga Principem ſuum, ac Dominum ſereniſſimum, & erga patriam chariſſimam, & erga hanc Rempublicam ſincerus affectus, ſummaque fidelitas in cauſſa fuere, quamobrem, quo hæc euaderet mora, pręttimuerint: ne alij, videntes hoc modo diem ex die produci, tardoque pede iri in iudicium, animos pariter & conſilium capiant, ſcilicet, ſimilia flagitia deſignandi. Aiunt nempè(veriſſimumque profectò eſt) *Quia non profertur citò contra malos ſententia, abſque timore vllo filij hominum perpetrant mala.* Et *miſerum ſanè foret*, ſi hiſce viris bonis non foret ſatisfactum. Genus alterum, eorum eſt, qui, quòd non ocyùs poſtulatus ſit iſte,protinùs eum excuſatum eunt; iſta nimirum inde aut conijciunt, aut ſuſpicantur. Primò, quòd, ſi vel is, vel Ieſuitarum quis alius execrandæ proditionis iſtius teneri iure, ac meritò potuiſſent, ſanè antehac in ius vocati fuiſſent.

Deinde, iſta de proditione, deque iſto ſeorſim proditore, exhibitum fuiſſe in Parlamento codicillum; verùm reiectum eundem, dilatumque ob legitimæ, iuſtæque probationis inopiam. Imò verò,

vt

vt addam inſuper tertium, iſtius apologia quædam peculiaris in vulgum ſparſa eſt, nec non alia Ieſuitarum omnium & Presbyterorum generalis, cui illud etiam annexum eſt, Regicidium & Reginicidium non à ſuâ quidem doctrinâ, placitiſque promanare, ſed figmentum atque technam ſolummodò eſſe Politiæ noſtræ, vt ſic Papiſmus contemptui, ac deſpicatui foret.

Iam verò ad iſtos homunciones quod attinet, optem profectò ſummopere, illuminari ipſis animorum oculos, vt eo pacto luculentis & claris conuicti demonſtrationibus, cum Principe, ac patriâ ſuâ vltrò in gratiam redirent. Primò itaque ad procraſtinationem illam quod ſpectat (etſi verum ſit, *Flagellari eum in corde, qui laudatur in ore*) nequeo tamen iſthic Dominorum Delegatorum, & Dominorum regię Maieſtati à conſilijs ſanctioribus operam huic indagandæ rei nauatam, egregiam ſane illam & ſingularem ſubijcere. Nimirum primò examinatus *Garnet*, proximè elapſi menſis die 13. ad examen poſt reuocatus eſt, atque interrogatus vicenis ſingillatim vicibus, & pluries; quod inde vſq; factitatum eſt ad Martij 26. Codicillus verò ille Parlamentaris erat quidem exhibitus, nondum apprehenſo *Garneto*. Verùm ita Regiæ Maieſtati clementiſſimę viſum eſt, vt Coniuratorum iſtorum, vtcunque ſine exemplo prorſus iſta conſpiratio ſit, cum eo tamen ex lege iuſtè & moderatè ageretur. De Apologijs autem illis, & commentis (vti appellitant) Politicis, vbi ad enarrandas Ieſuitarum technas & machinationes deuenero, adhibebitur Deo volente, reſponſum; adeoque vniuerſo huic ampliſſimo, frequentiſſimoque conuentui ſatis, opinor, fiet.

Priùs tamen quàm vltra pergam, eſt quod humillimè

mè & ſummoperè à Dominationibus veſtris exorem, quandoquidem neceſſe habeo de magnis nominatim Principibus verba facere; eâ tamen adhibita cautione vt promittam, ac recipiam perſanctè, nihil me in animo ſanè minùs habere, quàm illis labem inde vllam aſpergere. *Legem in ſermone tenendam eſſe*, in hoc genere præſertim, probè noui: nec non cum Regibus & Principibus viris, & cum terrarum Dominis non niſi ſumma cum reuerentia, honorificéque agi oportere. Quocirca, de mentione quam ſum facturus Principum exterorum, iſta cogitare apud vos,& recolere velitis, humillimè oro, atque obteſtor; Primò,ea Regna tunc temporis apertis inimicitijs, atque hoſtili odio diſſediſſe; quare fieri potuiſſe, vt quod ſatis fortaſſe decorum eo tempore fuit, idem alio non item; ita vt ea tempeſtate,quantumuis hoſtilia facta ſuam habeant iuſtam defenſionem. Deinde non hoc loquitur *Attornatus* Regius, ſed Ieſuita iſta *Garnet*; Hoc etiam dictat inexorabilis neceſſitas, eo quòd alioqui neque huius, neque aliorum Examinationes vel ſatis commodè explicari, vel ſatis opportunè contra eos vrgeri poſſint: adeo perdita iſtorum proditorum impudentia Magnatum nomina Confeſſionibus ſuis intertexuit,vt nullo modo ſeiungi poſſint.

Et conſolatione hâc fretus claudo tandem hoc procemium,ſperans vtique(fauente Numine) hodiernum opus, iudicio attenti & non iniqui auditoris, ad Dei Omnipotentis gloriam, Religionis noſtræ honorem, ad Illuſtriſſimæ Maieſtatis, ſoboliſque Regiæ incolumitatem, totiuſque reip. ſecuritatem ſpectaturum.

In memoriæ ſubſidium, & vt ordine & ratione procedam; quicquid dicturus ſum, ad hæc duo capita re-

Digitized by Google

ferri poſſunt: Primò crimina expendam, & quaſdam circumſtantias,

Præcedentes }
Concomitantes } crimen.
Subſequentes. }

Quædam deinceps notatu digniora, ab hoc negotio non aliena ab oculos proponam.

Vt proprio nomine hanc proditionem (quoniam de pluribus verba facturus ſum) inſigniam; quo eam clariùs & diſtinctiùs ab alijs ſecernam, Ieſuiticam appellabo, vt ad Ieſuitas *ex Congruo & Condigno* ſpectantem; hi enim architecti & machinatores extiterunt. Et verò in huiuſmodi criminibus *plùs peccat Author, quam Actor*, quod liquet vel è diuinâ ſententiâ de primo peccato in Paradiſo; vbi triplex pœna Serpenti, vt primario authori irrogatur, duplex mulieri, vt inſtrumento, ſimplex Adamo, vt qui in fraudem illectus ſit.

Circumſtantiæ, quas hîc pręcedentes & ſubſequentes voco, reuera in ſe conſideratæ, læſæ Maieſtatis nomen ſibi vendicant; ad hanc tamen immanem, & pluſquam prodigioſam proditionem collatæ, facilè ſe ſine dignitatis ſuæ diſpendio, ad circumſtantiarum nomen demittere non erubeſcant. Et quoniam mihi cum primario Ieſuita res eſt, eas tantùm proditiones attingam, quas machinati & moliti ſunt Ieſuitæ, quorum hic Superior & anteſignanus, nec non eas, quæ poſt huius *Garnet* in Angliam aduentum emerſerunt, de quibus illud Poëtæ verè vſurpet, *Et quorum pars magna fui.*

Garneti iſtius in Angliam acceſſus (qui quidem nihil à proditione diſtat) ante viceſimum annum contigit, Menſe Iulio 1586. 28. regni Reginæ *Elizabethæ*

beatæ

beatæ memoriæ: cum ſuperiore anno, viz. 27. *Elizab.* lex promulgata fuerat, quâ læſæ Maieſtatis tenebatur quicunque authoritate ſedis Apoſtolicæ ſacerdotalem ordinem ſuſcepiſſet poſt primum regni illius annum, intra regni eius limites veſtigium fixerit. Quam legem Romanè Catholici vt ſanguinariam, crudelem, iniuſtam, nouitiam, heſternam calumniantur, & huc detorquent illud Saluatoris noſtri, *O Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui miſſi ſunt ad te,* &c. id genus. Re tamen vera, plena eſt clementiæ, miſericordiæ, iuſtitiæ, & antiquis, primiſque Angliæ legibus nixa & fundata. Etenim (quod in Accuſationibus prioribus curſim perſtrinxi) ante Bullam impij Pij v. primo R. *Elizabethæ* anno, qua Maieſtas eius ex Eccleſiæ gremio eliminata, regno exuta fuit, omneſque qui ei debitam præſtiterint obedientiam, diris deuoti &c. nulli fuerunt in Anglia qui obfirmato animo à precibus diuinis publicè celebratis abſtinerent, omnes templa frequentabant (quamuis in Papam fortaſſe propenſiores, & prauis opinionibus magna ex parte imbuti) aderantq; precibus, quibus adhuc Eccleſia noſtra vtitur: verùm ſimulac euolârat hæc Bulla, illico ad templa conuenire, & nobiſcum precibus intereſſe penitùs recuſarunt: non quòd hinc ſcrupuli quicquam conſcientijs eorum iniectum fuerit, quòd verbo diuino refragari videremur, ſed quòd Papa Reginam ex Eccleſia exterminâſſet, regno deturbâſſet, omneſque qui ei audientes eſſent, diris obruiſſet. Vnde ex hac Bullâ exarſit in Boreali Angliæ parte rebellio, ingenſque tumultus concitatus eſt. Cæterùm exitum ſpectemus. Miſerrima iam fuit Romanorum Recuſantium conditio, quibus aut ſuſpendium læſæ Maieſtatis no-

Digitized by Google

mine imminebat, quòd legitimæ Principis detrectarent imperium; aut Papalis imprecatio, propter debitum obſequium Regiæ Maieſtati exhibitum. Quamobrem de Papa hoc dictum fuit à quibuſdam, etiam qui ei ſtudebant, eſſe hominem pium & doctum, ſed nimis credulum, eò quòd temerè fidem habuerit eis qui dicerent, Catholicorum in Anglia vires tanti eſſe, vt poſſent ſe tutò Reginæ opponere. Cùm autem calamitatem hanc viderent ſibi à Bulla conflatam, hâc indultà veniâ demulſerunt eos Pius Quintus, & Gregorius XIII. licere omnibus Catholicis externam erga Reginam præ ſe ferre obedientiam, *ad redimendam vexationem, & ad oſtendendam externam obedientiam*, his tamen cautelis & cancellis circumſcriptam, 1. *Rebus ſic ſtantibus*, 2. *Donec publica Bullæ executio fieri poſſet.* Omnia hæc ſcripto teſtatus eſt *Garnet*, & nunc etiam palam pro tribunali confeſſus eſt.

Viceſimo anno Reginæ Elizabethæ venit *Campianus* Ieſuita, magnâ comitante catervâ eius farinæ hominum, hoc conſilio, vt ignaram plebeculam Catholicis adiungeret, & hoc modo Bullæ Pij Quinti executio fieret. Interea licèt hæc eorum contumacia in abſtinendo à precibus diuinis, nixa leui ſatis & illegitimâ cauſſâ, admodum periculoſa fuerit, multumque Regiæ Maieſtati derogauerit; nulla tamen eo nomine lex ſancita fuit, vſque ad 23. regni annum, & ea mulctâ tantùm pecuniariam irrogabat, dum ſe ad legis amuſſim componerent, & ad morem priſtinum accommodarent. Anno 26. Elizabethæ venit *Parry* à Cardinali *de Como* perſuaſus Reginam occidere, ſcz. ex Eccleſia eiectam, & hoc iure optimo licere.

Quamobrem Regina ſecum perpendens, quomodo

(vnà

Digitized by Google

(vnà cum ſalute & tutela ſubditorum) hæc ſuo capiti impendentia à Ieſuitis & ſacrificis pericula declinaret, ingreſſa eſt hanc rationem omnium mitiſſimam & optimam, prohibendi eos finibus ſuis. Cum nullus vnquam Princeps extiterit qui tolerauit, & non ſummo potiùs ſupplicio affecit, ſiquis intra ditionem ſuam eum legitimum Regem eſſe abnegaret, aut ſubditos ab imperio eius abſtrahere conaretur, aut ad arma aduerſus eum induenda excitaret. Quinetiam cùm ſubditus contra ſubditum Bullam inferret ſub regno Edwardi Primi, proditionis inſtar obtinuit. Verùm obiter, quoniam *Garnet* vociferatur in hæc verba, Oſtendite vbi fuerit Eccleſia veſtra ante *Lutherum*, deſignate locum, nominatim perſonas innuite, &c. reſpondemus collatione ad maſſam auri puri puti, quæ cùm in impoſtorum manus deuenit, eorum præſtigioſis artibus varijs mixturis contemperata & contaminata, lucelli ſcilicet gratia, in immenſam molem excreſcit, & tamen nihilominùs auri ſpeciem ementita oculis lenocinatur. Vbi nunc purum putum aurum? dixerit quiſpiam, digitum intende in locum: reſpondeo, in ipſa maſſa: vt tamen ſincerum, defœcatum, & à ſcoria repurgatum niteat, aurificis & Lydij lapidis aduocanda eſt opera. Sic prorſus vera religio, & omnipotentis Dei cultus, quamuis vt magnifica ſpecie ſpectantibus auguſtior videretur, adulterata fuerit, imo prorſus obruta ſuperſtitioſis cęremonijs & humanis commentis; habuit tamen ſemper Deus Eccleſiam ſuam incorruptę veritatis tenacem, quæ à peritis artificibus ad examen Lydij lapidis (verbi diuini) purgata, ab omni ſcoriæ contagio, quam humanum affixit ingenium, liberata eſt. Verùm vt pergamus. An Elizabethæ 28. An.

Domini 1586. menſe Iunio in Angliam traiecit *Henricus Garnet*, quod ſine læſæ Maieſtatis notâ fieri non potuit, cùm reuera totus fuerit ex proditione compoſitus. Atque hoc eodem tempore contigit, cùm ingens ille ex Hiſpania exercitus, quem benedictione ſua dignatus eſt Papa, & *Inuictæ Claſsis* nomine inſigniuit, contractis vndiquaque militibus mercenarijs, & nauigijs, vnde *Compoſita Claſsis* vocari poterit, quæ nauibus conſtabat 158. Huius claſſis præuij & prænuntij Ieſuitæ fuere, inter quos & *Garnet*, primo in terram ingreſſu læſæ Maieſtatis reus. At Regina claſſem hanc ſubditorum ſuorum virtute diſiecit, ipſo numine (in cuius cauſſa pugnauimus) nobis auxiliante, famulantibus eius imperio igni, mari, ſcopulis, ventis, procellis, donec omnibus diſſipatis, & in diuerſa diſiectis, plurimi perijſſent. *Siquidem offenſo Creatore, offenditur omnis creatura*, & armata in procinctu ſtat ad Dominum vindicandum; qua de cauſſa etiam *Rex Exercituum* nuncupatur. Ita demum è 158. nauibus, vix quadraginta in portum peruenerunt, & quemadmodum multi perhibent, pars maior perijt, adeò vt eo ſenſu ad Elizabetham accommodemus id quod de Chriſtiano Imperatore cecinit Poëta,

O nimium dilecta Deo, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad claſsica venti.

Illud etiam hoc in loco non negligendum, ſub id tempus expeditionis, cùm in vnum locum conueniſſent de hac ipſa re deliberaturi Cardinalis Auſtriæ, Dux Medinæ, Comes Fuentes, duo Epiſcopi ex Hibernia, & complures rei militaris ſtudioſi, inter quos *Winſlade* natione Anglus. Cùm animaduertiſſent Hiberni Epiſcopi, expectare eos Catholicorum in Anglia

Anglia factionem; pronuntiârunt fieri non poſſe, vt quicquam in Anglia proficerent, niſi excitata priùs Catholicorum in Anglia factione, partes ſuas præmunirent. Eam tamen eſſe aiebant Anglorum in periculis longè proſpiciendis ſolertia, vt hæc effici non poſſint; ſiqua enim ſuſpicio ſollicitarit, ſiquis timor increpuerit, Catholicos propediem vel firmæ ſatis cuſtodiæ mancipari, aut è medio tolli: O Euge exclamat illico veteranus, *hoc pro nobis facit*: hac enim ratione animæ eorum in religionis pretium, in cœlum migrabunt, corpora ad terram in mercedem proditionis concident, agri & prædia ad nos victoriæ nomine pertinebunt, & hic reuera ſcopus fuit ad quem collimarunt. Hìc interim animaduertere eſt, à primo Ieſuitarum in inſulam hanc ingreſſu, ad hunc vſque diem, nunquam integrum quadriennium effluxiſſe, in quo non exitialem aliquam proditionem in totius reipublicæ perniciem machinati ſunt. Poſtquam aperto Marte debellatum fuit Anno Domini 88. iterum cæcis proditionis cuniculis, oppugnare nos aggreſſi ſunt Ieſuitæ: paulo enim poſt, Anno 1592. huc traiecit *Patricius Cullen* inſtigantibus eum *Guilielmo Stanley* Equite Aurato, *Hugone Owen*, *Iacobo Frauncis*, & Ieſuita *Holte*, vt cuius conſilio in Reginæ cædem armatus, in eum finem peccatorum remiſſionem & illum Sacramenti calicem ab eodem accepit. Quem hoc etiam conſilio proſequitur, parricidium hoc non tam per lèges licere, quàm diuinum fauorem demereri: ſubiecit hic Iacobus vilis ille lotricis filius (qui ſemper vnà cum *Cullen* & alijs Reginæ exitium machinatus eſt) reſpublica Anglicana ſic fundata conſtat, & conſtabit, vt niſi tollatur Domicella illa Elizabetha, totius

Acherontis

Digitized by Google

Acherontis furiæ eam conuellere, & labefactare nequaquam potuerint.

Proditionem iſtius *Cullen* comitatus eſt liber, cui nomen *Philopater*, in huiuſmodi facinorum patrocinium, à *Creſwell* Ieſuita, qui tum in Hiſpania agebat, conſcriptus, *Philopatris* nomine adumbratus. Anno 1594. huc appulerunt *Williams* & *Yorke* in idem negotium accincti, ſcilicet Reginæ cædem, ad hoc tam impium & deteſtabile facinus in ſe ſuſcipiendum adducti ſuaſu Ieſuitæ *Holte*, & aliorum eiuſdem gregis: quod vt alacriùs perpetrarent, prædicti *Williams*, & *Yorke*, alijque Ieſuitæ, myſticum illum cœnæ Dominicæ panem ab *Holte* acceperunt. Huic etiam proditioni librum adiunxerunt, à Ieſuita *Parſons*, qui Romæ Rectoris munere fungitur, compoſitum, de Titulis ſcz. ſub *Dolemani* nomine diſſimulatum, improbum, vanumque librum, & ex mendacijs, figmentis, & contumelijs totum conſutum & conſarcinatum. An. 1597. *Squire* ex Hiſpania huc tranſmiſit, vt rem ferro doliſque toties tentatam veneno tranſigeret, hortatu & conſilio *Walpole* Ieſuitæ, id temporis in Anglia diliteſcentis, à quo poſt veniam peccatis conceſſam ſacramento adactus eſt negotium exequi, & id ſupprimere ſilentio. Omnes has proditiones authores ipſi ſponte & liberè confeſſi ſunt, propria vniuſcuiuſque manu exaratas, vt hac in re tabulis (quod aiunt) obſignatis agere poſſimus.

Anno 1601. cùm artes eos defecerant, viribus iterum rem aggrediuntur: tum enim (vt priori actione manifeſtum fuit) *Thomas Winter* vnà cum *Teſmonde* Ieſuita miſſus eſt ad Regem Hiſpaniæ ab iſto *Garnet*, qui literas dedit ad *Arthurum*, aliâs *Ioſephum Creſwell*

(qui

Digitized by Google

(qui peritiſſimus omnium artifex, ad ſacri fontis lauacro ſuſceptum prænomen primus quod ſciam, depoſuit) in Hiſpania agentem Ieſuitam, vt negotium hoc promoueret, nimirum (quod priùs dictum fuit) vt Catholicorum in Anglia operas Regi offerret, & inſuper de noua expeditione tractaret, promiſſis Catholicorum nixus qui expeditas peditum equitumque copias præſto ei fore in ſe recipiebant. Negotium hoc diligentia *Creſwelli* ad quem *Garnet* literas dedit, tam fœliciter ſucceſſit, vt cùm duo illa regna bello diſſiderent, Catholicorum tamen Anglicanorum conditionem auidè amplexarentur, exercitum (quod priori accuſatione retuli) qui Angliam inuaderet, promitterent, centum coronatorum millia inter Papiſtas & ſeditioſos, qui in hanc rem factionem in Anglia conflarent, diuidenda concederent. Interim Rex magnopere efflagitabat, vt ſi fortè fortuna Regina diem ſuum obiret, illud quamprimùm & quàm certiſſimè ſignificarent.

Hanc proditionem ſcripto ſuo ipſe Papa proſecutus eſt, nunc enim Sanctiſſimus pater edicta duo ſeu *Bullas* iſti *Garneto* mittendas curauit, vnum ad Clerum, ad populum alteram, in quibus Titulum, Rem, Tempus perpendamus obſecro. Titulus vni præfigitur, *Dilectis filijs Principibus, & Nobilibus Catholicis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem:* alteri in hæc verba inſcribitur titulus, *Dilectus filijs Archipresbytero, & reliquo Clero Anglicano.* Res ipſa huiuſmodi fuit, poſt obitum Elizabethæ ſiue naturalem, ſiue violentum, quicunque ius regni ſibi arrogarent, *Quantumcunque propinquitate ſanguinis niterentur, niſi eiuſmodi eſſent, qui fidem Catholicam non modò tolerarent,*

Digitized by Google

ſed omni ope & ſtudio promouerent, & more maiorum iureiurando ſe id præſtituros ſuſciperent, ad Angliæ ſceptrum tenendum non reciperentur.

De Rege Iacobo quòd attinet (quem innuebat Papa) ad ius regni vendicandum, & *propinquitate* & *antiquitate* regalis *ſanguinis* nititur: ſi accuratæ huius rei explicationi immorarer, & tot ſæculorum & ſtemmatum ſeriem euoluerem, tum pro temporis ratione protinùs nimius forem, tum (vt ſe habet vernaculum adagium) aurum viderer inaurare: verbo rem expediam. Regium ſtemma rectâ lineâ a Sancta illa *Margareta* filia Edwardi, cui pater Edmundus nepos magni illius Edgari Britanniæ monarchæ: quæ *Margareta* vnica Regum Anglo-Saxonum hæres, in matrimonium data eſt Malcolmo Scotorum Regi, qui ex ea filium ſuſcepit Dauidē Sanctum Scotorum Regem, ad quem hodierno die ſtirps Regia ſtemma ſuum refert, & Matildem *Bonam* coniugem primi & eruditi Henrici Anglorum Regis, à qua rectâ lineâ originem deducit, de qua illius ſæculi Poeta:

Nec decor effecit fragilem, nec ſceptra ſuperbam,
Sola potens humilis, ſola pudica decens.

Denique ex Margareta oriundus eſt filia Henrici Septimi natu maxima, quæ ex celebri illa duarum roſarum albæ & rubræ Lancaſtrenſis, & Eboracenſis vnione nata eſt, cuius vnionis nodus Angliæ multo ſanguine conſtitit, præter octoginta plùs minùs ſtirpis regiæ. Inſignior tamen vnio ſingulari numinis indulgentia, in Rege noſtro coaluit, Leonum ſcilicet, cum duo regna tum antiquitate tum nominis celebritate illuſtriſſima non tantùm ſine cæde & ſanguine, ſed etiam concordi omnium conſenſu, & applauſu omnium

cuiuſcunque

cuiuſcunque ordinis & conditionis vna voce appro-bantium coierunt, quale nunquam fuit aut fando auditum, aut literarum monumentis proditum: idcirco illuſtriſſime Rex (ad illum enim iam noſtra ſe conuertit oratio)

Cum triplici fuluum coniunge Leone Leonem,
Vt varias Atauus iunxerat ante Roſas.
Maius opus varios ſine pugna vnire Leones,
Sanguine quàm varias conſociâſſe Roſas.

Quatuor hi nobiles & magnanimi Leones, tam certo & indiſſolubili nexu conſtricti, facilè & nullo negotio omnes Bullas diſcerpent & dilaniabunt, quæ aut iam miſſæ ſunt, aut mittentur dehinc in Angliam.

Quod ad tempus attinet, meminerimus Bullas has ſtatim inſecutas *Winteri* in Hiſpaniam traiectum, quo tempore aut paulò pôſt traijciendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret, & omnia hæc tum fieri oportuit, quandocunque *contingeret miſeram illam fœminam* (ſic Romano ſacerdoti placuit Reginam Elizabetham nominare) *ex hac vita excedere.* Ergone miſera Regina Elizabetha? *Miſeriam conſtare aiunt ex duobus contrarijs, copia & inopia. Ex copia tribulationis, & inopia conſolationis.* Illane inquam miſera, quam præpotens Deus & à *ſagitta interdiù volante*, hoc eſt ab ingenti illo exercitu, & a *peſte in caligine graſſante*, hoc eſt, ab occultis eorundem ſubdoliſque inſidijs, toties idque non ſine miraculo propugnauit? quæ ſuum debellauit potentiſſimum hoſtem, quæ in Regno ſuo Regem adorta eſt, quæ nationibus quaſi Dea tutelaris fuit, miſeriſque ac iam tum perituris populis opem & ſuppetias tulit, quæ ſubditos ſuos Halcyonia pace, & rerum copia beauit, atq; ſubditorum

ſed omni ope & ſtudio promouerent, & more maiorum iureiurando ſe id præſtituros ſuſciperent, ad Angliæ ſceptrum tenendum non reciperentur.

De Rege Iacobo quod attinet(quem innuebat Papa) ad ius regni vendicandum, & *propinquitate* & *antiquitate* regalis *ſanguinis* nititur: ſi accuratæ huius rei explicationi immorarer, & tot ſæculorum & ſtemmatum ſeriem euoluerem, tum pro temporis ratione protinus nimius forem, tum (vt ſe habet vernaculum adagium) aurum viderer inaurare: verbo rem expediam. Regium ſtemma rectâ lineâ a Sancta illa *Margareta* filia Edwardi, cui pater Edmundus nepos magni illius Edgari Britanniæ monarchæ: quæ *Margareta* vnica Regum Anglo-Saxonum hæres, in matrimonium data eſt Malcolmo Scotorum Regi, qui ex ea filium ſuſcepit Dauidē Sanctum Scotorum Regem, ad quem hodierno die ſtirps Regia ſtemma ſuum refert, & Matildem *Bonam* coniugem primi & eruditi Henrici Anglorum Regis, à qua rectâ lineâ originem deducit, de qua illius ſæculi Poeta:

Nec decor effecit fragilem, nec ſceptra ſuperbam,
Sola potens humilis, ſola pudica decens.

Denique ex Margareta oriundus eſt filia Henrici Septimi natu maxima, quæ ex celebri illa duarum roſarum albæ & rubræ Lancaſtrenſis, & Eboracenſis vnione nata eſt, cuius vnionis nodus Angliæ multo ſanguine conſtitit, præter octoginta plùs minùs ſtirpis regiæ. Inſignior tamen vnio ſingulari numinis indulgentia, in Rege noſtro coaluit, Leonum ſcilicet, cum duo regna tum antiquitate tum nominis celebritate illuſtriſſima non tantùm ſine cæde & ſanguine, ſed etiam concordi omnium conſenſu, & applauſu omnium

cuiuſcunque

Digitized by Google

cuiuſcunque ordinis & conditionis vna voce approbantium coierunt, quale nunquam fuit aut fando auditum, aut literarum monumentis proditum : idcirco illuſtriſſime Rex (ad illum enim iam noſtra ſe conuertit oratio)

Cum triplici fuluum coniunge Leone Leonem,
Vt varias Atauus iunxerat ante Roſas.
Maius opus varios ſine pugna vnire Leones,
Sanguine quàm varias conſociâſſe Roſas.

Quatuor hi nobiles & magnanimi Leones, tam certo & indiſſolubili nexu conſtricti, facilè & nullo negotio omnes Bullas diſcerpent & dilaniabunt, quæ aut iam miſſæ ſunt, aut mittentur dehinc in Angliam.

Quod ad tempus attinet, meminerimus Bullas has ſtatim inſecutas *Winteri* in Hiſpaniam traiectum, quo tempore aut paulò pòſt traijciendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret, & omnia hæc tum fieri oportuit, quandocunque *contingeret miſeram illam fæminam* (ſic Romano ſacerdoti placuit Reginam Elizabetham nominare) *ex hac vita excedere.* Ergone miſera Regina Elizabetha ? *Miſeriam conſtare aiunt ex duobus contrarijs, copia & inopia. Ex copia tribulationis, & inopia conſolationis.* Illane inquam miſera, quam præpotens Deus & à *ſagitta interdiù volante*, hoc eſt ab ingenti illo exercitu, & a *peſte in caligine graſſante*, hoc eſt, ab occultis eorundem ſubdoliſque inſidijs, toties idque non ſine miraculo propugnauit ? quæ ſuum debellauit potentiſſimum hoſtem, quæ in Regno ſuo Regem adorta eſt, quæ nationibus quaſi Dea tutelaris fuit, miſeriſque ac iam tum perituris populis opem & ſuppetias tulit, quæ ſubditos ſuos Halcyonia pace, & rerum copia beauit, atq; ſubditorum

Digitized by Google

ſuorum omnium, ſaltem optimorum animos & voluntates ſibi deuinxerat? Cui regnanti *Pietas* & *Gloria* ſupremum diem claudenti *Chriſtianiſmus* & *Pax* indiuiduæ comites vſque & vſque extiterunt? O terque quaterque beata Regina, noſtra non ita pridem Domina chariſſima.

Verum enimuerò beatæ memoriæ Regina *Elizabetha (memoria namque eius ſemper erit in benedictione)* inſtar Phoſphori ſplendentis, in plenitudine temporis, naturalem ſuam tunc amiſit lucem, cum Sol magnus ille & glorioſus in Horizonte noſtro exortus eſt. Atq; iam inde ab aduentu potentiſſimi Iacobi Regis, non quatuor, non dicam, anni, ſed nec quatuor, ne bini quidem menſes effluxerunt, in quibus non aliqua fabricata eſt proditio. Menſe Martio 1603. mox inde ab obitu Reginæ, priuſquam illis Regia Maieſtas de facie nota, a *Garneto*, *Catesbeio* & *Treſhamo*, in Hiſpaniam amandatus eſt *Chriſtophorus Wright*, vt mortem oppetiſſe Reginam ſignificaret, *Thomæ Winter* nimirum in eo negotio ſuffectus. Atque etiam ad *Creſwell* Ieſuitam literas dat *Garnetus* quibus & dilaudat iſta, quæ tum moliebatur negotia, necnon auxilium ſubſidiumque deſpoſcit, queis eadem conficeret.

Quemadmodum etiam 22. ſequentis Iunij *Guido Fawkes* è Flandria miſſus a *Baldwino* Ieſuita, *Guilielmo Stanley*, & *Hugone Owen* eadem de proditione acturus, literis inſuper a *Baldwino*, *Creſwello* Ieſuitæ in Hiſpania tum legato commendatus, negotij ſui celerius expediendi ergô, veluti in priore accuſatione iam dictum. Eodem Iunio *Garnetus* Superior, vnà cum *Gerrardo* alijſque Ieſuitis, & Catholicis *Ieſuitatis*, operam locat, non modo equitatui conquirendo (quem per

Thomam

Thomam Winter, & *Chriſtophorum Wright*, cum illi ſeorſim res iſtas ibi agebant) omnium in Anglia Catholicorum nomine Hiſpano Regi in auxilium polliciti fuerant, quo tempore copias ſuas huc idem Rex tranſmitteret, vel ad Milfordium portum, vel in Cantium (vti etiam iam priùs dictum) Verùm etiam ſupra-dictarum Bullarum vi & virtute freti, Catholicos a debita Regię Maieſtati obedientia pręſtanda, quòd Romanā religionem non erat amplexus planè dehortabantur, contra quidem quàm verę Eccleſiæ eiuſque alumnis in more poſitum eſt, qui *ferendo*, non *feriendo* bella gerunt, vtpote quibus arma potiſſima ſunt *orationes* & *lachrymæ*.

Eiuſdem Iunij die 9. 1603. Iacobi anno primo in lucem emerſit conſpiratio illa presbyterorum Romanenſium, *Watſoni* & *Clarki*, quemadmodum & illa altera *Gualteri Raleigh*, & aliorum. Cæterùm Ieſuitæ cùm ipſis compertum erat, pacem iam mox (quantum conijcere erat) ineundam, præterea quæ & Hiſpaniæ Regi proponebant, minùs iam arridere; adeo vt vi & armis nihil iam vltrà poſſent; ad occulta molimina ſe protinus receperunt. Bullæ autem quarum prius memini, cùm ex *Catesbio* intellexerat *Garnetus* Iacobum publice Regem iam declaratum; adeoque rempub. conſtabilitam, illico ſunt, vt ipſe affirmat *Garnetus* in ignem coniectæ. Verùm vt pergamus.

Menſe Martio 1603. colloquuntur *Garnet* & *Cateſby* nefarius ille proditor. Cui tum *Catesby* generatim narrat, (ea in re certè vaniſſimus, & mendaciſſimus) Regem Catholicis datam fidem feſelliſſe, quapropter proculdubiò fore propediem vt aliquid turbarum in Anglia daretur. Conueniunt Septembri proximo

Catesby, & *Thomas Percy*, vbi poſt iniuſtam & pergra-uem a *Catesbio* effuſam de Regijs conſilijs quærimoni-am, Eum nempe contra quàm ſperabant ipſi, & iam nunc inſiſtere, & quantum ariolari erat, vſque inſtitu-tum eſſe iiſdem cum Regina *Elizabetha* veſtigijs. In hæc nefaria verba derepentè erumpit *Percy*, nihil iam remedij reliquum eſſe, niſi vt interficerent Regem, quod etiam ſe facturum vltrò pollicetur. At verò *Cateſ-by* vtpote *verſutô ingeniô, & profundâ perfidiâ*, igne-um iſtum præferocis ingenij æſtum, ratus ad maiores machinationes vſui futurum, ei ob ſummam alacrita-tem quaſi demulcet caput, ſagacia tamen & ſalubria interim inſtillans conſilia: Minimè verò, inquit, mi *Thoma*; næ tu ob rem tantillam, ſi me audies, non periclitabere: ſiquidem tibi cordi eſt proditio, hem technam emolumento futuram longe maiori, eiuſmo-di etiam quæ detegi, & palam fieri nullo modo poterit, proditionem innuens per pyrium ſiue puluerem ful-minalem.

Menſe Ianuario anno primo Iacobi *Garnetus* ſibi diploma gratię ex vniuerſali illa indulgentia quam Rex primis regni auſpicijs conceſſerat, ſub nomine *Henrici Garneti de London Generoſi*, ementitis illis nominibus *Farmer*, *Walley*, & cæteris omiſſis, ſub magno Angliæ ſigillo ſibi comparauit.

At veritus *Catesby* nequis eorum, quos in coniurati-onis huius fœdus aut iam adſciuerat, aut poſthæc ad-ſciturus eſſet, tam atrocis flagitij horrore territus fortè ab incepto deſiſteret, & rem totam indicaret, ad *Gar-netum* illico ſe confert (vtpote, qui Ieſuitarum Superi-or, atque eo nomine ſummæ tum fidei tum authoritatis apud Eccleſiæ Romanæ alumnos fuit) vt ipſius iudicio

ad

Digitized by Google

ad conſcientiam informandam, de hoc facinore an licitum eſſet nec ne, vteretur, vtque inde poſſet ſiqui in pertexenda iſta proditione hæſitarent, ijs ſatisfacere, atque omnem ex animo ſcrupulum euellere. Veniens itaque *Catesby* ad *Garnetum*, hoc ei expediendum proponit, & querit, an ad Catholicorum cauſam aduerſus Hæreticos promouendam (ita exigente & temporis & occaſionis neceſſitate) fas ſit inter multos ſontes, inſontes etiam nonnullos vnà perdere, & è medio tollere. Deliberatè, atque confidenter ad queſtionem hanc reſpondit *Garnetus*. Omninò fas & licitum eſſe (modò ſi inſontes aliquot, vnà cum ſontibus multis tollendo, factioni Catholicorum bono cederet) pariter omnes vnà tollere. Sed & petitam ab vrbe qua hoſtis potiretur, ſimilitudinem ad hoc illuſtrandum adhibuit. Si eo tempore ſcilicet, quo vrbs illa denuò caperetur, & ab hoſtium poteſtate vendicaretur, inibi forſan amici aliquot forent, debere omnes in illa, hoſtium communi exitio belli aleam ſubire. Atque ita *Garneti* Ieſuitarum Superioris ſententia firmiſſimum, idemque vnicum erat vinculum, quo *Catesby* omnes poſtea proditores in coniuratione tam execrabili & nefaria ſibi conſtrictos tenuit. Menſe Martio enim inſequente *Catesby*, *Thomas Winter*, alijque de fulminali hoc ſtragemate concludunt. Et *Guido Fawks* vtpote ignotus, nebulo perditus, & ad quiduis audendum veteranus proiectus, ad hanc rem idoneus ab omnibus iudicatus eſt; vnde ille Aprili proximo a *Thoma Winter* inueſtigatus, & ex Flandria tandem in Angliam adductus eſt. Menſe Maio, regni Iacobi ſecundo conueniunt *Catesby*, *Percy*, *Iohannes Wright*, *Thomas Winter*, *&* *Fawkes*: & tactis ſacroſanctis E-

uangelijs

uangelijs, in taciturnitatem & conſtantiam, hac aut ſimili formula iurati.

I*Vrabis per ſanctam Trinitatem, perque Sacramentum quod iam ſumpturus es, nunquam directè aut indirectè, verbis aut circumſtantijs iſtam remreuelare quæ tuæ fidei mandanda, neque ab executione iſtius deſiſtere, donec reliqui tibi veniam concedant.*

Præmiſſis Confeſſione, & Abſolutione Sacramentum a Ieſuita *Gerardo*, qui tum aderat adminiſtratum ſumpſerunt. Iunio ſubſequente *Catesby* & *Greenwell* Ieſuita de proditione pyriopuluerea ſermonem habent. Circa Feſtum etiam Ioannis Baptiſtæ *Catesby* & *Garnet*, cùm in ſermonem eadem de re incidiſſent, adeò certam eſſe pronuntiabant, vt perfici eam neceſſe foret, antequam palam fieret. Tum verò *Garnet* Papam conſulendum cenſuit: at reſpondit *Catesby* ſe hoc a Papa conceſſum in duabus antea Bullis arbitrari. Etenim ſi eum non excipere, ſi etiam repellere fas eſſet; (quod illæ innuebant Bullæ) reijcere proculdubio eundem, atque expellere non nefas eſſe. Die Iulij 7. 1604. prorogantur Comitia, vſq; ad ſeptimum Februarij. Et Nouembri ſequente *Thomas Bates*, qui (vt in accuſatione priore pluribus narratum eſt) à *Catesby* hero ſuo introductus eſt, & in conſcientiam & ſocietatem proditionis aſſumptus. Vtq; fideliùs reticeret, & alacriùs proſequeretur cœptum negotium, *Greenwel* Ieſuita illum adigit ad Confeſſionem, omnibus modis addit animos, hortatur & ſuadet deniq; eum tam iuſta cauſa fretum, & iure omninò poſſe, & debere illud non modò ſubticere, quod herus impertierat, verumetiam adijcit

Digitized by Google

adijcit inſuper omni culpa vacare, iuſtumque & præclarum facinus quod moliebantur eſſe. Eodem ferè tempore in coniurationem aſcitus eſt *Robertus Keyes*, atque à *Catesby* eam eſſe iuſtam ex Ieſuitarum opinione perſuaſus eſt. Decemb. die vndecimo itum eſt in viſcera terræ, & ſubterranea molitio inchoata, Martioque proximo Anno 1605. *Guido Fawkes* ad *Guilielmum Stanley* Equitem Auratum in Belgium tranſmiſſus, vnà cum literis à *Garneto* ad *Baldwinum* Ieſuitam ibi legatum, vti is procuraret ſcilicet, vt ad tempus quo fulminalis ille puluis incenderetur, copiæ ad loca maritima perducerentur, quo ſcilicet ocyùs in Angliam traijcerent. Atq; ibi *Fawkes* etiam coniuratorum conſenſu *Oweno* taciturnitatis, & conſtantiæ iuſiurandum proponit, nec non eum totius coniurationis gnarum fecit. Qui nequiſſimus vtique & veteranus iam olim proditor, eam & mirè dilaudat, & calculo ſuo atque conſilio iuuat. Menſe Maio 1605. à Catholicis Romanenſibus excitatur in Wallia nonnihil turbarum, quo etiam tempore *Rookewood* proditionem hanc pyriopuluerеam ex *Catesby* intelligit: itidem & omninò legitimam eandem eſſe, ex eodem tanquam ab ore Ieſuitarum ediſcit. Quin iam *Garnetus* etiam cum Papa per literas egit vt vel a Sanctitate eius, vel ab *Aqua viua* Ieſuitarum Generali mandatoriæ quamprimum huc litteræ mittantur, quibus vniuerſi Catholicorum in Anglia tumultus inhibeantur. Statuerant nempe technis hiſce pyriopuluereis, de re Romana quaſi aleam iacere, ac de ſuprema Catholicorum ſalute decernere, vitaque ad noſtrum exemplum compoſitâ, ſecuritate & otio delinire, ne Papiſtæ tumultuando in ſuſpicionem venirent, aut de tur-

bellis eorum quæſtio fieret, inde remora fortè obijceretur technæ ſuæ. Cùm verò vltra poſtularent, vt ſub Cenſura hac inhiberentur, ne proditioni pyriopulvereæ reuera præpedimento foret, non eſt conceſſum.

Inſequenti Iunio Ieſuita *Greenwell* cum *Superiore* ſuo *Garnet* de tota ratione huius pyrio-puluereæ proditionis multum diuque deliberat, & attendite quàm aſtutè, quàm verſutè egerit. Primò nolle ſe dixit vlli Laico rem hanc impertire (niſi ſoli *Catesbio*, cuius fidei tantum tribuebat) Quam autem ob cauſſam? ſcilicet ne ordinis ſui dignitati derogaret, quòd Ieſuita idemq; *Superior* inter Ieſuitas in negotio fundendi ſanguinis Laicum ſibi ſocium palam aſciſceret: & ideo ſecundo loco, vt cum ſacerdote & Ieſuita eiuſdem ordinis homine & ſibi ſubdito conſilium caperet, & quo tutiùs ageret, cum *Greenwello* Ieſuitæ ſimulata cõfeſſióne rem communicaret. Verùm edoctus, prolixam nimis hac de re orationem fore, quam vt à genibus nixo haberi poſſit, reſpondit velle ſe cum eo deliberare in Confeſſione ambulatoria, & ſic ambulantes ſub ſpecie confitendi, de toto huius pyriopuluereæ proditionis conſilio vberrimè diſſeruit, & quomodo poſt fatalem plagam illatam, vni è proceribus pręmonito & conſeruato regni cura eſſet demandanda.

Præthereà hoc Menſe magna conſultatio inter *Garnetum*, *Catesby*, & *Franciſcum Treſham* de viribus Catholicorum in Anglia agitata eſt, in eum finem vt *Garnetus* ea de re Papam certiorem faceret, eò quòd Sanctitas eius nullo modo adduci potuit, vt ſe vlla ex parte Catholicorum rebellioni fauere declararet, donec certò audiret eos ita ab exercitu paratos eſſe, vt ſuperiores poſſent euadere. Auguſto Menſe paulò pòſt

Garnetus

Digitized by Google

Garnetus in conſultatione habita de pyriopuluerea proditione Papæ aperienda, *Edmundum Bainham* Equitem auratum elegit, qui ad Papam hac de re nuntius proficiſceretur, non tamen vt ad Papam, ſed vt ad Principem ſecularem, & in eam rem per eundem *Garnetus* literas mittit, & etiam ad ſeditionis comprimendas ſub pœna cenſuræ: hoc interim exploratum habens, priuſquam eorum literis reſponderi poſſet, domum Parlamentariam (ſicut inter eos conuenerat) vi illius pulueris conuellendam eſſe, primarioſque regni viros eſſe delendos. Sed hanc artem adhibuit more aucupis qui furtim cum cane ſedentario capturus perdices, canem ſubinde increpat, quaſi auibus nimis appropinquet, donec extenſis plagis eas priuſquam euolarent, incluſerit. Eodem etiam menſe *Garnetus* Ieſuita literas dedit ad *Baldwinum* Ieſuitarum in Belgio legatum, in gratiam *Catesbÿ*, vt *Oweno* apud Marchionem intercedente, equitum turmæ *Catesbius* præficeretur, non eo animo (ſicut inter eos conſtitutum fuit) vt huiuſmodi curam *Catesbio* demandaret, ſed vt hoc prætextu equos & alia neceſſaria in promptu haberent, quibus ſine vlla ſuſpicione proditores inſtruerent.

Septembri proximo *Parſonus* Ieſuita per literas a *Garneto* petit, vt diſtinctè ſingula deſcriberet, de itinere ad Sanctæ *Winifridæ* fontem, quod ſibi deſtinauerant hoc menſe ſuſcipiendum; ſed hæc omninò fraus pura puta, vt hoc obtentu occaſionem captarent, in illas oras ſe recipiendi. Menſe Octobri reliquos proditores conuenit *Garnetus* apud *Coughton* in Com. Warwicenſi, hoc commune illis hoſpitium erat, in quod ex omnibus terræ angulis ſe ſubducerent. Die primo Nouem-

Digitized by Google

bris palam orat *Garnetus* pro felici ſucceſſu in grauiſſima Catholicorum cauſſa, ſub initio Parlamenti: Oratio autem plus eſt quàm aſſenſio, Nemo enim orat, niſi qui ſperat, & credit; Ille orationi inſeruit verſus duos ex Hymno, *Gentem auferto perfidam, Credentium de finibus, vt Chriſto laudes debitas, Perſoluamus alacriter.*

Intereà hæ literæ ad Dominum de *Monte Aquilæ*, ſiue *Monteagle*, peruenerant, cuius memoria Die 4. Nouembris celebrabitur: & omnipotentis Dei prouidentiâ, paucis ante deſtinatum agendi tempus horis planè pleneq; integumentis ſuis euoluta apparuit proditio. Die quinto Nouembris ipſo temporis articulo, quo expectabant proditores infandum hoc ſcelus perpetratum iri, conuenerunt in opido cui nomen *Dunechurch*, quaſi venatum profecturi, in gratiam *Euerardi Digby*, vir magnę eo loco exiſtimationis & autoritatis, opinantes hoc modo copijs contractis, vires ſuas ad arma contra Regem ſumenda confirmare: confluente enim vndique multitudine, tumultu ſubitò excitato, omnes aut ſaltem pleroſque meliorem fortunam amplecti velle, at nullo negotio adduci vt a ſe ſtarent; præterea Dominam *Elizabetham* Regis filiolam in eorum poteſtatem facilè poſſe redigi, cùm in vicinia ageret in ædibus Baronis *Harrington.*

Die ſexto Nouembris, *Catesby*, alijque coniurati *Thomam Bates* properè miſerunt ad *Garnetum*, qui (quod probè norant) pręſtò fuit, in vico *Coughton*, non longè ab ijs diſſito, eius opem & operam obnixè implorantes ad Walliam concitandam, & quamplurimos ad arma contra Regem palam capienda inſtigandos. Quo tempore *Garnetus* & *Greenwellus* (qui tum

ex

ex compoſito apud *Garnetum* commorabatur) cùm compertum haberent artes ſuas patere,cùmq; ſibi conſcij eſſent ſe authores & anteſignanos huius proditionis eſſe, certum exitium toti Ieſuitarum ordini imminere trepidi denuntiabant; timere ſe confitentes ne huius horrendi ſceleris infœlix ſucceſſus, totam Ieſuitarum ſocietatem diſſolueret prorſus & euerteret. Verùm *Greenwell* Ieſuita animo magis inflammato exęſtuans, huc & illuc quanta potuit celeritate circumcurſitabat, quoſcunque potuit ad arma induenda concitaturus. Et in domo *Abingtoni*, *Hallum* alterum Ieſuitam conueniens, ſuadet vt ſine morâ quamplurimos ad ſeditionem incitaret; Dum *Hallus* hæſitabat & ſecum rem diutius perpendere videbatur, ſiue infœlicem expectans tam temerariæ rebellionis exitum,ſiue timens ne ipſe ſimul comprehenderetur: *Teſmondus Hallum* improperando phlegmaticum vocitat & addit hinc planè perſpici, homo homini quid interſit, ſc. inter phlegmaticum(qualem *Hallum* putabat)& cholericum,qualem ſe affirmabat; quinetiam ait ſe ſecum decreuiſſe olim operam quantum poſſet maximam ad conflandam ſeditionem nauaturum ſub hoc prætextu,quaſi iam exploratum eſſet omnes in Anglia Catholicos iugulandos: ſpe certa ſe hinc complures concitaturum ad bellum, pro ſalute ſuſcipiendum; & blandiente hac opinione tumidus in Comitatum Lancaſtrenſem ſe proripuit. Poſteà *Hallus* aliàs *Oldcorne* Ieſuita, cùm *Humfredus Littleton*, ex infauſto ſucceſſu horrendæ iſtius proditionis, Numen ipſum iratum ijs eſſe diceret, & tam cruentis & pluſquam barbaris conatibus non obſcurè aduerſari; cùm iam oportuit eum ſumma cum animi deiectione iuſtitiam Dei agnoſcere, ar-

gutis huiuſmodi rationibus ruinam ſuam ſuffulcire nititur. Non debetis ex euentu cauſam noſtram æſtimare, vndecim enim tribus Iſraeliticæ licèt ab ipſo Deo iuſſæ Beniaminitas bello aggredi, bis cladem acceperunt: Sancti etiam *Ludouici* Gallorum Regis exercitus in Saracenos ductus, diſſipatus eſt, & ipſe ex peſte interijt. Deniq; Chriſtiani Rhodū propugnantes ſuperati ſunt à Turca. Et facta horum exemplorum ad rem præſentem applicatione, fidē fecit *Littletono* non impiam eam aut illicitam eſſe, quamuis ſucceſſu caruerit. Aduertamus hinc duo proditionem hanc conſequentia; primùm apertam rebellionē, quod modò declaratum eſt, & fuſiùs priore Actione explicatum, & poſt hanc proditionem, blaſphemiam in *Garneto* Ieſuitarum Superiore. Cùm enim illi in arce Londinenſi ſcribendi copia facta, atq; literas (quæ quidem coram producebantur) ad amicum quendam (in alio carcere qui vulgo *Gatehouſe* dicitur) miſiſſet, nihil in illis apparuit, niſi familiaria, de rebus quibuſdam ad vſum neceſſarijs. In margine verò, quam admodum amplam & ſpatioſam reliquerat, & parte inferiori, vbi charta pura, ſucco chryſomeli in hunc ſenſum veteratoriè ſubſcripſit. Innocentiam ſuam publicandam rogat. Quodammodo tractabatur docet; ibidemque illa ipſa negat, quæ non multò ante liberè & ſua ſpōte faſſus erat. Addidit ſe de coniuratione Hiſpanica ex Regio Gratiæ diplomate abſolutum iri. Quod ad fulminalem illam proditionem, legitima probatione deficiente ſatis commodè ſeſe euaſurum ſperauit. Verùm epiphonema plenum blaſphemiâ, dignum anathemate eructauit, & verba de noſtro Seruatore prolata, iſte de ſe in tam horrenda coniuratione vſurpauit, *Neceſſe eſt vt vnus homo moriatur*

atur

atur pro populo: quæ vox Caiphæ fuit de Ieſu Chriſto Seruatore.

Quibus in rebus ipſius præuaricationem & Æquiuocationem quæſo aduertite. Coram Dominis Delegatis, verè liberèque coniurationes ſuas agnouerat, eò quòd (vt ipſe manu propria confirmauit) *tanta nube teſtium* obrueretur ; & tamen *ad faciendum populum*, in illis literis quas ipſe diuulgauit, ſeſe coniurationis ſuſpitione liberari cupit. Atque hæc de duabus ſubſequentibus circumſtantijs, nimirum Rebellione & Blaſphemia dicta ſunto.

Circumſtantiæ concomitantes duæ ſunt, Perſonæ delinquentes, & Perſonæ læſæ. Qui primus & præcipuus è delinquentibus pro tribunali præſens ſiſtitur, homo eſt, vt audiuiſtis, nominum plurimorum, *Garnet*, *Wallie*, *Darcie*, *Roberts*, *Farmer*, *Philips*; virum ſanè probum & fidelem tam multiplici falſorum nominum varietate ſalutatum rariſſimè inueniamus. Patria Anglus, genere clarus, educatione ſcholaris; poſtea ſub *Tottelo* Typographo, iuris Municipalis prælo Corrector præfuit, ipſe iure iam corrigendus. Non infimis naturæ dotibus excultus eſt, arte eruditus, linguarum vſu peritus, profeſſione *Ieſuita*, & in Anglia Ieſuiticæ Societatis *Superior*, idq; iure optimo. Omnes enim quotquot ante ipſum fuerunt coniuratione diabolica multis quod aiunt paraſangis ſuperat. Ieſuitarum Doctor, id eſt, in quinq; *Dd* magiſter præcellentiſſimus, *Diſſimulando*, Reges *Deponendo*, regna *Diſponendo*, ſubditos ab officio *Deterrendo*, omnia demum *Deſtruendo*. Eorum Diſſimulatio è doctrina de Æquiuocatione luculenter conſtat. Qua de re viſum eſt curſim quædam quaſi perſtringere, quæ copioſè ſatis in ſuperiori iudicio tra-

ctata

Digitized by Google

ctata, & in gratiam quidem *Garneti* Ieſuitarum per vniuerſam Angliam *Superioris*. Ea verò erant de Æquiuocationis Tractatu, cùm a *Garneto* tùm a *Blackwello*, Archipresbytero lecto, & approbato,in quo,ſub prætextu Propoſitionis Mixtæ, partim hominis animum articulatè exprimentis,partim animi ſenſa intus tacitèque implicantis, non ſolum mera mendacia, verùm etiam execrandæ & ab ipſis Ethnicis amandandæ blaſphemiæ populo diſcendæ propinantur. Sciſcitantibus itaque Ieſuitis, cur ipſos hæreſeos non conuincimus, conuictos de eodem crimine non condemnamus; facilis eſt reſponſio, ipſos Æquiuocare velle, neque ex ipſorum verbis & reſponſis examinari poſſe aut iudicari.

Quod ad Æquiuocationis antiquitatem ſpectat, peruetuſta quidem eſt, paulo minùs ccc. annos poſt Chriſtum enata, ab Arrio hæretico vſurpata, qui cùm à Nicæno Concilio condemnatus, & ab Imperatore Conſtantino in exilium eiectus fuerat,ad humillimam ipſius petitionem (fide priùs data ſe fidei Nicænæ ſubſcripturum) ab eodem Imperatore reuocatus fuit. Ille verò domum reuerſus, ſuam ipſius opinionem in charta clam conſcripſit, eamque in ſinu geſtauit. Cùm in conſpectu Imperat. Nicęnam fidem ſibi propoſitam videret, interrogatus vtrùm Concilij Nicęni decretis verè conſentiat,& in futurum conſtanter adhęreret? Ille (manu ad ſinum admota vbi charta occultabatur) ſine mora, alacri promptoque animo coram Imperatore ſubſcripſit; cùm tamen ea quę in Concilio de Fide deciſa erant, aſtutè & ęquiuocè eluderet. Cogitauit enim tacitè æquiuocèque ſe ſubſcripturum illi fidei quam in ſinu geſtauit.Iſti Ieſuitæ verba veritatis lo-

qui

Digitized by Google

qui nequaquam vouent, & tamen huiuſmodi Æqui-uocatio & mendacium in illam ipſam caſtitatem quam vouent peccat; Prouerbij enim locum obtinuit.

Cor linguæ fœderat naturæ Sanctio,
Veluti in quodam certo Connubio:
Ergo cùm diſſonent cor & locutio,
Sermo concipitur in Adulterio.

Quique iſtiuſmodi ſpurios & degeneres animi ſui ſenſus in lucem profert, is certè contra caſtitatem turpiſſimè delinquit. Ecce verò miſeros & miſerandos doctrinæ de Æquiuocatione fructus. *Franciſco Treſhamo* in Arce Lond. morti ſuæ naturali iam proximo vt vxor ipſum in ſolatium inuiſeret permiſſum eſt. Illa verò haud ignara maritum ſuum coniurationis Hiſpanicæ directè & verè *Garnetum* inſimulâſſe, & verita credo, ne maritus ſine morſu conſcientię, aliquid de Ieſuitarum *Superiori* detexiſſet, cùm extremum iam ſpiritum exhalaret, eò adegit, vt cùm ipſe præ manu tremula & moribunda ſcribere non poſſet, famulum ſcribere iuſſerit, quæ ipſe dictaret. Quo in ſcripto ſeipſum iureiurando obſtrinxit, atq; in animæ ſuæ ſalutem teſtatus eſt ſe ſedecim totis annis iam tranſactis *Garnettum* ne vidiſſe quidem, eamque ob cauſſam, priorem ſuam confeſſionem irritam haberi obteſtatur. Petit denique vt præſens iſta retractatio, hominis infirmi & iam ſtatim morituri manu conſignata, poſt ipſius obitum ad Comitem Sariſburienſem deferretur. Cùm tamen *Garnetus* ipſe ſeſe Hiſpanicæ coniurationis reum palam ac apertè agnouiſſet, idemque pro tribunali in medio fateatur. Nec non ipſe *Vaulx* matrona, alijq; directè fateantur *Garnetum* & *Treſhamum* biennio ſuperiori multoties, & ante illud

Digitized by Google

tempus non rarò conueniſſe. Verùm *Qualis vita, finis ita.* Et quidem cùm ab ipſo *Garneto* pro tribunali quęſitum eſſet, quid de tali *Franciſci Treſhami* è vita demigratione exiſtimaret? hoc vnicum reſpondit, Ipſum æquiuocare voluiſſe credo. *Ita inquinati ſunt in operibus ſuis, fornicatique ſunt in factis ſuis.* Reuera igitur Gens iſta perfida eſt, & proinde

Iurat? crede minùs: non iurat? credere noli.
Iurat, non iurat hoſtis, ab hoſte caue.

Quod ad doctrinam attinet de Regibus deponendis, *Simancha* & *Philopater* dilucidè enuntiant (vt & in priori iudicio fuſiùs declaratum eſt, & nunc etiam copioſè ſatis præſente *Garneto* repetitum) Si Princeps ſit hæreticus, *tum quidem excommunicatur, anathemati datur, & deponitur, illius liberi omni ſucceſſionis iure priuantur, ipſe ad dignitatem ſecularem (imò vel ſi reſipiſcat) minimè reſtituendus.* Hominem verò Hæreticum illum nominatim & ex profeſſo intelligunt, qui Eccleſiæ Romanæ religionem non colit. Imò hiſce omnibus & facilior multò & expeditior via Chriſtianum Principem quemcunque diademate ſpoliandi excogitatur, videlicet, *Princeps indulgendo hæreticis amittit Regnum.* Imò vbi *Garnetus* in defendenda Romani Pontificis authoritate nequitier vſurpata, è Decretalibus NOS SANCTORVM allegauerit, Titulo proximè ſuperiori, aliud eſt Decretum quod omnia quæcunque demum recitauimus longiſſimè ſuperat. Quo oſtenditur Pontificem Zachariam nullam aliam ob cauſſam ibidem expreſſam *Childericum* Gallorum Regem depoſuiſſe, niſi quòd ad Regnum inutilis haberetur.

Quod ad ſubditos ab officio & fide ſua deterrendos attinet,

Digitized by Google

attinet, (quod quidem Profeſſionis Ieſuiticæ eſt inter articulos) optandum quidem vt in memoriam reuocare velint, illuſtriſſimos nobiliſſimoſque Angliæ Reges Pontificum Romanorum Bullas (ne quidem in cæciſſima Papatus caligine) minimè formidâſſe, nempe Edwardum *Confeſſorem*, Henricum Primum, Edwardum Secundum, Richardum Secundum, Henricum Quartum, Henricum Quintum, &c. Quodque ad nos noſtraque tempora propiùs accedit, Henrico VII. regnante, vt omnibus etiam ſæculis retrò-actis, Ro. Pontificis Legatus Caletum nunquam pertranſijt; verùm ibi hæſit, nec in Anglia pedem fixit, vſque dum ſe nihil ad Regni & reipublicæ detrimentum machinari velle, Sacramento obligâret.

Quod ad perſonas læſas attinet, hæ ſunt. Primò, Rex, de quo ſæpe ſed nunquam ſatis dixi, Rex antiquis illuſtriſſimiſque regibus oriundus, virtutibus imperio digniſſimis, vtpote religione, iuſtitia, clementia, doctrina, prudentia, memoria, humanitate & cæteris pleniſſimè excultus. Secundò Regina, & illa fœlici ſua fœcunditate grande huius regni ſolatium, adeo vt illo Elogio digniſſimè celebretur,

Ortu magna, viro maior, ſed maxima Prole.

Vtpote quæ Principem enixa eſt, eorum quos vnquam vidit Anglia, longè maximum. 3. Princeps Nobiliſſimus, de quo vnà cum poeta concinamus,

Quæ te tam lætatulere
Secula, qui tanti talem genuere Parentes?

Neque vnquam Princeps certus Imperij hæres talem patrem, neque Rex vnquam talem filium habuit. Deinde tota Regia proles, Domini à conſilijs ſanctioribus Nobilitas, Clerus, imò ipſa hæc quam profitemur re-

ligio; præſertim verò Ciuitas hæc LONDINVM, diuitiarum affluentia celebris, populi multitudine celebrior (vt quæ ſupra 500000. capitum millia, intra mœnia pomæriaque numeret) immotâ erga Principem fide longè celeberrima, quodque ad laudis cumulum eminentiſſimè accedit, ob religionis veritatem, cultuſq; diuini ſynceritatem, præ cunctis ciuitatibus in vniuerſo orbis terrarum theatro, ſupra quàm a me dici poteſt, nobilitata; Caput tuum attolle (Ciuitas clariſſ.) & teipſam erige, cuius fronti ne minima quidem labecula, aut ſuſpicio perfidię vnquam fuit aſperſa: verè tu illud Prophetę vſurpare potes; *Non ponam ante oculos meos rem impiam quam faciam, odi præuaricationes, neq; adhærebit mihi tale quid.* Ideoque in fidelitatis tuę pręmium, ampliſſimo *Cameræ Regiæ* titulo, quaſi firmiſſimum Regum præſidium meritò inſignita es. Atque vt habeas in quo teipſam ſoleris, in quo læteris hodie, Magnus Britanniæ Monarcha, celebri hoc magnoque iudicio honoratam te eſſe voluit. Poſt triſtes illos & luctiſonos rumores non ita pridem diſſeminatos, cùm pro certo Regem eſſe incolumen cognoſceretur, tum certè quidem integerrima huius ciuitatis fides clarè emicuit (cuius & ipſe teſtis oculatus fui) *Vna voce conclamauerunt omnes, ſalua Ciuitas Londinum, ſalua Patria, ſalua Religio, Iacobus Rex noſter ſaluus.*

Obſeruanda hîc ſunt multa, ſummatim tamen & vno verbo perſtringenda. Primum eſt: In Hiſpanica illa coniuratione (de qua ſuperiùs dictum eſt) & hac nuperrima, ordinem, cauſſam, finem prorſus eundem fuiſſe. Ordo erat, primò machinis clandeſtinis & proditione, deinde vi & armis rem agere. Cauſa quam obtenderunt, Romana Catholica Religio fuit; Finis verò,

verò, Regiam ſobolem radicitùs extirpare, imò ipſum *Regnum occidere*, vt Regis regnique memoria vnà excinderetur.

2. Notandum, ipſos etiam hoſtes hanc Remp. ità firmatam & ſtabilitam agnouiſſe, vt neque vis, neque ſtratagemata aduerſus ipſam tantillùm valere poſſint, niſi ſuarum partium fautores in Anglia comparentur.

3. Futurum eſſe, vt Româ in Angliam *Bullæ* Pontificiæ poſthęc non tranſmittantur, quia veriſimile eſt partes ſuas debiliores fore, quàm vt cum tot Leonibus congredi valeant, aut audeant.

4. Omnes ipſorum Canones, Decreta, noua dogmata hæc duo ſpectare; nimirùm ſecularem pompam, aut fraudem ſceleratam; vt Pontificis Rom. autoritas propagetur, & Ieſuitarum, ſacerdotum, &c. ſalus procuretur.

5. Notandum, *Bainhamum* hominem Secularem, ex cohorte execranda (hoc enim nomen ſibi-ipſi impoſuit) ad Papam tanquam ad Principem *Secularem* fuiſſe miſſum, vt ipſum de hiſce rebus certiorem faceret.

6. Ipſorum ruinam & ex Theologiæ & Philoſophiæ placitis imminere iam, imò inſtare video. Circiter 400. ſacrificuli ſacerdotes hoc tempore in Anglia deliteſcunt. In *Iſraele* diebus *Achab* totidem fuere, *Quis* (inquit Deus) *decipiet Achab vt deſcendat & cadat?* Spiritus mendax in ore 400. Prophetarum hoc ſuſcepit, hoc perfecit: Inſtabat eorum ruina cùm primùm ſpiritus mendax ſacerdotes occupauerat (ſecundum Micheæ viſionem) ſicut nunc poſſedit Ieſuitas. 2. Imitatio boni prototypum perquam ægrè & difficultèr exprimit; mali verò imitatio exem-

plar ſuperat. Hoc verò facinus tale eſt vt tot ſæculis iam anteactis, imò & futuris non inuenerit exemplum proinde *Ipſorum dies numerantur.*

7. Multos hoc facinus nunc vitio vertere, qui tamen peractum laudaturi eſſent, aiunt enim hoc eſſe *è numero eorum quæ non laudantur niſi peracta.*

8. Ipſos, ipſorumque aſſeclas falſos rumores diſſeminare, Regem ſcilicet de toleranda Religione fidem datam violâſſe, quam diuini cultus confuſionẽ priuſquàm regno ſuo ille tolerare velit; liberos, imperium, vitam, omnia libentiſſimè amitteret. Imò vel inde facilè perſpiciant ſpei nihil hac de re ſupereſſe, quòd ſereniſſima Maieſtas Regiam ſobolem in vera Religione, veroque Dei cultu educandam ſedulò curet.

Denique mirandam Dei prouidentiam obſeruare debemus in ſtupenda detectione, iſtum Ieſuitarum *Superiorem*, huiuſce coniurationis conſcium eſſe, idque duplici ratione.

Primò, quoad celandi rationem, cum ſolo *Catesby* homine *Laico* conſilia ſua impertijt.

Secundò, vtrique, vt occultè rem peragerent, conſtanterque perſeuerarent firmiſſimo iuramento obſtricti tenebantur.

Tertiò, Iurati Sacramentum corporis Chriſti ſumpſerunt.

Quartò, Permiſſi edoctique erant à Ieſuitis fidem datam animarum ſalutẽ &c. Æquiuocatione eludere. Quo igitur pacto facinus iſtud dilucere poterat?

Quintò, adeò ſecretò & latenter egerunt, vt humani ingenij adminiculo inueſtigari non potuerint: atq; ideò animaduertendum eſt, quomodo diuina prouidentia

Digitized by Google

dentia effectum ſit vt coniuratio iſta diu abhinc excogitata, fruſtraretur, dum ſæpe & inexpectatò Parlamentum differebatur. Incepit enim Parlamentum die Martij XIX. anno primo ſereniſſimi R. Iacobi, atq; ad VII. vſque diem Iulij ſubſequentis continuatum eſt, ante quod tempus coniuratores iſti parati eſſe nullo modo poterant. Ab illo die ad Februarij ſeptimum, prorogatum eſt, in quod tempus ſuffodere non valebant, neq; enim in illo loco quoniam pro *Vnione delegati* propè locum illum conuenirent; accedebat ipſius muri craſſities non facilè penetranda. Quâ de cauſſa antè ſeptimum Februarij omnia in promptu haberi non poſſent. Die verò ſeptimo Februarij vſque ad Octobris quintum Parlamentum prorogatum eſt. Poſteà cùm hâc non ſucceſſerint, cuniculos agere ceſſantes, aliam excogitarunt viam, nempe à cuniculis in cryptam ſe contulerunt. O beatam operis tam nefarij mutationem! at iſti fatales Cunicularij nondum detecti ſunt, & tamen omnia ad manum adſunt paratiſſima. Semel iterum prorogatur; atque ita ſanè Deus diſpoſuit cor Regis (ne tantillum quidem hac de re ſuſpicantis) vt prorogationem Parlamenti iteraret. Intellectum porrò Regis ita illuminauit Deus, vt ex ſubobſcura epiſtola, ille inſtar Angeli lucis, ad Cryptam quaſi digitum intenderet, in illam accuratè inquirendum iuberet, adeò vt facinus iſtud diuina opportunitate, horis (ante tempus deſtinatum) non niſi pauciſſimis detegeretur.

Hæc itaque erit Sermonis noſtri concluſio, *Qui cum Ieſu itis, non itis cum Ieſuitis.* Etenim *corroborant* Pſal. 64. 5.
ſe in re mala, narrant quomodo abſcondunt laqueos, dicunt quòd nemo videat eos. Sed Deus ſagittabit eos ſa- 7
gitta

9 *gitta repentina, fientque in eis plagæ repentè. Videbunt id omnes homines, & annuntiabunt opus Dei, atque factum eius prudenter conſiderabunt.*

Deinde repetita fuit particularis cuiuſque accuſationis probatio, cùm ex ſpontanea *Garneti* & Coniuratorum confeſſione, tum ex teſtimonio duorum ſpectatæ fidei, pro tribunali iuratorum, quos *Garnetus viua voce* loquentes audiuit, neque quicquam eſſe quod contra illos exciperet, libentiſſimè agnouit.

HIc Garnetus impetratâ licentia, vt pro *ſeipſo reſponderet; orationem habuit, & omnia (quantum meminit) obiecta, in quatuor partes ita diſtribuit.*

De {
1. *Doctrina.*
2. *Recuſantibus.*
3. *Ieſuitis generatim.*
4. *Seipſo ſeorſim.*

De Doctrina duo proſequutus eſt.

1. *De AEquiuocatione reſpondit, ipſorum Eccleſiam mendacium quodcunque improbare, præſertim verò in cauſſis fidei & Religionis, cùm ſit illud genus mendacij omnium pernicioſiſſimum: & à Diuo Auguſtino in Priſcilianiſtis condemnatum. Imò verò quacunque in cauſſa mentiri, & malum & peccatum eſſe, vtcunque inter octo gradus quos Auguſtinus facit, ille reuera gradus infimus habeatur, ita mentiri, vt vni in commodum cedat, quod ſine cuiuſuis ſit incommodo. Illa igi-*

tur

Digitized by Google

tur quam nos defendimus Æquiuocatio, legitimum quarundam propoſitionum vſum defendit, mendaciјs neutiquam patrocinatur. Fieri enim poteſt, vt quis ab homine, penes quem nulla ſit inquirendi authoritas, interrogetur, aut de re aliqua examinetur, cuius cognitio ad interrogantem minime pertineat: verbi cauſſa. Quid quiſquam cogitat? Quo tempore igitur oportet veritatem dicere, æquiuocare non licet, quòd ſi ſecus ſit, licet. Atque ita Auguſtinus in Iohannem. Chriſtus negauit ſe ſcire diem iudicij, eo ſcilicet animo vt diſcipulis ſuis reuelaret: atque ita S. Thomas & alij qui hanc rem tractant, præſertim verò ſub titulo Confeſſionis.

2. De Romani Pontificis in regibus deponendis authoritate, triplicem adhibuit reſponſionem. Primò quòd generalem Eccleſiæ doctrinam hac de re tantummodo proponeret & ſequeretur. 2. Doctrinam hanc de Papæ authoritate à cæteris omnibus Catholicis Principibus ſine grauamine eſſe toleratam. 3. Quod tamen ad ſeipſum ſpectaret, in excommunicatione & depoſitione Principum, inter ſtatum & conditionem noſtri Regis & aliorum, qui cum aliquando Catholici fuerint, ab eadem Religione iampridem defecerint, aut poſteà defecturi ſint, ſemper ſe diſcrimen poſuiſſe. Quod verò ad Simancham aliosque ſcriptores attinet, quicquid illi de depoſitione Hæreticorum definiunt, de illis intelligendum eſt Principibus, qui Rom. Eccleſiæ fidem profeſſi ab illa poſteà defecerunt.

2. De Recuſantibus. Primùm ab illis peto ne peculiare aliquòd delictum aut crimen meum Religionis cauſſæ quoquo modo præiudicet. Deinde verò quod ad illorum ab Eccleſijs abſentiam ſpectat, vbi vrgebat Attornatus Excommunicationem & Bullam Pij Quinti præcipuam

fuiſſe cauſſam & fundamentum iſtiuſmodi abſentiæ, & propterea nunc liberum eſſe Catholicis Eccleſias adire, eo quod Iacobus *Rex non denuntietur excommunicatus. Id verò minimè ſequi, facilis eſt reſponſio. Arriani enim & Catholici eandem in Eccleſiis precandi formam habuerunt, vnà tamen non conuenerunt. Ipſe etiam nonnullos noui qui ante* Bullam *iſtam ab initio Regni* Elizabethæ *vſque ad illum diem communibus Eccleſiæ precibus intereſſe recuſarunt; tametſi fortè Catholicorum plurimi ante Concilii Tridentini concluſionem (vbi hoc à* XII. *viris doctiſſimis diſputatum, & minimè licere definitum fuit) ſeriò Eccleſias adirent. Atque huic rei occaſionem præbuit* Caluinus *ipſe, qui Proteſtantem non modò Miſſæ noſtræ (in qua Idololatriam eſſe fortaſſe dicent) ſed ne precibus noſtris veſpertinis intereſſe, (quæ quidem cum ipſorum precibus prorſus eædem ſint) nequaquam licere pronuntiauit.*

3. *De Ieſuitis generatim reſpondit, ſi qui illorum tam deteſtandæ Coniurationis conſcii eſſe euincerentur, id quidem eſſe in hominibus tam ſacræ profeſſionis abhominandum. Ipſe autem, inquit, cum Ieſuitarum nonnullis ea de re egi, qui vnanimes pernegarunt.*

4. *Quod ad meipſum ſpectat, Tractatio cum Hiſpano quidem proponebatur. Illa etiam pro pecunia petitio mihi non ignota, quam tamen animo meo iis vſibus ſemper deſtinaui, vt egeni Catholici ſubleuarentur. Cùm autem in Hiſpania eſſent, de parando exercitu conſilium cæperunt, quam rem cùm mihi communicarint improbaui certè, addidique, id etiam Romæ ſummopere improbatum iri. Fatendum quidem eſt, me iſta celâſſe exemplo Chriſti, qui iubet* ſi frater deliquerit, corripere, ſi enim ad ſe redierit, hominem lucrati ſumus.

Et

Digitized by Google

Et tamen vltro fateor leges quæ eiuſmodi celare prohibent apprimè eſſe iuſtas & ſalutares, neque enim Principis ſalus ab alterius conſcientia pendere debet. Ita perſuaſum habeo, ſi mihi auſcultaſſent, melius ceſsiſſe. Quæ verò ipſorum ſententia, qui ſenſus fuit in exercitu comparando, prorſus neſcio. Præterea in mandatis habui a negotio illo abſtinere, imo ab illa ipſa pecunia pro penſionibus miſſa, tametſi ad titulum ipſius Regis defendendum fuerat.

Hic ſciſcitabatur Comes Salisburienſis, ad cuius Titulum defendendum? Comes Sal.

Reſpondit Garnetus, *ſcilicet Regis Hiſpaniæ Titulum.* *Garnet.*

Quæſiuit ab eo Comes Northamptoniæ, cur ſeipſum huic negotio non oppoſuit, cur non prohibuit, quandoquidem penes ipſum erat? Etenim, *Qui cum poſsit non prohibet, iubet.* Comes Nor.

Reſpondit Garnetus, *ſibi id facere non licere; Quod verò ad literas miſſa & in illis quoſdam commendatos attinet, ſe illud crebrò feciſſe fatetur, prout ipſi commendabantur, neque tamen eorum conſilia, aliquando ne perſonas quidem ipſi eſſe cognita. Etenim* Wrightum *in cuius gratiam ſcripſerat omnino ne de facie quidem nouiſſe.* *Garnet.*

Hic Comes Salisburienſis. Iam tandem (inquit) neceſſe habeo in mentem tibi reuocare, quàm parum ad inſtitutum tuum tua reſponſa faciant, eò quod machinationes tuas cum *Baynhamo* eo tegeres velo, vt videri velis te Romam eum miſiſſe, ad inhibitionem contra coniurationes procurandam; & tamen tute ipſe ſcis, plagam infligendam eſſe neceſſariò, antequam ad conſpectum Papæ venire poſſet (talis erat ad præuertenda mala & zelus tuus & illius feſtinatio) erat enim circiter Comes Sal.

xx. Octobris ſtylo noſtro cùm Florentiam, Romam verſus, pertranſiret.

Garnet. *Ad hæc leuem adhibuit* Garnetus *reſponſionem. Pergit autem in purgatione ſui-ipſius, eo quod literas miſiſſet in quibus illorum quamplurimos commendarat, de quibus prius accuſatus fuerat; itaque faſſus eſt ſe per literas ſuas* Guidonem Fawkes *commendaſſe, ſcilicet vt in Belgio ſtipendia faceret; aliud vero quicquam ipſum conari non præſenſit. Quæ vero aut* Edmundus Bainham, *aut* Catesbeius *proponebant, ſigillatim non cognouit. Vnicum meminit quod ſuperius contra ipſum prolatum, nimirum,* Catesbeium *ab ipſo in genere quæſiuiſſe, vtrum inſontes vnà cum ſontibus trucidare liceret. Quam ego quæſtionem* (inquit Garnetus) *primo putaui otioſam, quanquam poſtea ipſum aliquod monſtri alere reuera ſuſpicarer. Atque hinc paucis poſt diebus* Garnetus *literas Roma accepit ad ſeditiones quaſcunque, a Catholicis conflatas, quæ pacem publicam violare poſsint, maturè prohibendas. Literas haſce* Garnetus Catesbeio *communicauit, addiditque ipſum, ſi nolente Papa procederet, omnino nihil effecturum;* Catesbeius *vero abnuit, inquiens ſe Papæ voluntatem ab ipſo audire nolle. Et tamen illas ipſas literas generales quas Roma acceperat* Catesbeio *oſtendit. Hic verò reſpondit quod & Papæ &* Garneto *ipſi (modò auſcultare vellet) particularem machinationis ſuæ narrationem faceret; quam quidem poſtea fecit; verùm* Garnetus *audire renuit, & ſemel atque iterum vt de incepto ſuo Papam certiorem faceret, efflagitauit.*

Cùmque Edmundus Baynham *(vti præ ſe tulit) in Flandriam ſtipendium meriturus proficiſceretur, viſum eſt* Garneto *ipſum ad Papæ ibidem Nuntium mittere, aliјſque amicis ſuis commendare; vt ipſum ſcilicet tranſ-*

mitterent

Digitized by Google

mitterent ad Papam de Catholicorum in Anglia ſtatu deplorato informandum; eoque magis vt Papa ab homine laico *rerum omnium conditionem intelligeret; atque vt ex altera parte* Baynhamus *Papam conſuleret, quam viam Catholicis in Anglia ineundam cenſeret, quo ſibi ſuiſque commodis prouiderent; hoc vero ſemper* Baynhamo *inculcauit* Garnetus *vt ad Papæ Nuntium, ea de re, nominis ſui mentionem omnino facerèt nullam.*

Tum vero citabantur duo teſtes fidei vterque cumprimis ſpectatæ, qui colloquium Garneti *&* Halli *Ieſuitæ clancularium audiuerant; nimirum* Fawſett *vir doctus & Eirenarcha, &* Lockerſon. Fawſett *nondum comparens accerſebatur, interea* Lockerſon *ſecundum formam, coram* Garneto *iuratus, fide ſua data aſſeruit ſe* Garnetum Hallo *hæc verba loquentem audiuiſſe.* Precationem meam de fortunato ſucceſſu actionis magnæ in initio Parlamenti mihi obijcient, nec-non verſus illos in fine precationis additos.

Gentem auferte perfidam
Credentium de finibus,
Vt Chriſto laudes debitas
Perſoluamus alacritèr.

Verum quidem eſt *(inquit Garnetus)* me de proſpero magnæ illius actionis euentu preces obtuliſſe; dicam tamen eo animo ſenſuque illud me feciſſe, quòd ſeueriores quaſdam leges contra Catholicos eo tempore promulgandas ſubuererer. Atque hęc reſponſio commodiſſimè ſatisfaciet.

Garnetus retulit, nolle ſe duos illos viros claros qui colloquium ſub-audiuerant, periurij inſimulare, quia viros probos eſſe agnoſceret; exiſtimauit tamen nonnulla aliter ac prolata fuerint auditu accepiſſe, tamètſi quoad rem ip-

ſam vltro citroque ipſorum relationem veram fateretur. Agnouit præterea ſe de ſumma machinatione, a Greenwello *omnia ſpeciatim audiuiſſe;* Greenwellus *enim animo perturbato auidoque aliquid detegendi, quod* Catesbeius *vnà cum alijs moliretur, ad ipſum venerat. Huic reſpondit* Garnetus, *ſe quidem ab illo quid rei eſſet libentèr accepturum; verùm ea lege, vt neque* Catesbeius, *neque quiſquam alius ſe conſiliorum participem eſſe factum cognoſceret. Placuit conditio, atq; Pater* Greenwellus *machinationem integram in particulari ei aperuit, quam cum audiuerat, ſeipſum grauiſsimè fuiſſe diſcruciatum, noctes inſomnes duxiſſe, vt ſucceſſu careret, ſubinde precibus apud Deum egiſſe conſtantiſsimè affirmauit.*

Comes Sal. Ad hoc Comes Saliſburienſis, operæ-pretium, inquit, futurum eſt ſi *Garnetus* deuotionem eâ in re perſpicue dilucideque demonſtraret ſuam; quod ſi ſecùs fecerit, illud in mentem ipſius neceſſariò redigendum eſſe, ipſum coram Dominis Delegatis confeſſum fuiſſe ſe de machinatione illa impedienda ſacrificia Deo obtuliſſe, cum hac tamen cautione (niſi ad Catholicorum cauſſam valde faceret.) Neque hercle alio nomine (inquit Comes) hæc Reſpub. tibi *Miſſas & oblationes* tuas acceptas debuit. Addidit porro; ſe mirari cur ad ipſius Generalem *Aquauiuam*, tam de iſta coniuratione in particulari, quam de rerum leuiorum prohibitione non ſcripſerat.

Garnet. *Garnetus languidè reſpondit, ſibi non licere iſta alicui reuelare, Arcanum enim erat Confeſſionis, & quamplurimos in extremum capitis diſcrimen adduceret.*

Comes North. Ad hoc Comes Northamptoniæ, illam ipſam, inquit, Confeſſionis materiam quam non ita pridem ad aliorum vitam ſeruandam reuelare noluit, nunc denuo

reuelat

reuelat vt in periculum præcipitet ſuam, & proinde priorem ipſius reſponſionem futilem fuiſſe & friuolam.

Tum verò Garnetus *Dominis Delegatis affirmauit ſe quidem* Greenwello *in mandatis dediſſe vt* Catesbeium *ab incepto diſſuaderet, quod & factum eſſe arbitratus eſt. Quod ſi die feſto omnium Sanctorum* Catesbeius *ad ipſum veniſſet, ſe tantum apud illum autoritate valere putauit, vt perſuaſus ab incepto deſtitiſſet.* *Garnet.*

Quî fit, inquit Comes Salisburienſis, vt *Catesbeium* ſingulas Coniurationis particulas narrare cupientem audire nolueris, ſi illam præuertere volueris? *Com. Sal.*

Ad hæc Garnetus, *poſtquam* Greenwellus *ei narrauerat quid eſſet quod* Catesbeius *moliretur, ſimulque in memoriam reuocarat quid ipſi* Catesbeius *dixerat, cum primò verbis in generatim conceptis ea de re egiſſet, ſe animo quaſi attonitum fuiſſe, ſibique tantopere diſplicuiſſe facinus, vt ægrè in poſterum vel nominari tulerit.* *Garnet.*

Euge, inquit Comes Salisburienſis, animum hominis intus iam perſpicitis, atq; ad Dom. Delegatos conuerſus, veniam ſibi dari poſtulauit, vt paucula interſereret de procedendi ratione, qua in cauſſa hac grauiſſimâ à principio vſque ad illam ipſam horam ſemper vſi erant, quibus præmiſſis ita incepit. Quanquam ab *Attornato* argumenta & probationes tam accuratè diſtributa, tamque perſpicue enucleata fuerint, vt tantam materiæ congeriem aut ſuccinctiùs contractam, aut iuratis (quos alloqui non exiſtimauit eſſe ſuum) luculentiùs demonſtratam nunquam audiuiſſet; neq; in animo habuerit cum *Garneto* in Theologia, aut in doctrina de Æquiuocatione agere, in quarum poſteriori quam ſtrenuum athletam ſe geſſerat, libens agnouerit. *Com. Sal.*

nouerit. Cùm tamen ipſe ad hanc cauſſam vnà cum cæteris delegatus fuerit, quibus poſt Dei Optimi Maximi gloriam nihil eſt antiquiùs, quàm omnibus & ſingulis, quanta & integritate & moderatione vſa erat per omnia Regia Maieſtas demonſtrare; auſurum ſe aiebat de modo & loco conſtituto illius iudicij nonnulla commemorare. Quod ad primum. Cùm, inquit, nihil ſit cui hæc noſtra Reſpublica infinita, quibus ipſam diuinum Numen cumulauit, beneficia, potiùs accepta ferret, quàm protectioni ſyncerae illius religionis quæ tamdiu ſub acerbiſſimis hominum Ieſuitizantium tormentis ingemuerat, maximo ſibi honori eſſe libens fatetur ſe vnà cum tot proceribus honoratiſſimis pro Iuſtitiæ tribunali aſſidere, vbi ad Dei cauſſam tantus honos ex infamia *Garneti* redundaret, in quem publicus hoſtis vſurpationem tam eminentis Iuriſ-dictionis conferre deſtinarat. Alioquin quis ignorat *Henrici Garneti* miſelli hominis conditionem, ordinariam iudicij formam, alioque in loco inferioris notæ & nominis ſubire potuiſſe. Atque hinc arrepta occaſione Comes pios Principis affectus erga Ciuitatem Londinum explicandi. Eam Regiæ Maieſtati tam charam eſſe, Regemque de ipſius honore & ſolatio adeo ſollicitum eſſe demonſtrauit, vt oblata hâc opportunitate, qua conſpicua quædam Papiſmi Anatomia fieret, e cuius fonte coniurationes iſtæ ſcaturiunt; commodiſſimum theatrum putaret Ciuitatem Londinum, quæ non ſolùm rectiſſimè *Camera Regia* nominatur, verùm à Rege maximum tutiſſimumque ipſius Gazophylacium habetur, qui quidem nullas diuitiarum copias Subditorum amori conferendas putat, libentiſſimeque agnoſcit, tam ingentem fidelium

Subditorum

Digitized by Google

Subditorum numerum pari mœnium ambitu nuſquam gentium contineri. Cuius & ipſe inter reliquos teſtis oculatus fuerat poſt obitum Elizab. fœliciſſimæ memoriæ Principis, cum ille ipſe quamplurimos huius Regni proceres, & Dominos à conſilijs ſanctioribus (qui quidem non exiguo Nobilium & Generoſorum numero ſtipati erant) comitatus, omnes illos introitu intra Ciuitatis portas eouſque prohibitos viderat, donec publice & vna voce ſe cum Rege noſtro Sereniſſimo victuros & morituros declararent. Ad te igitur *Garnete*, inquit, mea ſe conuertet oratio, in te enim luculentiſſimè conſtat, quàm horrendæ coniurationes ſub Religionis integumento nefariè delituerint, quod ante hoc tempus, vel nude affirmâſſe, Proteſtanti, profecto fuiſſet crimen læſæ Maieſtatis. Ea calumniantium linguarum iniquitas fuit, qui veritatem mendacij arguere, ſemper improbè ſategerunt. A quibus calumnijs mendacio impudentiaq; plenis adeò ſollicitè cauet hæc Reſpub. vt tute ipſe *Garnete* teſtimonium perhibere poſſis, te ab illo tempore quo primùm apprehenſus es, ad hunc vſque diem tam Chriſtiane tam benignè, tam lautè & liberaliter acceptum fuiſſe, vt nemo cuiuſcunque demum conditionis & profeſſionis fuerit, aliquid ampliùs deſiderare poſſit. Imo vera fronte affirmari poteſt pendenti à nutricis vberibus infantulo, neque de ſalute, neque de cæteris rebus neceſſarijs meliùs vnquam proſpectum fuiſſe. Verum ne hoc, inquit Comes, quod aſſero, annon? ipſe dixeris.

Veriſsimum (honoratiſsime Comes) inquit Garnetus, & agnoſco.

Age igitur, inquit Comes, ſi miranda tua de Æquiuocatione doctrina, & obfirmata tua peruicacia in ſin-

Digitized by Google

gulis obſtinatè negandis perpendatur, minimè obliuiſcendum eſt in eo *Dei digitum* apparuiſſe, quod tuum cum *Hallo* colloquium ſubauditum fuerit; hinc enim Dominis Delegatis lucis & probationis aliquid contra te vltro oblatum eſt, quod alioquin exquiſitis tormentis neceſſariò erat eliciendum. Atq; hoc quidē in alijs regnis eſſe receptiſſimū, hic vero in re præſenti minimè factum. Verùm ita initam eſſe rationem in honorem huius Reip. optimè cedit, ita enim ipſe loquebaris, tibique viſum eſt ad extremum vera dicere, cum *tanta nube teſtium* teipſum obrutum videres. Quare mihi ad veritatem perſuaſiſſimum eſt eadem opera fateri voluiſſe te actionis totius fuiſſe architectum ac Occultatorem, niſi Regiæ Maieſtati & Delegatis placuiſſet ſpontaneam tuam confeſſionem potius admittere, quàm membrorum diſtenſione aut iſtiuſmodi in eculeo quæſtionibus aliquid extorquere. Iamque *Garnetum* compellans, inquit: Quid quæſo *Garnete* animum addidit *Cateſbeio* vt in incepto pergeret, niſi tua primæ propoſitionis confirmatio? Quid *Fawkeſum* confirmauit niſi argumentorum *Garnetti* explicatio per *Catesbeium* facta? Etenim demonſtrari poteſt cum ex *Winteri* tum ex *Fawkſi* confeſſione articulum illum authoritate optima *Catesbeio* fuiſſe confirmatum.

Ad hæc reſpondit Garnetus perperam egiſse Catesbeium, *quòd ex ipſius verbis eiuſmodi ſenſum elicuiſſet.*

Comes Sal. Ad hæc Comes Salisb. Neceſſe habeo illam qua fretus eſt confidentiam, quaque (negando omnia) auditoribus ſatisfacere videre voluit, excutere, in mentem illi reuocando, quod poſt ipſius *Hallij* colloquium,

um, coram Dominis Delegatis & ab eo non quid dixerat, ſed vtrum nec non *Hallum* conuenerat, quæreretur, rogatus ſine æquiuocatione reſpondere, quàm pertinaciter (animæ ſalutem teſtatus) negauit, idque tantis & tam horrendis execrationibus repetijt (inquit Comes) vt audientium animis grauiſſimum inflixiſſe vulnus videretur. Et tamen quamprimùm *Hallus* ipſe faſſus fuerat, erubuit *Garnetus*, miſericordiam implorauit, ſe deliquiſſe agnouit, niſi ipſum *Aequiuocatio* tueretur.

Ad hæc reſpondit Garnetus: *Cùm quiſpiam a magiſtratu interrogetur, magiſtratui reſpondere antequam teſtes producantur, minimè tenetur.* Quia nemo tenetur prodere ſeipſum. *Atq; in proteſtationem beneuolentiæ ſuæ erga Maieſtatem regiam incidens, & admonitus illius reſponſionis quam de Regum excommunicatione fecerat, in qua ad Canonem* Nos Sanctorum *ſeipſum retulit; Iacobum Regem nondum excommunicatum eſſe ſuccinctè reſpondit.*

Rogauit Comes Salisb. vt aperte & ſine fuco ageret, (id enim in præſenti maxime opportunum) hoc poſito, quod Papa *per ſententiam Orthodoxam* Magnæ Britanniæ Regem excommunicaret, putaret ne ſubditos ad obedientiam præſtandam obligatos?

Ad quod obmutuit *Garnetus*, vnde quid in hominis mente deliteſceret, auditores facile perſpicerent.

Ab hac re tranſitione vſus, obſecrare cœpit quandoquidem faſſus fuerat, ſe duo *Breuia*, aut *Bullas* a Papa regnante *Elizabetha* accepiſſe, quorum authoritate Catholici ſucceſſori alicui (qui morem Romanæ Eccleſiæ non geſſit) adhærere prohiberentur; vt Regia Maieſtas illud benigne candideque interpretari vellet:

perpaucis enim Catholicis Reginæ tempore illa *Breuia* oſtenderat, cumque Papæ ſententiam mutatam eſſe intellexerat, illa in ignem coniecit.

Ad hoc reſponſum eſt, veriſimile eſſe Papam tum demum ſententiam ſuam mutâſſe, cùm Rex ſecurè in ſuo ſolio ſederet, & *Garnetus* cum ſui ſimilibus propriæ impietatis ſtimulis vrgeretur. Atque hinc, vt *Catesby Percio* prædixerat, conſilium ineunt de coniuratione iſta quæ vno temporis momento omnia conſummaret.

Nonnulla hîc interſeruit *Garnetus*, ſe coniurationi per puluerem fulminalem haud-quaquam aſſenſum præbuiſſe.

Comes Sal. Cui reſpondens Comes Salisb. inquit, *Garnete*, Te coniurationi iſti minime conſenſiſſe vel ex vnico præter ſimplicem negationem tuam argumento, quod cuiuſpiam quoquo modo affecti mereatur fidem, velim vt expedias. *Garnetus* autem ne verbum quidem.

Attornatus Generalis, vt ſigillatim *Garneto* reſponderetur hunc in modum verba fecit. 1. Quod ad Æquiuocationem; verum quidem eſt, ſpecie tenus mendacium & periurium condemnare videntur, quod ſi ſecus fecerint, ipſorum ſcelera eſſent in medio poſita, omnibuſque eſſent exoſi. Verùm quæ condemnant mendacia periuriaque aperta ſunt & hiantia; mendacia autem ſecreta, periuria clancularia, falſa teſtimonia, (quæ maxime deteſtanda) quæque neque defenſionem neq; exemplum habent, approbare videntur. Quod ſi in alijs vt plurimum non probent, at in ſemet-ipſis & ſui ſimilibus atq; ſecum coniuratis & probare volunt & defendere; preſertim vero cùm ad conatus ſuos perficiendos illis vſui & adminiculo eſſe poſſit. 2. Quod attinet ad

ad importunam & violentâ tyrannide ſibi arreptam, in Regibus ſuo ſolio deturbandis Papæ poteſtatem, neque eſt vniuerſale Eccleſiæ iudicium ab omnibus receptum, vt ipſe aſſerit; nec omnes Principes, alioquin Romanæ fidei acerrimi patroni, æquo animo pertulerunt, vt legenti facilè apparebit ex Tractatu Gallico Gallorum Regi dicato, de Ieſuitica ſocietate, intra regni Gallici terminos non re-admittenda. Quod autem Iacobum Sereniſſimum Regem noſtrum ex hoc numero inſinuando eximere videri velit; nunquam poterit iniectos illius Diſtinctionis Pontificiæ laqueos declinare, quin *De iure*, etſi *non de facto*, Communione Eccleſiæ abſcindatur; quanquam & ipſi penitus habeamus cognitum, Papam quotannis ſolere ſemel omnes omnium gentium hæreticos *de facto* Anathematis ſui fulmine ferire. Vbi verò illorum factum, qui publicos Eccleſiæ noſtræ congreſſus auerſantur, longè petitis Catholicorum exemplis tueri conatur, vt qui Arrianorum Liturgiæ, ac officijs in templo ſacris ſe noluerint immiſcere, præcipuum (ſi quis alius) Chriſtianæ religionis articulum funditus obruentium; ad rem haud quaquam facit. Nec quidquam ijs nobiſcum obtingit ſimile, quibus nullam, vel ipſi aduerſarij tam horrendæ impietatis blaſphemiam aſpergere poſſunt, nec vel comminiſci quidem. Quòd ait *Garnetus* ſe probe noſſe quoſdam, qui Pontificis Bulla nondum audita, templa noſtra adire noluerint, ſuam fortaſſe obtinet veritatem in vno & altero, ijſdem quibus ipſe, Pontificijs artibus auocato. Cæterùm in eo quod Synodus Tridentinæ proferat ſententiam, ac ſi per illam tota controuerſia eſſet definita, atque inde concludat, vt primùm Concilium eſt ad exitum perductum, ſingu-

Digitized by Google

los Romanè Catholicos, Anglicanæ Eccleſiæ precibus pro more intereſſe protinùs recuſaſſe, perperam hallucinatur; Vltima enim illius Concilij Seſſio, Anno Salutis 1563. habita eſt, qui *Elizabethæ* Principis numeratur quintus, cum & ipſe antè demonſtrauerim, & firmiſſimis argumentis probaturum in me recipio, Noſtrates Catholicos, rei diuinæ celebrandę, in templis frequentes interfuiſſe, vſque ad Annum Reginæ *Elizab.* decimum nonum, qui illo Concilio annis aliquot erat poſterior.

Ipſius *Garneti* perſonam quod ſpectat, vbi primùm reſpondet, coniurationem illam de ſulphureo ſiue fulminali puluere, auriculari Confeſſione ſibi fuiſſe cognitam, in eiuſmodi negotijs locum habet, *Quæ non laudantur niſi peracta:* aliter enim (vt primò occurram) *Greenewelli* Confeſſio non erat Sacramentalis, quia Confitentem non pœnituit; imò ipſius ſuo chirographo apertè ſignificauit, hanc machinationem ſibi communicatam non vt aliquod crimen, quod reprehenderet; ſed de exequendi ratione ſuum conſilium adhiberet. 2. Res erat inter deliberandum diu & variè agitata, nec dum peracta. 3. *Greenwellus* nihil aperuit de ſeipſo tanquam authore, ſed de *Guidone Fawkes, Percio, Catesbeio, Wintero*, & reliquis, qui cùm non eſſent Confitentes, eos ſaltem palam detegere ac proferre debuiſſet. 4. Ad ſtatum Reip. incolumem ſeruandum, vt potuit, ita eum oportuit, ipſum facinus indicare, etſi nomina ſilentio prætęrijſſet. 5. *Catesbeius* rem ei vniuerſam expoſuit extra Confeſſionem, cùm diceret. Sibi pariter licere Regem regno iam eijcere, atque ante excluſiſſe. Vtcunque demum ſe res habuit, *Crimen* cùm eſſet *læſæ Maieſtatis* iure municipali debuit

debuit in lucem proferre. Vbi vero negare non erubeſcat *Garnetus* ſe primarium iſtius Coniurationis extitiſſe authorem & architectum, tantumque tale quidpiam fando accepiſſe: contrarium prorſus meridiano ſole clarius eſt, cùm ex ſua ipſius confeſſione, quam præ manibus habemus, agnita, tum ex eo confirmatur quod *Catesbeio* animum induxerit, & licitum & meritorium eſſe, & pro fauſto ſucceſſu apud Deum frequenti voto egerit. Quod profecto aliud & multo eſt atrocius, quàm ſi nefarium iſtud tantummodo inijſſet conſilium aut aſſenſum præbuiſſet. Velim præterea vt illud in mentem reuocet: *Qui non prohibet quod prohibere poteſt, conſentire videtur.* Potuit *Garnetus* (quod minimè præſtitit) *Greenwellum* de ſulphureo puluere colloquentem authoritate ſua ab incepto opere abducere: quod tamen *Greenwellus* ad quandam indies maturitatem perducere eſt molitus, eoque tandem patefacto rus proficiſcitur, vt ſeditionis faces accenderet, populumque ad arma in Regem excitaret; quod ſine dubio nunquam feciſſet, ſi *Garnetus* prohibuiſſet. Adeo (inquit) Oratoris illud commodè poſſim vſurpare: *Cui adſunt teſtimonia rerum, quid opus eſt verbis?*

Addidit prætereà *Attornatus Regius Garnetum* primo literas ſuas transmiſiſſe in gratiam *Thomæ Winter*; deinde pro *Chriſtophero Wright*, tertio pro *Guidone Fawkes*, tum pro Edmundo *Baynham*, demum verò pro *Catesbeio*, vt Equeſtri turmæ præficeretur: *Garnetum* porro *Infantæ* deuotum ſuis *Breuibus* in vulgus ſparſim diſſeminandis, ſecum animo verſari, quo pacto Regi aditum intercluderet, niſi priùs intra ſui imperij fines, Romanam fidem tolerando admiſſurum ſe ac

defenſurum

defenſurum iuramento ſolenni obſtringeret.

Attornatus de clandeſtino *Garneti* & *Halli* colloquio dicere aggreſſus, aſſeruit illos tot verbis vltro citroque habitis, ne quidem Deum nominâſſe; ſed vt primùm conuenere, priùs *Hallum* verba facere exorſum, quem deinde *Garnetus* ita excepit. Quendam ſibi in ſuſpicionem venire (cuius nomen commodè audire non poterant qui huic excipiendo ſermoni clam erant conſtituti) per quem contra ipſos aliquid in publicum emanârit; aliter tamen fieri poſſe dixit, Agnouit enim ſe ſuſpicionibus; plùs nimio indulgere. Schedulam quandam à *Rookwoodo* ad ſe datam fuiſſe refert, qua certiorem eum fecit, *Greenwellum* mare tranſmiſiſſe, & alteram vnde ſciret *Gerardum* ad Ieſuitam *Parſonum* mutato ſolo commigrâſſe; Dominam *Annam* (ſcilicet *Annam Vaulx*) in vrbe etiam adhuc morari. Multa etiam alia eodem colloquio inter ſe contulerunt.

Aderat iam *Forſettus* qui iuratus aſſeruit vniuerſam Examinationem modò exhibitam, reſq; in ea memoratas eſſe veras; adiecit prætereà & ipſum & *Lockerum*, quanta fieri potuit diligentia, ac bona fide, quæ ex *Garneto* & *Hallo* audiuerant, adnotâſſe, in examinationibus nihil mandâſſe ſcripto, quàm illa ſolùm de quibus vtriuſque codicis conſenſus & tenaciſſimæ memoriæ in vnum conſpirarunt, nonnulla autem maioris momenti in Examinationibus fuiſſe omiſſa in quibus ipſorum notæ non vndique conuenirent.

Altera literarum quæ vino Hiſpanico conſcripta in medium fuit prolata, vnde conſtabat manifeſto *Garnetum* & *Hallum* ad occultum hoc colloquium furtim conueniſſe. Cùm *Attornatus* Regius diceret neceſſarium

Digitized by Google

rium hunc eſſe legum ferendarum & Iuſtitiæ finem, *vt pœna ad paucos, metus ad omnes perueniat :* atque vrgeret ſimul Æquiuocationem *Garneti*, qui apertè eſt profeſſus cùm *Teſmondus*, aliàs *Greenwellus*, ei retuliſſet de horribili infernalis illius pulueris fragore, quis *Protectoris* officio fungeretur, addidiſſe etiam, Proceribus regni tunc ſuperſtitibus fore liberam eligendi optionem. *Attornatus* deinde alias vino ſcriptas Hiſpanico indicauit, ad *Sayerum* miſſas (alio nomine *Rookwood*) Presbyterum tum cuſtodiâ apud *Gatehouſe* detentum. Sed de hoc ante vberiùs eſt dictum.

Hîc *Attornatus* ſeriem orationis ſuæ amputauit, cùm Comes Northamptoniæ *Garnetum* hunc in modum affatus eſt.

ETſi mortalium reperiatur nemo, qui quàm ipſe, minùs libenter, cuius ſub impoſita grauiſsimę calamitatis mole ingemiſcenti, in tam immenſo malorum cumulo, vel tantillum oneris adijceret, & *Granatis* (quod aiunt) *adderet grauamina*, cuius meæ innatæ manſuetudinis teſtes oculati adſunt plurimi : vt tamen *Garnete* hodie agitur inter Regem mihi religioſiſsimè obſeruandum, ex cuius *ſpiritu* (vt ille ſcitè refert de Alexandro) *nos omnes ſpiritum ducimus* ; & te, qui animo tam ſedato & alacri, coniurationi huic latiùs in dies per incrementa quædam graſſanti viam aperueris, vt idem ille intercluderetur ſpiritus ante illum diem, quem Deus, Naturæ ordine, cælitus præfiniuit, inter ipſius Maieſtatem & tuum errorem, æquabilem illius in adminiſtrando moderationem, & ementitos tuos colores, illius integritatem, tuamque vmbratilem illam ſanctitatis ſpeciem. Cuperem ſanè vt ex ore cuiuſpiam alterius conditionis & ordinis, elumbia tua reſponſa denuò reſonantia poſſes audire vt rectiùs & æquabiliùs de te & tui ſceleris atrocitate ſtatueres, Comes North.

quàm hactenus ſtatueris aut metu diſtractus, aut præiudicio abreptus, aut (vt tecum loquar, qui verbis ad cauſam aptioribus vti nequeo) *tanta nube teſtium es oppreſſus*, qui vno ore, vno animo te audaciæ conuincunt proiectiſsimæ.

Libens agnoſco, neminem vnquam tanti reum ſceleris, ſibi conſultiùs proſpexiſſe, ne quam vel minimam enucleatè probandi materiam & quaſi anſam nobis ad hoc Delegatis præberes, nunc peierando, primùm cùm de confeſsione Halli tui eſſes interrogatus, tum nugatoriè diſsimulando cùm quæreremus de loco congreſſus veſtri (in morem vanelli qui longiſsimè à nido lugubriùs vocem edit) hîc acriter expoſtulando, illic ſolertiſsimè æquiuocando, artificioſeq; omnia conuoluendo; Nihilo-minus ad manum *ſat ſupereſt*, quo conſutas tuas technas facile excludamus, & Regiam Maieſtatem ſuę dignitati ſartam tectam conſeruemus; *Quia magna eſt veritas, & praualet.*

Illæ dotes tuæ præſtantiores, ſi in naturâ ſeorſim ſuâ expenderentur, miſericordiam potius commouerent, quàm humanitatem exacerbarent. Quotum enim quemq; non ad placabilem quandam animi facilitatem redderet propenſum tanti viri interitus, ſi vultum intueamini & geſtum, ſummâ cum moderatione, & ſolido iudicio? Quibus tamen ſingulis hoc in tempore poſtpoſitis, in id vnum cum Decio illo Liuiano toti incumbimus, vt *quem vos obrutum reliquiſtis ignem*, qui velut ex apparato, *nouum aliquando daret incendium*, opportunè extinguamus. Quapropter ne ego videar inani verborum ſtrepitu *aerem verberare*, tuas ad illa, quæ ſolidiſsimè obijciuntur, ſolutiones, excuſſâ Sophiſticæ captionis laruâ, vt præiudicijs ora obſtruantur, & rumores qui emanarunt in vulgus, conſopiantur, enitar quantum potero, ad veritatis & rationis trutinam examinare. Quid enim aliud ſunt omnia reſponſionum tuarum diuerticula, & elabendi artes adeo affabrè confictæ, quàm vt ille olim Caupo de ſuis, quæ parauerat, eſculentis, coram hoſpitibus liberè eſt confeſſus, tantam ferculorum diuerſitatem mirantibus, (Ex ſuillâ quidem carne conſtare omnia, ſed ad ſpeciem variè

Digitized by Google

riè interpolata ;) vtcunq; artificio velut culinario eadem accuratiſsimè concinnaueris.

Binæ illæ Papales *Bullæ*, (quo nomine Tauros noſtra lingua vocamus) regnante dudum Elizabetha, in hanc Inſulam tranſmigrabant, vt mugitu ſuo vitulos ad vnum omnes conuocarent, qui Regina ad ſuam ſenectutis veſperam appropinquante, iunctis viribus agmen inſtruerent, tuis Garnete paſcuis ſunt ſaginati, vel (quod dicam veriùs) quia in publicum prodire, nec lucem conſpicere auderent, etiam te fatente, ad præſepe tuum veſcebantur. Igitur *ſerue nequam, ex ore tuo te iudico.* Et qualem (quæſo) iam meditaris reſponſionem ? ſcilicet conſilium cum paucißimis fuiſſe communicatum ; At tanto ſanè pernicioſius, quo enim plures ſunt conſilij participes, eo latius ſubinde ſerpit & patet ; Teſtis tamen Experientia ſatis ſit ipſa locuples, quos haberi tu cupis perpaucißimos, ſeditioſorum omnium fuiſſe primipilos, qui ſi tranquilliùs paulò & moderatiùs tempus expectaſſent, & homines nimium efferati ſe ipſos aliquanto diutius cohibuiſſent, in nupera hac fuliginoſæ Tragœdiæ Cataſtrophe, partes ſibi palmarias vindicaſſent. Bullas ſiue Tauros illos ais te authore, vt victimas ad ignem eſſe immolatos : non prius tamen quàm bonus ille Regis Iacobi Genius illis iugula præcidiſſet, & vis propè maxima earum emortua iam tandem in fumos abijſſet, & prçcluſa probabilis de futuro ſubſidio expectatio ſpem omnem penitus præcidiſſet. Cui enim vſui elingues iſtæ belluæ vobis eſſe poterant, vt certiſsimum & exploratiſsimum Regi titulum intercluderent, quem cœlum multo ante deſignauerat, orbiſq; terrarum confirmauerat ? At quid iſtis immoror, qui cauſam ipſam & fundamenta intueor ? Ego valde miror quis te inſtituet Apoſtolus, moliri iniquiſsima, vt inde bonum eueniat ; interea nihili facientem quid omnia omnium gentium iura & ſupra omnia, ea potiſsimum quæ domi noſtræ ſunt ſancita, quid demum vniuerſi populi & Reſpublicæ de illorum ſenſerint perfidia, qui veteratorijs hiſce inſtructi artibus, id vnum meditentur, vt futuras Imperiorum ſucceſsiones,

Digitized by Google

nes, hæreditario iure debitas intercîdant.

Cùm literis illis vrgeris, propriâ conſcriptis manu, & per *Thomam Winter*, ad *Patrem Creſwel* datis, qui ad expugnandam hanc Inſulam tum temporis omnem nauabat operam inſtruendo exercitui, & pecuniæ in commeatum & militum ſtipendia comparandæ, quo magis expedita & facilis noſtro tincta ſanguine triumpharet laniena, refers tu fuiſſe quidem viros commendatam, non tamen coniurationem.

Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?

Quaſi verò aliud internuncius, præter ipſam coniurationem, in iſto legationis officio, ſibi habuerit demandatum! ac ſi tu Garnete tum *Magiſter in Iſrael & Rector chori*, aut voluiſſes profectò, aut quid illi molirentur, potuiſſes non intelligere; ac ſi probabile cuiquam eſſet virum ea authoritate & merito (quali inter ipſos haberis) ſchedulis omnino puris tam pueriliter chirographum affigeres, quodque ſuperſit reliquum, hominis tam furioſi animo inflammato, & arbitrio committere: Quaſi in iſta (quam nunc premo) accuſationis particulâ, peculiares aliorum confeſsiones (vt tuam tacitus prætercam) veſtigia haud leuiter impreſſa, ſed ob oculos illuſtria, non poſuerint, quæ tuam (ne fraudi nobis eſſe poſsit) futilem in comminiſcendo vanitatem, vel ſibi ipſi variè repugnantem, apertiſsimè loquantur. Coniurationem fuiſſe initam, eamq; te non latuiſſe fateris liberè, ſed non ad conſcribendum exercitum: tibi dicis compertum, quòd pecunia ſit eroganda, ſed quæ (vt tu ſcilicet opinando es aſſequutus) ſubleuandis Catholicis tota inſumeretur. Ita *Cateſbeius*, *Winterus*, cæterique eodem coniurationis fœdere deuincti, iſtam neceſſe eſt ſuæ reticentiæ obtendant rationem, quià tui erga Principem Elizabetham ſtudij & fidelitatis eos perſuaſerat coniectura; Aliter enim certò ſum perſuaſus, vt exequendi modum, ita quem potiſsimum ſpectarent finem; tam ſpei firmamenta, quàm ſociorum nomina eoſdem voluiſſe in perſpecta toties integritate tua non hæſitantèr deponere: cùm præſertim animis ſecum ipſi recolent, quàm fuerit arduum & difficile, adeo vaſtæ ſuæ cupiditatis compotes

potes

potes euadere, niſi tu & authoritate & induſtria tua promouiſſes.

Aliquanto pòſt *Wrightus* eodem prorſus modo, & pari celeritate, tuis literis in ipſius gratiam conſcriptis, in exteras ablegatur ditiones, qui ſuſceptū priùs à *Wintero* negotium ſtrenuè ſuſtineret, quod nunc humi iacere & animam quaſi trahere inceperat, (ex quo languidius & remiſsius Hiſpanorum ingenium, conditiones pacis contrahendæ obtulit) vt nullam temporis iacturam pateretur, nullum non moueret lapidem, qui ictu ſuo colliſam florentiſsimam huius politiæ concordiam violaret. Quæ fuerint huc delata ſanciendi fœderis poſtulata ſingula ad tui cerebri calculos ſunt reuocata; literę tuæ omnes peruagatæ regiones terebantur manibus, tu molitionibus perditorum ciuium quibuſcunque facem prætuliſti, & tuus demum quem hauris ſpiritus ad ſeditionum omnium gubernacula ſedit & quaſi animam infudit. Quòd ſi obteſtationibus tuis frequenti Æquiuocationum adminiculo fultis ſuum pondus & momentum adſit; per longiſsima temporum interualla ad hunc vſque diem, animus tuus (qualis bonorum Paſtorum eſſe debet) ſuâ ſe patientiâ eſt conſolatus ad abſorbenda quæuis aſperrima paratiſsimus: tui affectus admodum ſedati & ad obſequium præſtandum exquiſitè compoſiti; tua conſilia integra, & quodam innocentiæ nitore conueſtita. Cæterùm vt impoſturas tuas, ad viuum reſecem, animaduertendum, quòd cùm Angliam inuadendi expectatio frigeſcere ſenſim, & ex oblatâ pace collabi iam inceperat, vehementiſsimæq; auxiliorum petitioni facta in Hiſpania reſponſio ex animi votis non ſucceſſerat; ſi cui nouo ſceleri hactenus intentato domi manum admoueras, ſine omni ab exteris auxilio, aut conſilio perfici debuiſſet. Eum ipſa malitioſorum inuidia ab omni ſpe derelicta, extremum ita ſpiritum duxerat anhelantem, vt nec *Roſaſolus* iam tum Hiſpania deſerente; neque *Iſcobah*, Comite Tironio pœnas humillimè deprecante, neq; intra proprios regni fines, ſubditorum diſsidia (extinctis facilè contentionum facibus) operi tum ęgro & emorienti vigorem aliquem & ani-

mum afferre poterant, cùm tu (Garnete) perduellis, abſterſa omni leproſa coniurationis anteactæ macula, lenitatis Regiæ Gratię lauacro regenitus, aliud derepente facinus mente contrectaueras; ita (quod ceſsit in prouerbium) canis ad vomitum es reuerſus, & quodnam quæſo lauacrum poterat illius hominis ſordes eluere, qui (vti recte monet eccleſiaſtes) *iterum tangit mortuum?* *Cateſbeius* enim opinione fluctuans, te ex cuius ore pendebat, adijt (ac ſi Mahometes ſuum Sergium (neq; enim perſonas ſed rem ipſam nunc perſtringo) a quo edoceretur vtrum vrgente temporum iniuria, fas ſit ſaluâ conſcientiâ, aliquod egregium in ſe ſuſcipere quòd Religioni Romanæ in rem eſſet, vtcunque fuerit veriſimile, in pluribus qui ſunt nocentes, nonnulli ſimul rapiantur ad interitum innocentes. Vir quouis modo religionis cultor, ſiue in ſuo ordine moribus integer exiſtimaret ſaltem Preſbyterum, & Ieſuitam (qui titulus non perniciem, ſed ſalutem præ ſe fert) imo Ieſuitarum apud Anglos Superiorem de tam immani ſcelere interrogatum, quàm primùm voluiſſe ab vnico ſacroſancto Dei oraculo, quid agendum eſſet, ſalutariter erudiri; vbi facilè occurreret intuenti, Deum pro ſuâ miſericordiâ ſtatuiſſe iracundam Sodomis manum in ſuum ſinum ſubducere, idq; in gratiam *decem iuſtorum* facere, ſi in tanta reproborum colluuie vel totidem reperirentur: Prudentem in Euangelio oeconomum, ſecum animo reputantem, quàm eſſet laborioſum tritico ad maturitatem ſuccreſcente, à zizanijs ſeorſim ſeparare, famulis dediſſe in mandato, vt colligendis zizanijs abſtinerent *ne ſimul triticum eradicarent.* Veteres Eccleſiæ annales euoluenti conſtabit, pios Epiſcopos ſub ipſis Religionis primordijs, ſupplicia reſcindendæ Priſcillianorum hæreſi decreta per aliquod temporis ſpatium, conſultò protraxiſſe, *ne Catholici cum illis vnà perirent:* Etiam didiciſſes Mediolanenſem olim Eccleſiam Theodoſio Imperatori vertiſſe crimini, *quòd inſontes ſimul cum ſontibus trucidâſſet.* Tu verò Garnete proculcatâ diuini Canonis cùm authoritate, tum Eccleſiæ primæuæ exexemplis, illam nobis excudiſti reſponſionem (de quâ non ſine

ſine aliquo horrore cogito & etiamnum dicere contremiſco) ſi quid hinc Eccleſia non mediocris perceperit emolumenti, licitum fore & æquum, tollere e medio vniuerſos.

Tantæne animis cœleſtibus ira?

Garnete, nolo mihi ſuccenſeas, ſi iiſdem verbis te percontar quibus clariſsimus ille olim Imperator perduellem eſt affatus in cauſa ſi huius conferatur atrocitati, longè inferiori. *Quid facit in pectore humano lupi feritas, canis rabies, ſerpentis venenum?* Quod autem animum tuum, ſuæ recordationis aculeo lacerat iam tandem & cruentat (ſi cupias in illius filijs percenſeri, cuius inſignibus & nomine gloriaris) iſtud eſt; inſtitutionem hanc tuam & diſciplinam fuiſſe adeo confidenter traditam, & tantâ digeſtam celeritate, & in ſuccum & ſanguinem conuerſam, quia ex tui præſertim pectoris ſcrinio & ore exciderat, (*Scientia enim,* vti meminit Propheta, *a labijs pendet Sacerdotis*) vt *Rookwoodus*, *Bateſius* & alij, qui vel ad ipſum operis tam atrocis nomen, totis cohorruiſſent artubus, cùm prima iacerentur fundamenta; per vnius tuam aſſenſionem, vtiq; hominis grauiſsimi & literatiſsimi velo obtentam, omnem vacillandi materiam, mentibus ſuis illico ereptam ägnoſcerent. Et *Cateſbeius* qui in rebus ad animæ ſalutem, lubrica & huc illuc tortuoſa quorundam ingenia probè intellexit, tuæ aſſenſionis vſus eſt argumento, veluti quodam incantamento quod Cacodæmones tum excitatos, intra circumſcriptum conſpirationis gyrum retineret. Tuum ſolius diploma, (quod vtinam dum communi iſtius lucis fruare beneficio, ſæpe & ſeriò contemplando, ob oculos proponeres) nonnulli vt baſin ſolidè fundatam collocarunt, in qua de reliquo extruendæ coniurationis ædificio conſcientiam miſerè occæcatam defigerent, non dico, ad præproperam corporis aliquando interituri perniciem, ſed animarum quoque & ſalutis æternæ diſpendium, niſi religiosè veram egerint pœnitentiam, quæ per oblatam in cruce Chriſti promerentis hoſtiam oppignerabit certam cordibus fiduciam *in quacunque hora peccator ingemuerit*. Licèt enim Chriſtus ſummâ perfunderetur lætitiâ, ſe ex illis ouibus,

quas

quas in ſuam curam tradiderat pater, ne vnam amiſiſſe, & in mundum veniſſe vt ſaluum faceret, non vt perderet, tu æquum cenſebas, omnes eodem fatalis exitij ſepulchro confundendos: Hic ſcilicet ille tuus eſt Charitatis ardor inflammatus.

Quiſpiam fortaſſe quæſtione aliquâ ex inopinato & ſubdole propoſita, ſubtilem & acutiorem aliquando (fateor) accommodaret reſponſionem, qui interim nihil prorſus mali ſecum mente agitaret ne quidem vel per inſomnium: ſed tu Garnete, alter ab illo, qui teſte tuo ipſius chirographo, abſq; hæſitatione palam confiteris, ex hac illius interrogatione derepentè factâ *De Nocentibus* & *Innocentibus*, graue aliquod facinus illos aggreſſuros, te plurimùm ſubuereri; *Quod* ergo *dubitas, ne feceris*. *Cateſbey* animum, agellum luxorioſè admodum fœcundum fuiſſe videtur vt herbas malè olentes & noxias vbertim & ſubitò profunderet, qui obfirmatæ ſecuritatis & confidentiæ ſemina à te inſperſa tam citò receperit. Enimverò fulminalis illa coniuratio, quę menſe Ianuario, vix aut ne vix *embryo* viſa eſt, Martiò protinus ſubſequente *formati fœtus* naturam induit; imminente tum Decembri, ſpiritum accepit vitalem, cùm ſubterranei illi Foſſores per murum firmiſſimum agere cuniculos inceperant. Non multò pòſt te certiorem facit clanculum *Cateſbeius* quid moliretur, quos hactenus fecerit progreſſus, quàm tum probabilis ſpes ſibi affulſerit de fœlici partu & exitu laborum ad voluntatẽ affluente. Atq; hac potiſſimum de cauſâ te ſciente & curante *Guido Fawks* mare traiecit, vt *Gulielmum Stanleium* virum ordinis Equeſtris opportunè conueniret, de copijs belli ſubſidiarijs propius maritimas partes quàm primùm deducendis, quæ ſi opus fuerit, funeſtæ huic celebritati tædas præferant. Et quo tandem quæſito fuco, hâc muneris *Guidoni Fawks* delegati culpâ te expedis? Hanc nimirum in te ſolummodo ſuſcepiſſe prouinciam, vt tuis literis non aliquem proditorem ſed virum militarem commendatione tua honeſtares. O inauſpicatam coniurationem, quæ ſortis tam deploratæ ſibi acceſſit aduocatum!

Digitized by Google

uocatum ! cùm ipſe *Guido* nihil minùs quàm dare militiæ nomen cogitaſſet, vt qui fulminalis pulueris iam ſtatim accendendi partes ſibi ſuſceperat. Hac autem voluit vti ſeceſſione, vt ſua abſentia ſceleri diem ex die expectanti, velum obtenderet: & oculos perſpicaciſſimè intentos, faciliùs declinaret, qui non ita diſiuncti, illius cùm aditus tùm exitus accuratiùs obſeruaſſent: Vel me ſilente res ipſa loquitur, Confeſſiones ſunt directæ & ſcelus intentatum meridiana luce clariùs extat. Omnes tuæ deliberationis lineæ ad Fodinę centrum ducuntur. Omnes literæ, vel conſcriptæ, vel (vt Hieronymi vtar verbo) *ſcorpionis manu* ſunt interlitæ; Sub pœna tamen Anathematis credere neceſſe eſt per integrum hoc temporis decurſi ſpatium, te Charitate fuiſſe, quia toto hoc tempore (quod animus horret meminiſſe) ſacræ corporis & ſanguinis Chriſti ſynaxis particeps eſſe non extimueris.

Atque vt reſponſiones enucleatiùs paulò excutiamus eas quæ ad fulminalem ſpectant molitionem, omnium quas terrarum orbis ſuſtinuit hactenus aut ſuſtinebit, & *longitudine*, & *latitudine* extenſiſſimam. Negare quidem *Garnete* nullo modo potes, quin facinoris obeundi rátio, ex ore *Greenwelli* (inter confitendum, vt ais) ſit tibi denuò renunciata, quæ in *Cateſbei* de *Innocentibus* quæſtione erat antè propoſita, tuæ fuerit inſtitutionis & diſciplinæ fructus, & Axioma quoddam ſingulare è tuis deductum fundamentis. Cùm te tandem percontemur, Quid cauſæ impulerit, ſtratagema iſtud & Maieſtati Regiæ, & Reip. adeo pernitioſum alto ſilentio ſepelire, vt nec Regi ſignificaueris *tanquam Præcellenti* (vt loquar cum Apoſtolo) nec cuiuis Magiſtratui poteſtatem ſub eo vicariam exercenti, protinùs te confers ad inanes *Confeſſionis* latebras, refugij portum, ad ſpeciem ſolertiſſimè (vt putas) apparatum, ad quem tamen aliquanto tardiùs es prouectus, quàm vt notitiam quæ prima tibi per *Cateſbeium* eſt delata, excuſare valeat; cùm & ipſe nobis priùs feceris teſtatiſſimum.

Non eſt mihi animus prolixiùs diſſerere, quo pacto ſu-

Digitized by Google

um rectè geſſerit officium *Confeſſor*, aut quam retegendi libertatem iure ſibi poſſit aſſumere, vt ſua Principibus vita ſeruetur incolumis & dignitas illibata, quæ alioquin tenebrionis ſpurciſſimi furore ad audendum quidlibet proiecto & ignorantiâ pluſquam ſtupidâ certo exitio deſtinetur. Hoc autem mihi conſtat exploratiſſimè, ob longè minoris momenti negotium, imò ob crimen non ita atrociter immane & nefarium; quàm eſt iſtud in Regem ſimul & Rempub. in Conſtantinopolitana Eccleſia annis multo retroactis *Confeſſionem* vulnus ſibi grauiſſimè inflictum, per aliquot ſæcula indoluiſſe. Abſit enim vt tanti ponderis machinationes filo tam tenui & ancipiti appenderentur. Sed ego excuſationem hanc de tenera ac molli in hoc Confeſſionis opere tuâ ſententiâ facilè poſſem diluere ſi in controuerſiam vocarem, vtrum iſtud colloquij genus omnino fuerit Confeſſionis nomine honeſtandum; contra defenſionem enim tuam diſertè & quoad verba categoricè prolatam, ſed Æquiuocationis adminiculo bellè ſuſtentatam, argumento vti videor veriſimili: Quòd cùm genibus aliquando flexis in humum inclinares, mox hinc inde obambulares, cùm coniuratio ſine diſcrimine *Confeſſioni* admiſceretur, non vt conſcientiæ ſolicitæ & afflictæ quicquam afferret alleuamenti, ſed ille ad opus ſtrenuè & alacriter peragendum inſtrueretur; cùm *Greenwellus* nullâ morâ interpoſitâ Abſolutionem receperit, quæ omne dilationis perfugium excludit, etiam *Greenwellus*, vera ſi hæc ſtatuatur Confeſſio, impudentiſſimi in Spiritum S. mendacij argueretur, qui (quod nobis *Garnete* nimiùm cupis perſuaderi) ſponſione factâ eſt pollicitus, (quantum in ſua ſitum poteſtate) reliquos conſilij participes ab incepto deflectere, quod nihilo ſecius (vt liquidò apparet) intentis induſtriæ neruis vſque promouit: imò etiam tum, cùm coniurati ſatellites vaſa coclamarent: Ita infero, quòd licèt hæc *Greenwelli* narratio inter confitendum fuerit exprompta, nequicquam tuis fauere partibus, qui eam ipſam a *Cateſbeio* quem fideliſſimum amicum in oculis vnicè ferebas, priùs intellexeras: Si verò *Confeſſio* non ſit cenſenda, violatæ fidei, an

quicquam

Digitized by Google

quicquam poterit adiumenti afferre aut præſidij? Sed quid opus eſt per aranearum telas leuiter contextas lucem intueri? tuæ machinationis vniuerſa fabrica,(qui reticendo, iſtum latere voluiſti,quod ab altero didiceras,& aſtutè ſingulis occultari, quod tacito ſuffragio effectũ peroptâras) nobis clariſſimè loqu tur,tua conſilia tam ęquabili taciturnitatis curſu circumferri, vt ſi quando in publicum emanarent, homines potius cautã ſolertiam demirarentur quàm fidem collaudarent.

In eo, quod argumentis vel ipſa luce clarioribus tam futiles obtrudis reſponſiones, aut Gygis annulum in opem implores neceſſe eſt, vt oculorum noſtrorum aciem fugiat facinoroſa tua temeritas & perfidia; aut aliquam captu noſtro nimis obtuſo & intelligentia imbibas opinionem, qui adeo exiliter contextis ſophiſmatum inuolucris, poſſe perſtringi & illudi ſperas. Etſi enim præ te tuleris, ipſam Coniurationem (vt primùm eſt in tuum ſinum depoſita) excruciatum diu & luctantem animum valdè pupugiſſe, frequentem ipſius memoriam, ſpiritu intùs contorto, ſoporem excuſſiſſe, effuſis coram Deo precibus & lamentis gratiam cælitus præuenientem deuocâſſe, *Greenwelli* operam ad deſignatum facinus frangendum protinus efflagitaſſe: tu tamen per integros tot dies, idem malum altiores agere radices lubentiſſimè paſſus es, tu laborem hoc in ſcelere ſubeuntibus præſtò aderas, tu literas ſeriò vehementes ad *Baldwinum* ſimul & *Creſwellum* miſiſti, vt ſuppetijs, quibus poſſent,maximis opportunè ſuccurrerent: Tu ſolennem precationis formulam Catholicis pro auſpicatiſſimo ſuſcepti negotij euentu præſcripſiſti, tu quaſi in ſpecula conſtitutus, cum duabus primis dimenſionibus Capitis ænei, a Fraterculo *Rog. Bacone* olim fabricati, *Tempus eſt*; *Tempus erat*; anxiè horas obſeruaſti, vſque dum Tempus (quod omen auertit, cui gratias, Deus) tertium præterijſſet. Alteram tu ſemper aurem arrectiſſimè patentem & diſploſioni intentam præbuiſti, pari certè vſus inſimulationis vafritie ad negotium hoc pulueris fulminalis conficiendum, quâ *Carolus Quintus* ad Papam cuſtodiâ detinendum, quadam ſanctione per omnes Imperij ſui fines e-

Digitized by Google

ditâ, vt vota haberentur publica pro eodem rurſus in libertatem aſſerendo, quem ipſe in carcerem detruſerat & detinuit. Quiuis tui calami ductus vel minutiſſima (ſi quid minus) oris tui vocula Regis & reip. ſalutem tueri potuit intemeratam, (dum te & conſcientia diſcerptum & in ſomnis noctu exagitatum falsò conquereris) & multo cauſæ tuæ vberiore cum fructu quam obnixè prouehere contenderis; quàm iſtæ vnquam inſidiæ perduellionum afferre poterant. Verùm & illa mollities tua, & meticuloſa ad prodendum tarditas, eſt iſti non diſſimile ſtudium officioſe pium *Catesbeium* a ſuo propoſito dimouendi, cùm in Warwicenſem Comitatum ſe reciperet; quò nunquam proficiſci prius ſtatuit, quàm Domo Parlamentaria fragore fulminis infernalis ſubruta, procella diffugiſſet. Credibile eſt obiectum alicuius inexpectati euentus cogitationem acriùs ſolito & vehementius mentem tuam exercuiſſe, quod idem *Caino*, *Achitopheli* & *Iudæ* Domini ſui Traditori multo ante contigit, & ex ipſo diei verbo ratio depromitur luculenta. Quòd, *cum ſit timida Nequitia, condemnationi ſuæ dat teſtimonium; & ſemper præſumit ſæua perturbata conſcientia.* Reportante tamen Satanâ victoriam, illius etiam Angeli ſuo muneri non deſunt.

Vt eò tandem reuocetur vnde eſt exorſa, orationem ad te *Garnete* nunc conuertam, ſigillatim nonnulla percenſendo, quibus Satanas ſtupendum in modum & præpoſtere in vltimo hoc pulueris fulminalis opere, conditionem priſtinæ naturæ propriam permutauit.

Poſt primi Parentis lapſum hæc eſt a Deo Serpenti inflicta maledictio, vt *ſuper pectus ſuum gradiretur*, nunc autem inſtat falconis expanſis alis ad ſupremam vſque aeris regionem, & inter ignita meteora conſpicimus euectum. Altera ſupplicij pars fuit, vt *puluerem* de terra lingeret; ex quo tamen Sodoma vſque in cineres *Sulphure* redacta ſunt, & vxor *Lot* in ſalis ſtatuam conuerſa (materia affabrè coagmentata, qua Satanas in hac igniaria officina vteretur) non obſcurè conſtat Serpentem ab eſu pulueris (quod opus & parum eſt inſidioſum, & in omnium oculis quaſi verſatur) ad nefarium

Digitized by Google

nefarium aliquod ſcelus multo ſolertius cõmoliendum,ſc. ad puluerem fulminalem imbibendum & exhalandum ſe contuliſſe. Serpens tum calcaneo ſtruxit inſidias, nunc Capiti a quo reliquæ corporis partes ſpiritum ſibi attrahunt. Quæſtione tum ad ſpeciem modeſtâ Euam eſt aggreſſus, *Cur præcepit Deus?* nunc obfirmatâ peruicaciâ in aſſenſum pertrahit, *Præcepit Deus.* Illius tum verba, quædam præludia fœlicitatis & ſolatij ſplendida præ ſe ferebant, *Nec quicquam moriemini*; incuſſêre ſimul nunc omnibus terrorem; *Moriemini.* Tunc temporis Satanas, ſacræ paginæ contextum rodendo tantùm vellicauit vt *Mus Ponticus*, ſic Martionem Tertullianus dixit. Nunc verò de tollendis è medio principibus Æquiuocandi rationes & firmamenta è ſacris Scripturarum fontibus, Scholaſticorum authoritate egregiè ſtabilita, nobis vel nolentibus propinat. Satanas tum Chriſtum in ſummo Montis faſtigio,magnificis *omnia dandi* præmijs pertentauit; atque nunc magnum omnipotentis Dei, cuius vices obtinet, legatum importunè ſic adoritur: *Auferam tibi omnia*, vitam ſcilicet & dignitatem, *ſed ex penetralibus vbi Chriſtus non eſt*, vt Euangeliſta nos edocet. Draconis (in Apocalypſi) non vlterius excreuit ambitio, quàm vt tertiam ſtellarum partem caudâ ſuâ pertractam, e cœlo in terras deturbaret; illius verò & ſui aſſeclarum conatus, eo nunc collimârunt, vt Solem, Lunam & Stellas, cùm e Camera Stellata, tum Parlamento funditus tollerent, vt nullus in poſterum lucis radius bene merentium ſtudijs affulgeret. Regnante Saule, adeo ſe modeſtè geſſit Satanas, vt illuſionum & oraculorum præſtigias aliquandiu tenebris obuolutas cohibuerit, donec ipſæ Prophetarum viſiones & oſtenta, ad exitum ſuum perducta ſeneſcere viderentur; nunc autem Moſem etſi habeamus & Prophetas & *firmiorem prophetico ſermonem*, inter purpuratos tamen nequiſſimè perbacchatur, & *inaudita fundit oracula.* In Eccleſiæ Chriſtianæ primordijs, vel ipſum Chriſti nomen ad Satanam propulſandum inualuit, & homines dæmoniorum incurſibus miſerè obſeſſos, inſanitatis libertatem vindicandos; ſi poſteriora verò hæc & deteri-

 ora

Digitized by Google

ora mundi ſæcula libremus, in quæ nos prolapſi ſumus, eum veteratorijs ſuis fraudibus, aliam recens artem multo ſagaciùs excogitâſſe reperiemus, qua, ſub ipſius Chriſti vexillo, contra delegatos Imperialis Chriſti maieſtatis Præſides depugnet. In hac ſaltem re vnicâ nullam hactenus video fieri in Serpente diſcrepantiam, dum omnes neruos intendat, vt in rebus ordine adminiſtrandis, Numinis diuini Prouidentiæ parum confidenter homines adhæreſcant, in ſuis ipſorum viribus ſpem defigant, & vmbratili quadam boni & mali ſcientiâ faſtidioſe glorientur. Vt ille autem error in cauſa erat cur Adamus Paradiſo exterminatus, (qui *hortus erat concluſus*) in exilium proſcriberetur; ita etiam alia huic non multum diſſimilis nos & hæredes noſtros, vitâ ſimul & fortunis excluſerat, & *penitus toto diuiſis orbe Britannis.*

Hæc pluribus ſum proſequutus, vt perſpiceres quàm futiliter & pertinaciter, contra Dei prouidentiam, & *(quæ te tuo iugularunt gladio)* æquiſſimè deſcripta patriæ iura dimicaueris. Quanto contendis operoſiùs, iſtis quibus oberras inextricabilis labyrinthi receſſibus te explicare, cùm a regiâ & rectâ via iam diſceſſeris, eo difficilius extricandi ratio inuenitur: *Sapientia enim mundi, coram Deo eſt ſtultitia,* neq; fieri vllo modo poteſt, vt eorum molitiones & conſilia ſi ad ſanioris iudicij ſtateram expendantur, aut huius ſæculi probentur calculo, aut futuri præmijs donentur, quæ plurimorum excidio cruentata, tyrannide pluſquàm barbarâ conficiuntur. Quòd ſi non alius quàm per Maieſtatem Regiam ab ipſo Déo inunctam, & ſobolem eius radicitùs extirpandam in cœlum patet aditus; ijſdem te *Garnete* verbis alloquar, quibus Aſceſium olim Conſtantius, *Erigito tibi ſcalam & in cœlum ſolus aſcendito.* Qui enim ad obſequium præſtandum probè compoſiti ſunt, tam perdito nefariorum ciuium conſortio ſe nunquam aggregabunt.

Quod ad te attinet pro tribunali iam reum peragendum, haud aſperiùs quicquam velim, quàm vt ad ſalutem animæ conſequendam, ſeriam ex animo agas pœnitentiam. Quod ſupereſt; *Fiat Iuſtitia, currat Lex, vincat Veritas.*

Ad

Digitized by Google

Ad hæc Garnetus, ſe plura admiſiſſe quàm quibus diluendis iuſtam aliquam poſſet excuſationem affingere: ſe ſimpliciter & apertè criminibus reſpondiſſe: verùm iureiurando adſtrictum teneri Confeſſionis ſecreta ſilentio recondere, nihil in publicum effundere quod inter ſacramentaliter confitendum *audiuerat.* Garnet.

Hinc quærit Comes Nottinghamiæ ſi quis in illius aurem manè confiteretur, ſe die ſequenti Regem pugione transfixurum, vtrùm occultare teneretur? Com. Not.

Affirmauit Garnetus. Garnet.

Tum Comes Saliſburienſis poteſtatem ſibi concedi poſtulat, vt de *Confeſſione* paucula percontaretur. Comes Sal.

Adnuit Garnetus, & ſe pro facultate reſponſurum dixit. Garnet.

Annon igitur (inquit ille) priuſquam fiat *Abſolutio*, præcedere *Confeſſio* ſolet & *Contritio?* Com. Sal.

Vel maximè inquit Garnetus. Garnet.

Ab eo deinde doceri voluit, num ab eo *Greenwellus Abſolutionem* acceperit. Comes Sal.

Accepiſſe reſpondit Garnetus. Garnet.

Quid fecerit, inquit Comes, *Greenwellus*, vnde conſtaret de ſcelere dolorem concepiſſe? an promiſerit ab incepto deſiſtere? Comes Sal.

Reſpondit Garnetus, *illum dixiſſe omnem (quantum eniti poſſet) operam in eo poſiturum.* Garnet:

Quem ita Comes intercepit. Id veriſimile non eſſe, nam vbi primum *Catesbeius* & *Percius* ad arma confugiſſent, *Garneti* nuncius *Greenwellus* eos accedit, inde ad *Hallum* in *Abingtoni* ædibus ſe confert, ardentiſſimiſq; precibus efflagitauit, vt periclitantibus ſocijs opportune adeſſent. Hinc inquit, mihi illuſtre ſuppetit argumentum, *Greenwellum* tibi extra *Confeſſionem* Comes Sal.

rem

rem indicaſſe vbi nulla reticendi neceſſitas, aut ſi inter *Confitendum* pœnitentiam non erat ille profeſſus, illum itaque abſoluere non potueras. Quibus adiecit Comes, vnum hoc cauſſæ caput eſſe, & ſæpe in mentem reuocandum, nec vllo obtegi poſſe quæſito verborum fuco. Quod cùm *Greenwellus* tibi particulatim diſſeruiſſet, quid *Catesbeius* animo ſecum agitaret, tibique etiam veniſſet in mentem quid ante *Catesbeius* paulò obſcuriùs declarauerat, niſi optatiſſimus tibi fuiſſet Coniurationis exitus, ex ijſdem quæ te docuit *Catesbeius* in lucem proferre potuiſſes. Verùmenimuerò cùm vellet *Catesbeius* illa tibi eſſe penitus perſpecta, quæ ante *Greenwello* expoſuerat, ex eo audire abnuiſti, ne verbis mentem temerè proderes.

Admodum ieiunè reſpondit Garnetus, *ſe ſcilicet in id vnum totis incubuiſſe viribus, vt ab incepto diſſuaderet, & in Comitatum Warwicenſem iter feciſſe, vt* Catesbeium *illuc peruenturum à propoſito reuocaret. Quod* Greenwellus *Patrem* Hallum *ad arma excitauerit, grauiſſimè in eo peccâſſe.*

Interpellabat Comes, primam reſponſionis partem eſſe per-ridiculè abſurdam, cùm ipſi explanatum eſſet, *Catesbeium* non ante ſextum diem Nouembris, poſtridie ſcilicet poſt cladem inflictam in Comitatum Warwicenſem non profecturum, *Garnetus* autem relicta vrbe, ante diem decimum rus profectus eſt. Ex altera parte aiebat ſe lætari quòd Orbi Chriſtiano iam planiſſimè conſtaret perduellionem & perduelles ab ipſis perduellibus è ſuis quaſi vmbraculis in apertum ſolem eductos, Ieſuitas ab ipſis Ieſuitis eſſe damnatos, imò Ieſuitas ab eo Ieſuita qui Ieſuitas in hoc regno omnes ſua coercet poteſtate, cuius vnius nutum ſinguli

li

li in Anglia Ieſuitæ obſeruarunt.

Hîc Garnetus (quod veriſimile) atrocitate ſceleris ob oculos propoſita, læſæ conſcientiæ perfoſſus ſtimulo Deum & Regem ſupplex orauit, nę cum Catholicorum reliquis ſuam vnius ob noxam aſperiùs ageretur. *Garnetus.*

Eum deinde Comes ſic affatur : an non vehementer deplorandum eſt, ſi Papa vel *Claudius Aquauiua*, aut ipſe tu *Garnete*, Catholicis veſtro iugo miſerè ſubactis, quicquam in mandatis dederitis, cum corporis imò & animarum diſpendio, nihilo ſecius teneri confeſtim aſſurgere obſequentiſſimos ? Quod ſi vos huiuſmodi doctrinæ patronos haberi non erubeſcitis, quo tamen pacto ſua Maieſtati Regiæ vita à periculis conſeruetur ? Nonne Regi igitur & reipublicæ à vobis maturè eſt cauendum, qui in hoc regno bonas horas ita malè collocatis ? Comes Sal.

Garnetus *vehementiùs hîc commotus ait : vtinam (honoratiſſime Domine) coniurationis illius fulminalis negotium mihi nunquam innotuiſſet.* *Garnetus.*

Hinc Primarius Angliæ *Iuſticiarius* : Tu *Garnete* (inquit) Ieſuitarum *Superior* es deſignatus; ſi quid vetas, nonne cæteri dicto audientes eſſe debent ? An non comperta molitione veſtra, in ædes *Euerardi Digbæi* per ſemihorulæ ſpatium diuertit *Greenwellus* ? Nonne quid conſilij eſſet capiendum multo vtrinque ſermone eſt controuerſum ? Nonne tu illum ad *Hallum* in *Abingtoni* domo commorantem miſiſti, vt coniuratis ocyùs ſubueniret, & ad arma capienda animos exacueret ? Quorſum ergo iſtis adeò per ſe perſpicuè manifeſtis nebulas effundere conaris ? Quid fruſtra quæris diuerticula ? Etſi enim in promptu ſint & nobis teſtatiſſima, tu tamen dicere audes præter vnum in vi-

Digitized by Google

uis eſſe neminem, qui te tanti ſceleris conſcium poſſit arguere: probabile demum eſt; ex ijs qui morte ſublati, aliquos potuiſſe. A tuo latere nunquam diſceſſit *Catesbeius* (vti palam confitetur Matrona illa quacum ijſdem receptus parietibus victitabas) Multis ad hæc dilucidis probatur argumentis, te partibus iſtius Coniurationis ſpeciatim ſingulis adhæſiſſe, & Actoribus ad ſua munia ordine & ſtrenuè obeunda affuiſſe conſilio; Etiam (ego facile adducor vt credam) te prima ieciſſe fundamenta.

Garnet. *Minimè* (inquit Garnetus) *Honoratiſſime Domine, Author haudquaquam fui.*

D.Iuſt.pri. Peropportunè tum premebat *Primarius* ille Angliæ *Iuſticiarius*, literas ab eo fuiſſe conſcriptas in gratiam *Winteri*, *Wrighti*, *Fawkes*, *Bainham*, & *Catesby*, qui perduellionis anteſignani extitere. Illum præterea meminiſſe voluit, quam perfidiose *Bullas* duas Pontificias, ad ius Maieſtatis Regiæ intercipiendum & graue aliquod reipub. vulnus infligendum, priuata cuſtodia retinuiſſet; quas cùm regnum hæreditario iure debitum Rex omnium applauſu nullo tumultuante eſſet conſequutus, omni præcluſa ſpe, in ignem protinus coniecit.

Deinde *Attornatus Regius* Confeſſionem *Halli*, (alias *Oldcorne*) Ieſuitæ, contra ipſum propria exaratam manu (quam omni exceptione maiorem eſſe aſſeruit) curauit palam recitari; in qua diſertè teſtatur *Humfredum Littleton* ei renunciaſſe *Catesbeium & alios* puluere tormentario ex improuiſo accenſo, fuiſſe miſerè ſauciatos: ſeque grauiter & acerbe ferre, inſumptam tot dierum operā iam in fumos euanuiſſe & ad exitum adeo deplorandum abijſſe. Quem *Hallus* alacriori animo

mo eſſe iuſſit, neque cauſſæ æquitatem ex euentu iudicare. Etſi enim vndecim tribus Iſraeliticæ, peculiari etiam præcipientis Dei voce concitatæ, ſemel atque iterum cum fratribus e tribu Beniamin manus conſeruerint, vtroque tamen commiſſo prælio fractæ redierunt. Sic S. *Ludouicus* Rex Gallorum numeroſum conflauit exercitum,& in bellum Sacrum peregre profectus contra Saracenos, licèt cauſſa fretus optima, profligato tamen exercitu deuictus erat. Chriſtiani itidem Rhodum, contra Turcarum inſultus viriliter & animoſe propugnantes, nihilo minùs vrbem hoſtibus expugnatam reliquere. Hæc omnia palam eſt profeſſus, ad recentem *Catesbei* & aliorum coniurationem fuiſſe applicata; adieciſſe etiam ſi ſemel peractum fuiſſet, etiam laudandum fuiſſe.

Declarauit etiam *Attornatus*, *Franciſcum Treſhamum* Papicolam proditorem in ipſo *mortis Articulo* (quod vel meminiſſe horruit)in animæ ſuæ ſalutē proteſtatum eſſe totis ſedecim annis tranſactis *Garnetum* ſibi ne conſpectum fuiſſe: cùm contrà idem *Garnetus* libere ſit confeſſus, hoc temporis ſpatio, illum ſæpius conſpexiſſe. Similiter iuraſſe, neque *Garneto* cōſilium inuaſionis ex Hiſpania fuiſſe compertum; quod tamen ipſe *Garnetus* non inficiatur; quæ etiam vtraq; *Treſhamus* coram Honoratiſſimis Dominis prius fateri non recuſauerat. Vt verò animam editurus ſe morti vicinum ſenſit, a famulo ſuo *Vauaſor*, quem ego (inquit *Attornatus*) coniurationis iſtius in præcipuis reum arbitror) literas ad Saliſburienſem Comitem ſcribi curauit, in quibus illa duo crimina conatus eſt eluere homo deſperatiſſimè leuis, quæ *Garneto* eidem ante imputare non dubitarat; vt autem Reuocationis tam

Digitized by Google

execrandæ formula luculentiùs pateret, literæ quæ publicè legerentur ſunt prolatæ.

Com. Sal. Priuſquam recitarentur, Comes Salisburienſis interpellandi occaſionem ſibi oblatam eſſe dixit, quoniam in literis occurrerent nonnulla quæ ſuâ intererant. Quapropter ſibi in votis eſſe dixit vt omnibus palam faceret, nullam ſubeſſe cauſam, cur fidem habeant obteſtationum fraudibus adeò perfidè connexis, quandoquidem, vt ſuæ ipſorum nequitiæ facilius vmbram inducant, & regiam æquitatem malitioſiùs inſectentur, Ieſuitas omnes læſæ Maieſtatis culpa vtcunque grauiſſima conentur liberare, idque in laude aliqua etiam & merito ponendum rati, in illis præſertim temporis deploratiſſimi anguſtijs, cùm omnem bene de ipſis ſperandi animum deſpondiſſent. Qualem credibile eſt, & *Euerardi Digbei* obteſtationem pro Tribunali habendam eſſe, qui a Ieſuitis omnibus ea remouere crimina ſibi minime verendum cenſuit, quæ tamen ipſi *ex ore proprio* priùs confeſſi erant. Neque his diſſimile *Treſhami* factum, ad quem grauiſſimo afflictum morbo, dum ex miſericordia ipſius vxori adeundi copia in ſolatium data eſſet, iſtiuſmodi efformantur literæ, aliquot ante mortem horis, ſuo chirographo conſignatę, in quibus, ſub implorata beatitudinis æternæ fiducia quod ab ipſo nunc *Garneto* refellendum, aſſerere non formidabat.

Literæ in hunc ſenſum conſcriptæ leguntur. Quòd cùm primis regni Regis Iacobi auſpicijs criminum ſuperiorum gratiam diplomate conſequutus eſſet, vt delegatis ſatisfaceret, *Garnetum* in crimen vocaſſet, infirma nunc valetudine admodum efflagitare accuſationem illam omnem, vtique ementitam, reuocari: nam

per

per animæ ſuæ ſalutem aſſeruit ſe intra ſedecim annorum ſpatium *Garnetum* ne conſpexiſſe quidem.

Addidit Comes, tanto dolentius hoc ingemiſcendum, quia tribus tantummodo decurſis horis poſtquam hoc ſe ſcelere conſtrinxiſſet, extremum vitæ ſpiritum efflauit. *Garnetum* ſimul rogauit quidnam ille de hac ſuprema proteſtatione ſentiret?

Retulit Garnetus *veriſimile eſt eum* Æquiuocationis *beneficio vti voluiſſe. Examinatio & Confeſsio Annæ Vaulx ad periurium* Treſhami *clarius euincendum, publicè recitatur. Quæ non inuita fatetur ſe* Treſhamum *vnà cum* Garneto *frequentem domi ſuæ, & ex quo sereniſsimus Iacobus regnum obtinuerat, ter aut quater eidem menſæ vnà accubantes conſpexiſſe*; Garnetum *ei ſalutare ſemper dediſſe conſilium, eiuſque nec non aliorum eiuſdem farinæ nimis importunam his verbis infregiſſe audaciam. Amici bono eſtote animo, ſed tranquillo. Quæ velitis non alio quouis quàm precum ad Deum eiaculatione extorquebitis. Nec illa diſsimulabat, æſtate ſuperiori vtroſque ad* Erith *conueniſſe.*

A *Garneto* quæſitum eſt, an Examinationes eiuſmodi pro veris agnoſceret? Quas ita ſe habere non pernegauit; ipſius deinde Examinationes in medium proferuntur, quibus & agnouit palam inter ipſum & *Treſhamum* veterem interceſſiſſe conſuetudinem, & literas de regno inuadendo conſcriptas in Hiſpaniam ſe tranſmiſiſſe.

Comes Salisburienſis auditores hæc admonuit.

Quæ hactenus de *Treſhamo* & cæteris abundè ſunt diſceptata, non vt defunctum laceſſerēt & inuidioſiùs exagitarent, ſed importuna multorum loquacitate ſe coactos, eadem clara voce repetendo, oculatis teſtibus

probare, quæ malè feriatis contradicentium præiudicijs ora poſſent obſtruere. Dicebat enim vel etiam tum ſparſam per vrbem vagari famam de *Bateſij* retractatione, quæ propria manu contexta primam *Greenwelli* accuſationem penitus eneruaſſet: admirandæ hæ ſunt perditorum hominum impoſturæ, & in republica libera non perferendæ! Cæterùm dies, iſte dies quàm illa ſint mendacia perperam conficta orbi enunciabit, & ipſum te non alijs quàm tuis ipſius confeſſionibus & factis conuictum teneri. Ah *Garnete*, quorſum per diem integrum, tantum operis in iſto capitis tui negotio poneremus, niſi vt cauſſa ſuis coloribus propoſita clariſſimè diluceſcat. Faxit Deus ita ſis exemplo vt in huiuſmodi Coniurationibus Actor vltimus reperiaris.

Dominus Admiral. Angliæ. *Garnetum* deinde alloquutus ſummus Angliæ Thalaſſiarcha, affirmabat illum eodem vno die Reipublicæ plùs commodi attuliſſe ex illo ſuggeſto (collocatus enim erat eminentiùs quaſi in ſuggeſto) quàm ex vllo alio ſuggeſto, per vniuerſum anteactæ vitæ curriculum.

Examinatio deinceps alia *Anna Vaulx* recitatur, in qua confeſſa erat ipſam & *Garnetum* in *Treſhami* ædibus in Comitatu Northantonienſi aliquandiu egiſſe.

Comes Sal. Iam Comes Salisburienſis *Garnetum* ita eſt affatus, *Garnete*, ſi ad defenſionis tuæ extrema nondum perueneris, certiorem te fieri velim, Maieſtatem Regiam dediſſe in mandatis, vt quicquid vel contra te, vel pro te faceret, pro Tribunali recitaretur: quod vtrinq; perinde factum eſt. Generoſam iſtam fœminam, quæ ſua Confeſsione tuam quaſi cauſſam agit, facilè adducor vt credam, ſi quid adiumenti fortunæ tuæ adeò periclitanti afferre poſſet, ſeipſam voluiſſe flammis victimam

Digitized by Google

mam immolari, cui in eadem ſorte conſtitutæ & tu parem gratiam rependere conareris. Quod ergo reliquum eſt *Garnete* per nos liceat ad extrema vſque perſequare.

Deinde Iuratos appellat Garnetus, *& obteſtatur, vt quæ vel affirmaſſet vel negaſſet, veraciter affirmari & negari ſecum reputarent, quorum autem nulla ſatis dilucida & ob oculos poſita conſtaret ratio, ijs haud temerè fidem adhiberent, neue ex coniecturis aliunde & leuiter petitis eum condemnarent.* *Garnet.*

Percontatur Comes, an iſta ſint omnia quæ velit, ſi minùs, interpellabit nemo, conceſſa tibi eſt liberè verba faciendi poteſtas. Comes Sal.

Ad quem reſpondit Garnetus *ſe dixiſſe omnia.* *Garnet.*

Tum *Attornatus Regius* ab honoratiſſimis Dominis Delegatis obnixè petijt, vt in hoc latiſſimo dicẽdi campo, ſi quid præſẽti negotio neceſſarium, e memoria excidiſſet, in memoriam ſibi reuocare non dedignentur. Quẽ hoc præconio dimiſit Comes Salisburienſis, munus ſuum multa cum laude diligenter & eruditè obijſſe. Attorn.

Tandem *Attornatus*, duodecim Iuratos, in vnum locum ſeorſim iuſſit ſecedere, qui dicto audientes, colloquium priuatim iniere, paulòque poſt reuerſi *Henricum Garnetum* vna voce reum declararunt.

His peractis, *Crokus Regi ad Legem Seruiens*, vt ſententia pronunciaretur, poſtulauit. Ser. Crook.

Waterhouſe Clericus Coronæ Garnetum interrogauit, ſi quid ſupereſſet quod diceret, quò minùs ſententia pronunciaretur.

Garnetus reſpondit, nihil ſibi ſupereſſe, Dei autem & Regis miſericordiæ ſe commendatum habuit.

Comes Northamptoniæ deindè hanc habuit orationem

Digitized by Google

tionem quæ conſultò multò auctior ædita quòd in ea de authoritate quam Pontifices Romani ſibi in Regibus abdicandis arrogant, fuſiùs agitur; & Canon ille *Nos Sanctorum* huius Coniurationis baſis, neruoſè excutitur.

Comes Nor.

ETſi Platonici nonnulli, nec illi quidem ex infimo ſubſellio, potiùs cogitatione conceperunt, quàm recto linearum ductu demonſtrarunt *Nihil eſſe quod non antea fuerit*, ſi modò fieri poſſit vt veræ obſeruationes ex veris monumentis deſumerentur; omniaque conſilia & conatus perinde ac cælorum ſitus & aſpectus ex conuerſione ad idem vnde ſemel profecta ſunt, quaſi ex poſtliminio reuolui: niſi tamen meæ me fallant Ephemerides in cæleſti ſchemate de hoc facinore nuperrimè ſuſcepto, confirmando, confidenter cum graui illo Senatore effari licet; *Repertum eſſe hodierno die facinus, quod nec Poeta fingere, nec Hiſtrio ſonare, nec Mimus imitari poterit.* Tam deſperatè malignum, tam præter naturam & intempeſtiuè in producendis Monſtris fœcundum eſt hoc noſtrum æuum, in quo charitatis ardor deferueſcit, & Cacodæmones ex funeſto Satanæ ſatellitio, nunc priuſquam poſtremus rerum terreſtrium glomus conuoluatur, tam furenter ſunt violenti in ſubtilioribus ſcelerum, & conſpirationum filis ſub pietatis & zeli integumento contexendis, quod Veritatis ſpiritus *ſpiritualem nequitiam in Cæleſtibus* appoſitè nominauit.

Hinc ego, *Garnete*, inducor ad te orationem conuertere meam, non tamen aliqua tui dignatione, *aut quia te noſtra ſperem prece poſſe moueri* (etſi naufragij obedientiæ & conſcientiæ tuæ in tàm fallaci Syrte ex animo miſereor) verùm in eorum gratiam qui nondum in Seruatore noſtro didicerunt, hominem in vno elemento *duobus Dominis ſeruire* non poſſe, & ſimul Regis noſtri Sereniſſimi nomine à te (qui tot ſectatorum tuorum animos quaſi ſtipulatione ad vitam facta teneas) rationem accuratam de vitis eorum perditorum exigere,

gere, *quos vel apud te perditos inuenit, vel per te perdidit.* Ita enim vel tu in quem tot vigilantes oculi conijciuntur, diuina gratia cum pijſſimis meis votis cooperante, ad deplorandum non aduerſum ſucceſſum (hoc enim deſperati factitant) ſed nefarium inceptum huius *clamantis peccati* (quod vere eſt pœnitentis) perducaris, vel ſaltem ex nigrantibus indurationis vorticibus eouſque extraharis, vt cum *Petri Lombardi* matre te non poſſe dolere vere indoleas.

Temporis anguſtiæ, actionis prolixitas, auditorum laſſitudo & eſſe poſſunt, & ſane ſunt magna auocamenta ab eiuſmodi oratione habenda quæ tempus requirit, quamque conſultius eſſet non inchoare, quàm non perorare. Verùntamen cùm Lex & Prophetæ in cauſa quæ nunc agitur, vt fundamenta ſubſternuntur ad Reges abdicandos, & ſubditos ab obſequio quod legitimis Principibus iure diuino & humano debent abſoluendos: eò officij ratione adigor, vt ab attentis his auditoribus tantum temporis nunc mutuò accipiam, quantum illico Reipub. bono rependatur: aliter enim *væ mihi* vt Prophetà minatur *quia tacui*, quanquam cum alio tamen eiuſdem ordinis concludam, *etiamſi ego tacuero clamabunt lapides.*

Primùm autem per me & tibi & vniuerſo terrarum orbi innoteſcat, te non hodie pro aliqua conſcientiæ tuæ cauſſa, pro tribunali ſiſti, vt nonnulli forſitan ex odio, vel animi peruerſitate diuulgent, vt magis ſpecioſum profeſſioni veſtræ ſuperinducant colorem. Cùm ex quo in Conſiliariorum regiorum conſeſſu primùm ſiſtereris, ne interrogatus quidem fueris in quæ loca te receperis, aut quibus amicis, adiutoribus, aut rationibus in munere tuo fungendo vſus fueris, priuſquam conſilium de puluere fulminali (quod a religione alieniſſimum, cum furore & immanitate coniunctiſſimum) a nefaria incendiariorum colluuie fuerat initum. Quamuis te minimè latere poteſt quid Parlamentaria authoritas decreuerat, & quod nonnulli e veſtra ſocietate extremo ſupplicio affecti, eo quòd iuriſdictionem quandam exercere auſi fuerint, quam nec Reſpub. admittere, nec obſequij ratio appro-

Digitized by Google

bàre poterit. Ego aliquid amplius & ad Regis clementiam adaugendam & veſtram ingratitudinem iuſtiùs ſuggillandam ſuperaddam. Nullum vobis vitæ periculum ex Bullis illis Pontificijs comparatum eſſe, quibus Regina regnante, nec alius erat (vt ex confeſſione liquet) nec eſſe poterat ſcopus, quàm ad certiſſimum ius Regis præcludendum, quandocunque bacca matura ex arbore deflueret, & Sol decliuior cuius radij nunc erant obſcuriores & dilutiores, neceſſariò in noſtro Fimente occaſum erat ſubiturus.

Gratuita illa criminum gratia à Rege tunc facta (quæ vt tempora ferebant *Melius inquirendum* poſtularent, priuſquàm ſine impedimento viam inueniſſent) à te & alijs ſpiritualiter tibi coniuratis, multis inueteratis & purulentis huius generis vlceribus fuit adhibita. Ex hac criminum gratia tu *Garnete* (ſi non iam inde in peiora fuiſſes prolapſus) *Rectus in Curia* ſiſteris: in qua quamuis minimè me decet de dimenſionibus & proportionibus Regiæ gratiæ accuratius diſſerere, tamen increpare poſſim quod tàm malam gratiam pro tanto beneficio repoſueris, & aduerſam in hoc Regis fortunam dolentius deplorare, qui perinde ac Aquila clementiæ ſuæ pennis propemodùm ad mortem ſauciandus erat. Hæ non ſunt veræ rationes, nec cauſſę cur hìc pro Tribunali ſiſteris, ſed fraus tua in fouendo, malignitas tua in promouendo, impietas tua in confirmando ſcelere ante hæc tempora inaudito, nec quidem cogitato, in vitam Regis benigniſſimi omnium qui citra vel vltra *Trentam* ſceptra geſſerunt, in vitam Reginæ & ex ſuis virtutibus & beatiſſimo partu celeberrimæ, in vitam Principis, quem ſine aſſentationis ſuſpitione ſuauiſſimum & venuſtiſſimum floſculum qui vel ex Albo, vel Rubeo Angliæ Roſeto vnquam progerminauit, auſim nominare. Lex diuina hominem qui multos & hilares dies videre velit, *matrem cum filijs* etiam in illis creaturis quæ diuinitatis non ſunt typi tollere vetat. At tu *Garnete* ex inuncta ſuperabundantis gratiæ influentia viribus quàm poteras maximis requietum huius Regij & ſublimè volantis generis ouum ſi fieri poterat, conatus es conterere. Proceres, Præ-

ſules,

ſules, Equites, Ciues, Iudices, Aduocati, & Adminiſtri omnis generis reſcripto illo *Corpus cum cauſſa* ad feſtiuum hoc incendium vt luculentiùs exarderet allecti erant. *Crucifixus* quem ſigno *Tau* comparatis, non amuletum fuiſſet veſtræ religionis profeſſoribus, ſi qui adfuiſſent, quamuis & illud Romæ conſecratum. Nullæ reliquiæ (in loco funiculi coccinei qui *Rahab* & familiæ in ſignum erat protectionis) Proteſtantem à Catholico diſtinguere potuiſſent, cum *G. Fawkes* fomitem igniarium in manu teneret, non benedicta grana vel ponderi ſcrupulum addidiſſent in cuiuſquam Romanenſis bonum poſtquàm *Greenwelli* dextra ſententiam Hebraicę vocis *Thecell* ſcripſiſſet id eſt, *appenſi in ſtatera inuenti ſunt minus habentes.* Vobis propoſitum erat vt opinor, quòd Stoici olim ſunt minati, hunc mundum igne purgare, vel cum Democrito nouum mundum quouis modo ex atomis creare: vel quia *Cateſbeio* quod *Thomas Percius* vltrò obtulit minimi erat momenti *tollere vnum*, vobis in votis erat ſemel ſimulque non hominem, ſed humanitatem, non *vnum*, ſed vnitatem tollere. Quod Liuius prodidit de Senatu Romano vno momento tollendo, quod Carthagini cogitatum fuit vniuerſam factionem vno impetu excindere; coniuratio *Bruti* & *Caſsij* de Cæſare in Senatu trucidando, conſilium maximam Cardinalium partē vno in Conclaui extinguendo, Siculæ veſpertinæ, & Pariſienſes Matutinæ, imò quod Nero optauit vt populus Romanus vnum tantum caput haberet, quod vno ictu præcideret, nefariæ huic molitioni quæ nec ætati, nec ſexui, nec ordini pepercerat, longo interuallo ſunt poſtponenda. Agnoſco itaque ſi *Cateſbeius* è tua ſchola diſcipulus ſupereſſet, in hoc, & ſine vlla exceptiōne gloriaretur, quòd Catelinam in ſceleris ſui machinatione longè ſuperaſſet. Sed hoc ex Tertulliano edocti ſumus quòd fauos etiam veſpę non minùs quàm apes faciunt, etſi nos in loco mellis puluerem inuenimus fulminalem.

Verumenimuerò hic non ille ignis erat, qui *Moyſi* de medio rubi ardentis apparuit, non ille ignis erat qui *Leui* filios purgaret, quamuis Leuitę veſtri ita eſſe voluerunt, non ille

ignis erat quem Chriſtus in mundum vt combureret, iniecit, non ille ignis erat per quem illi ſeruabuntur, qui vero fidei fundamento minimè ſuperſtruunt: ad fallacem autē illum ignem proximè accedit qui ſcintillare incepit *poſt commotionem, quando in commotione non erat Dominus.* Illi igni alieno perſimilis eſt quem *Nadab* & *Abihu* coram Domino zelo præpoſtero erant oblaturi. Qualitatem illam vaſtatricem habet ignis illius qui ex *Rhamno* erumpens celſas Libani Cedros erat vaſtaturus. Imò vt magis appoſitè loquar, & ad naturam conſumentis & voracis huius ignis propiùs accedam, quem tu *Garnete* tuique diſcipuli omni ſpe ignem de cœlo deducendi depoſita (quia vos non præterit eiuſmodi petitionem repulſam tuliſſe dum Chriſtus inter vobis multò potiores in terris ageret) à Satana qui Archipyrobola ſubdolè impetrare contendiſtis, & vt poëta canit

Flectere cùm nequeas Superos, Acharonta mouebas.

Verùm auſpice Deo per hunc ignem proborum ſubditorum fides clariùs collucet, & Reipublicæ honor accedit. Ne expectetis matronas Iſraelis cum Tympanis & Cymbalis in honorem huius facinoris vos excepturas: actiones enim omnes quas nonnulli ex veſtra profeſſione ſanctitatis fuco illinunt, haudquaquam ſunt laude dignæ. Dum Telemachum cogitamus de Aſtynacte minimè curamus. Affectiones facilè oberrent vbi conſcientiæ amuſſis variatur, & deprehendimus quòd vmbra non ſit ſemper *eò maior quo ſerior.* Sin autem ſanguinolenti animorum impetus tantum in *arido* valeant, quænam melior ſpes eſt in *viridi?* quod perinde eſt ac *linum fumigans.* Gloriam veſtram ex peccatis veſtris aucupamini. At quæ eſt gratia ſecundùm Apoſtolum ſi pro malè meritis plagas patiamini? Quod enim Iudei Chriſto quamuis impudenter obiectârunt, nos verè & confidentèr ſingulis qui huius ſceleris vobiſcum affines dicamus; *Non de bono opere lapidantur, ſed de blaſphemia.* B. Auguſtinus de eiuſmodi feruidis, cerebroſis, & male-ſanis ſuo tempore loquitur, quòd quamuis vitam in terris more latronum egerint, in morte tamen cultum & honorem Martyrum

affectauerint,

Digitized by Google

affectauerint, in quorum numerum iure optimo hos ſulphurarios & fulmineos incendiarios ſemper referam. Sin vt S. Petrus habet, *Benefacientes patienter ſuſtinetis* (quod procul à furore veſtrorum æſtuantium animorum) hæc eſt apud Deum gratia quam veſtra facinora minimè promerentur. Hi fortaſſe ſunt illi dies quos *Nabal* querulus innuit, hodie *increbuiſſe ſeruos qui fugiunt, imò, quod deterius, qui perſequuntur Dominos.* Itaque ſi ex Balaam ediſcere nolitis, cauere ne plura quàm Deus ſuggerit, loquamini : quomodocunque tamen affectus veſtri vos arripiant, ex Balaam aſino ediſcite pedem referre, cùm diuinæ iræ Angelum obiectum videatis, ne vt Abigael religioſè & conſideratè Dauidem Regem affata, *cùm mors aduenerit*, quæ iam in limine, & cordis tui oſtium iam pulſare incipit, ſit tibi in *ſingultum* non quòd innocentiſſimorum ſanguinem *effuderis, ſed quòd effundere volueris.*

Quàm malè conſilium ſubuertendi Reges, & ſubruendi regna cum Ieſuitæ titulo, vel Sacerdotis officio conueniat, qui potiùs animi affectionibus temperamentum adhibere, quàm charitati nuntium remittere debent, ipſi Phariſæi demonſtrant, qui docuerunt *non licere* quemuis occidere; multò minùs, vt rationi magis conſentaneum, in ætatis flexu cùm iam crines inſtar niuis caneſcerent, pro oculis vſtoria ſpecula capiti ad igniarium fomitem inflammandum inſeruiſſe. Veritas tamen ipſa dixit (cui vtrinq; credendum) *niſi abundauerit Iuſtitia noſtra pluſquam Phariſæorum, in regnum Cœlorum non intrabimus.* Perdiu erit priuſquam nonnulli ex vobis cùm Paulo proteſtari poſſint, vos eſſe *mundos* & à cæde & ſanguine innocuos, vel cum Gregorio ad Mauritium Imperatorem, nunquam ſe velle *miſcere in cuiuſquam mortem*, vel in mentem reuocare Sancti illius Epiſcopi pietatem meliori quo qui noluit illas manus ſuo capiti in ordinatione imponi quæ *reſperſæ ſanguine*, vel aduerſum Dauidis caſum, cui quòd manus ſanguine imbuiſſet, templum erigere non licuerat. Ad ipſas ſacras ſcripturas vos recipite (vel ſi lubeat ad veſtros ipſorum Canones) vt ſcrutemini an reſtrictio B. Pauli, ne rebus ſecu-

laribus ſe immiſceret,cum *Non obſtante* fuerit iniuncta,quoad machinationes igniuomas & ſulphureas. Tutiſſimum eſt tibi *Garnete*, vt mea fert ſententia, iudicium tuum in his præcipitijs baculo grandæui Iacob ſuffulcire, hoc eſt cum deliberata illa ſententia quam tulit contra Leui patrem Sacerdotum ſuccedentium, quòd filios Hemor poſt circumciſionem occidiſſent, quæ in ea cauſſa tam fuit promiſſi vinculum, quàm fidei ſigillum. Cùm ad veritatem perſuadeor Proteſtantibus cum Catholicis in pluribus fidei & doctrinæ articulis conuenire, quàm Sichemitis cum Iacobo & eius familia. Quod ſi cauſſam illam in ſuas partes reſoluamus, arctiorem ſimilitudinem & de *facto*, & de *iure* in hac cauſſa quæ nunc agitur inueniemus, in quam vt oculos noſtros & obſeruationes defigamus, rationi ſane inprimis eſt conſentaneum.

Primùm enim Iacob ex conſcientia & humanitate concludit, ***non ituram animam ſuam in conſilio Leui,nec in cœtu illorum futuram gloriam.*** At quæ eſt ratio? ***Quia in furore ſuo occiderunt virum*** (quod multò minus erat quàm Principem cum ſuis poſteris, & vniuerſo Regno excindere) ***& in malitia ſuffoderunt murum***, quod vt mea fert opinio, ne tantillum quidem abeſt a veſtra in ſuffodiendo Parlamentariæ Domus muro machinatione. Quænam eſt Iacob de facto ſententia? ***Maledictus illorum furor quia pertinax,& indignatio quia dura.*** Quæ maledictio propiùs, ſi fieri poſſit, quàm ipſum factum comparationi correſpondet. Quem enim fugit quòd malitia cùm in mentis ardore tantum inſideat, vt ignis in ſtipula quam-primùm accenditur, quamuis magnam flammam diffundit, tamen cito abſumitur, & ſolummodò fumus relinquitur; at cùm in conſcientia inſederit, vt ignis in chalibe, ***quod tarde acquiſiuit diu retinet***, tunc eiuſmodi ſigna fiunt monumenta. Quod ad notam quam Iacob illis inurit, cùm vocet ***vaſſa iniquitatis bellantia***, proteſtari poſſim & te, & ***Greenwellum*** & cæteros execrandæ huius machinationis affines iuſtiore de cauſſa hac notâ inurendos, quàm Simeon & Leui, quanto indignatio veſtra cum illorum indignatione ex æquo collata infinitis gradibus durior erat. Quamuis enim nefandum

Digitized by Google

dum illud facinus (Laus Deo cedat) non fuerit peractum, tu tamen *Garnete*, noſti quis eſt qui conſenſum noſtrum intra mortalis peccati limites & cenſuram conſtringit, & quis Patrum dixerit, *Quod deeſt operi ineſt voluntas*. Lex Angliæ Municipalis proditionem vel cogitatione conceptam puniret, ſi inquiſitionis oculus eouſque penetraret, itaque diuina prouidentia in clade ex ſua benignitate præuertenda, veſtram in machinando voluntatẽ minime abſoluit. Ex decurſu temporum, & rerum geſtarum obſeruatione prudentiores obſeruant nefaria ſcelera ad Remp. diſturbandam raro concepta fuiſſe abſque Sacerdotis conſilio & auxilio in primo, medio, vel extremo Tragœdiæ Actu, idque continuò cum eiuſmodi coniuratorum *Choro* ad ſcenam inſtruendam; dum magnorum Principum vitæ & res in anguſtias redactæ vniuerſa fortunæ aleæ ſubiecerint. Dum enim Moyſes cum Deo in monte colloqueretur Aaron frater moræ impatiens (vt plerique rationis Eccleſiaſticæ in ſuis cupiditatibus) ſtatim vitulum aureum ad Moſis vexationẽ & diuini numinis iniuriam efformauit & adorauit. Abiathar damnatus erat quòd contra Dominum ſuum cum Sunamita & Ioab conſilia ſociâſſet. Qua intemperie, & quo tumultu Sacerdotes nonnulli incunabula Eccleſiæ, in eiuſdem infantia hæreſibus (quæ factionum ſemina) diſſeminandis agitârunt, neminem qui hiſtoriam Eccleſiaſticam perluſtrauit, latere poteſt.

Odo Epiſcopus Baiocenſis in carcerem a fratre Guilielmo Primo Rege Angliæ vt ſeditionis architectus coniectus erat, qui etiam poſteà cum Roberto *Moritoniæ* Comite coniurauit de Rege Guilielmo *Rufo* abdicando, contra quem etiam Galfredus Epiſcopus Conſtantienſis aperta rebellione Briſtoliæ caſtrum communiuit.

Quod Rex Richardus ille *Thymoleon*, ſiue *Ceur de Lion* in ſacro bello celeberrimus interceptus erat ab aduerſarijs & captiuus detentus, malis artibus Sauarici Epiſcopi Bathonienſis effectum erat.

Geruaſius plebeius ille concionator cum Lodouico Franciæ Regis filio Angliam ingreſſus eſt, certo conſilio regiam Angliæ

Angliæ ſtirpem extirpandi, & Francicam in hoc regno inſerendi.

Clerici, vt author eſt Monachus Ceſtrenſis, *fautores erant ſeditioſi illius exercitus rebellium*, qui contra Regem Henricum Tertium *Exercitus Dei titulum* ſibi arrogarunt, quamuis à Pontificio Legato *reputati filij ſunt Belial.*

Priuſquàm Iſabella vxor Regis Edwardi Secundi nefarium facinus de abdicando marito vt filium execrando conſilio in Regiam dignitatem proueheret, admittere auſa fuerit, peſtiferam colluuiem concionatorum, quorum iudicium pręiudicio quodam in Rempub. corruptum erat, vt hominum animos falſis ſuggeſtionibus ad Imperij mutationem quam ſibi propoſuerat excitarent, ſubmiſit. *Adam de Orleton* Epiſcopus Herefordenſis author erat & fomes continuus huius diſſenſionis inter virum & vxorem, occaſione arrepta ex concione Oxoniæ habita coram Regina & Rebellibus in illum ſcripturæ locum, *Caput meum doleo*, vt exprimeret, cùm iam Rex deprauatus erat, quanta mala in Remp. ex capite corrupto quod præfuit, redundârunt.

Sacellanus ille *Walteri Tyleri* profligatiſſimi rebellis qui author erat ductori ſuo, vt tu *Garnete* ſectatoribus tuis, vt cum Præſules tum Proceres funditus tolleret, quis erat niſi *Ball* ſacrificus.

Cùm Gloceſtriæ Duce contra Regem Richardum Secundum Oſwaldus Epiſcopus Gallouidienſis Primarius erat ſceleris fabricator.

Sacerdotes & fraterculi erant qui ementitum Richardum contra Henricum Quartum ſubornârunt, è quibus octo ex ordine Minorum ſuſpendio ad *Tiborne* perierunt. Et Maudelinus ipſe qui Regis perſonam induerat, ne quid deeſſet, vt ex eodem choro eſſet, ex ordine erat ſacerdotali.

Scroopus Archiepiſcopus Eboracenſis contra eundem Regem cum Northumbriæ Comite coniuratus capite luit.

Beuerleius ſacerdos inunctus ne cæteris in ſeditionibus tumultuoſis inferior haberetur, contra Regem Henricum Quintũ cum *Ioanne Oldcaſtle* Barone de *Cobham* coniurauit.

Literarum

Digitized by Google

Literarum exemplar ipſe vidi quas *Chichleius* prçſul prudens & doctus,& qui veſtræ profeſſionis, ad eundem regem dedit, cui erat Cancellarius, grauiter eum admonens, vt ſibi caueret, ne Legatum Pontificium in regnum vt hîc reſideret admitteret. Quandoquidem anteactis temporibus periculoſi tumultus ab eiuſdem ordinis hominibus fuerant conflati; quaſi digito indicans Henricum *Beaufort* Cardinalem, qui poſteà author & actor erat maiorum malorum quàm vel expectari, vel timeri poterant.

Sacerdotes & fraterculi erant qui primo Edwardi Quarti anno, cum Iaſpere Penbrochiæ Comite contra Regem ſeditionem concitârunt, & poſteà authoritate Parlamentaria proſcripti & morte mulctati.

Ex ordine ſacerdotali erat ille D. *Shawe* quem Richardus Tertius præconem è Paulino ſuggeſto conſtituit ad promulgandum ius ſuum iniurioſum, contra iuſtiſſimam innocentum Principum poſſeſſionem.

Impoſtor ille qui Lambartum puerulum ad ementiendam Ducis Eboracenſis perſonam, & ius vſurpandum contra fœliciſſimam duarum Roſarum coniunctionem ſubornauit, Sacerdos erat ex Hibernia. Ex quo hoc obiter obſeruo, quòd quemadmodum tunc ſacerdos ille Roſarum vnionem præuertere, ſic nunc duo ſacerdotes *Greenwellus* & *Garnetus* Regnorum vnionem præcidere quàm poterant obnixè operam impenderunt.

Monachus ex *Hentonia* erat qui ſpe fallaci Buchinghamiæ Ducem ad ruinam tantæ familiæ, quanta non altera in Europa (inter eas quæ Regium nomen non gerunt) illexit, vnde & mihi & cæteris qui ab illo prognati,vulnus inflictũ.

De pontificibus illis Romanis nihil dico, qui ſæpiùs gladium Pauli furendo, quàm claues Petri inſtruendo exercentes magnos tumultus excitârunt, nec de tribus illis potentiſſimis Cardinalibus, Eboracenſi, Lotharingo & Atrebatenſi noſtra memoria,qui ſinguli elati ingenij & rebus agendis viuidi, non ſocordiæ aut pigritiæ (neſcio an temporis malè collocati) dum ſupereſſent, rei peragendi, nec de Eccleſia-

ſticis illis loquar, qui docendo ex ſuggeſtis & proditorijs decretis ſubſcribendo Henrici octaui filias natalium iure excluſerunt, dum ſuperbiæ & ambitioni eorum qui regnum affectarunt, inſeruirent.

Tacitus prætermitto veſanam *Knoxi* & *Goodmani* contra duas illuſtriſſimas Marias Scotorum Reginas, alteram Regentem, alteram regnantem, noſtris diebus incurſationem. Sergij Monachi ſubdola conſilia vt Turcam in Orientis Imperium induceret non excutio, nec Pſeudoprophetarum illorum qui ſtirpem Xeriſi in Mauritania conſtabilierunt. Mihi propoſitum eſt ſuperioris æui machinationes cum hac recenti componere (magno licèt interuallo omnes omnium temporum longè ſuperat) vt fideles ſubditi ad exactius ſpirituum examen, perſpiciant ſacerdotes nonnullos in republica Chriſtiana perinde ac *Salios* Flamines Martiales Romæ vigente Paganiſmo voluptatem faculis ardentibus iactandis percepiſſe, vt prauos animos & peiores conatus inflammarent. Sed diadematis imperialis circulus ſi ſemel vel tantillùm infringatur, conſolidari haudquaquam poteſt, & nerui ſemel inciſi, nunquam integrari poſſunt, nec fieri poteſt vt ſit *integralis vnitas in ſolutione continui.* Hoc itaque cum graui & erudito iudicio Sozomeni veteris ſcriptoris Eccleſiaſtici concludam, *Vniuerſim accidere in ſacerdotum diſſidijs vt Reſpublica motibus & turbis agitetur.*

Veriſimile eſt *Garnete*, quòd ſi Reginæ Elizabethæ exile illud vitæ ſtamen diutius ad caliginoſos iſtos dies productum fuiſſet (qui nubeculam fulgori ſpei veſtræ blandientis obduxerunt, ex quo tam incomparabilis Regis ſucceſſio in hoc Regno ſit conſtabilita) illa inauditum aliquod & Regni & perſonæ periculum inter veſtros cuniculos & occultos fulminei pulueris tractus ſubijſſet, quandoquidem gladium ſelectorum quorundam è veſtra ſocietate ſanguine ex legum authoritate cruentaſſet. Quandoquidem mitiſſimus hic Princeps qui ante aduentum in Angliam ſemper leges in lacte ſcripſerat, & ex quo aduenerit anxiè fuit ſollicitus ne ſanguine ſcriberet, vix aut ne vix quidem vel ex gratioſis ſuis promeritis,

meritis,

Digitized by Google

meritis, vel ex peruigili eorum qui a ſanctioribus illi conſilijs cura, a laniena ſecurus eſſe poſſit. Regis inuncti cædem in aliquo æuo religioſo vel æquo habitum fuiſſe vel fortitudinis proprium, vel ad Martyrium gradum nec dum legi, nec ſane credo. Non putâram niſi hæc demonſtratio *probatiua* acceſſiſſet ſupereſſe in orbe terrarum aliquem, ex quo Georgius Buchananus in viuis eſſe deſijt, qui Regicidis æquè ac Tigricidis præmia proponeret & proclamaret. Niſi verò impoſſibile eſſet (quod nunc non ſine ægritudine ſenſi) vt aliquis fidelis animi igniculus in perturbationum Oceano tam extra modum æſtuante ſupereſſet; a te & tuis *Garnete* propenſioris voluntatis fructus erga tam mitem & manſuetum Principem expectaſſem, qui nunquam vlcera niſi pendula & tremula manu tractat, & in ſcrutando magis expetit *non inuenire quod quærit, quàm inuenire quod puniat.* Etenim vt verum ſine aſſentatione eloquar (quam vt excelſi & generoſi animi venenum auerſor) nonne te, & tuos, Rex noſter maiori gratia & pluribus beneficijs benignè proſequutus eſt, quàm ſuperiori tempore quouis modo expectare poteratis? Annè Regina modo defuncta tot Catholicos Equeſtri dignitate vnquam ornaſſet, quot Rex primis Regni auſpicijs ornauit? Illa ne Regina vel ad perſonam, vel ad Aulam omnes Catholicos, vel aliquos è Catholicis tam libere admiſiſſet? Quod a Rege factum (non ſolùm ex iuſtis occaſionibus, ſed in eorum ſolatium) idque pro ipſorum arbitrio, nullo inter ipſos qui antequam aduenerit lætanter ſpem expectati illius diei ſalutarunt, & alios qui eundem præuertere ſtuduerunt? Nonne Iuſtitiæ ianua *Troiano Tyrioque*, Proteſtantibus & Catholicis æque patuit, eademque conditione qua iam inde patuit, vt ora turbulentiſſimis obſtruerentur? Annè Regina illa in alicuius Catholici fide tantum repoſuit, vt ſine diffidentia ipſe Legationem apud exteros Principes delegaret? Annè Regina Catholicorum præcipuos euocaſſet, vt iuſtis eorum querelis Conſiliarijs Regijs exhibitis remedium cum fauore adhiberetur? Poterantne Catholici melioris notæ, illa regnante, apud ſuos viuere, de prædijs & beneficiarijs diſponere

Digitized by Google

& voluptatibus ſuis perfrui, nec alia quauis mulcta quàm quæ legibus erat irrogata? Liberumne fuit Catholicis qui mulctas impoſitas ſuo tempore in fiſcum Regium non perſoluerant, componere cum Delegatis ad id conſtitutis, & pro quo voluerunt tempore, & pro qua pecuniæ ſumma ſatisfacere valerent? Eone vſque Reginæ illius miſericordia Catholicis impertita, vt in prædiorum ſuorum integra poſſeſſione ipſos poſuerit, & ex eorum manibus eripuerit qui damna feciſſe comperti, ſine vlla alia contributione, aut taxatione quàm quæ a legibus præſcripta? Fuitne illa vnquam ſolicita vt in illos qui ex afflictis Catholicorum rebus quæſtus prædaſque ſibi fecerant, vltra quam ex certo regni iure licuerit, animaduerteretur? Liberumne fuit (illa ſuperſtite) ſubditis cuiuſcunque profeſſionis qui rei militari addicti ſub quocunque Principe vel republica ſtipendia ſine exceptione vel punitione mereri? Anne nupera illa tempora doleſcentulis Nobilibus quibus exteras regiones inuiſendi licentia data, permiſſum erat pro arbitrio quæcunque voluerint loca, Principum Aulas, vel cœtus adire in nullam poſt reditum quæſtionem vocandi? Fierine poterat vt ab illa vel reſtitutiones vel penſiones ad Catholicos ſuſtentandos ratione operæ vel prædeceſſoribus vel progenitoribus nauatæ impetrarentur? Adeone cauta fuit illa in Sacerdotibus & Ieſuitis ſummo iure tollendis, priuſquam Status quæſtionis illi per Iudices innoteſceret? Fuitne quiſpiam è Magiſtratibus, Regina illa ſceptra tenente, ad rationẽ reddendam vocatus, eò quòd in ſacerdotem cui facultas non erat Diploma gratiæ ſibi comparandi, & in carcere, ex quo illa obierit, conditus fuerit, ſententiam tam longo poſt tempore tulerit? Viſumne vnquam fuit illi Reginæ vt in Generali illa criminum gratia ſub finem Parlamenti etiam Sacerdotes & Ieſuitæ comprehenderentur; & inter cæteros tu & *Greeenwellus?* Qui vere ineunte huc eo nomine tam flagrante ardore, quàm vnquam ad *Iubileum* aduolaſtis; prò illa tamen gratia iam inde tantæ gratiæ & clementiæ largitorem per veſtros incendiarios in altum efflari & è medio tolli voluiſtis?

Digitized by Google

ſtis? Aliquis probabili ratione exiſtimaret & te & cæteros quos ad hoc facinus excitaſti & perſuaſiſti, cùm tot à tam benigno Rege talenta in regia quadam fiducia acceperitis, omnes induſtriæ neruos adhibituros vt depoſitum potiùs adaugeretis, quàm ſub terra inter ſulphureas machinationes defodiendo imminueretis. Maximè verò cùm rex noſter non eiuſmodi ſit quem S. Lucas memorat, *homo auſterus qui tollit quod non poſuit, & metit quod non ſeminat*, ſed potiùs expetit cum Moyſe ex libro vitę deleri, cumq; Paulo Anathema fieri in bonum ſubditorum. Sereniſſimus noſter Dominus non peregrè proficiſcitur vt ille alter *in longinquam regionẽ vt accipiat Regnum*, ſed regnum vnà ſecum ex proxima regione in noſtrum attulit, vt nos qui tot ſæculis labentibus animis ſeiuncti fuimus, iam inde viuamus *vnanimes*. Sed ita naturâ in quamplurimis hominibus comparatum eſt, præſertim in te & tibi in hoc facinore coniuratis, vt quod ille dixit, non *tam agunt gratias de Tribunatu, quàm queruntur quòd non ſunt euecti in Conſulatum.* At cùm tu vel alius quiſpiam tui animi & profeſſionis ex ingenio vel chymicè excocto, vel Theſibus Politicis, vel ex communi ſenſu probare poteris Principem tam veſtræ religioni oppoſitum, quàm vos eſtis ipſius religioni aduerſarium, quique vouet non ſolùm diademata, verùmetiam vitam & ſucceſſionem fundamentis eius religionis quam ab incunabulis cum nutricis lacte hauſit ſuperſtruere, mitiùs cum Catholicis egiſſe, quàm ille hactenus egerit, ſine offenſa tenellæ conſcientiæ ſui ipſius Eccleſiæ quam maximè reueretur: libenter agnoſcam iuſtiorem vobis ſubeſſe cauſſam conquerendi, quod vltima eſt in ſubditorum poteſtate periodus, quàm (vt nunc res ſe habet) admittere poſſum, dum in pericula impendentia ſimplici oculo qui nec philautia præſtringitur, nec leuibus obiectis diſtrahitur, intueor. Quamuis enim aliquid fortaſſe vaſtæ veſtræ cupiditati cumulata menſura deeſſe cogitare potuiſſetis, omnibus tamen exploratè cognitum eſt, quòd plura quam probabiliter ſperare poteratis, conſequuti ſitis. Quod vobis in mentem magis æquatis cogitationibus libratam il-

Digitized by Google

lud prudentiſſimi authoris iudicium reuocaret, *inter voluptates tam numerari id quod habes quàm id quod ſperas*, quod peruerſo interpreti vtile monitum.

Syrtis illa è qua ſententiarum veſtrarum & Decretorum armamenta, & quaſi muralia tormenta contra Reſpub. & ſingulos Principes, qui ad amuſſim veſtram ſe non dirigunt, libratis, niſi me fallo, potius eſt quædam Idea incerta, quàm certa veritas, Prærogatiuæ cuiuſdam quam Chriſtus Seruator noſter Eccleſiæ ſuæ in *depoſito* reliquerit, ad Principes contumaciæ conuictos de Imperij ſolio deturbandum. Nam vt maximi philoſophi ex tribus confluentibus principijs Materia, Forma, & Priuatione, vniuerſa componi diffiniunt, & hanc vltimam ex tribus, principium potius eſſe tranſmutationis, quàm compoſitionis; ita Scholaſtici Theologi intra ſexcentos annos iam proximè elapſos, in Eccleſiaſticam diſciplinam nouum Priuationis genus præter Materiam, (quæ grex eſt) & Formam (quæ regimen eſt) attraxerunt. Atque hæc *Priuatio* procul dubio non pauciora Regna & Reſpub. quàm illa altera formas & figuras metamorphoſi quadam tranſmutauit, ſi vel maieſtatis querimonia, vel patientiæ grauamina ad numeros reuocentur. Ego cum Samaritana lubens agnoſco non ſolùm puteum eſſe profundum, ſed etiam ſitulam quæ par ſit ad hauriendum ex eiuſmodi puteo, mihi omnino eſſe nullam. Quæuis enim bolis non cuiuis vortici, nec quæuis linea cuilibet libellæ conuenit, nec ex quouis ligno fieri poteſt Mercurius. Verumenimuerò cùm *Robertus Winterus*, *Rookwoodus*, *Guido Fawkes*, & alij confeſſi ſunt errorem ſuum in hac concluſione credenda ex doctiſſimi cuiuſdam viri fide (qui vt iam conſtat ipſiſſimus eras) fuiſſe primariam cauſſam & efficientem funeſtiſſimi ſceleris ab ipſis intentati. Cùmque etiam eadem ratione meis votis conſentaneum ſit quot poſſim ex erraticis illis & miſellis ouibus reducere quę *Abſolon* ſectatę ſunt, *ſed corde ſimplici & penitùs cauſſam ignorantes*, a veſtro *Acheldama* vel ſanguinis agro (dum mecum reputo quot ſacerdotes ſuperioribus hiſce annis in claſſico canendo verſati ſunt) vt aliquid ad confutationem nec minus

cautionem

Digitized by Google

cautionem proponatur, lubentiori animo zelum & officium meum in hoc argumento periclitari volui, quamuis viribus ſim impar, & ſimul in futurum coniurationum fundamenta quantum in me ſit labefactare.

Priuſquam tamen ad hoc certamen me accingo, vel in hanc arenam deſcendo (in qua tot Antagoniſtas expecto, quot ſunt homines quibus Reges circumſcribere vel debellare animus exardet) me tam officij, quàm methodi ratione conſtrictum teneri arbitror, ad exilem illam perfidi veſtri animi excuſationem abſtergendam, dum hanc doctrinam coercendi, ſuſpendendi, & Principes ab imperio abdicandi proponitis, hoc ſolummodò fundamento innixi quòd in exteris Regionibus eandem nec aſperiùs reprehenſam, nec ſupplicio obnoxiam inueniſtis. Vt illud *Axioma* omittam quod ſubditos ſingulos cuiuſcunque conditionis obligat, vt actiones ſuas potius ad Leges Patriæ in qua viuunt, quàm in qua vagãtur dirigerent; vt etiam taceam quàm parùm probabile ſit te, & tuos in tam denſa ignorantiæ caligine verſari, vt hoc Politicum *Axioma* in omnibus Angliæ tribunalibus quaſi trabali clauo infixum neſciretis; mihi præterea hoc vobis dicendum, Principes minimè metuere ignes in exteris Regionibus accenſos, priuſquam ſcintillæ vel in proximorum ædes, vel ipſorum Palatia diffundantur. Otioſi ſpectatores & magni mercatores non eodem ſenſu periculum metiuntur, quod nauibus opulentis mercibus onuſtis in mari, vel a ſæuis piratis, vel inſanis tempeſtatibus intentatur. *Qui ſani ſunt*, vt tu Garnete, *ſanitatem* interpretaris, *nec medicis egent, nec metuunt medicinam*, Obtuſæ ſunt eorum aures, & ad Muſicam ineptæ qui cùm Fortuna modulatur, & omnis generis inſtrumenta ad plenam harmoniam conficiendam vno tenore diſponuntur, numeros obſeruare non poſſunt. Galina fœta & glociens pullos ſuos congregando fouet, quamdiu pro ſuis habet, at quam primùm a tutela ſuarum alarum abſcedunt Miluo ad prædam relinquit. In hac cauſſa non vlterius inueſtigabo quouſque Principes æquo animo ferrent, ſimodò perinde furenter ac Rex noſter Sereniſſimus, exagitati fuerint,

Digitized by Google

rint, quam obſeruaudo quodnam obſequij genus nonnulli Regij ordinis præſtiterunt, cùm eodem telo ſauciati eſſent. Multi etenim in furibus qui aliena furantur perſequendis ſunt admodum tardi, qui cum res ſuæ aguntur, ſunt Aquilis velociores, & *hic ſi fuerint, aliter ſentirent*. Atque in conſimilibus cauſſis prudentes experientia duce ad ſimilia remedia ſe recipiunt.

Quod ſi in veſtro Pharmacopolio nulla ſunt medicamenta ad acrem illum humorem purgandum qui tot ardentium febrium & tantæ intemperiæ in hoc regno cauſſa fuit, quàm veſtrum *Diacatholicon* ingenuè dicam, quòd regis ſtomacho tantum aduerſatur, & in naturam tanta cum violentia & nauſea vires exercet, vt maluerit dolorem perferre quàm illum boletum deglutire, & quęuis potiùs perpeti quàm illo remedio vti. Dum res ita ſe habet, ſuis ipſius pharmacis quæ tempus & vſus familiaria reddidit, ille vtetur, vt cęteris Principibus pro ſuo arbitrio (quod omnia pharmaca ad ſua palata ſicut *Manna* faciat) quicquid ſuo ipſorum appetitui inſeruiat, recipere liceat. Principes nunquam nimis ſuſpicaces eſſe poſſunt, cùm ipſorum vita petatur, nec ſubditi nimis ſoliciti cùm Reſpublica incendatur. Memini cùm *Ioſuah* vnicum hominem qui ex *Iericho* venerat cum gladio ſtricto adſtantem vidiſſet, illico interrogauit, *Noſter es an aduerſariorum?* quaſi ad amuſſim nos qui ad hanc cauſſam cognoſcendam authoritate Regia delegati ſumus, dirigeret, qua ratione & qua cautione te & *Hallum* (nam *Greenwellus* iam effugit) examinaremus. Vos etenim non vnum gladium vt ille alter, ſed binos ſimul diſtrinxiſtis gladios (ſpiritualem ſc. & ſecularem contra Regem noſtrum Sereniſſimum) & ſimul penitiùs inquireremus quo tempore, quo in loco & quomodo tu & ſubordinati coniuratores arrepta occaſione Regi noſtro vulnus infligatis.

Cùm etenim videamus vſu receptum eſſe etiam inter priuatos vt prædijs litigioſis quæ intercipi poſſint, ſecurè vtantur fruantur, vt clientium, famulorum, & beneficiariorum ſuorum animos & ſtudia dum in metu verſantur, vel ex ſuſ-

picione

picione doli mali rimentur, multò magis oportet Principes magnos (à quibus reſpublica & ſucceſſiones dependent) cùm ſumma rerum in ſummum vocetur diſcrimen, ſubditorum animos & ſtudia quàm poſſunt arctiſſimè ſibi conciliare, ne ſi accidat cùm periclitandum ſit, *vt non ſint noſtri ſed aduerſariorum*, & ita pro aduerſa parte gladios ſtringant, ſpem in illorum fide poſitam fallant, nos cum *Rache* plorare filios noſtros *quia non ſunt*, poſſimus, & ſerò opem implorare cùm *Deſtructio* pro foribus *Deſolationis* adſtiterit.

Hæc doctrina *Garnete* non ex putidis vaſculis, vt aliqui vocitant, nec è fœculentia proximè ſuperiorum temporum quæ tibi ſuſpectiora, hauritur; nec minimum quidem præiudicij, vel inueteratę ſuſpitionis guſtum ex particularibus præ ſe fert. Nullum vel nominis vel imputationis diſcrimen inter Catholicos & Proteſtantes interpoſuit cum primùm in lucē prolata fuiſſet per illos Principes, Reſpublicas, & Theologos qui Catholici habiti, & quorum nonnulli in veſtris Kalendarijs in Sanctorum numerum ſunt relati. Ad quod comprobandum in publicis regni Actis Diploma inuenietis cuidam *Waletono* a Rege Richardo Secundo conceſſum ad perſcrutanda ſingula nauigia exportantia, & importantia in portu Ciuitatis Londini, & itidem ad excutiendos illos qui *Bullas vel alia Papalia inſtrumenta deferebant.*

Eodem Richardo regnante, Guilielmus *Bryan* ex ordine equeſtri in arcem Londinenſem contruſus erat ea ſolummodo de cauſſa quòd *Bullam Papalem* contra eos qui eius ædes deprædati fuerant, comparauerat, (quamuis ex iure Cæſareo *abundans cautela non noceat*) & ipſas *Bullas* Prærogatiuæ regiæ præiudicio fuiſſe adiudicatum erat. His Stephanum de *Malo-lacu* adiungo qui ſub Rege Edwardo Primo malè mulctatus erat, quòd *Bullam Papalem* nec rege, nec Conſiliarijs conſultis contra aduerſarium executioni mandauerat. Rogerus *Sherbrooke* in ius erat vocatus quod *Bullas* a Romano Pontifice *in contemptum Regis & Coronæ exhæredandæ periculum procuraſſet.* Quæ æquiſſima tunc temporis erat conſtructio de eiuſmodi procedendi formulis. Rex Edwardus

Secundus vt ex ſacris regni ſcrinijs conſtat, quoſdam diplomate delegauit, ad indaganda *Proceſſus* vel ſententias ſe inconſulto Roma in Angliam delata. Adhæc certum eſt quòd Edwardo Tertio regnante, omnes portus ex Regis mandato ad *Bullas* intercipiendas fuerint obſeruati. Commeatus ſiue fides publica Archiepiſcopo *Rauenati* in Angliam aduenienti ab Edwardo Tertio cum hac tamen cautione conceſſa erat, vt tantummodo Sanctas Papæ exhortationes enuntiaret, *Breuia* autem nec emitteret nec ſententias ferret *in Corona & Regni præiudicium.* Minimè licuit illis temporibus quaſcunque literas vel a Pontifice Romano, vel quouis extero Principe in Angliam perferre, niſi Cancellarius, vel v. Portuum Præfecto priùs conſulto, quod vt mihi videtur, haud magnam interceſſiſſe confidentiam innuit, tunc etiam cùm maxima inter eos interceſſit neceſſitudo. Rex Edw. III. Nobilibus quibuſdam qui de pace cum Gallis coram Papa tractaturi erant, præſcripſit vt magna cum cautione agerent, *non tanquam coram Iudice, ſed coram priuata perſona & non in figura iudicij, ſed amicabiliter.* Cùm Scoti omnes lites inter hæc Regna Papæ conſcientiæ & arbitrio permitti expeterent, Proceres Angliæ aſſenſum præbere omninò abnuerunt, quamuis Rex ipſe pro innata facilitate eo propenderet, quia aſſeruerunt, *Reges Angliæ ſuper iuribus ſuis coram aliquo Iudice vel Eccleſiaſtico, vel Seculari nec responderunt, nec reſpondere debeant.* Vt ſummatim dicam, hi ſuſpitionum igniculi inter Eccleſiam Romanam & maiores noſtros ſuperioribus ſæculis adeò erant accenſi, quamuis illi nec *Lutherani* nec *Hugonotti* (ita in hoc Religionis diſcidio vocitantur) ſed ad Romanam inſtitutionem Catholici, vt a Regni prudentibus ſancitum fuerit, quòd *Papalis Collector* quamprimùm in Angliam appulerit, conceptis verbis iuraret fidem erga Angliæ *Coronam* ſe præſtiturum, nihil in Regis præiudicium vel Legum imminutionem moliturum, nullum Papale decretum ad Regiam Prærogatiuam infirmandam executioni mandaturum, nulla præcepta vel literas a Papa priuſquam à Regio Conſilio examinarentur & approbarentur

tur

tur traditurum, nihil ex Anglia niſi impetrata prius à Rege venia, ad Papam ſcripturum, nec in cauſſis Beneficiorum Eccleſiaſticorum quicquam ampliùs quàm ſanctius Regis Conſilium permitteret, acturum, neque ſine venia ſub priuato Regis ſigillo ex Regno diſceſſurum.

Hæc ſane ſunt aſperiora & eiuſmodi, quæ nunquam exterorum Principum adminiſtris ab Angliæ Regibus pace vigente propoſita fuerunt. Nulla tamen huiuſmodi decreta vel calumnias in Regem & Regnum tunc fuiſſe immiſſas legimus, cuiuſmodi hiſce noſtris diebus intonant frequentiſſima. Alij Principes ſuo ſe præſidio itidem communierunt, & eadem circumſpectione ſibi conſuluerunt, vt Philippi *Belli* Regis Galliarum exemplo perſpicuè clarum, qui de peremptorio Papæ Decreto contra ipſum certior factus, quod Epiſcopum qui ipſum conuitijs conſectatus erat, in carcerem conieciſſet, à Regni proceribus tam Eccleſiaſticis, quàm Secularibus in publico Conuentu quæſiuit, quouſque in ipſorum fide & obſequio non obſtante illo decreto acquieſceret, reſponderunt, *Vnanimo conſenſu ſe illius tantummodò eſſe beneficiarios*, & quicunque Papa vel Princeps contra Regiam eius Prærogatiuam vel cornua exerere, vel criſtas erigere auderet, ad mortem vſque vnà cum illo ſe fortiſſimè oppoſituros.

Si Principes omnibus numeris abſolutè ad Romanam amuſſim Catholici, qui vno Canone directi, vno plectro concinentes, vnius ſummi paſtoris vocem obſeruantes, & inter quem & Papam *cor* erat *vnum* & *anima vna* tam iuſtas cauſas & graues habuerint rationes (licèt in omnibus quæ ad conſcientiam vel conformitatem ſpectant, erant coniunctiſſimi) vt ſeculari ſuæ ipſorum Prærogatiuæ anxiè & cum ſuſpicione conſulerent, & veſtigia Papæ prorepentis in aliena quæ nec Eccleſiæ, nec Eccleſiaſtici iuris erant, vigili oculo obſeruarent: quanto magis ſolliciti debeant eſſe fideles ſubditi & iurati famuli hiſce noſtris diebus de ſuo Principe qui (vt iam res ſe habet) ex alia radice ſuccum trahit, alterius paſtoris voce dirigitur, & tam ſtudioſus eſt vt reformet, quàm eius

V 2 maiores

maiores vt ſe conformarent, dum ad alium Indicem & in alio littore nauigarent? Si quis ex Regni Archiuis non vult hac in re edoceri, Cryptas ille & Tartarei fulminis tractus ſub Parlamentaria Camera perſcrutetur. Si regnante Henrico Secundo qui quoad conſcientiam *obedientiſſimus erat Eccleſiæ filius*, Viuianus Papæ Legatus accuratè erat excuſſus & examinatus ab Epiſcopo tum Elienſi, tum Wintonienſi (qui eiuſdem erant profeſſionis & ſub eodem ſigno militarunt) qua authoritate fretus in hoc Regno terram conſcendere ſine ſpeciali Regis licentia auderet, & ab ipſis ad iuſiurandum *in verbo veritatis* adegerunt, vt nihil contra Regiam authoritatem moliretur. Quanto vigilantiores & magis ſollicito animo eſſe debeamus in admittendo *Greenwellum, Hallum*, & *Garnetum* cum ſuis *Bullis* & Cenſuris *in Regis & Coronæ præiudicium*, nihil inquirentes, cùm non illis ſit propoſitum vt iam antea *implere manum*, ſed replere cœmiterium, & homines ingenio tumultuanti & irriquieto ad arma contra Sereniſſimum Dominum noſtrum Regem Iacobum concitare? Quamuis autem Papa qui in hoc prę alijs prædeceſſoribus moderatus & prouidus nondum Regem vt marcidum & infrugiferum ramum abſciderit, præcipitatæ tamen & cerebroſæ eorum vertigini ſatis videtur, (hoc enim *Guido Fawkes* & alij confeſſi ſunt) quòd Papa *Bulla Cœnæ Domini* omnes & ſingulos ſchiſmaticos generatim excommunicat. Quanquam Theologi & Canoniſtæ præſtantiori inter Scholaſticos iudicio ex diametro ad *oppoſitum tenent*, nullam conſcientiæ ſecuritatem præſtare audent, ex illa cenſura quam probabiliter potius *narratiuam* quàm *actiuam* opinemur, cum Proceſſus nullus ſubſequatur. Hoc ex Actis publicis de Henr. II. in mentem mihi reuocat nuncium perquam ſimile quod Alex. III. Rex Scotorum ad Pontificium in Scotiam Legatũ poſt illa tẽpora miſit. Cùm Legatus ille ſingulis Parochijs 4. argenti marcas & ſingulis monaſterijs in illo regno 80. marcas in Belli ſacri ſubſidium imponere ſtatuiſſet, Rex Alex. illi imperauit ad Regni fines *ſubſiſtere* & per literas mandata exponere. Nam neque Scotia quantum exegit Legatus repræſentare poterat, neq; etiamſi poterat

poterat non in animo erat per tam infortunatũ Legatum tam ingentẽ pecuniam mittere, qui conqueſtus erat ſe ſpoliatum fuiſſe pecunia quam in alijs Regnis antè collegerat, ſuo ipſius labore irrito & aliorum Catholicorum ſtipe collata diſperdita. Deniq; Rex delectum aliquem militum ad vires Chriſtianorum adaugendas obtulit, (ad quod Legatus non collineauit) ſed non opes ad arculas complendas (quod Legato ſolummodò erat propoſitum) & mille Marcæ ad Papam in beneuolentiæ argumentum erant ſubmiſſæ, quæ huic Legationi finem impoſuerunt. Hoc reſponſum Rex Angliæ egregiè laudauit quæ idem expertus ſapiebat, vt author eſt Hector Boetius Romanè Catholicus. Non mihi in animo eſt hoc in loco Epiſcopi Scotici iudicium adiungere, ſcilicet exactiones huius generis tyrannicas eſſe. Qui etiam admonuit illius Regni Ordines vt Legatus non ſolùm vacuus dimitteretur (perinde ac illi qui vt habet Propheta *dormierunt ſomnum ſuum & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis:*) ſed etiam vt in illo Ordinum conuentu Lex ſanciretur ad eiuſmodi Legationes prouido conſenſu inhibendas, quæ in futuro ad Remp. exhauriendam facerent. Quod ab vniuerſis ſcitum & ſancitum erat.

Admodum lętus audiui & approbaui diſtinctionem illam & differentiam quam in altera parte orationis tuę interpoſuiſti inter Regem Dominum noſtrum (qui nunquam Romanę Eccleſię faſcijs inuolutus, nec in eiuſdem Eccleſię ſinu verſatus) & alios Principes Romanè Catholicos, qui primùm in eandem vnione inſiti, & poſtea ob contumaciam ex eadem exſecti. Hoc enim aliquid eſt, quamuis ego ſatis eſſe non iudico. Prętereа etiam quilibet a vobis in pondere ſcrupulus in lucro deputandus qui bilancem tam iniqua & incerta manu libratis, vt illud inſuper S. Pauli, qui Eccleſiam prohibet vel ſaltem ſe prohibitum eſſe profitetur, eos *qui foris ſunt* iudicare, inter quos & Regem reputatis (quod vos admittitis & veſtra expoſitio patiatur.) Verùm fieri non poteſt vt qui non perfectus ſit Gileadites, Shiboleth niſi blæſe pronunciet, quomodocunque aliàs aquam *curuatis genibus* biberit.

Ita verendum eſt ne a fundamento quod tuis manibus iecisti illico reſilias, & ad queſtionem propoſitam, quid tibi videtur *de priuatiua* Papę contra regem noſtrum ſententia, ſimodò ille vel ſucceſſorum aliquis poſthęc aliam iniret rationem a moderatione quę hactenus fuit adhibita; vocales tuę in mutas, demonſtrationes tuę in dubitationes, eloquentia tua in altum ſilentium tranſiret, vt conclamatum eſſet de homine tam repente ex vna interrogatiuncula obmuteſcente, & elingui ad ſupremum teſtamentum conficiendum, *vt vnuſquiſq; Theophraſti diſcipulum te poſſet agnoſcere.*

Nunc reliquum eſt quò promiſſi fides liberetur, & curioſitati ſatisfaciat, vt ex clariſſimis indicijs, ſynceriſſimis & minime corruptis teſtimonijs, & compendio quod in tam vaſto Oceano index meus admittere poteſt breuiſſimo, dilucide demonſtrem nullum Patriarcharum *ante Legem*, nullum Leuitarum, & Prophetarum *ſub Lege*, neque Chriſtum vel Apoſtolos, neq; aliquem Sanctorum Epiſcoporum qui annos mille Eccleſiæ Dei in *auditu nouo* pręfuerunt, vnquam id genus iuriſdictionis vel aliquam eius particulam quę pertinet ad Reges ſuo iure exſpoliandos, a ſuo imperio ſuſpendendos, vel e ſuo ſolio ſubmouendos exercuiſſe, approbaſſe, vel ſibi arrogaſſe. Hic pyrobolus ille eſt qui tantas clades, tantamque perniciem Monarchis accendendo, inflammando, & comburendo accumulauit.

Ante Legem quamuis diuino numini viſum fuerit ob mandatum violatum, *Adamum* è Paradiſo (quæ Eccleſiæ typus eſt) exturbare vt in pœnam culpæ *ſudore vultus* laborem pro eo ſubiret, quod anteà *beneficio Creatoris* ſponte prouenerat, illi tamen vniuerſi orbis terrarum Monarchiam reliquit. Hæc alia erat procedendi formula ab illa quàm plurium Romanorum paſtorum qui ſibi claues S. Petri vendicantes κατ' ἐξοχὴν vi & virtute *putatiua* authoritatis illius ex offenſa, & nonnunquam cauſſa inauditâ Principes non ſolùm ex gratiæ ſtatu deijcere, verumetiam ſæpenumerò maieſtatis inſignibus exuere deſudarunt.

In ſubmouendo impium illum *Cain* à Dei facie (quæ eadem

dem eſt cenſura qua Eccleſia hodie vtitur tradendo Satanæ, quia hi duo non vna ſede morantur) non legimus quod ſtatim ac ſententia lata fuerit, grauiſſimum hunc peccatorem in ſcandali ſignum fuiſſet propoſitum, ad quod vel iuſtitia dirigat, vel error collineet, quemadmodum Rex Sereniſſimus noſter, in quem tela & haſtæ amentatæ nuper fuerunt euibratæ. Tantum enim à diuina prouidentia aberat, vt aliquam creaturam vel minimo damno exponeret, multo minùs vt *Cainum* hæreditate exturbaret. Quod autem ad vitam, ſecuræ tutelæ in eo *ſignum poſuit, vt omnis qui eum e medio tolleret ſeptuplùm puniretur*. & amplum illi hæredium reliquit in quo per vniuerſum fere orbem terrarum ambularet. His duobus tertium adiungam, *Eſaum* videlicet filium illum perditum, quem (licèt cœleſti illa benedictione fuerit depriuatus qua beati ſeminis merito & ſacro-ſancto fœdere in *plenitudine temporis* cœlitùs præfiniti, omnes nationes deo reconciliarentur) terreſtri tamen poſſeſſione locupletatum, quoad perſonam ſecuritate præmunitum, & poſteritate ſua longè lateq; diffuſa adauctum nouimus. Imo quod ad Empiricorum noſtrorum temeritatem magis imminuendam & coarguendam facit, quibus non alia medendi occurrit ratio, quàm ſanguinis miſſio, vrgeo, & certo ſanè fundamento innixus, quod *Iacob* frater *Eſau* natu minor, ſed diuina miſericordia verus & certus diuinæ promiſſionis hæres, & poſt *Eſau* reiectum inter Dei Sanctos Principes, breui interiecto tempore non ſolùm illum *Dominum* vocauit, (quem titulum Spiritus ſanctus plenum eſſe poteſtatis edocet, ex eodem titulo quem *Sara* marito detulit) ſed ad eius pedes demiſsè proſtratus cum oratione amoris & obſequij plena verè & peramanter obſeruauit. Nondum enim *venerat hora*, nec poſt plura annorum millia qua Excommunicati imperio *ex conſequente* erant depriuandi, potiùs quam diuinæ caſtigationi relinquendi.

Inter *Iuda* & *Leui* progeniem iuxta Legem Moſaicam interuallum tantum & tam amplum erat interpoſitum, vt neuter eorum vel in alium incurreret, vel alterius muneri ſe intermiſceret,

miſceret, vel alterius ſplendori officeret. Prętereà obſeruo quòd inter omnes conditiones *affirmatiuas* & *negatiuas*, *poſitiuas* & *priuatiuas*, *religioſas* & *politicas*, quę Regibus prima inſtitutione imponuntur, hoc genus iuris quod ab *Aarone* & ſucceſſoribus ad placitum tenetur, neq; in diplomate exprimitur, neque in fimbria intexitur, neque in Cathedra inciditur, niſi quis argumentetur Reges Iudeę tam obſtrictos eſſe vt Sacerdotum nutui ſceptrum ſubmitterent, quàm vt ex ipſorum manibus Legis librum acciperent: quamuis non minore vi verborum in Tribum Iudę tranſcriptum videmus, nullâ ſuperiori authoritate cuiuis relictâ. Prętereà pernicies quam Deus ore ſuo Principibus & Hypocritis propter peccata populi immittendam minatur, ſuperuacanea eſſet, ſi nobis integrum eſſęt ſemper in his animaduerſionibus & aſperioribus correctionibus, Pontifice opitulante, vel pœnitentiam imminuere vel pœnam effugere. Reges caſtigare diuinæ authoritatis & prærogatiuæ eſſe particulam ſacris literis exprimitur & ſatis comprobatur. Nulla igitur ſacerdotalis iuriſdictionis pars eſt, quæ alio quaſi elemento circumſcribitur. *Per Deum regnant Reges*, minimè igitur pro Pontificum arbitrio. Deo ſoli diademata, & dignitates accepta ferunt: iure igitur diuino non obſtricti vt Diademata *in manus Papales* tradant præ Papalis iudicij metu, vt nonnulli magis timidè quàm Regiè ſuperioribus ſæculis factitarunt, cùm à Papis in iudicium accerſerentur. Ab ore Dei Reges mandatum ſuum recipiunt, Deo itaque ſoli & non cuiuis alteri *villicationis* ſuæ rationem reddere tenentur: à viro illo ſancto *Iob* dicitur, Deum Reges in ſuis ſolijs in perpetuum locare, longè aliter quàm infirmis illis *ex ſcripto, ex arbitrio, vel ex conſuetudine tenuris*. Eſto nihilominùs quod Reges vehementes & violenti ſint, & ſua potentia freti inſoleſcant. Quis in eos cùm aliquo eorum Maieſtatis præiudicio animaduertat? Non Paſtor ex authoritate, ſed numen diuinum ex prærogatiua. Si Danieli Prophetæ credamus, Regna transferre & conſtituere Dei ſolius eſt, & nullius planè in orbe terrarum Paſtoris. In arrogantiæ crimen ille vertet ſi quis mor-

talis

talis qui *ſpiritum naribus tenet*, & nihil eſt niſi puluis, ab illis rationem exigeret quos vicem ſuam gerere in terris conſtituit, vt cuiuis ſubdito Princeps terrenus vitio daret, ſi Proregibus à ſe conſtitutis repugnaret. Deus in ſua lege præceptum nullum tradidit, ad quod obſeruandum a ſubordinato aliquo miniſtro venia eſſet roganda; hoc enim poſito, homo in ſua electione, quàm Deus in ſua ordinatione liberior eſſet. Obſeruantia illa quam Aaron Moyſi politici Imperij ratione præſtitit, omnibus Adami poſteris (cuiuſcunque ſint loci aut dignitatis) qui ſub Regio Imperio viuunt, ſit inſtar normæ ad veram paſtoralis libertatis latitudinem in hac comparatione deprehendendam. Nemo enim aſſeuerabit, Deum Principi detuliſſe imperium (quod ab alio ſuperiore non dependet) quin etiam ab aliorum authoritate intra ſui imperij limites ipſum præſtitiſſe immunem. Si igitur quæſtio ita proponatur, vt certè proponenda eſt (priuſquam effectum quem velitis ſortiatur) an Imperium Angliæ in alicuius ſuperioris ſit clientelâ, an non; ſi *Simancha, Nauarus, Silueſter* vel alius quiſpiam e Scholaſticorum Theologorum Collegio, vel Acta noſtra publica examinabunt, vel ad Parlamentaria noſtra Comitia, in quibus eiuſdem generis cauſſæ diſceptari debeant, quia iuxta Theologorum omnium regulas, Religio Ciuilis Imperij rationes non immutat, vel Paparum ſcrinia euoluent, proculdubiò idem reſponſum referent, quod Papæ ſuperiori æuo retulerant, idque tam promptè & expeditè, quàm maiores noſtri in hac cauſſa olim conſultiſſimum exiſtimarunt.

Si ſingularis illa obſeruantia quam erga reges Iſrael & Iudeæ Sacerdotes ſub *Lege* adhibuerunt, cum in illis rebus peccaſſent, quæ nunc intra Cenſuræ Eccleſiaſticæ cancellos vocantur, accuratè perpendatur, liquidò conſtabit quòd in quinque libris Moyſis, in omnibus Regum hiſtorijs ne vnum quidem decretum, ratio aut exemplum legentibus occurrat, *ad formalem proceſſum* aſſerendum, quem paucis ante ſeculis Papæ ex quadam contumaciæ ſuppoſitione contra Reges & Imperatores temerè exercuerunt. Quamuis e-

Digitized by Google

nim plures illorum erraſſe, & in ijſdem gradibus non defiteor; nec vnus tamen Coronæ ipſorum floſculus fuit delibatus, nec vnus capitis pilus ſuo ordine emotus, nec vnus Regiæ Maieſtati ſcrupulus detractus. Minimè dubito quin ſi pro multis ſacerdotibus *ſub Lege* per Reges inunctos, eoſque melioris notæ, videlicet *Dauidem, Salomonem, Ioam, Ezechiam*, & *Ioſiam* depriuatis, vel vnum exemplum de Rege abdicato per inunctum ſacerdotem Leuiticum depromi poſſet, hoc omnibus Italię ſcholis & ſuggeſtis reboarent; ſed percommodè accidit *vt quod præcepto non iubetur, exemplo careat.*

Subdifficile eſſet grauius peccatum in primam tabulam inuenire cuius Saul deuergente ętate non erat reus, de diuina protectione deſperauit, Satanę adminiſtros conſuluit, Prophetas è medio ſuſtulit; perſpicuum tamen eſt quòd ex ſolo indelebili *vnctionis* charactere adeò immuſſis erat tam contra ciuilia conſilia, quam Leuitica decreta, vt Dauid ipſe illum *Chriſtum Domini*, id eſt, *inunctum a Domino* dixerit (quod mirum videatur cum Deus ipſum Dauidem Sauli loco inungendum iuſſiſſet) Idemque Rex & Propheta ſemel atque iterum oblatas in illum occaſiones arripere noluit quas iure diuino & humano legitimo magiſtratui contra iniuſtè vſurpantem liberè, nullo impediente, arripere licuit.

Verumenimuero hoc vnum præ ceteris ipſi contradictioni os obſtruit, & implicatiſſimos nodos quos noſtri ſæculi Gordij tam tenui & ſubtili filo conſtringunt explicare poteſt. Deus enim ipſe expreſſo ſuo ipſius mandato, ſuis ipſius electis imperat, ſine vllo *æquiuocationis* anfractu, vel oppoſitione in afflictiſſimo tempore, *dum ſuper flumina Babylonis flentes ſederunt, & organa ſalicibus ſuſpenderunt*, non ſolùm quærere pacem illius ciuitatis quæ ipſis ex diuina prouidentia ſedes erat exilij: ſed quod magis in rem præſentem facit, vt pro pace illius Ciuitatis orarent, & in pace illius ſuam pacem ſtabilirent. Tantæ molis eſt humanæ ſolertiæ aut hominum ſtudio, vel contendere, vel diſpenſare contra quàm Deus præſcripſit. Tantumque abeſt a Diuino conſilio & prouidentia,

Digitized by Google

uidentia, vt Imperij habenas præcipiti audaciæ laxiſſimas remitteret.

Nunc *Garnete*, an tibi propoſitum fuerit pro pace, & proſperitate Regiæ Maieſtatis orare (quæ neceſſariò Babylonis priuilegio gaudeat ſi pro Babylone haberi velis) ad tuam ipſius cauteriatam conſcientiam non prouoco; ſed ad Hymnum illum, *Gentem auferto perfidam*, miſerè & perperam ex vindice & veſano tuo furore detortum.

Quod ad ſecundum, an vos pacem profeſſionis veſtrę in pace ciuitatis poſuiſtis, fulminalia illa veſtra molimina loquantur. Vt ſemel dicam, rationes & exempla ex lege Moyſis deprompta clariſſimè docent quouſque Leuitę in Regum criminibus coarguendis ſe interponerent, cùm ipſorum officium omninò in humilitate & pietate conſiſteret. Quamuis etenim non inficior illo ęuo vim principibus fuiſſe illatam, nonnunquam expreſſo Dei iuſſu (quod noſtro ęuo deſijt) nonnunquam etiam ſubdolis proditorum artibus, quę quidem non meliore iure nituntur, quàm latrocinia quę in Cilicię anguſtijs exercentur: ſatis tamen ſuperq; nobis ſit, quod in ſacris literis nulla eiuſmodi proponatur doctrina, ideoque nulla Reſpub. eiuſmodi interpretationem fallacibus fundamentis ſubſtratam, vel nouam variationem in priſca integritate, vel arbitrariam ad aliorum palatum atque aures tolerare debet. Hoc certò ſcio quamuis Moyſis virga tantummodò ſemel in ſerpentem fuerit ad terrorem conuerſa, Aaronis tamen virga non in *campo Martio* ſed in *teſtimonij Tabernaculo germinans & turgentibus gemmis folijſq; dilatatis florens ſemper fuit conſeruata.*

Sed vt propiùs ad ſuccum & ſanguinem eius diſciplinę accedamus, quę inter Chriſtianos ſuo iure Regularis habenda ad fundamenta examinanda, & vt in Chriſti ſcholam ſuo ordine ingrediamur. Memoria tibi *Garnete* redintegranda admonendo Seruatorem noſtrum (qui imitationis veſtrę ſummum & ſupremum debeat eſſe exemplar) Reipub. legibus in qua natus obſequium pręſtitiſſe quamuis illę Phariſaicis conſtructionibus & gloſſematibus detortę fuerint in *ſen-*

ſum reprobum & *ex diametro oppoſitum* illi reformationis ſcopo ad quem ſolummodò collineauit, nec ſe cum tumultuantibus contra Romanam Tyrannidem, vel ad Magiſtratus ſubmouendos, vel rempublicam conuellendam intermiſcuit. Diſcipulos iuſſit *reddere Cæſari quæ ſunt Cæſaris*, reſeruando Deo quæ ſunt Dei. Chriſtus ſecularem hæreditatem, quanquam etiam atque etiam ad hoc rogatus fuerit, diuidere abnuit, multò minùs fieri poterat vt ex animi impetu vel Monarchas deturbare, vel Monarchias immutare voluerit.

Ad comprobandum etiam *Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo*, argumentatur *a conſequente*, ſc. quòd diſcipuli & ſectatores eius non ad arma concurrerint ad eum defendendum, quod proculdubiò feciſſent ſi Regnum eius ad normam humanarum affectionum & ſtudiorum efformatum fuiſſet. Quamuis hoc noſtro tempore facilè fuit eluſum, & ille defectus potenter fuiſſe ſuppletus ab alijs id genus hominibus qui præſidia diſſoluere vel vetare, in Eccleſiaſticæ libertatis fraudem eſſe clamitant. Certum eſt accidentium mutationem poſſe tam in Eccleſiaſticis, quàm in naturalibus corporibus craſim immutare. Eccleſia etenim vno tempore poſſit eſſe magis ſedata, ſecura, & ſecunda, perinde ac nos vel meliùs vel grauiùs affici, & bene aut minùs bellè valere, vno tempore quàm alio poſſimus. Verùm quemadmodum admirandum eſſet paroxyſmi genus quod hominem cum Apuleio in aſinum transformaret, ita non minùs mira eſſet variatio in magnetico, vt ita dicam, Eccleſiæ indice, patientiam in potentiam, ſpiritum in carnem, & humilitatem in crudelitatem immutare. Philoſophia enim docet externa accidentia internas qualitates immutare : ſed ſine abſoluta *ipſius ſpeciei* tranſmutatione ſubſtantias non immutant. Gregorium itaq; Septimũ & Bonifacium Octauum demiror, quòd vt cauti gladiatores duos gladios in vna vagina ſibi arrogare auſi fuerint, ex ſacris literis miſerè diſtortis, ad geminam iuriſdictionem aſſerendam cuius executio cum plurimorum exitio coniuncta fuit & erit, *priuſquam ſententia Iudicis* (in hac quæ agitur cauſſa) *in rem iudicatam tranſeat*. Hoc tamen pro

certo

certo mihi compertum, quòd Chriſtus Legis-lator ipſos in procinctu deſtituit, cùm ad arma conclamauerint, & pro belli claſſico ad ſuos exclamat *Cur non potius patimini?* Cùm veriſſimum ſit quòd *in patientia poſſidentur animæ:* Axioma magis ſanum, ſalutare, & honeſtum, quàm illud Theologorum Scholaſticorum, *cenſuras emittendo, & bella conflando præcipitentur Principes.* Ex ſacri Chriſti conſiſtorio *peremptoria* emittitur *prohibitio* quòd diſcipuli eius non dominarentur *ſicut Reges* gentium. Sin autem Pontifices illi (qui fucatum & ementitum ius regis abdicandi à Chriſti poteſtate repetunt) in actione quam inſtituunt cauſſam obtinerent: *dominarentur pluſquam Reges,* cùm ſupra reges in rebus ſecularibus ſe exerendo, tum audendo per Cenſuras eos regnis ſpoliare, quod nemo expectare multominùs ab alijs exigere poterat (Principibus illis exceptis, qui fiduciario iure a ſuperioribus tenent:) neque illi tam grauiter illis Principibus inſultarunt, quàm PP. Alexander Tertius Frederico Imperatori proſtrato collum pedibus conculcauit. Cùm Chriſtus non ſolùm iuſſerit Petrum gladium maiori cum zelo quodam animi impetu, quàm matura deliberatione eductum recondere, verùmetiam comminationem generatim addiderit, *omnes qui gladium acceperint gladio peribunt.* Anne probabile eſt illi in animo fuiſſe manus diſcipulis conſtrinxiſſe, & animorum impetus liberrimos & laxiſſimos eorum ſucceſſoribus reliquiſſe? Chriſtus denarium cenſus tam pro Petro quam ſeipſo Cæſari perſoluit, quaſi typo propoſito ad quem ſe Eccleſia conformaret, inde propoſita & menſura & proportione ad quas Eccleſia ſe conformaret. Nouum enim eſſet vt heres ſuccedens in defuncti locum ex lege vlla plus preſtare valeret, quàm ipſe teſtator, vel delegatus quàm qui delegauit. Nunquam fallit illa regula, quòd *Diſcipulus non ſit ſupra Magiſtrum,* quia nunquam falli poteſt qui regulam illam præſcripſit: & ſi quis accuratè obſeruet quid interſit inter Chriſti functionem quæ erat *Magiſterium,* & ſcopum qui nunc propoſitus quod eſt *Imperium,* maius eſſet quàm quod maximum interuallum & diſcrepantia. Seruator noſter coram

Digitized by Google

ram Pilato agnouit authoritatem quam habuit, & exercuit, non terrenam nec temporariam ſed *deſuper* fuiſſe. Cui doctrinæ nihil magis ex diametro repugnat, quàm Theologorum è Schola ſomnium; vt Principes noſtri qui hodie iuriſdictionem cum pietate coniunctam habent, conſimilem illi quam Cęſar cum faſtu exercuit, quoad regna & Maieſtatem Cenſurę diſcipulorum ipſius ſubijcerentur (qui dum in terris ageret) Prærogatiuam illam vt ab officij ſui ſcopo, & ratione omnino alienam recuſauerit. Vt Seruator enim noſter alio in loco *à minori* probat, quod diſcipuli ſui ſuos inuicem pedes lauarent, quoniam ille qui magiſter erat ipſorum pedes, qua fuit ille humilitate, lauare non eſt dedignatus: ex *conſequenti* probo, quod quicunque profitetur ſe eſſe Petri imitatorem (vt Petrus fuit imitator Chriſti) a violenta intruſione ex hoc indebito iure Prærogatiuæ pluſquam Cæſareæ abſtinere debet, quæ neque ab vllo Leuitico prædeceſſore fuit aſſumpta, neque a teſtatore occupata, neque teſtamento legata. Donum etenim *omnis iudicij* & in cœlo & in terra quod à Deo patre filius accepit, ſine conditione fuit abſolutum, cùm diploma illud quod Eccleſia à Chriſto ſponſo accepit, probationum firmitate, teſtium fide, & antiquitatis præſcriptione reſtringatur. Cùm Chriſtus animaduerteret nonnullos animorum æſtu abreptos illum Regem velit nolit, facturos, *fugit in montem ſolus.* Illi autem contra vt ſucceſſores *Chriſti & hæredes Apoſtolorum* à monte contemplationis iu vallem mundanæ agitationis deſcendunt, vt partium ſtudia ad Regalia conſequenda ſibi conciliarent. Chriſtus differentiam inter diſcipulos ſuos Magiſtrum ſectantes cui perinde ac vulpi ſpecus non erat, & illos qui in Regum domibus habitant, interpoſuit, & ſi qua nunc eſt differentia ex altera parte exoritur. Moderata hæc & æquabilis procedendi ratio ab Euangelij Lycurgo, Chriſto ſcilicet, erat approbata, à ſacroſanctis Apoſtolis dum illi ſupererant continuata, & à ſanctis epiſcopis eorum ſucceſſoribus totos mille annos non interrupta. Non etenim legi vel Eccleſiam ſibi aſſumpſiſſe, vel Pontifices arrogâſſe, vel Principes agnouiſſe quampiam

aliam

Digitized by Google

aliam Cenſuram, quàm vt illi qui pertinaciter Eccleſiæ do-ctrinæ obaudire abnuerunt, ſicut *Ethnici & Publicani* habe-rentur.

S. Petrus (a cuius Prærogatiua quamplurimi authorita-tem abdicandi Reges vel ex conuictione, vel vt plerumque fit, ex contumaciæ ſuſpitione repetunt) fideles iubet illi Prin-cipi, qui tunc temporis fidelium erat Carnifex & Tyrannus ſanguinarius, obtemperare, quia erat *praecellens*, & Magiſtrati-bus omnibus qui rebus gerendis ſub illo præfuerunt. Pro-hibet etiam omnes bonos paſtores qui debent eſſe *forma gre-gis, prouidere coactè*, vel in *cleris dominari* (quamuis illi ſint quaſi intra ipſorum gyrum) multò minus eos ſuper Impera-tores aut Reges qui ſunt quaſi in ſupremo orbe fixi, euehere cogitauit. Imò ſi aliquam authori illi qui ſub S. Clementis nomine proſtat, fidem adhibeamus, omninò negat aliquos ex eius ſucceſſoribus *cognitores negotiorum ſecularium* a Deo fu-iſſe conſtitutos. Illud tamen hodie primum & præcipuum eſt obiectum, quod hodierno noſtro Primatui eſt propoſi-tum.

Si Petrus itaque gladium recondere iuſſus erat, quando Chriſtus præſtò adſtaret ad curandum grauiſſimum vulnus quod infligere poterat, quanto magis debeant eius ſucceſſo-res gladium in vagina continere, cùm iam modeſtè ex præ-cepto recondatur, & magis impetu animi obeſſe, quàm pri-uilegio prodeſſe poſſint. S. Paulus eius in Apoſtolatu & Martyriò conſors nunquam ſuperiorum authoritati, ſiue illi Epiſcopi, vel Monachi, *Regulares* vel *Seculares* vt Chryſo-ſtomus notat, *omnem animam* ſubieciſſet, ſimodo illi innotu-iſſet fuiſſe nonnullarum animarum ex mandato expreſſo ex-emptionem. Principum prauitas nullam vim inhibitionis quæ ad Eccleſiæ & Regni pacem & ordinem ſpectant, exte-nuare debeat. Aliter enim S. Petrus nunquam iuſſiſſet ſeruos obedire Dominis *non ſolùm bonis & modeſtis, ſed etiam dyſco-lis, non propter metum ſed propter conſcientiam*: neque S. Iuda querulos illos & moroſos tam grauiter increpuiſſet, *qui ſper-nunt poteſtatem, & blaſphemant Maieſtatem*, non tam ob glo-

riam,

num Imperatorē Arianiſmo laborantē conuitijs inceſſerat, ſe vēdicauit. Obſequioſa hac eius obſeruantia illo Spiritus Sancti monito erat fundata, vt *non maledicamus Regi* in noſtræ conſcientiæ ſecreto: nec ex intimo animi receſſu malè imprecemur. B. Hilarius noluit ſibi modum præſcribere, ſed mali Imperatoris arbitrio reliquit quomodo & quatenus eum loqui iubeat. B. Ambroſius lachrymas & preces vnica eſſe ſacerdotum Arma ognoſcit, *Orare, ingemiſcere & lachrymare*, inquit *poſſum, nec alia mihi reſiſtendi ratio.* Itaque B. Hieronymus ad Heliodorum, Rex imperat hominibus velint nolint, Epiſcopus tantum volentibus, *ille terrore ſubiecit, hic ſeruituti donatur.*

Quæſtioni illi a Donato ex factione & faſtu propoſitæ, Quid Imperatori cum Eccleſia? Optatus Pater ille eruditus eodem quaſi accentu & tenore quo Tertullianus (cuius modò memini) reſpondet. Quod (cùm Imperator ſolo Deo ſit minor) Donatus in euehendo ſe ſupra Imperatorem (vt Antichriſtus ex inſolentia ſe ſupra Deum efferet) *iam hominum exceſſit metas*. Patientia & pietas triginta Pontificum Romanorum qui ſua ſerie in prima Eccleſiæ plantatione vitam ſub carnificis manu ad conſcientiæ Syngrapham innocentiæ ſanguine conſignandam profuderunt, ſucceſſores tam exemplo, quàm Primatus iure ſuccedere & ſubſequi doceant. Quamuis *Liberius* eiuſdem ordinis Paſtor iniuſtè ab Eccleſia ſua excluſus & relegatus erat, nunquam ius ſuum cruento gladio, ſed potius aurea illa obedientiæ & patientiæ regula, quam Seruator noſter Diſcipulis *ſub ſigillo*, & illi Eccleſiæ *in Depoſito* reliquerunt, perſequutus eſt. *Symancha* & qui eius farinæ fortaſſe hic occurrant, Eccleſiam tunc temporis infirmitatis faſcijs inuolutam vagijſſe, falcem tunc temporis ad noxias & ſpinoſas herbas eruncandas minùs fuiſſe acutam, fideleſque eouſque authoritatis nondum prouectos fuiſſe, vt munus officij ſui exequi valerent. Sin autem obedientiæ conſtantia pro humani arbitrij electione circumſcripta fuiſſet, & obſequij latitudo bonis illis temporibus adeò fuiſſet extenſa, cùm Epiſcopi in diuinam ſolùm gratiam & non ipſorum

prærogatiuam animos intenderent, proculdubio Eccleſiæ Chriſti magnus eorum Martyrum & Confeſſorum numerus defuiſſet, qui hodie in Romano Calendario iure optimo locum habent. Qui tam latè expatiantur, exiſtiment, & palam edicant cùm illis viſum fuerit, Laicos ſubditos itidem non diutius fide & obſequio teneri, quàm ſe viribus ad reſiſtendum impijs magiſtratibus impares ſenſerint; & ita leges regni & cuiuſcunque ordinis ſubditos qui priuatim ad Legum præſcriptum viuere tenentur, confuſione quadam inuoluant. Tertullianus egregiè hoc Paradoxon tam falſitatis quàm leuitatis coarguit, piorum Chriſtianorum ſuo tempore (quod cum primis erat) viribus & potentia demonſtratis, ſimodò illi virium periculum facerent, cùm omnia loca publica, Tribunalia, Caſtra, & Præſidia eius profeſſionis viris complerentur.

Legiones quæ ſub infidelibus Principibus meruerunt, & fœliciſſimè res maximas geſſerunt, minori pretio meliori in loco res ſuas collocâſſent, ſi ſuæ ipſorum conſcientiæ ſe legibus opponendo ſatisfacere potuiſſent. Si pij Chriſtiani qui ſub Conſtantio Ariano vixerunt deficiendo ad Conſtantium & Gratianum qui Orthodoxi erant, ſuo otio conſulere voluiſſent; eorum defectio Dominis ſuis terrorem incuſſiſſet, quibus humilitas antea inprimis vſui erat.

Si quis hodie, inquit Chryſoſtomus, plus ſibi arrogabit quã ſubditis, ſub infidelibus iam antea principibus, permiſſum fuerat, *Quod maiora ſibi cõcredita eſſe dixerint*, edocẽdi ſunt non nunc honoris ſui tempus eſſe, cùm ſint tanquam peregrini in hoc mundo, ſed in alia ſpecie ſplendidiores & magis glorioſi elucebunt, *quando Chriſtus apparuerit, & tunc cum Chriſto comparebunt in gloria.* Quanquam Gregorius Magnus ſe in Italia tantum viribus valuiſſe fatetur, vt nec Ducem, nec Comitem in Italia reliquiſſet, ſi vires ſuas illorum furori fidenter oppoſuiſſet. Cùm tamen Theodolindam Reginam per ſubdolum aliquem ſerpentem à ſynceritate profeſſionis ſuæ ſeductam, & exitioſè à Deo ad Belial, à pietate in hæ-

reſim

reſim abductam inueniret, non aſperiùs cum illa egit, quàm animo paterno & ſubmiſſa oratione admonēdo vt opportunè caueret, ne plurimarum virtutum azymum qui Agni cœna dignus, falſitatis & impietatis fermento illorum infidelium doctorum qui ſua credulitate abuſi, corrumperet.

Chryſoſtomo minimè difficile erat (pro ea quæ pollebat apud gregem ſuum gratia, non tantum *ad aras*, verùm *vltra aras* ſi eius patientia ſuorum cupiditati par fuiſſet) impiæ Principi Eudoxiæ negotium faceſſiſſe, quæ obliqua ſua peruerſitate & ſcelere nullum reſpirandi locum illi concederet. Sin autem tantum ſit interuallum inter doctrinam nonnullorum Theologorum è ſchola noſtro æuo, & ſuperiores obedientiæ & veritatis demonſtrationes; cur non ego conquerar quod nunc *deſinit eſſe remedio locus, vbi quæ fuerant olim vitia nunc mores ſint.* Verum eſt quod longo poſt tempore adminiſtri Philippi *Pulchri* Regis Galliarum querebantur, idque iuſtiſſimè, quòd *augendo ſacerdotum iura, iura Regia minuerentur.* Verum etiam eſſe poteſt quod à noſtrate proditum eſt, Gregorium ſeptimum iam extremum ſpiritum exhalaturum (non ſine tacito conſcientiæ verbere) agnouiſſe *ex minutione Laicorum ſe ſacerdotum promouiſſe gloriam*, quod diuerſis licèt in verbis in idem recidit. Omnibus Epiſcopis non eadem erat ſententia, qui non obliti obſeruationis illius apud Danielem Prophetam, aquas ex fontibus *Bethel* cum animarum diſcrimine bibere, nihil aliud eſſe quàm *ſanguinem bibere*: tam prouidi erant ad diſſenſionis igniculos ex charitate extinguendos, quàm alij ad accendendos ex ambitione & faſtu inani. Nam in eiuſmodi cauſſis *non eſt opus ſæuientis animæ, ſed medentis ſtudio.* Charitas enim mitis & mollis eſt, *nec inflatur, nec eſt ambitioſa.* Petro ſunt duæ claues, altera ſcientiæ, poteſtatis altera, hæ itidem ad duas aptantur ſeras, Indurationis videlicet, & Ignorantiæ: & vix quidem inueniamus ſine his vel certo harum vſu aliquas ſeras firmiores, vel obices vnquam fuiſſe reſeratas. Non eſt igitur cur quiſpiam dubitet quin inter tot, tantos, tam pios, graues, & pereruditos Epiſcopos (qui *tanquam in acie ordina-*

ta confertim ſemper ſe ſtipabunt ad terrendas illas ſpei deploratæ cohortes è *Symancha* caſtris emiſſas) hæ Theſes labaſcant, & nonnulli qui ex animi tumore haud facilè cederent, ignauia animum abijcere adigantur.

Qui piè eruditi nunquam fraudulentis & Cyrcæis illis faſcinis aures arrigere vel ſemel ſunt dignati, in Concilio Quarto Toletano opinionum ſuarum fundamentum ſubſternentes, per quod cuiuſcunque generis homines Anathemati ſine exceptione exponuntur, *qui fidem Regibus ſuis ſacramento promiſſam obſeruare contemnerent.* In hac prima parte omnes perfidi proditores generatim coarguuntur, ſed quod ſubſequitur, Nauarram & diſcipulos pungit & vrit, *vt ore ſimularent iuramenti profeſſionem, cùm mente retinerent perfidiæ impietatem.* Pythagoras certè nihil magis diſcipulis inculcauit, quàm prophanum illum verſiculum;

Iura, periura, ſecretum prodere noli.

Ex altera parte ſatis Epicuro erat modò *mentem iniuratam gereret, etiamſi linguâ iuraret.* Et tu Garnete (vt Trigonus eiuſmodi conficeretur qui nunquam ad Cubum reduceretur) auditoribus enuntias & diuulgas (quod cæcutientes illi Philoſophi extra ſcholarum ſpatia profiteri non auderent) licitum eſſe verba ad animi ſenſum detorquere, vt ſimplici fiduciæ oculo erroris nebulam obducas, & in tuam ſecuritatem, fucum fratri facias. Hoc pro explorato habeo eruditos Eccleſiæ Patres nec hanc fallendi rationem nouiſſe, nec eiuſmodi *deceptione viſus* quæ *ad deſtructionem animæ* faciat, pericula ſubterfugere voluiſſe. Cùm in Athanaſium apparitor quidam incidiſſet, & interrogâſſet, *Quantum inde abeſſet Athanaſius?* Quamquam de eius vita iam ageretur in perſecutionis tempore (cuiuſmodi & vos hoc tempus habetis) & ille vir multo potior & potentior ad Dei ipſius cauſſam tuendam (vt ex eius acri contra profeſſos veritatis hoſtes concertatione in Concilio Niceno cōſtat) quàm tu in hòc Regno ad nefaria conſilia & impia facinora quæ ſuſcepiſtis propugnanda; nihilominùs ingenuè, apertè, & impauidè reſpondit *non longe abeſſe Athanaſium.* Quod ſane veriſſimum, quoniam

niam ille ipſe erat qui quærebatur, ſuſque deque tulit, vt videtur, quam citò interciperetur. Qui minùs ingenio valet facilè intelligat quàm longè Seruator noſter ab eiuſmodi Chymicis extractionibus, & fallacibus ſophiſmatibus abfuerit, ex vniuerſa illa Theſi: *Quicunque negauerit coram hominibus, negabitur coram patre.*

Vt *AEquiuocatores* omni ſubſidij ſpe excludantur in his anguſtijs, deſtinguendo inter *Propoſitiones Verbales, Mentales, Negatiuas,*&c.quod præceſſit in eodem loco vrgeo. *Non timete eos qui occidunt corpus, & animam non poſſunt occidere.* Si enim Seruator noſter eiuſmodi ſecuritatis præſidium diſcipulis reliquiſſet, in quod perſecutione ingruente receptui canentes ſe ſubducerent, cuiuſmodi ſunt verbalia pigmenta (quicquid cum animo reputaſſent) non erat cur tam anxiè animum illis contra Tyranidis furorem ita augeret & ſpem confimaret.

Quæ tu, & tui ex ore Chriſti ad fucum faciendum in hoc labyrintho detorquetis, potiùs nauſeam quàm bilem commoueant, quanquam hoc vobis dicendum quod exempla à Seruatore noſtro, qui & Deus & homo, (& non ſolùm pro æterna prudentia nouit, ſed etiam pro immenſa potentia hebeſcenti noſtro intellectui lucem præferre poterat) neque ſunt præſcripta ad nos animandos, neque exemplaria ad imitandum propoſita. Ego autem haudquaquam dubito quin hæc Æquiuocationis & *Mentalis reſeruationis* oua (nunquam genita nec fota à melioribus auibus meliori æuo) fuerint excluſa, vt fingunt Poetæ, cum tonitru ab Haliætis. Inter enim primæuos Martyres & Paſtores illi maximis laudibus, lætiſſimis acclamationibus, & annalium monumentis fuêre celebrati, qui animo paratiſſimo omnibus ſubterfugijs & ſtrophis remotis, momentaneam hanc vitam ad æternitatem comparandam alacres profuderunt. Tantum abfuit vt illi in ignauiæ ſecuritatem ingenij neruos contenderent, aut fraudes conciperent. Sed vt tacitus prætercam quod huic digreſſioni cauſſam præbuit, concludam hoc quod iam maximè agitur, & optimi viri ſemper elaborârunt ad obedien-

tiam ſecuritati,& fidelitatem vitæ proponendam, modeſto Papæ ad Angliæ noſtræ Regem reſponſo(quod in patientia colenda ſi vobis viſum fuerit meliori ſit exemplo, quàm illa vel Gregorij Septimi, vel Bonifacij Octaui, vel Alexandri Sexti cùm ad extremum diſcrimen deducti eſſent) Richardus ille in bello ſacro Heros celebratiſſimus, cùm Bellouacenſem Epiſcopum quem in prælio lorica indutum cœperat in carcerem conieciſſet, nuntius mox à Pontifice Romano intercedentibus alijs Epiſcopis cum vehementiore interpellatione, ſi non authoritate imperioſa, ad Regẽ miſſus vt eum carcere liberaret, quem pro paterna indulgentia viſum Pontifici fuit filium appellare, (ſed non pari æquitate qua Apoſtolus Philemonem pro Oneſſimo interpellauit, *obſecrans pro filio ſuo quem in vinculis genuit*) Rex facetè reſpondit,alludens ad illud in Geneſi vbi Ioſephi tunica verſicolor grandæuo patri cruentata fuit oblata; non miſit captiuum quem vinctum tenuit, ſed loricam eius ad Pontificem, percunctatus a beatiſſimo patre (cum hac molliori interrogatione) An hæc eſſet filij ſui tunica; Papa hac demonſtratione perculſus, & nullum ſubeſſe commentum ſedulò obſeruans ad regem pro reſponſo remiſit, *nec hanc eſſe filij ſui tunicam*, nec illi in animo eſſe eum, qui eiuſmodi lorica armatus & prælians captus erat pro filio agnoſcere,itaque iuri militari & Regis arbitrio omninò reliquit. Certiſſimum illud eſt Ambitio quæ ex opportunitate oblata, eſt præſidentiſſima,eadem cùm ſemel ſit intercepta eſt omninò ignauè timidiſſima, & quomodocunque humani animi qui non iudicio & conſcientia æquè librantur, quæ nec pro officij ratione debeant, nec pro viribus præſtare poſſint, ſuſcipiant: ſecundæ tamen cogitationes obſeruant vbi primùm impegerunt, & inde ex maturo iudicio concluſione poſtea facta quòd *vis expers conſilij mole ruit ſua*,incipiunt itidem extimeſcere ne vaſta illorum ſtudia perinde ac ædificia cùm fundamenta non ſint firma, ſua etiam mole ſubſidant. Haud fieri poteſt vt animorum impetus ſint diuturni (cùm materia prima ex qua emanant, vt *Proteus* tot mutationum & formarum ſit capax, quot mundo inſunt

Digitized by Google

ſunt accidentia & varietates) quandoquidem perinde ac veſtes continuo vſu inueteraſcunt & conteruntur. Morales autem virtutes quę in ipſa Deitate radices agunt,& diuina gratia afflantur neceſſariò Authori ſint coeternæ, qui non ſolùm plantat, ſed rigat, vt ex ſuà bonitate fructus ſua origine digniſſimos producat.

Ex his demonſtrationibus edocemur, quæ leges fuerint vſu receptæ, qui limites circumſcripti, quæ ratio erga Principes procedendi à moderatis Epiſcopis fuit obſeruata, qui vel proximè Apoſtolos vixerunt, vel eos qui proximè Apoſtolicam humilitatem vixerunt, ſunt imitati. Nunc igitur non alienum erit (pro loci & circumſtantiæ ratione) explorare (idque non ex vanis commentationibus) ſed indicijs certiſſimis, quàm clandeſtinò & quaſi furtìm Eccleſiaſticæ vſurpationes in ſolo repſerunt, priuſquam ſolium Regium violentiùs aggredi auderent, & quomodo, cùm *dormirent homines venit homo inimicus & ſuperſeminauit zizania.* Omnibus æquè in confeſſo eſt qui vel iudicio vel ſenſu valent, Axiomata illa quæ ad centrum penetrant & conſcientiam ad viuum tangunt, deberet potiùs conſtantiæ Polis defigi, quàm mutationis ſphæra circumuolui, quodque non Iſrael ſolus ſed omnes æqui & ingenui *Amen* accinere debeant maledictioni illi quam Chriſtus ſuo ipſius ore denuntiauit contra omnes cuiuſcunque loci & ordinis qui terrarum metas vel iuriſdictionis limites ad pacem tuendam præfixos remouere audeant. Longo tamen temporis & experientiæ decurſu videmus quòd ex quo ille *Motus trepidationis* (vt Aſtrologorum verbo vtar) in ignauorum Principum animis inualuerit, ex vehementi neruorum contentione quamplurimæ & gradum & diſtantiarum variationes in Eccleſiaſticæ Politiæ Apoteleſmatibus factæ fuerunt, præcipuè verò ſexcentis hiſce annis iam proximè anteactis. Quæ impulerunt prudentiores ſe recipere ad iudicium grauiſſimi Philoſophi differentis de diuerſitate temporum & hominum qui illis temporibus aut virtute aut arte rerum ſunt potiti. Illos perſpicaciùs veritatem peruidiſſe, *qui minùs ab ortu aberant,* &

Digitized by Google

iuxta ſentit Tertullianus, prima eſſe perfectiora & aquas quo ſcaturigini propiores, eo eſſe liquidiores. Quod hoc in loco induſtriæ noſtræ ſcopus erat propoſitus.

Ab ipſo igitur fonte, vt rem ſine obice aut paſſionis obſtaculo repetamus, obſeruare poſſumus quòd quamdiu perſecutionis vomer in piorum Epiſcoporum dorſis ſulcos altos egerit non tantùm corporum cruciatu (quod Propheta Regius in illo Pſalmo innuere videtur, *ſuper dorſum meum fabricauerunt peccatores*) verùm etiam ipſarum animarum diuexatione & angore (quæ humilimi illi animi ſubeunt qui ſtatim ſentiunt vel minimam plagam fidelitati illatam) omnes illas noxias ambitionis & æmulationis herbas radicitùs extirpauit, quæ ſereno cœlo ex luxurianti originalis infirmitatis ſolo pullulare ſolent. Ad fœliciſſimum vſque Conſtantini *Magni* imperium, quo perſecutionis furor deferbuit, non alias fere nec alio in genere inter pios patres contentiones lego, quàm cuius conſilium & conatus religioſa quadam & modeſta æmulatione maximo eſſet vſui ad diuinam gloriam propagandam, & Eccleſiam prolatandam. Ipſa Eccleſia quod Chriſti corpus eſt myſticum, aſſimilari poteſt analogicè corporis humani ſtomacho, qui quanquàm multa recipit, æqualiter tamen in omnes corporis partes reddit, diuidendo & diſtribuendo quod recepit, vt inde reliquæ partes viuerent & vigerent, quæ aliâs elangueſcerent ſenſimque interirent.

Si toto hoc tempore Tribunus contra Eccleſiam Romanam interceſſiſſet, vt Menenius Agrippa contra Senatum, quem ſtomacho aſſimilauit, (qui in medio quietus omnia abſumit, & nihil aliud quàm datis voluptatibus perfruitur) vel infirmiſſimę corporis partes tam damnoſam iniuriam dedignarentur: ſin autem ſtomachus ſe enutriendo reliquas partes vt (plebs tunc ſuggerebat) ad extremam tabem redigiſſet & transformando bene conſtitutum & compoſitum Reipub. corpus tam inæquali nutrimenti diſtributione in monſtrum, leges Naturæ violaſſet, vnitatiſque vincula dirupiſſet: agnoſcendum eſt, quòd erat cur & Menenius inter il-

los,

Digitized by Google

los, & omnes boni Ciues. & corporis politici membra apud nos ſi cauſſa ſit ſimilis, remedium ſibi ſedulò conquirerent.

Veriſſimum eſt, primis illis Epiſcopis in animo omninò deſtinatum fuiſſe vt gregem paſcerent, non mulctras complerent; vt fidem diſſeminarent, non lineam dilatarent; vt Reges ad perfectionem ducerent, non ſolio detruderent; vt pacem firmarent, non vt lites ſererent; vt ſubditorum animos ad obſequium inſtruerent, non præiudicio inflammarent; vt pacem cum vniuerſo mundo colerent, certò perſuaſi conſcientiæ pacem eſſe *omnia in omnibus*, ita vt Chriſtum ſibi conciliarent, vtque nullo modo ſe *percuſſores* vel *violentos* præberent. Quod Eccleſiæ Canones præter Pauli ipſius prohibitionem haud quaquam tolerabunt.

Nonnulli ex authoribus recentioribus (ſed tamen eruditioribus) cum accurata locorum & plurimorum interpretum examinatione inuenerint, quàm operoſum, vel potius quàm impoſſibile fuerit, ius illud ſummæ Prærogatiuæ abdicandi Reges confirmare ex certis diuini verbi indicijs, & eiuſmodi monumentorum teſtimonijs, quæ omni exceptione maiora; vt illud ex Chartis, Diplomatibus, Donationibus, & Priuilegijs piorum Principum confirment ſe reuocant. Exempli gratia, a Conſtantino Primo & Optimo, a Phoca Primo & peſſimo, ab Ina Occidentalium Saxonum Rege religioſo, & a Ioanne noſtro irreligioſo, qui perinde *Sine fide* vocetur, quàm *Sine terra* cognominatus fuerit. In quorum numero alij ſeriò deuotioni intenti, alias ſimulatè ſanctitatem ſuis conſilijs obtendentes, & ſinguli, pro illius æui doctrina credentes, nulla ſemina citiùs prodire & grandeſcere, quàm quæ in *area Dominica*, ad animas redimendas ſparſa fuerunt, reliquerunt Eccleſiæ certiora ſpei ſuæ pignora dono, quàm Chriſtus vnquam teſtamento legauit. Contra prætenſam illam Donationem quam Canoniſtarum nonnulli Zelo quodam magis quàm iudicio a Conſtantino P. P. Silueſtri factam volunt, quamuis non opus ſit multis, quandoquidem qui ex illis ſunt

nationem illam prætenſam, quod cum illa potentia in qua Papatum inde conſtabilire enixè contendunt, conuenire nequaquam poterat. Ex directa confeſſione inuenio reditus è quibuſdam locis ad eccleſiam S. Pauli ſuſtentandam aſſignatos, quam Conſtantinus petente Syluestro fundârat, & è Sardinia ex aliorum relatione, ad illam Eccleſiam quam mater eius pientiſſima conſtruxerat, nec non tributa illa Eccleſijs fuiſſe collata quæ ciuitates ſuperioribus ſæculis in ærarium retulerant. Hæc tamen & huiuſmodi fallacis huius ſomnij inanes fuiſſe vmbras, & pigmenta exiſtimo. Nam Donationis ipſius (quæ longo interuallo omnia ſuperat quæ ſeorſim Eccleſijs collata fuiſſe memorantur, & maioris eminentiæ & prærogatiuæ ratione longe maiorem dignitatem & ſpeciem præ ſe tuliſſet) nullum planè extat veſtigium, ad quod qui in ambitionem maximè incumbunt ſe dirigant & collineent. Quantula fides, firmitas, aut dignitas ad Eccleſiam accedere poſſit ex Diplomatibus Phocæ luxurioſi & perfidi Tyranni qui nefariè Mauritij Domini ſui, vxoris eius, & hæredum ſanguine ſe cruentauit. Imperiumque iniuſtè occupauit, quo fretus plura quàm de iure debuit vel potuit concedere auſus: illis excutienda relinquo qui titulos, & iura ad æquitatis normam, potius quàm ambitionis lineam examinare gaudent. Nihilominùs vt plus Tyranno deferam, quàm deferendum conſcientia dictat, dignatus breui reſponſo proiectam eius vmbram ſubmouere, primùm infero, quod Diplomata ex dolo malo conceſſo & factioſa conſilio facinus fouendi quod fraude ſuſceptum; vel ab ipſo poterat reuocari, vel ab eius ſucceſſoribus antiquari. Addo etiam idque ex iuris Cæſarei conſultiſſimorum iudicio quòd nullius Principis Reſcriptum ſine publico aſſenſu approbandum, iuxta illud: *Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.*

Poſtremò aſſeueranter dico quòd hæc Phocæ tranſcriptio (ſit licèt illa ſolida & abſoluta) patriæ noſtræ fraudi eſſe non poterat, quoniam nos a Romani Imperij cura & tutela cc. plùs minùs annis exempti fuimus priuſquam Phocas cruentatam dextram Imperij clauo admouerit. Poſtquam enim

Digitized by Google

Ætius Galliarum ſub Romano Imperatore Vicarius tantùm miſeris Britannis præſcripſerit quomodo acies inſtruerent & prælia inirent, cum hoc demiſiſſimis ipſorum literis reſponſo, Ne ampliùs a Romano Imperio ſubſidium expectarent, quod tunc temporis ab externis hoſtibus, & internis diſſidijs conuulſum ita elanguit vt vix ſe ſuſtinere potuiſſet. Britanni cùm iam derelicti eſſent (& igitur ab omni obſequio & clientela iure gentium liberi & ſoluti) poſt multa aſperrima contra Scotos & Pictos ſub ſuis Regulis prælia in Saxonum poteſtatem deuenerunt, qui tanquam alter Pharao qui nunquam Ioſephum aut eius patris familiam nouerat, glorioſam erexerunt Monarchiam (quanquam ea inter ipſos aliquandiu in partes fuerit diſtracta) eamq; in abſoluta authoritate conſeruarunt, nullum ſuperiorem agnoſcentes, donec tandem variante ſubinde fortuna, Normanno victori in prædam ceſſerit. Quare Phocas cùm Britanniam tanto tempore vel ex negligentia, vel ex neceſſitate derelictam nec poſſederit, nec in eandem ius habuerit, in Eccleſiam non plus tranſcribere poterat, quàm vel ipſe habuit, aut habere debuit, quod nihil aliud erat quàm *Accidens ſine ſubiecto, Indiuiduum vagum*, aut *Hoc nihil indeclinabile.* Denarioli illi quos *Petri denarios* vocant ab Ina Rege Romano Pontifici conceſſi in Saxonicis hiſtorijs Koninges almeſon i. *Regis Elemoſyna,* in Canuti Legibus *Larga Regis benignitas,* & in compendio Decretorum Edwardi *Confeſſoris,* & Guilielmi *Conqueſtoris*, quæ ſuperſunt plane *Regis eleemoſyna* appellantur, non ex debito, ſed e charitate, vt vis verbi innuit, promanauit & quoad temporalem aliquam Prærogatiuam qui eſt tonus & ſonus ambitioſi huius arrepti & vſurpati iuris, potius comprobant Pontificem qui tunc ſedit, fuiſſe Regis Inæ beneficiarium, quàm Regem Inam tunc regnantem fuiſſe Pontificis Rom. clientem fiduciarium.

Hîc memorare poteram manſionem quandam Anglis peregrinis, qui Romam de ſuis rebus confluxerant quæ eo nomine hodie nota, pro ſingulari Anglo-Saxonicorum Regum in ſedem Romanam pietate & beneficentia aſſignatam fuiſſe,

quæ

Digitized by Google

quæ cùm in rationem naturalis illius contractus *do vt des*, de quo apud Iuriſprudentes copioſè agitur, cadat, & collata cum Denariorum illorum contributione, potiùs permutationem quàm vectigalis impoſitionem comprobare poſſit.

Fucum illum Donationis quam fecit Rex Ioannes qui neceſſitate vrgente tam animam, quàm Coronam, & eadem ſane lege in diſcrimen præcipitaturus erat, facilè ex S. Albani monacho qui cum illo ſuperiore de Phoca ex iure ciuili conſonat, abſtergere poſſim, viz. *Regis non eſt dare Regnum quod eſt res publica ſine aſſenſu Baronum qui tenentur Regnum defendere.* Itaque nec portus nec ciuitates quæ totius ſunt partes & membra haudquaquàm dare poteſt. Sed hanc rem arctiore ambitu aſtringam & Mathęi Pariſienſis ore aſſeuerabo, quod tantum abſuerit vt Parlamentum (*Regni Vniuerſitatem*, ille appellat) *deteſtandæ huic obligationi* (vt Monachus Weſtmonaſterienſis rectè nominat,) conſenſum adhibuerit, vt ipſe Metropolitanus nomine *Vniuerſitatis Regni* palam contradixerit.

Quod Philippus Rex Galliæ diuulgata hac Ioannis Regis Donatione cenſuit, ab eius æui ſcriptore celebratur, vz. perniciofum Regibus & Regnis exemplum futurum. Voluit ille vt homines cum Petri ſucceſſoribus de illis qui ad animas ſpectant agerent, & non de *Regnis, guerris*, vel *militia*; quæ ad illos minimè pertinent. Poſtremò illa reſeruatio auſpicatò in hanc Donationem fuit inſerta, *Saluis nobis & hæredibus noſtris Iuſtitijs, Libertatibus & Regalibus noſtris*, illam omninò irritam facit, ſuprema Regia Prærogatiua Deo prouidente integrè conſeruata, quam Rex alioqui fraudulenta & nimis meticuloſa facilitate omiſiſſet, *Florilegus Weſtmonaſterienſis* teſtis (vt ea ferebant tempora) optimæ notæ deteſtandam illam obligationem igne exuſtam fuiſſe dum Pontifex Romanus Lugduni ageret, prodit. Eulogij author addit Donationem illam *cum omni fidelitate* & *homagio* ipſo Pontifice iubente, Parlamentario Ordinum Angliæ conuentui relaxatam & omnino antiquatam fuiſſe. *Thomas Morus* etiam vir Ordinis equeſtris qui vitam pro Primatu Papali profudit, hac in parte vt mea fert ſententia, fide præ cęteris eſt digniſſimus,

 qui

Digitized by Google

qui aſſerit primum infirmitatem in Rege fuiſſe quod Coronam ſuam alterius nutui ſubijcere voluit, & deinde in ipſa Donatione *Nullitatem* ineſſe. Inſuper non ſolùm *Morus* affirmat vectigal pro Anglia & Hibernia impoſitum ex Regis conceſſione, nunquam fuiſſe Papæ perſolutum. Ex Parlamentarijs ſcrinijs Anno quinquageſimo Regis Edwardi Tertij hoc in cumulum accedit, quòd cùm minæ Regi intentarentur de illo Romam citando quia vectigal Donatione iſta impoſitum plures annos detinuiſſet, Comitia Parlamentaria totius ſcilicet Regni Conuentus, Proceres, Præſules, & Plebs maturâ deliberatione contradixerunt & reſtiterunt viribus quàm poterant maximis: His duobus innixi fundamentis, tùm quòd Donatio iſta fuit contra Regis iuſiurandum quod in auguratione religioſè ipſe firmârat, tùm etiam ſine aſſenſu & conſenſu Ordinum regni confecta.

Cùm igitur nec Phocas, Ina, Ioannes, nec Conſtantinus quæſito illi colori authoritatis illius Reges abdicandi ne minimum quidem addunt, ille qui rectè diſcernit & obſeruat, facilè dijudicet an Pontificum Romanorum dignitas in maiori erat pretio, dum potius pietate vincere, quàm impetu euincere, flectere quàm frangere, & temperamentum adhibere quam exulcerare enixè operam nauârint.

Religio & humilitas angulares tunc erant lapides in ſpecioſo illo frontiſpicio quod vniuerſus terrarum orbis tantoperè in Romana Eccleſia olim cum admiratione ſuſpexit, quanquam poſtea ex Epiſcoporum in illa ſede mutatione & ingeniorum varietate tanta ſubſequuta ſit diſſimilitudo, vt quemadmodum Minerua, poſt aliquot annos Athenas reuerſa nec nauem ipſa nouerit ſuam, nec Conſtantinus Romæ nutricem ſuam, nec vt B. Hieronymus notat de mulieribus fucatis quæ in Cœlum oculos tollunt, ſi perpendamus quot pigmenta Eccleſiaſticæ politeiæ columnis illita fuerint, vix Chriſtus ipſe, Alexandro Sexto ſedente, ſuam internoſcere poterat creaturam, ſi tunc eius opem implorâſſe voluiſſet. In principio cùm Danielis imagine in capite aureo ſi ſacroſanctam rerum adminiſtrationem, in pectore argenteo, ſi conſcientiam imma-

Digitized by Google

immaculatam, in tibijs æreis ſi iugem induſtriam ſpectemus, conuenit; poſtea autẽ voluentibus annis plurimorũ Pontificũ capita facta ſunt turbulẽta, pectora auara, & tibię pigerrimę.

Sacroſanctum illud Concilium Nicænum (de quo nunquam ſine honoris præfatione loquor) in illa iuriſdictionum inter Patriarchas diuiſione (vt res tunc ferebat Eccleſiaſtica) ad diſciplinam conſtabiliendam, & vnitatem tuendam, ne vno quidem verbo ſecularis alicuius imperij meminit, multò minus iuris alicuius ſuſpendendi Reges aut abdicandi, vel ſubditos ab obſequij & fidei iureiurando abſoluendi, quod quaſi hęredium ad Romanos Pontifices Primatus agnitione deuolueretur. Sed vt Saluſtius admodum grauiter & vt bonus ciuis de Repub. Romano ſuo ſeculo conqueritur, quòd *poſtquam diuitiæ honori eſſe cœpere, & eas gloria, imperium, potentia ſequerentur*: factio & faſtus in Senatus ſedes inuadere & publicam iuſtitiam labefactare cœperunt. Itidem in Eccleſia ex eiuſmodi corruptela eiuſmodi vitia promanarunt, & multę animorum prauitates magis magiſque indies ſe prodiderunt, ſereno illo in Sole, & Halcyonijs illis diebus, qui viris ſanctis melioris Principis benignitate illuxerunt (vt Zizania pullulat cùm fruges matureſcunt) quę antea vel animi humilitate obumbratę, vel diſciplina fuerunt omnino coercita. Hęc non eò dico quia eiuſmodi animorum impetus & acutæ intemperies non aliquando exarſerint, & pro re nata exardere non poſſint inter ipſos à Deo electos, quemadmodum inter Petrum, Paulum, & Barnabam, & in hoc ipſo ſancto Nicæno Concilio quod vrgeo (quanquàm non vlteriùs quàm Dei miniſtros & Apoſtolorum ſucceſſores decuit) quia diuino numini aliquando viſum eſt ſibi gloriam adaugere, & virtutem ex infirmitate omnibus numeris abſolutam reddere; ſed vt copiam proſperitatis, ambitionem copiæ, & corruptionem ambitionis filiam eſſe clariùs eluceat. Poſtquam Epiſcopis ab ipſo Imperatore permiſſum fuerat à ciuili Tribunali appellare, & eorum ſententiæ Imperatoris Reſcripto ſui ipſius ſententijs adæquatæ fuerant, criſtam erigere cœperunt, & paulò pòſt, vt ex pro-

batiſſimis

Digitized by Google

batiſſimis & antiquiſſimis eccleſiaſticis ſcriptoribus, quidam teſtatur. *Epiſcopatus Romanus non aliter quàm Alexandrinus quaſi extra ſacerdotij fines egreſſus, ad ſecularē Principatum iam anteà delapſus eſt.* Etſi Epiſcopi qui his ſedibus præfuerunt, vt ad veritatē credamus, ignorare non poterant, Paulum cuiuſcunq; ordinis paſtoribus interdixiſſe, ne rebus ſecularibus ſe intermiſcerent, vel in minimis quę Regię Maieſtati officere poſſent, quia Epiſcopus non magis extra elementum ſuum ſcilicet Eccleſiam, nec Monachus extra ſolitudinem, quàm piſces extra aquas viuere poſſunt. Chriſtus enim cùm populus illum Regem creare voluiſſet, in montes ſubterfugit, & Epiſcopi cum Ioſepho potiùs pallia relinquere debent, quàm faſcinis & vanis mundi illecebris pronas aures adhibere, qui vt laſciua illa Putipharis vxor brachia proijcit, & cum Syrenibus vocem contendit vt in tentationis verticem pertrahat, & pertractos in voluptates immergat.

Quod verò Socrates ille dixit, *Iam ante delapſus eſt ad ſecularem principatum*, Ammianus Marcellinus ſcriptor ſolidus, quanquam minimè Chriſtianus, me quaſi manu ducit, vt altiùs aſcendam ad ſcopum mihi propoſitum inueniendum. Ille enim in Principis palatio agens & quaſi è ſpecula obſeruans quomodo omnis generis homines ſe gererent, meminit cædis cruentæ in quadam Romæ Baſilica perpętratæ vbi Chriſtiani ſua ſacra celebrare ſoliti, in furioſa contentione inter Damaſum & Vrſicinum de Pontificatu, in qua centum triginta ſeptem cadauera ex Baſilica illa fuiſſe extracta prodit; in quam ad eligendum Pontificem populus fuit conuocatus. Adiungit prætereà Viuentium vrbis Præfectum cùm ſeditionem componere non potuiſſet, in ſuburbanum vi coactum ſeceſſiſſe. Poſteà Ammianus ille in neutram partem propendens, & ideo quod probabile eſt (æquior rerum æſtimator) addit hanc contentionem & æmulationem ad hanc dignitatem conſequendam extitiſſe à ſecuritate, otio, opibus, & honoribus eorum qui præualuerunt, & in hoc dignitatis faſtigio collocantur. Cauſſas ſubiungit, *Matronarum oblationibus ditabantur, procedebantque vehiculis inſidentes,*

circumſpectè

circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò vt eorum conuiuia Regales menſas ſuperarent. Quod Damaſus competitor ex his erat non affirmat Marcellinus, & multò minus credo, cùm obſeruo quo honore & qua obſeruantia S. Hieronymus qui ipſe fuerat Romanus ſacerdos de eo loquitur. Ratio tamen qua ille ad ſedem conſcendit, non ſolùm apud religiosè deuotos, ſed etiam apud Ammianum Marcellinum politice prudentem offenſionem habuit, vt ex eius graui iudicio conſtet *Beati Romani Pontifices reuera eſſe poterant ſi magnitudine vrbis deſpecta, ad imitationem antiſtitum quorundam Prouincialium viuerent, quos tenuitas edendi potandique parciſſimè, vilitas etiam indumentorum & ſupercilia humum ſpectantia perpetuò numini, veriſq; eius cultoribus vt puros commendabant & verecundos.*

Hæc ſententia ſcriptoris quem prophanum ducimus quia Chriſto renatus non erat, nec in ſinu ſponſæ eius Eccleſiæ enutritus, mihi in mentem reducit Hectoris Boëtij Romani Catholici feruorem religioſum hac de re in Scotica ſua hiſtoria, „ Huiuſmodi antiſtites quàm ſunt illorum diſſimiles, qui diuerſa ingrediuntur via, cùm locum illorum occupent. Illi non auro ſplendidi, illi non in Principum Palatijs aſſidui, illi non ſatillitio ſtipati, non illi in arte ſimulandi eruditi, e qua multo vberior exiſtit quæſtus, quàm e Poetica facultate quæ in Academis lauro eſt redimita. Hoc impulit Bonifacium (Martyrum illum non Mirmilonem dico) deuotionem aureorum Epiſcoporum qui in Eccleſiæ tenuitate maiori cum feruore in ligneis calicibus miniſtrabant, ligneorum Epiſcoporum vanitati præponere, qui cùm opes affluerent, maiori cum pompa, zelo autem minori in aureis calicibus ſacra fecerunt. Quia vt B. Hieronymus adnotat externæ opes nihil dignitati illius addunt *qui corpus domini in caniſtro vimineo, ſanguinem in vitro portat.* Ex his verbis nolim quis arripiat me ridiculis eorum ſententijs ſuffragari qui materiam vel pretium eorum vaſculorum quibus Sacramenta miniſtrantur ad primæuam ſimplicitatem reuocare conantur. Illa Vriæ ratio qui indecorum cenſuit *in domo cedrina cubare, cùm*

Digitized by Google

Arca Dei eſſet ſub pellibus, me pertraxit, vt multò pluris vaſcula illa quæ ad tam ſublime myſterium ſpectant, æſtimarem. Certò enim ſcio valorem contenti infinitis gradibus ſuperare continens, & in *Adiaphoris* decori regula nobis eſt ſequenda.

Nihil aliud mihi hic in animo eſt quàm perſtringẽdo obſeruare pietatis declinationem, quæ vno eodemq; fere tempore accidit quo metallorũ multiplicatio, & eorum munerum ambitus quæ nulla habita conſcientię ratione, ſint emolumento; cumq; immodicas illas in *manu viua* elargitiones circũſcribere cœperint quas maiores noſtri in *manu mortua* circũſcripſerũt, nec non cùm internæ pietatis ad externã pompã conformationẽ propoſuerint. Quamuis potius eſſet vt nobis ſuperflua deeſſent, quàm neceſſaria moderatio abeſſet. Chryſoſtomus enim in ſaginanda Eccleſia vſque ad eam ſatietatem vt reuomat, duo abſurda adnotat, alterum quòd Laici bene faciendi occaſione priuantur, alterum quòd ipſi Paſtores officij grauitatem & dignitatem prætermittunt, dum Rationales & collectores fiant. Hæc nulla eſt ratio ad Eccleſiam expilandam, cui vt nunc ſe habent tempora, magis *largitore hilari, quàm interprete maledico* opus eſt, ſed ad comprobandum quòd argumenta contra immoderatos exceſſus ſunt firmiſſima præſidia & ſolidiſſima ſtabilitatis ſuſtentacula, nam *in ſe magna ruunt, ſummiſque negatum eſt ſtare diu.*

Vt Ammianus Marcellinus a partium ſtudio, vel ignorantia in hoc defendatur, quod de Matronis loquitur, Valentiniani, Valentis, & Gratiani Principum piorum, non ſanguinariorum Reſcriptum produco, ne Eccleſia, aut Eccleſiaſtici quicquid ex Matronarum liberalitate adipiſcantur, & hoc ab ipſo Damaſo ad quem ab Imperatoribus datum erat publice in Eccleſia Romana fuit perlectum. Quod Ammianum de cauſſis diſſenſionis & oppoſitionis non temerè iudicâſſe euincit..

Ad maiorem rei perſpicuitatem ſi cuipiam ſcrupulus inijciatur, ex B. Hieronymo ediſcat aliquem eiuſmodi exceſſum (vel ſaltem incuriam) eo tempore Cenſuram ſubijſſe, vbi non tam

Digitized by Google

tam ægrè fert eiuſmodi legem iuſtè latam fuiſſe, quàm auaritiam legi cauſſam præbuiſſe. Noſtri itaque Angliæ Epiſcopi, Edwardo Tertio regnante, cum Reipublicæ neceſſitas intercederet, conſenſerunt, vt reditus Eccleſiaſtici definerentur. Nec ipſe Papa S. Ludouico Galliæ Regi ſuccenſuit cum plura prędia aut reditus deinceps ſe inſcio Eccleſijs conferri prohiberet.

Huius prouidę cautionis & moderationis ratio vt mihi videtur ex eo emanauit quòd Moyſes tam in publicum prudens quam numini deuotus pijs populi oblationibus finem impoſuerit, poſtquam ad Tabernaculum in quo Deus adorandus ſatis fuiſſet collatum. Minimus enim exceſſus (in rebus alioqui cum moderatione laudandis) facilè in vitium deflectit, & quod ſupra nutrimenti modum, in humorem conuertitur. Ex Geneſi facilè edoceamur quòd illi qui intra iuſtas altitudinis metas conſiſtere non poterant, dum minantia cœlo faſtigia ſubſtruerent miſera confuſione ex ſua ipſorum vanitate fuerint inuoluti.

Iam explicatum quomodo Eccleſia Romana & Alexandrina in Monarchiæ fraudem ſecularis poteſtatis vorticibus fuerint immerſę, quanquā *Spiritualis poteſtas nō ideo præſidet, vt terrena in ſuo iure præiudiciū faciat*, vt habet eruditus è ſchola Theologus, ſed quam ægrè interea Ciuilis authoritas has prolapſiones tulerit, ediſcamus (ſi æqui rerū æſtimatores eſſe velimus) ex Oreſte qui tunc Vicarius Imperatoris grauiter de nonnullis Epiſcopis conqueritur) *Quòd per eos nonnihil de authoritate eorum detractum eſſet qui ad magiſtratus gerēdos deſignati eſſent.* Vir ille Clariſſ. bene mane & quaſi diluculo proſpexit quibus gradibus Eccleſiaſticę ambitionis ſolertia firmamentū monarchię ſubruere cœpit, extimuitq; nec immeritò, ne cum Principibus qui ſua iura reuocare vellēt, ageretur vt caſtor cum erinaceo egerit. Cùm enim ille ſpinis noxij hoſpitis ſauciatus quem in ſpecū vt familiarē admiſerat, per hoſpitalia iura rogaret vt deſcederet; non aliud reſponſum tulit, quàm ſatis commodè cum illo actum eſſe, ſi non ita caſtori viſum, ipſe ſibi aliud commodius quæreret hoſpitium. O-

Digitized by Google

reſtes ex prima hac emergente luce præuidit, viſcum & hederam arctioribus ſuis complexibus vegetatiuam virtutem a quercus & corni radicibus exugentes neceſſario floridè germinaturas, cùm ipſæ arbores emarceſcerent.

Non me latet Ciuilem iuriſdictionem ea proportione qua cum Paſtorali cura conueniat, tantum abeſſe vt pietati ſurgenti officiat (vt nonnulli volunt) vt potius fructibus maturitatem afferat, qui ſole longiùs remoto, aut frigore vruntur, aut rubigine corrumpuntur. Adeo vt iuxta illa Prophetæ Nahum *Reſiduum locuſtæ Bruchus deuoret*. Illos ſolummodò increpo qui ex ementitis indicijs cum potentibus Principibus de Imperio decertare, aut illos ſolio deturbare proiectè audent, quod Beata Virgo diuinæ Prærogatiuæ facit particulam. Aliter de omnibus fidelibus cum Paulo dico, *ſi in illis mundus iudicabitur indigni ſunt qui de minimis iudicent?* Et alibi (*ſi Angelos iudicent, quanto magis ſecularia.*) Epiphanius igitur Cypri Epiſcopus in Eccleſiaſticis hiſtorijs plurimùm celebratur ob ſuaue temperamentum & decorum quod in rebus Eccleſiaſticis & Secularibus adminiſtrandis adhibuit. Conſilium Carthaginenſe viam mediam inter extremā apprimè nouit, ſuperbiæq; fumum euentilando modeſtiæ nitorem conſeruare illæſum. Patriarcha autem Conſtantinopolitanus cùm tempora & rerum euentus perſpexiſſet curioſè obſeruando quàm admiranda Eccleſia Romana confeciſſet, quamprimùm iuriſdictionem Patriarchalem prouexiſſet, quouſque Imperij æmulatio & Prærogatiua conſortis impatiens tolerare poterat: ille etiam ſuperbiæ alis in altum euectus, ſupra omnes ſui ordinis tam ſublimè euolare auſus eſt, vt niſi præſumptionis huius alas B. Gregorius magis argumentorum, quàm authoritatis telo præcidiſſet, non eſt incredibile quin partium ſtudio ſe *ſimilem altiſſimo* præſtitiſſet.

Tam facile eſt ex multis arenulis, Neptuno auſpicante, dorſum immane in Oceano erigere, ex multis Petri denariolis. Inæ benignitate collatis ingentem pecuniæ cumulum coaceruare, & ex multis virgultis, curante Minerua, nidum ſatis

excelſum

Digitized by Google

excelſum & amplum componere, in quo amplioris alæ Accipitres pariant ad dimenſionem & rationem ſublimitatis eius, quam tantopere in votis habuerunt, & omni contentione conſectati fuerunt. Huiuſmodi erant conſilia & ſtudia nonnullorum Romanorum Pontificum aliquandiu qui ſæpenumero tantopere ſunt conati, quod tamen voluerunt neutiquam aſſequuti; videlicet in eam altitudinem ſe euehere, vt Imperatorum vertices ſuperare & tranſuolare poſſint. Donec annis plus minus ter centum iam elapſis a tranſlato per Conſtantinum & eius ſucceſſores in Orientem Imperio, eorum in Occidente Præſides, vniuerſi & vniti Imperij ægide deſtituti qua prius vſi erant, donec inauſpicato illa Aquilę facta fuerit bifariam diuiſo, quę ſpecioſiſſimam auem informem reddidit, iuxta illud Seruatoris, *Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur*, eam prębuerunt occaſionem (quanquam illis refragrantibus) ad clauium S. Petri poteſtatem amplificandam, quę iam inde non minus fuit formidabilis, quam prius erat amabilis. Prima cauſa Imperium Occidentale in Orientem transferendi fuit, teſtante Socrate, *vt vulnera quæ erant a Tyrannis inflicta, illis iam ſublatis, tollerentur.* Hoc ab omnibus fuit approbatum, & conſilium huius tranſlationis laudatum, donec experientia vnà cum aduerſis ſucceſſibus docuerit conſultius eſſe inter duo extrema, externam potius diſcraſiam, quàm internam conflagrationem admittere. Receſſus (vt maritimorum verbo vtar) non tantus erat, Imperio decreſcente, quantus fuerit acceſſus *ex conſequente* Eccleſia increſcente. Quę cùm conſpexiſſet ſuos radios eſſe ſplẽdidiſsimos, gloriã ampliſſimam, Sole ſub Finiente noſtro agente cuius mutuato lumine illuſtratur, diligentiam quantum potuit maximam iam inde adhibuit, vt illos Imperij radios qui ſua vicinitate aut debilitarent, aut interpoſitione obfuſcarunt, longiùs excluderet. Certum eſt Conſtantinum Imperio tranſlato, Epiſcopis non autem ſacerdotibus pleniſsimam conceſsiſſe immunitatem vt ad Curiam ciuilem non deuocentur, qui primus erat gradus ad Papalem amplitudinem, quæ iam illis animo obuerſabatur. Gratianus Imperator An. CCCLXXX. & Hono-

 rius

Digitized by Google

rius anno CCCCVI. eandem confirmarunt, Theodoſius & Valentinianus ad gratiæ cumulum ſanxerunt vt ſacerdotes non ante Seculares Iudices deducerentur, ſed *Epiſcopali audientia* reſeruarentur ſi partium conſenſus accederet. Iuſtinianus maiori quàm Anteceſſores cautione hoc ad res Eccleſiaſticas reſtringit, & ideò apud Bellarminum malè audit. Heraclius Epiſcopos & ſacerdotes ab omnibus Curijs niſi ab ipſius Imperatoris *Delegatis* excepit. Guicciardinus autem nec ille Lutheranus, nec Zuinglianus (vt pro opinionum diuerſitate homines nouis hodie inſigniuntur appellationibus) ſed Romanè Catholicus, non Germanus, vel Heluetius, ſed Italus, non illiteratus, ſed ſingulari doctrina & iudicio limato obſeruat; Licèt aliqua denſior nubes nonnullos Imperij radios in ſummo orbe obduxerit, attamen vſque ad Imperij tranſlationem, & aliquandiu pòſt, plurima obſeruantię & obſequij erga ciuilem authoritatem indicia extitiſſe.

Nam nec Pontifices niſi aſſenſu vel Imperatorum vel Exarcharum in thronum aſcenderunt, & in omnibus Reſcriptis tempus hiſce verbis annotarunt, *Regnante Domino noſtro Mauritio A. vel M.* Et ſi ex temporum viciſſitudine, quæ in ſublunari hoc orbe & corpora & Imperia immutat, laudata hæc formula paulatìm fuit imminuta, & tandem omnino extincta, poſtquàm Græcum caput fato malo à Latino corpore fuit auulſum, primùm in vertiginem, & poſteà in imbecillitatem incidit, vnde periculoſæ in Imperio conuulſiones & quemadmodum arborum ſummitates, quæ vitali ſuarum radicum ſucco non enutritæ, poſteà pulchritudine & gloriâ defloruit & exaruit. Imperatores magis magiſque indies fuere contemptui, vel quòd noluerunt, aut minimè potuerunt Imperij caput à Barbarorum incurſionibus, Tyrannorum oppreſſionibus, & coniuratorum machinationibus defenſare. Tunc Italiæ Proceres omne obſequium, contributionem, ſubſidium, tam longè remoto Parallelo, à quo tanquam a vortice nulla erat reciprocatio, deferre abnuerunt, obedientiam Exarchis, & Magiſtratibus debitam ſubtraxerunt, qui iam extremum ſpiritum exhalaturi, nullum ſalutare remedium

Digitized by Google

um inuenerunt: Internuntij pro rerum neceſſitate inter Romam & Conſtantinopolim tanto interuallo diſſitas commeare non poterant, quodque deuergentis fortunæ deploratiſſimus eſt effectus; nuntij ad intercedendum emiſſi, re infecta redierunt, conſultationes erant mutilæ, expectationes irritæ, & hominum ingenia varia & tumultuantia.

Quamuis autem apud probatiſſimos authores legi quòd illo tempore difficilimo & incertiſſimo quamdiu vel tantula ſpes aut ſecuræ tutelæ, aut opportuni auxilij ſupereſſet, Pontifices ad fidem in ſinu timoris conſeruandam ſatagerunt: Tandem tamen ciuili authoritate in occaſum vergente, Eccleſia languente, & ſpe omni perdita, cùm Proceres & Præſules ſenſim quaſi cera ad ignem liquentes extenuati, & fruſtra ſolatium ex Oriente expectando laſſati animum induxerunt ſe in fidem & clientelam Galliç proximç conferre, quç maioribus copijs, magis expeditè, & maioribus facultatibus eos tutari, quàm Orientale Imperium calamitatum Oceano ſuperinfuſo iam ferè demerſum vllo modo poterat. Pontificibus & tunc temporis & iam inde ſtudium, conſilium, & ingenium Romam iterum ex *Albæ ruinis* (licèt in alio elemento) excitandi, principium magnitudinis ſuæ ex alterius potentiæ corruptione extrahendi, & illorum errores quorum nutum ante ſpectabant, in eorum vſum conuertendi defuiſſe illi per mé credant, qui ex iudicio, rerum vſu, & veritate aliud cogitare non poſſunt. Cùm enim nouus hic è Gallia Imperator diu expectatus, in ſolio locatus, eos in poſſeſſionem miſiſſet, vt & vtilitate & authoritate iuſtâ demenſione illis ſatisfaceret, pro laboribus quos *cum ſudore vultus & tremore cordis* in illo conſtabiliendo impendiſſent: alias etiam vires & authoritatem amplificandi occaſiones arripuerunt, opportunitate captata quæ ſemel amiſſa ne iterùm quidem eſt expectanda. Tunc cœperunt illi authoritatem ſuam ſibi conſtabilire in eo faſtigio ſecuritatis à ſuperciliofo ſuperiorum Imperio quod ex prædeceſſoribus multi maximoperè animo agitauerant, *tanquam ſpado mulierem amplexans & ſuſpirans* (vt alia in re concinnè loquitur Propheta) ſed irritum

cecidit

Digitized by Google

cecidit eorum conſilium,& planè nullum induſtriæ fructum retulerunt.

Efficaciſſimus Magnes qui reuerentiam & amorem ad Ecclesiam Romanam primo religionis vere ineunte attraxit, conſtantia erat tot Sanctorum Martyrum qui ſuo ſanguine profuſo tenellas profeſſionis ſuæ plantas rigarunt, dum vitam cum honore profundere,quàm religionem cum dedecore abnegare maluerunt. Præterea minime dubium eſt breui illo quo ſederunt tempore hoc illis inprimis propoſitum fuiſſe, vt ſubditos ſuperioribus tanta obedientia,& ſuperiores ſubditis tanta conſcientia colligarent, vt illi cùm ſanctiſſimi tùm fœliciſſimi habiti fuerint, qui vel eorum pietate afflati, vel doctrinæ principijs fundati. S. Petri cymba commodiſſimè rectum & fœlicem curſum aliquandiu tenere poterat,licèt remi iam ceſſarent, quæ in altum primùm prouecta fuit tantis viribus & induſtria tot præſtantium remigum, qui ad nullum alium quàm cœleſtem portum curſum direxerunt. Hæc obſeruatio illis noua videri non poteſt, qui intelligunt quàm difficile & fere impoſſibile ſit Principi ingenio irrequieto qui multis pijs & prudentibus ſuccedit, perniciofum aliquem effectum derepente producere aut contranitendo, aut ſe opponendo orbibus & motui proxime ſuperioris adminiſtrationis.

Ad hoc faſtigium ex religionis & integritatis fundamento excitandum, alij lapides, alij lignum, alij calcem, alij arenam, alij ſuam operam & dirigendi curam *gratis* contulerunt, & ſinguli pro virium & facultatum ratione manum admouerunt. Poſtquam autem Pontifices authoritatis ſuæ vires Imperatoribus ſemotis,intellexiſſent,cùm ex anguſtijs ſe explicâſſent, occaſionem arripuerunt brachia expandendi & vires extendendi in elementa quæ non minùs quàm *Terra incognita* illis antea fuerunt omninò ignota.

Ex illis Pontificibus qui limatè & veteratoriè ambitioſi, cùm in Romana hiſtoria (vt credibile videtur) legiſſent Cæſarem nunquam abſolutè potentem fuiſſe *priuſquam poteſtatem Pontificiam cum Cæſarea potentia coniunxiſſet*,in rem ſuam

exiſtimarunt

Digitized by Google

exiſtimarunt, quamuis in alio quaſi climate *Cæſaream cum Pontificia coniungere*, minimè ambigentes quin vt in *abſtracto* fuerint cum honore obſeruati, ſic in *concreto* cum obſeruantia formidarentur.

Neceſſitas quæ poſt deceſſum Caroli Magni Italos Pontificum auxilio pro communi defenſione inniti adegit, conſcientiæ vinculum quod maximam orbis terrarum partem Romam attraxit, vel vt pro animarum ſalute ſatisfacerent, vel vnitatem conſeruarent, Imperatorum & Regum confidentia referendo ſimultatum aut diſſenſionum inter ipſas cauſſas ad eiuſmodi Epiſcopum qui paterna animi æquabilitate in neutram partem propenderet, certamen & æmulatio potentiſſimorum Principum ad eius amorem & amicitiam conciliandam quem plurimi vt iudicem verebantur, & pauculi aut nulli longo tempore aduerſarium ſuſpicati fuerunt, timor & periculum ne res ſuæ in diſcrimen vocarentur, de eius Prærogatiua diſputando : contributio Chriſtianorum cuiuſcunque loci & ordinis, vt tempora tunc ferebant, ad B. Petri ſucceſſorem ſuſtentandam : intima gratia quam Papa apud plurimos nationes iniuerat ex prædeceſſorum meritis qui Paſtores & doctores ad ſalutarem Chriſti crucifixi redemptionem annuntiandam miſerunt; poteſtas clauium S. Petri in peccatis ligandis & ſoluendis, κατ' ἐξοχὴν ſupra omnes reliquos orbis Chriſtiani Epiſcopos; recepta de Epiſcoporum conſcientia opinio quos Eccleſiæ Canones ſollicitos de his quæ ſunt mundi noluerunt, præ ſeculari authoritate cui iuriſdictionis amplitudo, longitudo, & latitudo ſolummodo ante oculos obuerſatur; periculum ne quis illi offenſam faceret quem maxima pars hominum amore & ſtudijs proſequi enitebatur : ſolers illa coniunctio clauium Petri cum enſe Pauli, vt dum altera reſeruaret, altera vt ille Nehemiæ impedimenta reſecaret; ampliſſima latifundia & reditus Petri Cathedræ Caroli Magni diplomate conceſſa, & Matildis Comitiſſæ ſupremis tabulis legata; Pontificum ſolertia in conſtituendo Septemuiros Germaniæ ad Imperatorem eligendum, ne illi ſæpius Romam commeando ad regu-

ſtandum vetitum fructum in horti medio nouo appetitu excitarentur, & inde arborem cognitionis boni & mali aſſequuti, authoritatem ſuam limitationis folijs iam diu obtectam reſtabilirent: Pontificum cautela in reſeruando ſibi tanquam *in depoſito* ius peculiare inaugurandi & confirmandi Imperatores in vrbe Roma, etiam poſtquam fuerant electi & inaugurati in Germania, quamuis cùm hoc expeterent rarò impetrarunt, Pontificum vigilantia in retinendo & conſeruando Regalia illa iura in manibus Electorum & aliorum Principum quę ad tempus ſuperiores Imperatores alienauerant, ne confuſæ plumæ Aquilæ cum durioribus hiſce pennis ad ſummum Capitolij faſtigium iterum ſe eueherent, diuturna illa & ſtrenuè contentioſa factio *Guelphorum* & *Gibilinorum*. Firmiſſima illa inter Pontificem & Reges Galliarum confœderatio, qui ramos ſacroſanctæ poteſtatis tanquam plantæ ex ſui-ipſius ſolertia enatæ, contra omnes irruentes turbines & tempeſtates tueri ſemper contenderunt, prouidentia quam Pontifices prudenter, ne ſimultates aut inimicitias cum aliquo potentiore Europæ Principe gererent, priuſquàm Principem alium ex parte oppoſita ſibi adiunxiſſent vt vel adequare vel ſuperare poſſent, arctiſſima neceſſitudo quæ inter Pontificem & omnes Eccleſiaſticos in omnibus Regnis Romanè Catholicis intercedit, exercendo ius inueſtiendi & confirmandi Epiſcopos qui ſummæ rerum in Eccleſia preſunt, & quaſi recta obſequij linea *Laicorum* conſcientias & deuotas animas ad ſuum nutum ſecum trahunt. Recepta Pontificum conſuetudo ſeligendi Cardinales & Eccleſiæ adminiſtros ex eiuſmodi potentiſſimis & honoratiſſimis familijs, vt & ipſos & omnes ipſorum neceſſarios ſummo officio & ſumma obſeruantia in perpetuum deuincire poſſent; reſeruatio in caſibus quibuſdam ad quos *audiendum* & *terminandum* ipſe Papa ſeipſum quaſi diplomate delegatum conſtituit, qua & ipſos gregum duces ſine expreſſa aliqua relaxatione, *ab ipſo ore Apoſtolico* ſe in perſonis ſiſtere adegit: conſilium amandandi Principes in Bellum Sacrum quamprimùm lites Eccleſiæ Romanæ intendere cœperunt,

vel

Digitized by Google

vel eorum abſentia maiori vſui eſſe poterat: Locales interdictiones Pontificum mandato ne ſacerdotes ſacra celebrarent, quod (quantum ego legendo obſeruaui) primum inter Angliæ Epiſcopos præcipiente P.P. Alexandro Tertio circa annum Salutis MCLXX. in vſu fuit, verùm minùs fœliciter illis qui Pontificis mandata ſtrictiùs obſeruando, quàm Regni iura permiſſerint, in facultatum & libertatum diſcrimen deuenerunt. Poſtremò præſidia & munimenta ad S. Petri patrimonium propugnandum poſita, vt ſemel dicam, ſublimes fuêre gradus per quos Pontifices aſcenderunt ad illud culmen ex quo Principes in ciuili ſua authoritate proculcarent, quod multi conqueruntur, alij tolerant, ſed certiſſimè cùm ipſorum res agatur, ne vnus quidem approbat.

Quamdiu (vt grauis, eruditus, & Romanè Catholicus prodidit) Pontifices in ea quæ ad animas ſpectârunt, ſolummodò fuerunt attenti, in primis votis habuerunt ſub ciuilis authoritatis ala & vmbra protegi. Sed Imperio citiùs quàm ſurrexerat collabente, Pontifices Imperatorum & arma & amorem negligere cœperunt. Tunc ſcribendo & argumentando defenſarunt Eccleſiæ eſſe potius leges Imperio præſcribere, quàm ab Imperatore recipere, pleno paſſu progredientes, nunquam præ timore reſpicientes ne cum Lothi vxore in *ſtatuam Salis* transformarentur, & nihil magis cum horrore quodam extimeſcentes, quàm ne poſtliminij iure in priſtinam illam exilem & humi repentem vitæ conditionem reuoluerentur, Cenſuras Eccleſiæ vel ad ſuas affectiones, vel rerum rationes detorſerunt, bellis gerendis, opibuſque accumulandis diligentiùs quàm Petri cymbæ dirigendæ, aut animabus inſtruendis incubuerunt. Magis vafrè quàm ſyncerè ſtuduerunt Conſiſtorium firmare Tyrannorum & *vſurpantium* ſubſidio, qui Cæſarum iugo excuſſo, & inermi Imperio contempto nullam commodiorem rationem ſeſe in dignitate & ſecuritate conſtabiliendi, quàm ſub Romanæ Eccleſiæ patrocinio inuenerunt. Ad hoc confirmandum velim vt *per iuratos inquiſitio fiat* an Robertus Guiſcardus, cùm Apuliam à ſacro imperio, ſcilicet pulcherrimam

Digitized by Google

plumam a languenti Aquila ſubtraxiſſet, non eam a Papa iure fiduciario tenere ſategerit? Necnon an Rogerus Rex Siciliæ anno Salutis 1130. non eadem arte Regnum illud occupauerit (nihil enim tunc temporis S. Petri ſagenam ſubterfugere poterat) & ex ſucceſſoribus plures in illa conſcientiæ & morum corruptela facti fuerunt, potius *Piſcatores Imperiorum, quàm hominum.* Quanquam S. Pauli Cenſura tantùm ad *interitum carnis,* non autem *poſteritatis vel diadematis* protendebatur.

Seculo ſuccedente alij eouſque progreſſi ſunt in vendicando & ſibi arrogando, vt fronte præſricta authoritatem Imperatores abdicandi ſibi aſſumpſerint. Bonifacius enim VIII. poſtquam (vt Germani Catholici produnt) in habitu omninò Seculari ſz. diademate redimitum & gladio accinctum omnium oculis ſe exhibuiſſet, profeſſione facta ſe tam Cæſarem quam Pontificem eſſe, proximo aſſultu, eouſque ſe prouexit, vt ſupra Philippum Regem Galliæ *tam in Spiritualibus quàm in Temporalibus ius ſuperioritatis* vendicauerit. Quãquam ex Scholaſticis Theologis nonnulli huic Paradoxo ſe ex diametro obijciunt, & æquè Pontificem armatum demirentur, ac *Prior* Dunelmenſis Epiſcopum ſuum Comitatus gladio accinctum olim admiratus, cum exclamarit, *O quàm manifeſte iam exorbitat noſter Epiſcopus transformatus a veſtigiis S. Cuthberti!* Vrbanus non ſolùm Clericorum perſonas, verumetiam bona à Ciuilibus tribunalibus deuocauit. In læſæ etiam Maieſtatis criminibus Pontifices ſæpenumero à ſeculari iudicio vt Epiſcopos eximerent, nullum non mouerunt lapidem. Quamuis hoc à Principibus abſolutis vt ius agnitum nunquam impetrare poterant, nihil-ominùs Papa intercedente nonnulli Principes eiuſmodi Criminibus gratiam fecerunt. In medium producatur Platina vt teſtetur de admirandis incœptis & machinationibus pertrahẽdi ſingulos orbis terrarum Principes vt ſceptra & diademata gererent *ad placitum* Succeſſorum S. Petri. Ex his alij in quæſtionem poſtulati in Actione perſonali, alij de verbis temerè emiſſis, alij quia ſteterint à Principibus quos Papa oderit, alij quòd negotijs

negotijs quæ Pontifici placuerunt,ſe intermiſcere abnuerint, alij vt ipſum Pontificem communirent, & aliquando vt aduerſarios magis contererent. Hoc certò mihi compertum & ex eorum confeſſione qui ſemper Canonibus Romanæ Eccleſiæ in religione ſe conformarunt,poſtquam illud S. Gregorij quaſi clauo trabali in conſcientijs Chriſtianorum defixum erat (qui illis temporibus magis timidi erant ne offenderent, quàm ſtudioſi vt diſcerent) *ſententiam Iudicis quamuis iniuſtam timendam eſſe*: quanquam omnes Europæ leges ex ipſo naturæ iure in eiuſmodi cauſſis appellationes admittant, quamcunque actionem Papa tamen intendit ex offenſa iuſta vel iniuſta, cùm ille plerumque ſit & Iudex & Actor cui ſatisfactio præſtanda, quanquam Imperator diademate ſit exſpoliandus.

Quinimò quia *Homo ſpiritualis iudicatur a nemine*, iuriſconſulti Canonici, eò adulationis ad beneuolentiam aucupandam poſtea ſunt progreſſi vt Pontificum Romanorum cenſuram omni omninò examine exemerint, quamuis vnà ſecum animarum agmina ad inferos trahant. Quod quamuis prudentiores & æqui rerum æſtimatores vt doctrinam Mahometis ſchola quàm Chriſti Eccleſia digniorem reijciant,ſemper tamen (vt probabile eſt) æquè habebitur *error prædicationis ac conuerſationis*,priuſquā, vt cum S. Hieronymo loquar, *Aſteriſco iuguletur*. Emmanuel Græcorū Imperator maximoperè cum Alexandro Tertio egit,vt Orientale,& Occidentale Imperium ad maius firmamentum & certius contra hoſtes fidei Chriſtianæ ſubſidium adunarentur, non aliud tamen tulit ille reſponſum, quam ſe nolle id vnire & coniungere, quod maiores ſui de induſtria diſiunxiſſent, licèt illis reuera magis vitio vertendum qui conſilia ſociarunt & dextras vnà admouerunt, cùm non alij quàm homines eſſent, ad illud ſeparandum quod Deus coniunxerat. Quanquam Alexander ille eiuſmodi reſponſo tā expreſſis verbis ad Emmanuelis poſtulatum modeſtè abſtinuiſſet quæ induceret homines illud idem ipſi dicere, quod ancilla S. Petro, in ſummi ſacerdotis aula, *Verè tu ex illis es, nam & loquela tua te manifeſtum facit*;

 Verun-

Veruntamen ex ratione quam Prædeceſſores huius Pontificis inierunt, *ſedem imperij* in Germania conſtituendi vbi ex longo interuallo interpoſito minùs officerent, quàm in *Romana Metropoli* vbi Pontificis gloriæ obſtruere poſſet, facilè animo complectamur, & obiectum circa quod verſabantur, & quis huic conſilio finis. His adiungo Conuentionem alterius ex huius ordine cum Carolo Andegauenſium Duce priuſquam in Siciliæ Regno confirmaretur, vt neque ille dum ſupereſſet, neque hæredes & ſucceſſores eius Imperium capeſſerent, ſi quando Germaniæ Principes Imperium illis deferrent, multò minùs ambirent, vſu enim edoctus ex diuturno inter Pontificem & Fredericum qui ſuo iure & Imperator erat & Rex Siciliæ, pertimuit ne tanti Regni vicinitas, ſi in malum vicinum caderet quocunque iuris obtentu, facilè magnanimum Principem excitaret ad priſtinum ius recuperandum. Quia quomodocunque quæſtiones inter priuatos ex Præſcriptione finem inueniunt, attamen vbi gladij ſunt vibrandi, præſcriptio nulla quantumuis diuturni temporis, Cęſari occurrit. Non eſt cur inpræſentiarum prouidum illum & prudentem Cardinalem nominem, qui nuper in Conclaui opportunam cautionem Collegis in Pontificis electione interpoſuit, videlicet vt non ſeruilem in modum ſtudijs potentium Principum inſeruirent, qui ſede vacante beneficiarios ſuos S. Petri Cathedræ commendarunt, non alio conſilio quàm vt ſubtili ſolertia Eccleſiæ Romanæ Maieſtatem in nudum ius Patronatus reuocarent, quemadmodum accidit animoſis illis Cæſaribus imperantibus: & dum poterant ſeruile illud iugum repellerent quod multorum ſanguine, opum profuſione, & ſumma prædeceſſorum prudentia (qui vitam ſuam Eccleſiæ libertati poſthabuerunt) excuſſum fuerat. Hi gradus fuerunt quantum ego colligere poſſum, vel obſeruando temporum decurſum, vel hiſtoriarum relationem, vel certa experientiæ documenta, quibus Pontifices aſcenderunt, nonnunquam cautè, aliquando perſidenter (ſed tranſlato in Orientem Imperio) plerumque potenter ad hoc excelſum authoritatis culmen, qua præmuniti (quod de Dauide in ſa-

cris

Digitized by Google

cris literis dicitur) *cum Leonibus tanquam cum Agnis luderent, & ſuper Aſpidem & Baſilicum ambularent.*

Quicquid *Soto*, *Syluester*, *Symancha*, *Nauarrus*, vel *Bellarminus* aut opinentur, aut Diſtinctionibus illis quaſi chymicè extractis *directè*, & *indirectè*, *propriè* & *impropriè*, *ſimpliciter*, & *ſecundum quid*, *Abſolute*, & *tantummodo in ordine ad Spiritualia* in lucem protrudunt, quia in hoc *mandata Dei propter ſuam traditionem tranſiliunt*, perinde ac ouiculæ ſua ipſarum vmbra territæ ſepimenta trepidè & confertim tranſiliunt, nihil de ſubiecta ex altera parte foſſa ſuſpicantes, nihil ad propoſitum firmandum è ſacris literis proferentes, nihil quod antiquitate venerandum ſpectantes, nec vllam rationem alicuius momenti de ſuo adiungentes, Scholas vociferationibus, Eccleſiam erroribus, & Rempublicam Chriſtianam tragœdijs complêrunt. Ad illas Diſtinctiones profligandas quæ nihil aliud ſunt quàm peripheriæ & anguli obtuſi ex ſcholaſticis Idęis effecti, non ex limati iudicij fundamentis quæ modo dixi extructæ, eruditiſſimorum Epiſcoporum cohortem producam, quos Sholaſtici illi veros & abſolutè perfectos Catholicos habûerunt (quoſque recta ſerie rectos Chriſti hæredes agnoſcunt & tanquam Apoſtolorum ſucceſſores obſeruant) qui in grauiſſimo ſeruitutis tempore *priuatiuis* & *peremptorijs* Pontificum contra ſuos Dominos Cenſuris ſuffragari noluerunt. Fidem Principibus datam obſeruarunt illi ex conſcientia, abſolutione Canonica poſtpoſita, & nunquam minis vel terroribus Romæ intonantibus, vel tantillum à legibus ſancitis, vel ipſorum erga patriam officio receſſerunt. Illos minimè latuit ſummum Sacerdotem ſub lege *infirmitate* fuiſſe *circundatum*, & lege aſtrictum tam pro ſuis ipſius peccatis, quàm populi ſacrificium offerre. Legerunt illi B. Petrum eccleſiæ Romanæ fundatorem Satanam vocatum fuiſſe quòd Seruatori noſtro minus ſane conſuluiſſet, poſtquam Seruator prærogatiuæ titulos quos vrgent, illi contuliſſet. Norunt improperatum illi à S. Paulo fuiſſe, idque coram, quia arctiorem fidei propagandæ rationem inierat. Ab Apoſtolo edidicerant eouſque alios imitari, quouſque illi

Chriſtum

Digitized by Google

Chriſtum imitati erant. Audiuerant plures Pontifices pleniùs edoctos, priores Cenſuras reuocaſſe, atque Alexandrum Tertium Archiepiſcopo Rauennati indulſiſſe quo minùs ſuis præſcriptis ſatisfaceret, ea tamen conditione, vt rationem etiam redderet cur non ſatisfaceret. Adrianum etiam obedientiam *manente dubio*, vrgere noluiſſe. Valde commoti erant exemplo illorum religioſorum & fidelium auditorum Theſſalonicæ qui ſacrarum literarum locos a S. Paulo citatos, ſcrutati erant ad examen an doctrina *ita ſe haberet*. Poſtremò quia deprehenderunt priuilegium illud *Papam non poſſe errare*, ab ipſis ſcholaſticis Theologis circumſcriptum fuiſſe, *quoad fidem, non politiam*, & *Cathedralem* potiùs eſſe quàm *Perſonalem*, apud plures grauiſſimos eius ſeculi Epiſcopos vſu receptum erat, vt Papales Cenſuras tam ad diuini verbi ſtateram, quàm ad Conſiſtorij trutinam examinarent, & eouſque inſurgenti iuriſdictioni viam ſternerent, vt cùm ad ſupremam horam veniſſent non illis in *cordis ſingultum* cederet, quod de curriculo deflexiſſent. Si quis ex his quæſitoribus qui iuris noſtri formula, *ex hominibus legalibus* ad rem controuerſam excutiendam conuocantur, quouis obtentu exceptione excludatur, quia vel cauſſæ vel Eccleſiæ ſit fraudi & præiudicio: ego ipſe in me recipiam vt *Rectus ſtet* in ipſa Curia Romana, idque authoritate ſacrorum ſcriniorum Eccleſiæ, quamuis non operæpretium ſit hunc laborem ſubire contra ſcholaſticos Theologos qui ſibi adblandientes nouas Diſtinctiones ex ingenio tortuoſo ſine vllo veræ antiquitatis charactere indies producunt.

Vno & altero verbo iam antea perſtrinxi, quouſque Philippo Galliarum Regi, qui ob eximiam vultus venuſtatem *Pulcher* fuit cognominatus, vniuerſi eius Regni Eccleſiaſtici ſecuritatem præſtiterunt pro ſua erga ipſum fide & obſequio *non obſtante* inconſiderata & peremptoria P P. Bonifacij Cenſura. Huic adiungo reſponſum Hincmari Archiepiſcopi Rhemenſis, Adriano qui ſub pœna Cenſuræ illum obſeruantiam aut obſequium Regi legitimo deferre vetuit, ſcilicet Vniuerſos Regni Galliæ Ordines tam Eccleſiaſticos, quàm

Seculares

Digitized by Google

Seculares (publicata Papæ Cenſura conueniſſe) & hanc cum quadam admiratione concluſionem intuliſſe, eiuſmodi inhibitionem nunquam vlli prædeceſſorum ſuorum ante hæc tempora emiſſam fuiſſe. Quod vt mea fert opinio, tam nouitatis, quàm iniquitatis argumentum eſt firmiſſimum.

Ex altera illaque graui de rebus Siculis relatione, in epiſtola Archiepiſcopi Panormitani legitur, quàm nouum Siciliæ Epiſcopis viſum fuerit, cùm nuntius Papalis Epiſcopum cui pallium tradidit, ad iuſiurandum de obedientia Eccleſiæ Romanæ præſtanda adigeret; hac ſtrenua exceptione interpoſita, non inueniri de huiuſmodi iuramento ſtatuta in Concilijs. Regnum tamen Siciliæ arctiori clientelæ iure Pontificibus eſſe obſtrictum ex ſuperiori aliqua inter Regnum illud & Eccleſiam conuentione, quàm inter reliquas Orbis Chriſtiani prouincias non inficior.

Cùm Gregorius Quartus ſeriò in animo deſtinaſſet contra Lodouicum *Pium* peremptoriè agere, Epiſcopi Galliæ conceptis verbis reſponderunt, *ſe nolle* ſuffragari, cumque fundamentum quod poſuit infirmum & iniquum eſſet, experietur quod *ſi excommunicaturus veniret excommunicatus diſcederet.* His ex Regni Galliæ Archiuis adiungatur Ioannem Tanquerellum a Theologis Parienſibus damnatum fuiſſe, quòd defenderit Papam in cauſſis nonnullis Regem poſſe abdicare. Tam inaudita erat iſta abdicādi Reges & transferendi Regna doctrina temporibus illis, quæ in Eccleſ. Rom. fuerunt, propenſiſſima & vt multi vocant, planè ſeruilia. Sin autem Hęreſis & Paganiſmus veræ eſſent cauſſæ, vt plerumque obtenduntur, eiaculandi Cenſuras contra Principes, melior ſane excuſationis ſpecies, etſi non melior iuſtificationis ratio adhiberetur (quia nec nos, nec Dei Eccleſia aliquam eiuſmodi habemus conſuetudinem) certò tamen ſcimus hanc Prærogatiuam, *Magnam* illam eſſe *Chartam* cui qui hoc moliuntur maximopere incumbunt. Sit Princeps cui Papa ſeriò vel ſimulatè litem intendit omnibus numeris tam abſolute Catholicus, quam ipſe Papa, attamen animæ ſuæ conſulendo rebus ſuis conſulere non poterit. Actione enim ſemel intenta, donec

Digitized by Google

nec quod præſupponitur, agnoſcatur, Cenſura temperetur, vel Papę ſatisfiat, nihil aliud quàm Hęreſis in procedendi formulis obijcietur. Hoc nonnullos Epiſcopos impulit (obedientia erga ſummum Pontificem integra) conditiones excutere, & an præſcriptum fuerit ab initio ſecundum legem Dei vt Moyſes pręfiniuit. Scholaſticorum erudititiſſimi non ſentiunt obedientiam *Abſtractum* eſſe inter nubes, aut *Indiuiduum vagum*, vel vt aliqui Principum Prętogatiuam volunt eſſe *nemo ſcit.* Sed intelligunt officium eſſe quod ſuis limitibus ad *Leges Euangelicas* circumſcribitur.

Ex hac rationis, æquitatis, & conſcientiæ baſi ſubſtrata, Gerbertus Archiepiſcopus Rhemenſis excitatus erat, vt omninò negaret quamcunque Donationem homini cuicunque particulari, tanta capacitate fieri poſſe, vt *quicquid libeat liceat.* Ne ille timore, quæſtu, vel ignorantia præpeditus, ſeductus, aut abductus omnia præuerteret & deprauaret, cum hoc etiam conſilio quod in poteſtate circumſcribenda, Sacroſancta Euangelia, Prophetæ, Apoſtoli, & Eccleſiæ Canones ſpiritu ſancto dictante conſcripta; & ſingulis ſeculis ab illis Paſtoribus obſeruata quos ſpiritus ſanctus Eccleſiæ clauo præpoſuit, eſſent *Lex communis Eccleſiæ Catholicæ.* Hoc Axioma Garneto & didaſcalis eius ora obſtruit. Porro legimus doctiſſimum Iuonem Carnotenſem Epiſcopum in hac cauſſa tum alieno animo fuiſſe, vt Regem cuicunque ſuperiori in rebus ſecularibus ſubditum & ſubordinatum fuiſſe planè negauerit, quanquam Rex Gallię duriuſculè cum illo egerit, quod ab Ordinum conuentu abfuerit in quo Papę contra Regem inſolentia aſperius fuit reprehenſa. Et quanquam Rex pro contumacia ſua Sanctis Epiſcopis aures prębere recuſaret (quod tunc temporis controuertebatur) quanquam Papę fuerit ille deuotiſſimus, Regem tamen diuino iudicio relinquendum cenſuit. Et vt habet Bractonus noſter, *ſufficit ei ad pœnam quòd Deum expectat vltorem.* Quàm præfidenter & quoties Synodi, Parlamenta, & Academię Gallię ſe & Papalis Cenſurę quaſi prępilatis haſtis, & fulminibus oppoſuerint in iure Regio propugnando nunc decretis

Prouincialibus,

Prouincialibus, nunc Pragmaticis Sanctionibus, & nonnunquam Prohibitionibus quæ omnes neruos ſuperinſultantis authoritatis ita ad viuum inciderunt, vt poſteà nec progredi, nec promouere vlterius potuerint, non eſt cur pluribus proſequar, digitum tantùm intendam ad inaugurationem Galliarum Regis qui nunc rerum potitur celebratam ab Epiſcopis Romanè Catholicis (nulla ratione alicuius ſuperioris habita ſine Cenſuræ timore, aut quauis Irregularitatis ſuſpicione) dum ille Excommunicationis nodo ſtaret alligatus: hoc iam concludam exemplo ad hanc rem (vt mea fert ſententia) perappoſito; S. Lodouicus ab ipſo Pontifice Romano inter Sanctos *Confeſſores* in Romanum Calendarium erat relatus, quanquam ſeuerè decreuerit & ſanxerit ne Papales miniſtri aliquam pecuniæ ſummam corraderent, ſe vel qui ſibi ab intimis conſilijs, inconſultis, idq; nunquam niſi grauiore aliqua vrgente neceſſitate.

Verùm ne Garnetus & Collegæ contra Regnum Galliæ exceptionem interponerent, quaſi leue nimis & incertum illud eſſet in ſatisfaciendo, cùm Eccleſia lucrum tantùm aucuparetur; quanquam nos maiorem fidem hac in re adhibeamus, quòd Præſules qui cum Proceribus in hac ſanctione conſenſerunt, & *Orthodoxi* & *Canonici* fuerint. Ego iam Angliæ Reges in Monarchiæ iure intra ſuas metas & præſcriptos limites conſeruando, nec poſteriores, nec minus anxiè ſollicitos fuiſſe edocebo. Lubeat itaque Garneto & reliquis eiuſdem profeſſionis qui contendunt ſubditos obligari vt exequantur quicquid vel ex hæreſeos ſuſpicione, vel ex infidelitatis ſuggeſtione, contra Reges dominos ſuos Romæ decretum fuerit; titulos, nomina, & iudicia illorum exaudire, & intelligere quos ego illorum contemplationi proponam non ex Presbyterijs quæ ad illorum guſtum non faciant, ſed ex numero Scriptorum Anglicorum qui inter Catholicos quantiuis pretij & aureis Characteribus extant præfulgidi.

Exordiar à primo Regum noſtrorum *poſt Conqueſtum*, & ad alios ſua ſerie progrediar. *Quid Papa* (inquit Guilielmus *Conqueſtor*) *cum Imperij vel Regni libertate?* ad quem cura a-

nimarum & ſecuritatis Eccleſię potius ſpectat. Poſteà in acriori illo certamine inter Guilielmum Secundum & Anſelmum Archiepiſcopum de Pontifice Romano (quanquam Regem illum nec Sanctum fuiſſe *Confeſſorem*, nec poſtulata eius ſingula æqua fuiſſe aſſeuerabo) attamen mihi cum bona ipſorum venia adnotare liceat, quo animo & quàm obfirmato conſilio qnamuis Papa ſe negotio interpoſuerit, Epiſcopi Regi ſuo adhæſerint. *Notum habeat ſanctitas veſtra,* (ſcribit Henricus Primus) quod Deo fauente dignitas & libertas Angliæ (me regnante) nullam imminutionem patietur, quamuis enim ego pro mea humanitate iure meo cederem, *Optimates tamen mei, imò totius Angliæ populi id nullo modo paterentur.* Poſteà Epiſcopus Exonienſis Romam miſſus reſponſum mite & molle à Pontifice de Regni libertatibus tulit. Henricus Secundus nec Legatum à Roma admiſit, nec ſubditos ſuos Romam adire permiſit, niſi cautione prçſtita *quòd malum ſuum vel Regno ſuo non quærerent.*

Suffraganeus Cantuarienſis admodum ſubmiſsè Thomam Archiepiſcopum admonuit, Regis iram potius demiſſiſſimis literis ſedare, (quç fuit recepta ratio apud primçuę Eccleſię Paſtores) quàm animos inflammando in rebus tam propè deploratis irritare, vt Principem ad defectionem a Romana Hierarchia attraheret. Nubrigenſis etiam ex noſtratibus, Archiepiſcopi contra Regem oppoſitionem cum zelo Sancti Petri, in quęſtione tunc agitata, confert. Quanquam nemo inficiatur, inquit, quin Archiepiſcopus fuerit *zelo feruidus, an tamen plenè & ſecundum Iuſtitiam, Deus nouit,* cùm *prudens in tempore tacebit, quia tempus malum,* cuiuſmodi tempus illud exiſtimauit. Hęc verba modeſtia ſunt plena, innuunt tamen etiam illis temporibus ęquos rerum ęſtimatores quanquam vnius eiuſdemque profeſſionis, cùm conſcientiam excuterent, ęquabiliter iudicâſſe, ſine acerbitatę in ſubditum, aut iniuria in Principem. Quod me inducit magis magiſque laudare illum Eccleſię Canonem, qui magna cum ratione mala inueterata ad viuum aſperiùs reſecare, vel feſtinantiùs procedere cùm Cenſurę nihili ęſtimentur,

tur,

tur, inhibet. Rerum enim vſus nos edocuit hoc eſſe *margaritas porcis, & quod ſanctum canibus proijcere.*

Tempus quo Ioannes regnauit nihil aliud ferè erat, quàm tragœdia ante omnium oculos & in Angliȩ cōtumeliam per vniuerſum orbis terrarum inter Pontificem & illum in proſcenium data, dum Angliȩ Epiſcopi in hoc Regni diſcidio, nunc conſcientia duce a Rege contra Papam digladiarentur, nunc factione inualeſcente, a Papa contra regem animoſè ſtarent. Plerique tamen eorum (vt prodit qui tunc vixit) illum obſeruantiſſimè exceperunt & Sacramentis participarunt *Windeſora,* non obſtante ſententia qua Rex erat innodatus.

Henricus Tertius cui ex anteacti temporis aſperitate vt videtur ſuſpicio fuit oborta, ne grauius cum illo ageretur, Epiſcopos Angliæ ad Concilium Lugdunenſe profecturos ad iuſiurandum adegit vt Decretis (ſi qua eſſent) quæ ſibi aut Regno ſuo fraudi eſſent, aſſenſum non adhiberent. Eodem Concilio Rex Angliæ non literis ſed viua voce Epiſcoporum conqueſtus eſt de tributo extorto ſub ſpecioſo quodam prætextu quaſi Epiſcopi Angliȩ conſenſiſſent, quod Metropolitanus reliquorum nomine omninò factum negauit. Papa autem cùm hoc ſibi innotuiſſet alluſione ad Frederici Imperatoris iram contra ſuos anteceſſores in hȩc verba prorupit: *Regem Angliæ iam* Fredericizare, *ſed hoc minimi intereſſe, quia Rex Angliæ habet ſuum Conſilium, & ego meum,* & tamen ſuo cum diſpendio: Edwardus Primus *Ioannem Lexenton* Equeſtris Ordinis virum ad vniuerſos Epiſcopos cùm iam Synodum agerent miſit, qui moneret vt nullo modo Papæ poſtulatis ſatisfacerent (cui vt authoris mei verbis vtar) *& ipſi paruerunt.* Edwardus Secundus obfirmatè collationem muneris Theſaurarij in Eccleſia Eboracenſi propugnauit contra Papæ Reſcripta qui ſuperioris cuiuſdam collationis obtentu, nepotem ſuum eò promouere viribus omnibus enixus. Et quo quæſo fundamento? quia inquit Rex, Proceres Regni iureiurando cùm fidem Principi darent, obligati erant ad Regni iura & libertates tuenda,

inter quæ Eccleſiaſticarum dignitatum collatio cum primis locum habuit, & igitur ſaluâ conſcientiâ, ne leuiſſimam quidem maculam honori quo inueſtitus erat, aſpergi pateretur. Quod, ſi (vt ex ſacris regni ſcrinijs conſtat) non licuerat illo æuo *feodum Laicum Romanæ Eccleſiæ obligare*, quantò nunc minùs liceat aut conueniat, Principiś iura aut ſubditorum fidem obligare?

His adiungo literas ab eodem Principe ad Pontificem eiuſmodi ſtylo & acriori atramento ſcriptas vt ex *vnguibus Leonem*, proteſtatur enim & inflammato ſanè animi ardore *ſe ius Regni ſui contra Papam & omnes defenſurum* nulla perſonarum diſtinctione habita. Hinc adnoto Papæ temperamentum qui neque cum animi perturbatione reſpondit, nec iracundia effulminauit. Quamuis enim Anglia eo ſit ſitu præ quamplurimis Europæ Prouincijs quæ neque tam munitæ, nec Oceano circumfuſæ, animo fuit paratiſſimo ad ſui defenſionem, ſi cauſſa erat iuſta & Princeps bellicoſus, Papa tamen, vt videtur, ſedatior erat quàm nonnulli ſucceſſorum quibus plura & maiora obiecta fuerunt impedimenta, vel ille animo perpendens ius quod in *collationibus* & in *inueſtituris* ſibi in alijs Regnis arrogauit, vbi Principes erant magis meticuloſi, poterat ſaltem minore licèt cum fructu virulentas ipſius exceptiones in medium proferre. Quæ minùs prouidè adhibitæ ſunt, nihil aliud, vt Zachariæ verbis vtar, quàm vaſcula paſtoris imprudentis.

Neque lex, neque natura aliquam agenti *poteſtatem operandi* ad ſe defendendum *ſine præparatione mediorum* permittit: ex conſequentia igitur inferatur, vel animi ardorem vel poteſtatem, vel media ad ea plenè perficienda quæ in votis habuerat Papæ defuiſſe. Abbas Tauiſtochienſis, Edwardo III. regnante, quingentis *Marcis* mulctatus erat quod a Roma *Bullam* receperat in qua inerant *aliqua verba Regi & Coronæ ſuæ præiudicialia*: vniuerſus Parlamentarius Conuentus Ordinum Regni in quo Epiſcoporum, Abbatum, & Præſulum inter Proceres non exiguus erat numerus fidem regi Richardo Secundo obligauit ingenua proteſtatione facta, ſe defenſuros

Regalia

Regalia iura & immunitates omnes, etiam contra ipſum Pontificem Romanum, ſimulq; rationem in archiuis obſecro proteſtatione quam modò dixi digniſſimam, ſcilicet ne *Corona Angliæ* quę ſemper libera fuit & nullum ſuperiorem agnouit, ex improuiſo ſeruitutis iugo opprimeretur. Et hinc grauiſſimum crimen quod exaggeratum ad Richardum Secundum Regno abdicandum fuit, quod Papales *Bullas* admittendo *Coronam Angliæ* quæ immunis à Papa,& exteris principibus quibuſcunque fuerat, in ſeruitutem coniecerat.

Pontificum Romanorum in rebus Anglicis ignorantia impulit Prudentes Regni Anglię ſub illo Rege & Succeſſoribus vt damnarent, infirmarent, refigerent, & reijcerent omnes *Bullas*, vel *Breuia* Romà emiſſà, quæ ad Papæ directionem fide & teſtimonio alicuius Epiſcopi in Anglia, non munirentur; illique Epiſcopi (vt ex hiſtorijs & Archiuis deprehendimus) minori pretio ſunt habiti apud Principem & populum, qui Romam ad externum ſubſidium ſibi comparandum aduolarunt, cum ſibi meliùs conſuluiſſent ſe ad domeſtica oracula conferendo, *& non ad tranſmarina iudicia*, quod Concilio Carthaginenſi fuerat inhibitum.

Qui velint ſigillatim edoceri quàm malè ceſſerit nonnullis Epiſcopis qui ad Papalia Decreta exequenda, licentia a Rege non impetrata, proiectiores fuerunt, inueniant, Epiſcopi Elienſis & Norwicenſis temporalia in fiſcum redacta, quòd *Bullam* contra Hugonem Comitem Ceſtriæ promulgauerint. Obſeruent etiam Epiſcopum Elienſem pro Tribunali Regio à Quæſitoribus iuratis feloniæ damnatum fuiſſe, quanquam audenter exclamàuerit *ſe vnctum eſſe domini & Fratrem Papæ*. Epiſcopus Carleolenſis itidem licèt etiam ille vnctus regnante Henrico Quarto, pro Tribunali læſæ Maieſtatis damnatus fuit,(nec in Papæ quidem cauſſa) idque non immeritò. Quanquam enim Solomon ex ſpeciali gratia & erga religionem obſeruantia vitæ Abiathar pepercerit, *quia portauit Archam Domini*, quod tamen *virum mortis* vocauerit rectè inferam, quòd ſecundum iuſtitiam de eius vita agere poterat, de eius tamen abdicatione ipſæ ſacræ literæ clarè loquuntur.

Huic

Digitized by Google

Huic exemplo graue iudicium Baptiſtę Baiardi Iuris prudentiſſimi adiungo; Quod Epiſcopus in crimine læſæ Maieſtatis ratione muneris à iudicio merè Seculari eximi non poſſit. Ad quod confirmandum nemo verius teſtimonium perhibere poteſt quàm Philippus Pomineus, quam facili reſponſo, Rex Galliæ importunam Papæ per *Nuntium* interceſſionem, ad Cardinalem melioris notæ, & maioris dignitatis è carcere liberandum, eluſit.

In ipſa Hiſpania quæ hoc noſtro ſæculo nihil antiquius, nihil charius habet, quàm quæ *Eccleſiæ libertas* vocatur (licèt illa nec ſuis limitibus circumſcribatur, nec ab vllo vtriuſque iuris Doctore hactenus definiatur) Hiſpanici ſcriptores aſſerunt Epiſcopum Conimbricenſem à regni Ordinibus coactum fuiſſe reuocare ſententiam contra Regem, quam ipſe Papa comprobauerat, & iuſtam pronuntiauerat. Petrus Rex Aragoniæ in contumeliam *Papalis Mandati* ſub pœna Cenſuræ ne vlteriùs titulo Regis Aragoniæ vteretur, quem ille ex ſua gratia alteri contulerat, illico ſe *Imperatorem Maris & Regnorum Dominum* in titulo appellauit, vt potiùs in titulis altiùs aſcenderet, quàm per Papæ gradus de ſuo deſcenderet.

Si vacaret, plures Hiſpaniæ Reges enumerarem, qui peremptorijs Eccleſiæ Romanæ Cenſuris nunc ex incontinentiæ ſuſpicione, nunc ex inhibitione remigij in Petri cymba, nunc ex collationibus, tranſpoſitionibus, inueſtituris fere *ad deliquium animi* obſtiterunt in ſuis prærogatiuis propugnandis, idque nullo conſcientiæ ſcrupulo, ne Papę animus exacerberetur. Mœnia & munimenta caſtri Sancti Angeli Romę Caroli Quinti (qui Philippo nunc Regi Hiſpaniarum auus) patientiam & humilitatem teſtentur, cùm Papa animi ęſtu abreptus & obedientiam filij, & patientiam tanti Principis grauiùs exerceret. Minimè dubito quin Garnetus admittet mille annis iam anteactis non fuiſſe Eccleſię Romanæ filiam magis obſequentem quàm fuerit Maria Angliæ Regina, quę ne reſpirare prę ſollicitudine poterat donec errantes Regni ſui oues (vt ipſi videbatur) ad Sancti Petri Ouile reduxiſſet

Digitized by Google

xiſſet, attamen ſeueris Papę contra Philippum maritum ſuum Cenſuris poſthabitis, nũquam deſtitit marito pecunia, & copijs ſubuenire, donec ille in gratiam Eccleſię fuiſſet receptus, & bellum conſopitum. Vt enim illa ex lege diuina intellexerat ſe obſtrictam fuiſſe marito adhæreſcendo, quocum facta erat *vna Caro*, omnia derelinquere; ita in eadem lege diuina quoad factum, non arctius vinculum, nec firmius teſtimonium, vt Cenſuræ Sacerdotis obediat inuenit, quàm cùm obſeruet Sacerdotem legi diuinæ *inniti, quam ipſe ſecundum legem docuerit*, Quæ verè lapis ille Lydius eſt, ad quem omnis proba Chriſtianorum moneta, cuiuſcunq; Imaginem vel titulum præ ſe ferat eſt examinanda, ſi modò ęruſcatam, vel æquitatis & pietatis fundamenta ſuffoſſuram deprehendamus. Donec enim vel doctrinæ vel experientiæ lumine illuſtratus videro, Deum omnes natura Stoicos, vel potius trunco obtuſiores creâſſe, & Papas non ſolùm *Myſteriorum diſpenſatores*, ſed tanquam Angelos lucis, vel maiores Angelis lucis (quia in illis, vt Iob prodit, *inuenit prauitatem*) conſtituiſſe, cum bona illorum venia, in huiuſmodi rebus excutiendis, mihi mea ratio licèt illa exigua, & magna mea obſeruantia eſt adhibenda: cæteris qui aliter ſentiunt per me liceat prudentiam obſeruatione comparare, quam in hac vita omnes omnibus temporibus nec habuerunt, nec habere poterunt.

Ex his exemplis, & quàm plurimis alijs quæ temporis anguſtijs excluſus proponere & amplificare non poſſum, pro comperto habeo cùm Principes, tùm eorum Epiſcopos huiuſmodi Papalibus Cenſuris quæ ad eorum Prærogatiuam & dignitatem ſpectarunt, nec diutius, nec ſæpiùs paruiſſe, quàm ingruente tempeſtate cùm vel ex imbecillitate, aut ex neceſſitate vela contrahere coacti fuerint: Decreta *etiam priuatiua* ſæpenumero ad leges *poſitiuas* confirmata fuiſſe ſcio, & quanquam multi Reges ſe ſpectatores otioſos vicini mali præbuerunt, ſi tamen vel ſua ſtudia, vel iura in quæſtionem vocarentur, & ipſi ſine Romanis accentibus legere voluerunt. Si igitur arma quibus maiores noſtri contra ambitionem & iniuriam pręliati ſunt, vel ſuperſtitioſi timoris rubigine exeſa

Digitized by Google

fuerint, vel ſupinæ pigritiæ ſitu obducta, experientiæ lima expoliamus, (cum tam furenter ad arma conclamatum ſit) priuſquam in ſecuritate improuida ſumus intercepti; & nos ad normam diuinam dirigentes, quæ eſt *verus Index & ſui & obliqui*, rectius intelligamus pro ratione ſuperioris authoritatis aut vitā profundere, aut obedientiam ſubmiſsè præſtare. Operæpretium certe fuit, vt mea fert ſententia, quod nonnulli ſuperioribus annis elaborarunt, diem natalē Seruatoris noſtri, tam prope ad ſuum tempus reuocare, quantū arte & induſtria fieri poterat, ſcrupula quædam ſubtrahendo, quæ labentibus annis longius à ſuo tēpore quod in primæuo Calendario conſtitutū fuit, diem illum ſubduxerant. Nec minus certè operæpretium erat in alio genere reducere iura, quæ Papæ in cauſſis nonnullis, ſibi ſuper Reges arrogant, ad eandem analogiam quam ſub Gregorio Primo, Leone, & cæteris Romanis Epiſcopis olim tenuerunt, amputando luxuriantia ramalia, quæ temporum diſcidio, & Ecclesiam in offenſam, & potentiſſimos Principes in meticuloſam ſuſpicionem pertraxerunt. Interea enim temporis audacia ſuſcipit, ingenium excogitat, adminiculum ſuſtentat, conſcientia properat, metus inanis conſentit, vis præualet, & Maieſtas perpetitur.

Nunc Garneti vel bona vel mala venia, mihi incipiendum eſt diſſuere falſas conſuturas Canonis, NOS SANCTORUM PRAEDECESSORUM. Quem ille vbi primùm coram Regio ſanctiori conſilio ſiſteretur quaſi ægidem protendit, poſteaque coram Dominis Delegatis eſſe iuſtiſſimum valde aſſeruit, & hoc ipſo tempore (vt veſtræ aures teſtentur) vrget, ad propugnandum ius Pontificum in Regibus legitimis abdicandis & extinguendis; quique quidem Canon nefandiſſimę illius nuperę coniurationis nodus erat Gordius. Quanquam enim prudentiores qui eruditam conſcientiam tanquam ducem, vel certam aliquam regulam ſequuntur, coarguant præproperā illam Garneti feſtinationē in præſupponendo Cenſuras quas Papa necdū pronuntiauerat, in tractando ſuum Principem aſperius quàm reliquos eiuſdem profeſſionis, in accelerando ſine mandatis, & rebellionem

nē ſine vllo omnino prętextu concitando; Ego tamē pro hoc tempore *Canonem* illum *de bene eſſe*, admittam, *vt concuſſo* fundamento arx ipſa concidat. Vnicus hic Canon, niſi ego me fallo, Papæ authoritatem & inſtrumenta quæ adhibuit, ad ſua vota perficienda, magis imminuit, conuulſit, & labefactauit, quàm omnes in Vaticanum quingentis totis annis aſſultus, inſultus & diſploſiones. Quis enim Princeps ſub cœli complexu de ſua dignitate ſit ſecurus, quā diu vel minima apud Papam offenſiuncula actionem intendat, actio citationē procuret, citatio ſententiam producat, ſententia vel neglecta, vel non impleta contumaciā inferat, & contumacia delinquētem ea dignitate ſpoliat, quam natura tribuit, conſcientia aſſerit, & conſenſus communit. Adeò vt hoc poſito, vel Gregorius Septimus ex ſucceſſu aduerſo, vel homo planè nemo illud Sancti Spiritus agnoſcat *quòd in quo peccamus in eodem plectimur.* Verba Canonis validiſſimè contra Imperiale Henrici Quarti diadema diſploſi paucula ſunt, verùm, illa impetuoſa, vehementia, grauia & acerba.

> Nos ſanctorum prędeceſſorum noſtrorum Statuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate aut ſacramento conſtricti ſunt, Apoſtolica authoritate a ſacramento abſoluimus, & ne eis fidelitatem obſeruent, omnibus modis prohibemus: quouſque ipſi ad ſatisfactionem veniant.

Huc vſque Canon expreſſis verbis, verùm cùm hæc ſit illa *pillula aurea*, vel potius deaurata, quæ in ſacrario, vel Gazophylacio recondita ad Principum bilem *in morbis acutis* euacuandam, hoc eſt, quandocunque in Eccleſiaſtica prærogatiua haud bene cum Papa conueniant; Cumque Garnetus pillulæ huius compoſitionem ita approbet, vt non dubitet in

Digitized by Google

eiuſdem defenſione vitam maieſtatemque principis ſui incomparabilis, & Regię ſobolis in diſcrimen deuocare, dum opinetur illos grauiori morbo laborare, quàm ipſi in ſe ſentiunt. Meâ refert & pro mea erga Principem meum chariſſimum *obſeruantiâ & obſequio* (quanquam aliàs indignus ſim vel *herbas agreſtes* cum prophetæ puerulo *in die critico* decerpere) illud primùm *Recipe* Pontificis Chirographo ſubſignatum examinare, vt accuratiùs cuiuſque materię qualitatem intuendo, clariùs intelligam, intelligendo dijudicem, dijudicando concludam, quàm bellè cum pręſcriptis melioris ęui & proportione & proprietate conueniat.

Primùm quod in hoc compoſito medicamento occurrit, ſcilicet *Statutorum obſeruatio ?* illam ſanè ſalutarem ad curandam quamlibet in Eccleſia & republica ægritudinem agnoſco, attamen inter Canonici iuris profeſſores, in vſu fuiſſe non reperio, qui Papam obſeruatione regulari cuiuſcunque legis aut ſtatuti eximunt, quæ pro ſuo arbitrio obſeruare non lubeat. Sed ad rem quæ controuertitur libens ediſcerem, cuius ſunt illa ſtatuta, vel à quibus ſcita & ſancita, atque in quo Conſiſtorio? quæ Gregorius Septimus tam ſanctè obſeruaturus cùm Imperatorem diuina prouidētia conſtitutum abdicare in animo agitaret, & ſe pro Deo gereret dum hac in re ſeipſum ſimilem altiſſimo fecerit. Sanè Dauid Propheta non fuit ex numero eorum Prædeceſſorum, qui eiuſmodi Decreta promulgârunt, cùm illos omnimodæ inſolentiæ, & arrogantiæ condemnauerit, qui ſubditum ad tollendam manum contra *vnctum Domini* induxerint. Seruator noſter non ex eorum numero erat, qui diſcipulos iuſſit *quæ Cæſaris ſunt reddere Cæſari,* & potius iniuriam perferre, quàm cuiuis inferre, multò minùs Magiſtratibus. Sanctus Petrus qui primus & præcipuus eſſe debeat, cùm ab illo Papæ ſucceſſionis ſeriem repetunt, eiuſmodi Decreto nunquam eſt ſuffragatus: ille enim etiam Tyrannis quorum abſoluta erat authoritas obedire præcipit. Sanctus Paulus ex illis non erat qui *iubet obſecrationes, orationes, poſtulationes, ab omnibus fidelibus fieri, pro Regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti*

ſunt

ſunt, cuiuſmodi Nero Tyrannus tunc temporis fuit, & quorſum? vt Chriſtiani ſub eis *quietam & tranquillam vitam* traducerent.

Ex horum Catalogo Xiſtum Pontificem excludat qui quoad conſcientiam potiùs Deo, quàm hominibus obedire ſtatuit, ſed quoad obedientiam, Tyrannidi ne quidem obſtitit; & hæc fuit Originis ſententia, quod *omnia crimina quæ vindicari vult Deus, non per Antiſtites & Principes Eccleſiarum ſed per mundi Iudices voluit vindicari.* Marcellinum excludat qui nullam magiſtratui offenſionem fecit niſi quòd Eccleſiæ notum fecerit, Cæſaris Reſcripta non ſatis authoritatis habere, vt nonnulli docuerunt, ad Idolatriam imperandam. Cornelium excludat, qui in quæſtionem vocatus de literarum viciſſitudine inter ipſum & S. Cyprianum Epiſcopum Carthaginienſem, animam iam æditurus proteſtatus eſt, nihil in illis literis contineri, quàm quod ad animarum ſalutem ſpectaret. Tantùm aberat vt illi obedientiam erga Magiſtratus ſubtraherent, vt Gregorius hoc ſtatutum nunquam legerit; niſi enim *ſeruum eſſe ſupra dominum* affirment, quod Chriſtus negat, fatendum eſt illis Gregorium qui ſe Mauritij ſeruum agnouit non illi ſupereminere, aut dominari potuiſſe.

Nec veriſimile eſt Anaſtaſium Papam Anaſtaſio Imperatori ſcribere voluiſſe, ſinum eius clementiæ publicę fœlicitatis ſacrarium eſſe, & eius celſitudinem Dei vicem in terris gerere, ſi modo illum diadema clientelari iure de Apoſtolica ſede tenuiſſe exiſtimâſſet. Igitur cum venerabili noſtro Doctore concludam, quòd *Eccleſiæ primitiuæ* actus imitari ſit optima norma & exactiſſima ad vitam noſtram dirigendam.

Sin autem (hac obedientia poſthabita) illum regnare coegerint qui ſe ſuo ore *Seruum* profitetur, ne obliuiſcantur interim illud Regis prudentiſſimi quòd inter ea *per quæ mouetur terra, ſit Seruus cùm regnauerit.* Nondum video quod ius validius quis Papa prætexere poterit pro Prærogatiua leges & Decreta condendi, quàm omnes aut aliqui illorum prætexere poterant qui in eadem fuere ſerie, & eadem in Cathe-

Digitized by Google

dra ſederunt. Tempore tamen tam diuturno, non inuenimus hoc in quęſtionem fuiſſe propoſitum, multò minùs in *rem iudicatam* tranſiſſe, eiuſmodi legibus aut decretis, quæ Paparum ius firmarent aut vſurpationem excuſarent. Sed cur nos ita conflictemur & noſmet exerceamus vtriuſq; Fœderis libros euoluendo, & Conciliorum volumina excutiendo, aut iudicium doctiſſimorum patrum indagando de nominibus ſanctorum Prædeceſſorum qui in ipſorum monumentis ſolummodo conſignantur? Si præcipui & quidam ſingulares ex vniuerſo grege ſeligantur, & ſuam ipſius ſententiam ſuis verbis explicare audiantur, inueniantur fortaſſe hæc illis aſcripta fuiſſe quorum minimè ſunt affines. Nuda verba ſine iuris demonſtratione, aut agnitionis veſtigio non ſunt in Acta publica referenda. Quantum autem ego legendo obſeruarim (qui nigrum Cygnum ſi fuerat, deprehendere, quamuis quæſtionem ſpinoſam diſſoluere non potuerim) proteſtari poſſim, me nunquam incidiſſe in aliquem Papam ante Gregorium cui hoc Decretum innotuit, multò magis qui eiuſmodi Decretum ad aſſerendum hoc ius abdicandi ſanxit, aut approbauit. At eſto, eiuſmodi Papam fuiſſe. Ego hominis peccatoris factum qui facilè labi poſſit, Seruatoris noſtri præcepto, qui cœlitùs a diuinitate doctrinam hauſit, haud facilè prætulerim.

Ius Cæſareum ſtatuit *ſi Princeps cauſſam inter partes audierit, & ſententiam dixerit, eſt Lex in omnibus ſimilibus*: multò magis in obedientiæ & tolerantiæ cauſſis, quas Rex Regum & audiuerit, & ſententiam dixerit. Si enim Theologi Scholaſtici verè & conſultò determinauerint Papam ſine adminiſtratione Sacramentali nec peccata remittere, nec Eſſentiales formas immutare, nec vota *ad placitum* ſoluere poſſe, quia abſoluta hæc authoritas ad eius clauem qui aperit & nemo claudit ſolummodo ſpectet, multò minùs Papa ex animi impetu (quanquam ſpecioſa vela cum multis inuolucris obtendantur) Magiſtratus poſſit abdicare.

An Gregorij Septimi Cathedra (vt quidam prodidit) cùm ſententia pronuntiaretur, dirupta fuerit (quia Papa vel Sententia

Digitized by Google

tentia, aut cùm Papa tùm Sententia grauioris eſſet ponderis quàm Cathedra illa ferendo erat qui mille annis non adeò preſſa & onerata fuerit) non mihi nunc in animo eſt inquirere, ſed hoc certò ſcio Eccleſiæ politiam, diſciplinam, & ordinem conuulſa tunc fuiſſe cùm Spiritus potentia ad immodicas cupiditates explendas peruerteretur, quas mortificatio potius extinguere, quàm ambitio incendere debuiſſet. Sanctus enim Bernardus grauiter ad Eugenium Papam ſcribit, *Epiſcopi & Miniſtri Eccleſiæ cùm tractant politica* (eouſq; intelligo, vt pericula Principibus faceſſant) *limites inuadunt*, functiones perturbant, & falcem in alienam meſſem immittunt. Si nullus Prædeceſſorum Gregorij Septimi (inter quos multi erant verè religioſi, & quibus interna pietas, quàm externa pompa magis cordi fuit) conſcius erat huiuſmodi legis promulgandæ; ſed ipſe Gregorius authoritatem duorum gladiorum ex tenui apud S. Lucam textu (qui tamen non eodem ſenſu intelligitur Patribus illis quos in *Catena aurea* citat Thomas Aquinas) aſſumpſerit: an non clarius eſt hoc decretum ſimul ſemelque vno die ſancitum fuiſſe & promulgatum, ſine ſuperiori aliquo exemplo vel in *Albo Prætorum*, vel in *Rubrica Martyrum?*

Trithemius author grauis & eruditus ad annum Salutis CIↃ V. quo ferè tempore Papa hac iracundia excanduit, affirmat hanc quæſtionem fuiſſe agitatam, non apud Epiſcopos, ſed ſcholaſtico puluere verſatos, An ad Eccleſiaſticam Papæ iuriſdictionem ſpectaret Imperatorem de ſolio deturbare.

Eccleſia Leodienſis in eadem itidem quæſtione, & eodem ferè tempore in literis ad Papam Paſchalem datis, affirmat nullum *Sanctorum Prædeceſſorum* quorum Gregorius Septimus meminit, gladium contra aliquem Imperatorem ſtrinxiſſe, priuſquam ille potentiſſimam iſtam Comitiſſiam Matildem quæ dum vixit eius nutum ſolummodo ſpectauit, & moriens lautiſſimum patrimonium Eccleſiæ legauit, Imperatorem exagitare iuſsiſſet, idque in *remiſſionem peccatorum:* cùm Chriſtus ipſe quem Gregorius ſibi ad imitandum pro-

Digitized by Google

poneret eadem remiſſionis conditione diſcipulos iubet inimicis non ſepties tantùm (quod cum Septimi Gregorij numero conuenit) *ſed ſeptuagies ſepties illis qui in ipſos peccant dimittere*, numero finito pro infinito poſito, quod cum Gregorij Epiſcopi munere concinniùs ſane conſonat.

Otho Friſingenſis alter eiuſdem æui ſcriptor, cum duobus quos modò memoraui teſtibus iuxtà ſentiens affirmat, quod ſibi legenti, & relegenti Imperatorum vitas & Res geſtas, nunquam in Imperatorum ſerie, vel vnum ante Henricum Quartum ſibi occurriſſe, qui Papæ Imperio exutus & ſpoliatus fuerit. Cùm hoc itaque ſit clarum, & quaſi ſolis radijs ſcriptum, hinc, *tam quia probatur manifeſtum*, quam *inde quia non probatur contrarium*, quòd hoc Gregorij factum ex antecedenti iure nullo nitatur e quo probabilis eliciatur conſecutio. Libens intelligerem, vt ipſe pleniùs erudiar, ex aliquo authore aut recenti, aut antiquo, an iuſtitiæ eſſet in Iudice Imperatorem cauſſâ inaudita condemnare, aut prudentiæ in Imperatore diadema in manus Papales ſine ſecuritatis cautitione tradere, aut religionis in Papa eiuſmodi antiquitatis monumenta venditare, quæ nullibi, niſi in tabulis glacialibus *idque flantibus Auſtris* conſignata. Sed fieri poteſt vt me meus error abſtulerit, vel feſtinatio prætererit, vel præiudicium omiſerit aliquem eiuſdem Gregorij prædeceſſorem, qui eiuſmodi Decretum condiderit, nulla habita Principis ratione, vel in ſententiæ infirmitate, vel in exempli periculo. Hic enim Papa, Zachariam prædeceſſorem in medium producit, qui Childericum Francorum Regem Regno depoſuit, quanquam vt Gelaſius Anaſtaſio retulit, hac ſententia in illum lata, non tam pro ſcelere admiſſo, quàm imbelli otio, vtique qui tanto regno inutilis fuerit habitus.

Nolim quis me vel tam audaculum, vel tam iniquum rerum æſtimatorem putet, vt quæſtionem tanti momenti ſicco pede tranſilirem, quaſi nullus ſcriptorum hanc Childerici abdicationem ad amplam poteſtatem & ſummam authoritatem Zacharię retuliſſet. Ego enim prę me fero nonnullos huiuſmodi extare authores, qui vehementiori ſtudio Romanam

potentiam

Digitized by Google

potentiam amplificandi, ex effectu authoritatis tam violentę abrepti fuerunt. Hoc igitur in votis tantum habeo vt mihi tantiſper aures prębeatis, & fidem eouſque habeatis, dum ſolidę rationis momenta demonſtrent *Pares* Francię conſpirante omnium conſenſu Childericum depoſuiſſe, quomodocunque, poſteà prouidè ſolliciti erant vt eorum factum tam periculoſi exempli, maiorem gratiam apud homines Romano oraculo confirmatum inueniret. Hinc primùm adnoto Gregorium iudicium ſuo ore in propria cauſſa afferre, quod Eſaias non fecit *qui ad Legem & teſtimonium appellauit*, nec Seruator noſter dum illum excludit *qui de ſeipſo teſtimonium perhibet*, nec B. Petrus ex beneficio *ſermonis prophetici*. Qui Cęſarei iuris conſulti nec Cęſari hanc pręrogatiuam concedunt, nec Epiſcopi Africani Zozimo, nec Ioannes *de Pariſijs* Papę, *niſi ſcripturæ fulciatur authoritate*, nec Eccleſia *Canones* cuicunq; mortali qui humanis affectibus ſit obnoxius: verùm hoc non vrgebo, quanquam nouum, & inauditum videatur, quod S. Petri effigies, dum in terris ſuperſtes fuerat priuatorum morbis mederi poterat, nunc poſt eius in montem tranſlationem, functionis vmbra adeò valeret, vt Monarchias peſſundaret.

Primùm itaque ad refellendam Abſolutionem illam ſubditorum à fide pręſtita & depriuationem à Regia authoritate quę huic Papæ adſcribitur, in argumentum arripio Gloſſam ipſam quæ hoc verbum *depoſuit* exponit .i. *deponentibus conſenſit*. Hinc enim patet probum hunc hominem ab illorum ambitione & arrogantia alieniſſimum, qui ſummo honori Papæ ducunt Regem abdicare, ſollicitè & modeſtè ſtuduiſſe à Cathedra illa crimen aut ſaltem errorem obiectum repellere, dum Decreti verba, ad probatiſſimorum Hiſtoricorum teſtimonium accommodaret. In hiſtoria enim reperta in Monaſterio Fuldenſi inter Germanos & ex fide antiqui Rerum Franciarũ Scriptoris conſtat Pipinũ in Childerici locũ Francorũ Regẽ ab vniuerſa gente ſubrogatum fuiſſe, *relatione tãtũmodo* miſſa ad ſedem apoſtolicã. Ex eodẽ etiam authore liquet, quòd priuſquam Legatus aliquis Romam miſſus fuerat,

 rat,

rat, miſellus hic Regis typus *non re*, *ſed nomine tantummodò regnabat*, ſoliumque Maieſtatis occupauit in ignominiæ ſcæna, cùm *reales in nominales* conuerterentur, nemo Ratificationis ſuffragia demiretur, ſed potius imbecillitatis contumeliam obſeruet. Rerum ſumma tunc temporis penes vnum erat, qui *Maior Palatij* dictus, eius ſolius facta authoritatis pleniſſima, eius verba pro oraculo, ad eum de rebus controuerſis, confluxerunt, gratiaſque ei pro beneficijs retulerunt, itaque ſi verum ſit quod *priuatio præſupponit habitum*, verum itidem ſit Childericum authoritate quam eo tempore non habuit, priuari non potuiſſe. Alius prodit Barones Franciæ ad Zachariam Papam miſiſſe, vt eum conſulerent, *An fucus ignauum pecus, an ſedula apis, ad imperium gerendum magis eſſet idonea*, Zachariamque (vt olim Alexander ille Magnus) reſpondiſſe, *detur digniſſimo*. Gaguinus prodit vniuerſos Franciæ Ordines Zachariam Papam conſuluiſſe, vter ad rempub. gerendam maximè idoneus eſſet, *electione data*, iſ-ne qui otio domi tempus contereret, nihil agens, an *qui induſtria, virtuteque* publica negotia adminiſtraret? Cùm autem Papa reſponſum quod modo dixi, retuliſſet, vt Gaguinus ille refert, hoc *adducti reſponſo Proceres ſibi Regem delegerunt*. Verùm vt norunt omnes Quæſtionem *ex facto* Quæſtionem *ex iure* non præcludere, ita Papæ reſponſum ex prudentia minimè obligat ex neceſſitate. Iuxtà etiam ſentit alter rerum Francicarum ſcriptor qui ſua ſerie hanc rem perſequutus, comprobat Pipini electionem à libero Procerum Francicorum conſenſu profluxiſſe, licèt ad omnes ſcrupulos tollendos, ne homines malè feriati factioni potius quàm fidei aſcriberent, magno vſui erat authoritas *Papæ deſponentis in dubio procerum*. Res certe eò deueniſſet quicunque colores quæſiti fuiſſent, aut Papa dixiſſet, *ſed abundans cautela non nocet*. Illiq; quorum non omninò vel minimi intereſt in quæſtione, ſimpliciſſimo æquitatis oculo rem intueri iure exiſtimantur. Hæc procedendi formula neutiquam noua eſt, Ioab enim cùm in ſumma fortuna ab inuidiæ procella ſibi metuit, cum Dauide maximopere egit vt ipſe accederet, & *Rabbath* munimentum ad

ad extrema ſua induſtria iam redactum cum honore in deditionem præſens acciperet, ne ille plus nimio tantæ fœlicitatis cumulo intumeſceret. Fœlicem illum Medicum dicimus, qui in declinatione morbi ad ægrotum accedit, & ſolertiæ ſemper habitum fuit in conſcientiam æqui Iudicis ſub ſynceræ veritatis obtentu inſinuare, ad ſuſtinendam cauſſam ex animi impetu ſuſceptam. Quare licèt huic *Maiori Palatij*, vel *Superuiſori rerum Francicarum Generali* conſultiſſimum videretur, ambitionem pietatis integumento obuelare, licet Zacharias non inuitus occaſionem oblatam conſtituendi exempli in poſterum arripuerit,licèt Francorum Proceres volentes Zachariæ ſpeciem reliquerint,dum ipſi ſibi ipſis vim retinuerint; non ſit hoc vel documento, vel inſtrumento, ad Principis maioris prudentiæ coercendos, vel ad Pontifices altioris animi incendendos. Muſca enim vehiculi currentis rotæ inſidens, perinde puluerulentam nubem: quam ipſa in via excitat, miraretur, ac Gregorius aut Zacharias ex conſilio poteſtatem ſibi excitarent, aut hoc pro facto ſuo exiſtimarent, quod ambitionis incude fabricatum, neceſſitatis obtentu obumbratum, & ad exitum ab eo perductum qui ſubordinationis pertæſus, in animo ſtatuerat hac arte, cùm res ferret,ad ſe Imperij ſummam attrahere.

Deploratiſſimæ eſſent res Principum ſi *ex factis ſingularibus* (quod Capitulum Leodienſe ad Paſchalem Papam grauiter ſcribit) plumbeas normas in Principum contumeliam efformare liceret. Alij enim præfidenter plùs nimio ſibi arrogant, alij de ſuo iure meticuloſè plùs nimio cedunt, maior pars neruos vlterius quàm debent, contendunt, & exiles illæ normulæ cum in Potentium manus peruenerint, à quibus conſcientia exulat, nonnunquam affectibus intenduntur nonnunquam corruptelis diſtorquentur, & plerumque verſuta & fallaci nocendi ratione adhibentur. Ex Pauli Æmilij relatione videtur quòd hæc contra Principes procedendi formula per Pontifices, quanquam ſine animi perturbatione & Ordinum Regni interceſſione illis diebus vſu minimè recepta fuerit, multò minùs tunc extitiſſe decreta ambitioſa,

Digitized by Google

turbulenta, & arbitraria. Zacharias enim tam mitis & moderatus principio erat, *vt non auderet tam magni momenti cogitationem ſuſcipere*, Itaque etſi Gregorio Septimo gratiam faciamus de Prædeceſſoribus in hac cauſſa nominatis, Prædeceſſor tamen ipſe quadam lenitate iure Diplomatis quodammodo cedit, quod hac in parte prætenderet, nullum obliqui curſus tramitem in tam recta ſphera perſequendo aut vrgendo.

Ex hoc hiſtorico conſtat, qua lenitate, quo conſilio, qua cautione Papa venam illam ſecuerit è qua ſanguis ſupra quàm doctores præſcripſerint, mitteretur. Cùm enim compertum ſibi eſſet, Childericum Regem reliquam eſſe primi Chriſtiani Clodouei ſobolem (licèt marceſcentem) ſine liberis, ſine ingenio, (quæ duo ſucceſſionis & imperij nerui ſunt firmiſſimi) ita inertia languidum, & voluptate liqueſcentem, vt dolori amiſſum regnum futurum non eſſet, nec vſquam eſſe qui eius abdicationem quererentur, nec ſolum Francos de eius abdicatione ſategiſſe, verum-etiam vniuerſum orbem terrarum applauſiſſe. Papa aſſenſum adhibuit, propoſito forſitan ob oculos vinculo, quo Regem Pipinum Romanæ Eccleſiæ contra Græcos tunc æmulos obligaret. Hoc Crantzium Saxonicæ Hiſtoriæ ſcriptorem impulit, vt firmam inter Francorum Reges & Pontifices neceſſitudinem demiraretur, qui vt manus manum lauat, mutuas operas ad conſequenda quæ ſibi propoſuerant inuicem tradiderunt. Antonius cum reliquis conſentit in interrogatione illa comparatiua inter Principem prudentem, & hominem nihili, inter vmbram, & hominem, inter Regem reuera, *& qui ſolo nomine regio regeretur.* Addit etiam quòd Regni Ordines, ſtatim atque Papæ reſponſum fuerit relatum, Childericum abdicaſſe, & ſimul Pipinum Regem ſalutaſſe. Tantum aberat vt Zacharias ad Childerici perſonam vel Diadema in hypotheſi collimaret, vt ſi noſtrati Ranulpho Ceſtrenſi credamus, tantum *in theſi* proponere cogitauerit iudicium ſuum de differentia quam prudentes, inter duos Principes varijs ſtudijs & diuerſis animorum dotibus, haberent. Gotefredus Viterbienſis huius

cauſſæ

Digitized by Google

cauſſæ radice potius quàm ramo ſpectata, affirmat *Francos Zacharia Decreto non paruiſſe ſed acquieuiſſe conſilio*, quanquam tantum interſit quantum inter Mandatum abſolutum & conſilium politicum. Sabellicus qui donationem ne quidē ſomniat, conſilium fuiſſe hiſce verbis innuit *conſulto prius Pontifice*. Nauclerus expreſſiùs ſi fieri poſſit prodit, quod poſtquam Proceres elegiſſent, Papa confirmauerit, & iuxtà cum eo Blondus nec vi vlla, nec animi affectu abreptus.

Ex Auentino duas concluſionis rationes contra Zachariæ Papæ iuriſdictionem deduco. Prima, quod rogatus à Francorum Proceribus, vt iam dictum, reſponſum ex decem tribuum defectione fundauit (perinde appoſitè ac ſi quis rebellionem profligatiſſimi illius I. Cadi contra inunctum ſuum Regem tutaretur) nam delicta impiæ illius generationis, maledicta in Rebelles denuntiata, & Cenſura Prophetarum Dei apertiſſimè euincunt factum illud à iure & iuſtitia fuiſſe alieniſſimum. Eadem etiam ratio è Zachariæ ipſius Paradoxo peti poſſit qui defendit quod cum Principes coronas & regnum ex populi electione teneant penes quem remanet abſolutè *conſtituere & deſtituere*. Quanquam enim doctrina ſit tam pernicioſa quàm execranda, attamen hinc exploratum eſt (quod pro me facit) ius abdicandi (quod ipſe Papa in populo eſſe agnoſcit) penes ipſum non fuiſſe, & ex conſequenti ipſum conſuluiſſe, non iuſſiſſe, adiuuiſſe, non iudicaſſe, ſolùm permittendo approbaſſe, & non ex authoritate imperaſſe.

Non me fugit Garnetum,& ſuos tam ægrè Centurias Magdeburgenſes de Childerico admiſſuros (quàm alios ex altera parte Eccleſiaſticos Baronij Annales) vlterius quàm authoritate ſuffulciantur, quod me inducit lubentius illas prætermittere, & rem fidei eiuſmodi authorum relinquere, quibus nulla erat ratio aliquid præter veritatem ex alterutra parte ſcribendi, Quia illis temporibus non formula, ſed materia non adiacentia, ſed ipſa ſubſtantia, non *quo iure*, ſed *ad quem finem*, inter Papam & Ordinum conuentum in quæſtionem deducebantur.

Quod ad litem à Papa contra Henricum Quartum illatam,

Capitulum Leodienſe ingenuè præ ſe fert, quòd cùm quàm accuratiſſimè vtrumque Teſtamentum perluſtraſſent, in nullum *huiuſmodi præcepti Apoſtolici* exemplum ſe incidere potuiſſe. Prouida certè hæc cautio ne faciles ſimus in diffidendo relationibus & teſtimonijs eorum qui turbulento iſto tempore perturbationibus vacui, modeſtia temperati, ſacris literis & iure pereruditi, pacis & tranquillitatis Eccleſiæ, magis quàm partium ſtudio adducti, affirmant ſolidè ex ſcientia, & confidenter ex ſua fide hunc Septimum Gregorium primum fuiſſe Papam qui Principem poteſtate clauium S. Petri depoſuit, vel vt cum ipſis loquar, qui ſacerdotalem Lanceam contra Cæſareum Gladium vibrauit: ne ſemel ſomniantes de ſuperiori aliqua actione à Zacharia Papa contra Regem Childericum intentata.

Ipſe Imperialis diadematis circulus (quouſque aliquid in hac ſublunari regione pertingere poſſit) motus continuationem innuit: ſecundum enim Mathematicorum Theoremata, vt ab omni parte ſimiliter incipit, ita *in ſeipſo deſinit*, ſine vllo aliquo termino ad quem ſe moueat, Quòd verò Papa nonnunquam imperiale Diadema Cæſarum capitibus impoſuerit, ex quo Pipinus (qui fuit primus niſi me fallo) à Papa inauguratus, non inde colligatur illi licere Coronas Principum hinc inde quaſi ludens inſtar pilarum agitare, iactare, & retorquere. Hæc enim compendiaria eſſet ratio ſignis ſubſtantiam ſubruendi, formalitatem neceſſitati, & occaſionem inſtitutioni ex diametro obijciendi. Cuiuſlibet Regni Primas & Metropolitanus tantum in forma poteſt, *non conferendo ius ſed implendo iuſtitiam*, vt accommodatè ab earum partium ſtudioſo dicitur. Quamuis enim Papa ſupremam authoritatem Romæ coronandi Imperatorem electum retinuerit, & aſſentatores nonnulli inde ex neceſſario inferant Imperatores Romæ confirmandos eſſe, & conſtabiliendos: Imperatorum tamen multi ſeculis ſuperioribus, & Carolus Quintus noſtra, parati fuerunt, etiam gladijs ſtrictis (cum obſequio tamen & reuerentia qua filios erga Matrem Eccleſiæ decuit) authoritatem ſuam abſolutam aſſerere, etſi illa ceremonia, & *relatiua* formula

formula non adhibeatur. Hanc de Childerico Rege quæſtionem concludam argumento irrefragabili, modo teſtibus ſua conſtet authoritas. Soto etenim ex Fratrum ordine, & in ſcholaſtica theologia diu multumq; verſatus affirmat, quod *extra cauſſas fidei ipſi Pontifices nunquam auſi ſunt Reges deponere.* Childericus autem in cauſſa fidei non erat depoſitus, ſed vt Papa Gelaſius ad Anaſtaſium ſcribit, quia nulli erat vſui Eccleſiæ, itaque fieri non poteſt vt Childericus à Zacharia P.P. deponeretur. Quæ & quantæ exclamationes & querelæ contra iura religionis coloribus obumbrata olim intonuerunt, nihil explicatiùs loquitur, quàm obfirmata illa oppoſitio contra Pelagium Papæ Legatum in *Terra Sancta*, cùm ille capta opulenta vrbe Damiæta, omnes manubias & prædam, in Eccleſiæ vſum pertraheret eiuſmodi partitione, quæ inter Leonem & beſtias reliquas facta, quas in venationis ſocietatem vocauerat. Certum etenim eſt, quòd primùm demirabantur, & poſteà conquerebantur quòd eius miniſter cuius erat ipſos conſilio adiuuare, & confirmare, nimia habendi cupiditate animos minueret & infirmaret.

Quod ad exemplum illud à Gregorio Septimo de Alexandro Primo *prolatum* (qui alter habitus Prædeceſſor) abſoluendi Chriſtianos à Sacramento fidei erga Principes, malè feriati eſſet, vel reſponſo dignari. Cùm neque in ſenſu communi, neque in antiquitatis fundamento veriſimile ſit. Mille enim annis poſt Alexandrum illum Primum hæc ratio ſubditos à Sacramento ſoluendi non in lucem prodijt, multò minùs in vſu fuit. Minimè probabile eſt Papam illum prudentem omnique animi perturbatione vacuum (vt in primęua Eccleſiæ infantia ſinguli fuere) Principem infidelem in diſciplinæ gyrum reducere voluiſſe, cùm ipſe Paulus eos qui *foris*, & non ex ouili ſuo iudicare noluerit; nec minus veriſimile eſt cum Epiſcopi Romani animabus lucrandis obedientiâ inprimis inuigilarent, voluiſſe Principibus illis Deo diſplicere, qui ex ſuis legibus abſolutiſſima præditi fuerunt authoritate. Fieri poteſt Alexandrum illum Primum ſolatio & ſecuritate pręmuniuiſſe conſcientiam nonnullorum Chri-

ſtianorum

Digitized by Google

ſtianorum qui plus nimiò ſolliciti erant de Sacramentis impijs & iniquis quę ipſo iure ſunt nulla (etſi Papa non diſpenſauerit) & itaque potiori apud Deum conſcientia violantur, quàm obſeruantur. Verum quomodo hinc colligitur fidem Principibus legitimè datam qui iure optimo (quanquam illi non ſemper optimi) in ſolio regio collocantur, violandã eſſe, cùm Eccleſia damnet, & lex nulla ratum habeat? Abſurdiſſimum iudico Eccleſiam Romanam ad ſuam magnitudinem aſſerendam, vel Eccleſiam vniuerſalem in documentum, eiuſmodi factum (ſi quod eiuſmodi fuiſſet) in literarũm monumentis non conſignâſſe, ſed minimè difficile eſt *quidlibet ex quolibet* probare, cùm hominibus liceat ſuas Theſes procudere ſupina ſecuritate quòd neque audaciæ nec ignorantiæ rationem reddant, & poſteà pietatis proteſtatione commendent.

Cautio quam S. Petrus adhibuiſſe perhibetur in S. Clementis ordinatione vz. quòd nemo fauore aut amore à veræ religionis profeſſoribus exciperetur, contra quem ſucceſſores eius animo eſſent offenſo, admittatur ſine vllo hac in parte præiudicio, ſi de iuſtis offenſis quas lex diuina punit, intelligatur. Incidunt tempora cùm ille qui vel verbo ſalutat, & bene precatur peccatori dicitur *communicare operibus ipſius malignis*. Sed hoc non ſemper, cùm S. Clementis ſucceſſores Cenſuras magis ex animi perturbatione, quàm ratione effulminant. Principes Chriſtiani ne in cogitatione illis verſabantur, quando hæc inita ratio, & itaque longiori interuallo remoti, quàm quo PP. Alexandri telum collineare poterat, quod ſine cuſpide, Regem tam longè remotum, ſauciâſſe perhibetur. Ratio hoc euincit, Paſtores Eccleſię cũ nos ex ouili excludant, tantum illis beneficijs ſpoliare poſſe quæ cum in ouile admiſſi fuimus, contulerunt, hoc eſt regno cœleſti quod quantiuis pretij, non regno terreſtri, Cõmunione Sãctorum, non peccatorum, æterna beatitudine, & non momentaneis beneficijs. Syntheſis illa exilis & paupertina eſt, ut Garneti collega in eiuſmodi cauſſa ſcripſit, quæ tritas & laceras veſtes pro honorarijs trabeis præbet: & res admodum

Digitized by Google

admodum eſt acciſa, cum calculi Aureorum loco expendantur.

Hi ſunt Prædeceſſores omnes quos Gregorius Septimus quaſi perſonatos inducit qui aleam pro principis Corona iaciant, vt milites pro inconſutili Chriſti tunica : prodeunt enim & exeunt taciti, & nihil innuunt niſi ſignis quæ planè nihili. Horum eſſet potius apertè demonſtrare quàm ſpeciem exhibere, diſputare quàm ludos facere. Haudquaquam conuenit vt Papa tam perfricta fronte gladium rubigine exeſum ſuper caput inunctæ Maieſtatis vibraret : qui quidem gladius ex quo Petrus iuſſus erat recondere, nec eductus fuit, nec ex Chriſti præcepto educendus erat. Eadgarus Rex in oratione nunquam ſatis laudata cùm Anglo-Saxonicis Epiſcopis perſuadet quibus erat Petri Gladius, manus cum ipſo coniungere, cui erat enſis Conſtantini ad Eccleſiam expurgandam, nihil minùs ſenſit quàm penes Epiſcopos fuiſſe, in illum materialem gladium qui eius cuſtodiæ demandatus, exercere. Dunſtano potius in eadem oratione planè dicit quòd ipſe hanc authoritatem Epiſcoporum curæ detulerit vt delinquentes caſtigarent : at quomodo ? *Epiſcopali Cenſura & authoritate Regia.* Gregorius Septimus nondum euigilauit quod nomen iuſſit, cùm duobus gladijs in vna vagina reconditis nihil magis in votis habuit, quàm Principes ex acie ſuis ipſorum armis profligare.

Quomodocunque autem nonnulli animi puſilli principes qui authoritatem ad vitam à Deo acceperunt, nihilominus ad Papæ arbitrium tenere non ſunt dedignati, hoc minimè impedit, quò minus alij acrioris & excellioris animi inquirerent de iure ſuo, priuſquam ſecum ex æquo agi patiantur. Subditi fideles & qui non facilè ambitionis aura à fide abripiuntur, firmo pede fundamento quod eſt obedientiæ vinculum, inſiſtunt, nec à violentis vſurpatoribus, nec iniquis interpretibus labefactari poſſunt. Agnoſco pij paſtoris inprimis eſſe vt Chriſti ouiculæ ſuo tempore in ouile colligantur, & ab inhiantibus lupis ſecurè conſeruentur. Ouiculæ autem pro ſua etiam parte inprimis caueant ne Lupus ſit illis

Digitized by Google

Dux gregis, quod toties in multis Eccleſijs accidit, quoties Epiſcopi ex animorum æſtu & vlciſcendi ardore cauſæ maiorum cladium extiterunt, quam Hæretici aut Pagani ex ſua malitia & malignitate. Adhæc, ſi fides adhibeatur admirandæ viſioni illi cuius meminit Sozomenus, quæſtio exorta & agitata fuit non ſolùm inter doctos in terris, ſed etiam inter Sanctos in cœlo, quid de Iuliano illo Apoſtata agendum, non ex Apoſtaſiæ, ſed dignitatis ratione quam in terris geſſit: minimè tamen dubito quin Garnetus illum hominem fuiſſe profligatiorem & magis impium erga Deum & Dei cultores habuerit, quam Henricum Quartum quem ſine vel minima conſcientiæ acerbitate vel periculi ſuſpitione Papa immeritò abdicauit.

De hoc diuexato & exagitato Imperatore eiuſque cauſſa ex quo iram acerbiorem intimo odio Papa in eum concepit, non eſt cur hoc tempore pluribus dicam, cùm temporis anguſtiæ plura dici non permittant, ſed illum cum aduerſario ad tremendum Tribunal examinandum relinquam, vbi omnes omnium actionum rationes in medium proferentur, ſententiaque ex merito non ex partium ſtudio pronuntiabitur; vbi nemo vel Craſſi inuidia in crimen vocabitur, vel Antonij eloquentia defendetur. Non me præterit quid ſcriptores vtrinque (Imperiales & Pontificales, *Guelphi & Gibellini*) de Papa & Imperatore prodiderunt, prout ipſorum proni appetitus & partium ſtudia calamos infecerunt; homines facilè labi & errare poſſe ſcio, dum in alterutram partem ſtudio aut præiudicio nimis propendent.

Nec mei eſt ingenij vel iudicij loca quæ hominum intemperies inæqualia & ſalebroſa fecit, in planitiem redigere. An Papa fuerit exulceratus quod Henricus Epiſcoporum *Inueſtituram per baculum & annulum*, & Eccleſiaſticarum dignitatum collationem ſibi vendicauerit, vt aliqui volunt, (quamuis multi Reges & Angliæ inprimis hanc Prærogatiuam in ſuis Regnis & vendicârunt & exercuerunt) vel quòd Sigisfredus Archiepiſcopus Moguntinus eum impulerit vt ſubditos detineret, quò minùs tam confertìm Romam confluerent

fluerent vt alij volunt (quanquam nonnulli Principes hoc factitarunt, qui tamen fulmina vitarunt) ſiue quòd Henricus Papæ admonitiones vili fecerit & ad vim vi repellendam ſe accinxerit, bilem Papæ commoueret, vt alij etiam Imperatores ſubinde & anteà & poſt mitiori cum pœna pro ſuſpecta pertinacia fecerunt. An hæc omnia vel ex his aliquod hunc ignem inflammauerint, quanquam affirmare non audeo, exiſtimare tamen auſim medicinæ modum & acrimoniam exceſſiſſe morbum. Conſtat hanc indignationem in animo Gregorij primùm incruduiſſe, ſatis longo ante interuallo quod Henr. Gibertũ Epiſcopũ Parmenſem & re & conſilio adiuuerit, cùm conſenſu Cardinalium cis Alpes Papa eligeretur, contra Alexandrum quem Gregorius (qui tunc temporis Archidiaconus erat,) ſingulari quodam fauore proſequebatur.

Verumenimuero concedantur vera eſſe ſingula quæ ſeriò aut ſimulatè pro veritate hac in cauſſà diuulgata fuerint, velim vt Doctor aliquis me pro grauitate edoceat, an leuiculæ hæ cauſſæ æquâ aliquâ analogiâ excandeſcenti Papæ iracundiæ pares fuerint, qui portâ ſupplici Imperatori occluſa, (non dicam inurbanè, ſed inhumanè, cùm nudis pedibus cœlo aſperrimè rigenti, vt veram contritionem ad iram ſedandam teſtaretur; acceſſit) Interea temporis alium in Germania in Imperatorem extulit, dum ille peregrè Romam difficilimo itinere profectus ad gratiam, cum Pontifice redintegrandam, qui etiam tunc ad partium duces in Germania ſcripſit (ne illi ex aliqua ſpecie gratiæ inter ipſum & Imperatorem reconciliatæ animos demitterent) ſe Imperatorem remiſſurum *culpabiliorem* & ex *conſequenti* eorum iniurijs magis expoſitum.

Imo quod omnium deterrimum pace inita, abſoluta criminum gratia facta & iurata, & ſacra Euchariſtia ab Imperatore ſumpta, ex ipſius Papæ manu ad nouum fœdus conſtabiliendum, Imperatoris filium contra patrem armatum ſtatim ſubmiſit, ſpecioſo quodam zeli prætextu, ſcilicet vt *nomen Augusti ab hæreſi vindicaret*. Ad hoc enim centrum

Digitized by Google

omnes fucatæ Papalium exceptionum lineæ protrahuntur, & in hac voragine euaneſcunt, quaſi verò nemo niſi qui ſeruili animo, veram coleret religionem, quaſi omnes qui vſurpatoribus aduerſantur hæretica prauitate laborarent, quaſi verò non fas ſit Imperatori velum in Eccleſia expandere, quamdiu Papam à Maieſtatis ſolio excludere cogitaret, vel quaſi generalis hæreſios ſuſpitio ſine vlla hæreticæ prauitatis conuictione, contra Canones Eccleſiæ publicum eſſet ergaſtulum in quod Papæ Chriſtianos Principes detruderent, qui iniquis eorum poſtulatis iuſtè aduerſando vt filij perditi & deplorati condemnantur.

Poſtremò libenter ediſcerem vnde Papa hauſit *culpam* & non *pœnam* Principi illi remittere qui libentiùs gratiam iniret, quàm odium exacerbaret, aut vnde hauſit vt diſtingueret, inter reſtitutionem ad *Gratiam* & *Maieſtatem*, ſuſpendendo illam gratiæ ſuæ portionem quæ ipſum in iuris ſui poſſeſſionem immitteret. Apud Sigebertum Gemblacenſem lego, quod ſuo tempore hæreſis nondum in mundum immerſa tenebatur, ut ſacerdotes præpotentis illius Dei virgam, qui ſæpenumerò regna Hypocritis tribuit *propter peccata populi*, in ignem proijcerent, priuſquàm delinquentes pro delictorum ratione plecterentur: vel peremptorijs mandatis eos demouerent, qui vt inſtrumenta ad diuina iudicia exequenda muneribus ſibi impoſitis defungantur.

Quomodocunque autem Gregorius in diebus illis Canicularibus combuſtione radiorum qui ex diametro oppoſiti Imperatorem vrere poterat viribus factionis oportunitate quadam excitatæ fretus: ex ſuccedentibus tamen indicijs obſeruo iudicium Dei ſemper fuiſſe iuſtum, etſi Papæ fuerint iniquiores. Alter enim ex Domini ſui proditoribus quem Papa quodam animi æſtu euexerat, & ex faſtu adiuuerat, in opiduli expugnatione de medio ſublatus, alter in prælio nec ſine pœnitentia proditionis, vt quidam prodit, occiſus. Ipſe etiam Papa ærumnis & curis confectus non diu ſuperfuit, & cùm aculeum in hoc Principe reliquiſſet, haud ampliùs pungere poterat. Seditioſi & turbulenti illi Epiſcopi qui authore-

Digitized by Google

authore Papa ſe oppoſuerant & reſtiterant, nunquàm capita exeruerunt poſt fatalem illam plagam inflictam in Synodo Moguntina & Vangionenſi; ſed aut à ſuis ouibus fuere perempti, aut aduerſiſſimo fatò in montibus extincti.

Walranus Epiſcopus Magdeburgenſis, in literis ad quendam Germaniæ Comitem, iuſtam reddit cauſſam tot rerum aduerſarum ſimul confluentium, quia (inquit ille) reſiſtendo authoritati, Deo reſtiterunt, & ideò fœliciùs illis ſuccedere non poterat. Platina prodit, quod intereà temporis, dum Papa adhuc conſultaret quid cum hoc offenſo Principe ageretur, nonnulli ſaniùs ſapientes cenſuerunt, *Regem non ita citò Anathematizandum.* Aſt obiectiones omnes ſuperuacacaniæ erant, dum Papę animus inflammatus ad vlciſcendum totus flagraret, & ille cauſſam ſuffulciret authoritate illa S. Petro per Chriſtum delegata, vt *Oues ſuas paſceret*, id eſt, gregem doceret & inſtrueret. Tantum enim diſcrimen inter inſtructionem & deſtructionem, quantum inter paſtionem & ſuffocationem interpono, quanquàm ex formula ſententiæ contra Imperatorem prolatæ pateat, Gregorium imperare S. Petro & S. Paulo quaſi apparatoribus & Accenſis ſuis vt Pontificiæ & *priuatiua* authoritatis ſuę Reſcripta executioni mandarent.

Quod ad authoritatem ſubditos à fide abſoluendi quæ & primarius Aries in Canone *Nos Sanctorum* ad Regia ſolia & ſceptra ſubruenda, ex litigioſis exceptionibus adhibetur, hoc præ cæteris adnotabo. Quòd Gregorius plus ſuæ dignitati ex delegatione arrogat, quàm Deus ipſe ſuæ diuinitati ex Prærogatiua aſſumit. Si enim concedatur eiuſmodi fidei ſacramenta eſſe legitima, ſpontanea, & in nullum iuris præiudicium (cuiuſmodi ſunt quæ pro eo ac debemus Principibus præſtamus) omnes eorum miniſtros qui fidem datam violare audent, periurij crimine inuoluunt. Quod Deus per ſeipſum iurans homini promittit (quanquam ad maturiorem & iuſtiorem peccati pœnam ſpectat) ſibi ipſe minimè remittit, & exiſtimabimus quæ Peccator illi promiſerit, ſine ipſo remitti poſſe? *Frater non redimet, redimet homo? non dabit*

bit Deo placationem ſuam & pretium redemptionis animæ ſuæ, vt cum Propheta hanc rem concludamus. Quamuis Deus homini ex merito ita ſuccenſuerit, vt viſus ſit pœnituiſſe gratiæ ſuæ, quòd ingratam ſtirpem ſolo ſterili inſeruerit, *& præcauens in futurum & tactus dolore cordis intrinſecùs*. Qui quidem internus dolor iram Creatoris contra Creaturam plurimùm inflammaret, attamen pro eo quod a mundo condito dixerit, beatum ſemen mulieris (*quam omnes generationes beatam prædicant*) caput Serpentis contriturum, quod *in plenitudine temporis* erat efficiendum: cum ſuo promiſſo diſpenſare noluit, ſed permiſit conſilium liberrimæ gratiæ, æternę prouidentię rotis ad pręfixam ſuę miſericordię periodum prouehi. Atrocia Dauidis Prophetæ & poſterorum eius peccata diuinam iram iure & merito excitarunt, vt germina & radix omni gratia & miſericordia exciderent; pro eo tamen quòd longè ante iurauit hæredem ex lumbis eius throno non defuturum, vt fidem promiſſam liberaret, offenſam omninò remittere viſum fuit.

Maxima ſpes quę Dei populo a Samuele Propheta affulſit cùm eius opem in rebus aduerſis imploraret, hæc fuit, Quòd Deus iureiurando interpoſito populum illum quem ſibi ſelegerat & in ſuum aſcripſerat, nec tutela ſua excluderet, nec hoſtium furori relinqueret.

Diuinæ directionis ſtricta eſt regula, ſi quis votum Deo fecerit, & iuramento ad præſtandum obſtrinxerit, non ampliùs in ſua erat poteſtate fidem datam violare, ſed planè præſtabit, quod deliberatè promiſit. Qui ſaniùs ſapiunt exploratum habent quid Lex de votis redimendis iuſta de cauſa, præſente ſacerdote præſcribit, idque pro ratione facultatum vouentis. Præterea omnes norunt vota & iuramenta iniuſta (cuiuſmodi fuerunt Iepthis, Herodis, & aliorum id genus) conſcientiam neutiquam conſtringere. Cùm autem deliberatè & ſpontè iuxta cautiones lege diuina præſcriptas in *veritate* ſcilicet, *iudicio*, & *iuſtitia iuramus*, etiamſi ex officij ratione Principi impio, Ezechiel tamen Sipiritu ſancto authore, nos docebit, quòd Deus trabali clauo periuri capiti infigi

figit iuſiurandum illud quod perfidè conculcauit.

Ex argumento illo quod Gregorius Papa in authoritatem arripit, ſoluendi ſubditos a Sacramento quod Henrico Quarto iurauerant. Ananias propheta & ex ſummis illa vice ſacerdotibus perinde cum ſacramentis quæ populus Dei Nabuchodonoſori Principi infideli & Idolatræ iurauerat, diſpenſare poterat. Sed Deus ipſe Sacerdotes & Prophetas condemnat, qui onus populo impoſitum ſpe fallaci propoſita ante tempus iniunctæ pœnitentiæ alleuare voluerunt. Et illis ſane Ananiæ diebus Pſeudoprophetæ ob aſſentationem exciſi fuere. Quamobrem vt audacia & confidentia proiecta eſt in homine quocunque ita in recondita prouidentiæ myſteria penetrare, vt iudicet quo tempore, in qua perſona, qua lege, aut qua authoritate peccator peccatorem a Sacramento abſoluere poſſit. Itidem Diploma illud quo Theologi Scholaſtici ad hanc authoritatem aſſerendam obtendunt, exile proculdubio & ieiunum ſit, quandocunque ſine certa diuinæ voluntatis reuelatæ authoritate conſcientiam eius liberare velint qui vel electionis iure vel ſolemni formula ſit obligatus. Theologi illi Scholaſtici nunquam comprobare poterunt, ex aliquo vtriuſq; teſtamenti fundamento, aut primorum Conciliorum Canone, aut Patris alicuius authoritate qui magis ſudo & ſereno cælo, quàm hoc noſtro vixit (quomodocunq; Diſtinctiones ſubinde excudunt, potius ad fidem implicandam quàm explicandam) hanc doctrinam Principes leuiculis de cauſis *anathematizandi*, aut Sacramenta fidei ſoluendi, aut magiſtratus abdicandi, cum illis obedientiæ & patientiæ præceptis conuenire quæ Seruator noſter Apoſtolis, & illi hæreditaria ſerie ſuis ſucceſſoribus reliquerunt. Si ex Sancto Matthæo certum ſit pacem noſtram ad nos reuerſuram eſſe, cùm illi quibus pacem precamur ſe pace indignos præbeant, proculdubio nō minus verū eſt diras noſtras in caput noſtrū (idque noſtro merito) reſulturas, cùm qui ſunt in Eccleſiæ (quę Dei domus eſt) gremio, ita ſe gerant, vt diris eiuſmodi immeritò deuoueantur. Vti etiam in cauſſa Baalam rectè quęritur, *quomodo maledicat ei cui non maledixit Dominus?* ita tam

Digitized by Google

tam conſideratè à B. Gregorio adnotatur, quod *ligandi & ſoluendi poteſtate ſe priuat, qui eam iniuſte exercet. Origines* pręclarè cùm causę aſperiorum ſententiarum ſint iniuſtę, & ęquę rationis examen ſubire non poſſunt, qui eijcitur non exit, *ſed qui manet intus, excluditur.*

Ex lege Moſaica penes ſacerdotem non erat vt leproſum mundaret, ſed cum iudicio examinaret an mundus fuerit. B. Auguſtinus itaque maiori cum fiducia ita concludat, temerarium iudicium non officere perſonę *de qua temerè iudicatur ſed ei qui temerè iudicat.* Ratio vero ex alia eiuſdem Auguſtini ſententia peti poſſit. *Quia dum volumus per iram aliena coercere, grauiora committimus.*

Concludo igitur idque *magiſtraliter* (vt Scholaſticorum verbo vtar) ex Canonibus ipſis *manere Petri priuilegium, vbicunque fertur ex ipſius æquitate iudicium.* Quod S. Gregorius ex conſcientiæ ſcrupulo protulit, *vel iniquam Iudicis ſententiam timendam,* Reſponſum cum ratione ferat, ſi timorem illum ad eiuſmodi modeſtiam, & animi moderationem ſtrictè reuocemus, quę ad ſuam infirmitatem agnoſcendam ſemper prônior minus offendit ſpecillo longiori quàm breuiori peccato explorando, & ex demiſſi animi ſenſu ſuſpicando omnes eſſe procliuores vt ſuis ſe delectent erroribus, quàm doctum, prudentem, & religioſum Iudicem ad iniquam ſententiam proferendam.

Prudens vt valetudinem curet cùm Catapotia a medico recepturus, qui corporis ſui conſtitutionem ex ſcientia & experientia melius quàm ipſe cognoſcit, primùm facilè credit aliquem humorem vel quantitate vel qualitate vitioſum corrigendum eſſe, quanquam qui ſit ille humor ipſe minimè norit. Poſteà verò cùm accuratius ſecum perpenderit appetitum ſuum eſſe ordinarium, craſim perfectam, digeſtionis facultatem vigentem & reliqua omnia quæ in re mèdica eruditi reſpiciunt, cum integra valetudine conuenire; apprehendere incipit (ſenſum ſuum cum medici coniectura conferendo) quòd homines alioqui graues & eruditi labantur rudimenta artis ſuę minus intelligendo, fallacibus Relationibus quę meritò

ritò *Erroris perſpicilla* appellantur, plus nimio credendo. Deus enim ſolus corda & abſtruſos animi receſſus ſcrutatur, & itaque ſolus verè nouit, quâ inſcitiâ aut ſcientiâ emplaſtrum adhibetur malo inueteraſcenti, vel quod ex imprudentia malum inueteratum illis videtur, qui vt Dei vicarij authoritatem dijudicandi ſibi aſſumunt. Deus ipſe enuntiauit quòd *Spiritus hominis ea tantummodo nouerit quæ ſunt in homine*, ſpiritus autem Dei ea ſolummodò qui Dei ſunt intelligit, itaq; de occultis vel malè intellectis ſpiritus ille qui in mortalium naribus ſpirat, nec certò diſcernere, nec rectè dijudicare poterit. Si quis obijciat quòd Papæ Principibus litem intendentes ſatis validis argumentis ſe communiant priuſquam aliquid in rei præiudicium concludunt; reſpondeo præſumptiones animorum impetu longiùs abreptas in cauſſa fuiſſe quòd multi Papæ contra Principes in procedendi formulis aberrauerint. Et ne longiùs aberremus dum exemplum petitur, hic ipſe Gregorius VII. Henr. cauſſa inaudita condemnauit, vt nonnulli qui tunc vixerunt ſcriptores prodiderunt. Illa æquitatis regula quæ approbat Appellationes à Iudicibus malè informatis ad Iudices qui ſententiam argumentis omni exceptione maioribus ſuffulciunt, in minoris momenti cauſſis, in quauis Republica ſemper vſu recepta fuit. *Lex enim iuſto non eſt poſita*, & quomodocunque ad ordinem conſeruandum externæ formulæ moderatè & reuerenter ſunt adhibendæ, animo tamen Conſcientia mille teſtes, verèque Lydius lapis; itaq; ego illum neutiquam reprehendã qui ſecretò & ſine medici præiudicio catapotia proiecit, ſi ex certa corporis craſi nouerit vſui ſibi minimè futura, vel ad valetudinem reſtaurandam, aut morbum ſuſpectum depellendum.

Diutius his immoror vt illi Gregorij loco ſatisfaciam, quia in omnium Iudicum errantium patrocinium profertur, in eorum fraudem aut ſaltem terrorem, qui ſæpenumerò ſunt timidiſſimi, quia innocentiſſimi. Interim obſeruate ſanctiſſimum hunc Patrem nullum ſubditum ab obſequij ſacramento relaxâſſe. Ille nullum Principem in ſolio Regio ſedentem Anathemate perculit, ille nullam Rempublicam ad Prima-

Digitized by Google

tum ſuum propagandum labefactauit, ſed optimè intellexit quàm facilè ex vehementi animi cogitatione Iudices errent, & cum *Gad* cui capita hominum pro vmbris montium videbantur, *hoc errore decipiantur.*

Leodienſis Eccleſiæ Capitulum, cùm hanc iuriſiurandi & fidei relaxationem penitus reiecerit, multis rationum momentis induci poterat. Primùm quia legitimi iuriſiurandi violatio (vt iam antea oſtenſum) in peccati rationem cadit, prætereà quia multi anteceſſorum ſuorum in conſcientiæ pace ad Deum demigrauerant, qui iuſiurandum ad extremum vſq; ſpiritum obſeruarunt, quorum exemplum aſpernari minime debuerant. Adhæc allegarunt, nec iniuria, quòd ſi Imperator ille tam impius eſſet, quàm ſententia in ipſum lata innuit, eos tamen non magis quàm Zedechiam decere (donec correctionis ignis peccati rubiginem abſumpſerat) collum præſidenter à Nebuchadnezaris iugo ſubducere. Hoc autem complicabo exemplo prudentiæ Regum Angliæ ſuperioribus ſæculis, ex vetuſtiſſimorum monumentorum ſacrarijs petito. De obſequio & fide Præſulum ſuorum ſatisfieri non poterant, donec formulæ iuramenti fidei datæ hæc verba inſeruiſſent, *In verbo veritatis* (quæ conſcientiam ligant) in loco verborum ſuperioris æui, *Saluo ordine*, quæ Eccleſiaſticos ſuo quodammodo arbitrio reliquerunt. Liberum enim eſt (vt habet Ioannes de *Pariſijs* vetus author Catholicus) cuilibet legitimo Principi vim gladij ſpiritualis repellere quacunq; ratione optimè poterit, cùm deprehenderit eductum eſſe ad ciuilem authoritatem diſturbandam, cuius cura incumbit Regi, alias enim gladium fruſtra geſtaret.

Nunc autem vt optimus fructus quem hæc occaſio offert, ex peſſima cauſa quæ inter homines hactenus vel fando audita colligatur, & in conſpectum quaſi theatro omnibus proponatur, quorum vel capitibus inſunt prudentiæ oculi, aut quorum cordibus diuini iudicij timor, quàm inconſiderata temeritate noſtri qui in ſe ſuſceperunt clauum cymbæ S. Petri tenere in noſtro freto, (inter quos Garnetus noſter è præcipuis fuit nauarchis) in rebellionis ſcopulum impegerunt,

Digitized by Google

runt, ne intuentes quidem vel in conſcientiæ vel fidei directorium. Velim vt quædam obſeruationes memoria conſignentur, vt monumenta diuinæ potentiæ olim inter Iſraelitas *tanquam ſigna prædicantia* ſint male-ſanis & vertiginoſis temporibus futuris, qui alioqui ex eiuſmodi ſceleris inductionibus in eiuſmodi immanitatis formas tranſmutentur. Angelus enim dixit Tobiæ: Mirabilia Dei opera enarrare eſſe laudabile.

Minimè me præterit miranda ſæpenumero fortuito accidere (quoad nos pro captus noſtri imbecillitate pertingere poſſumus) quanquam ipſa veritas nos doceat ne paſſerem quidem ſine diuina prouidentia in terram cadere. Et Pericles rectè Fortunam nihil aliud eſſe facit, quàm *veræ cauſſæ ignorationem*. Attamen vbi aper ſylueſtris runcando in terra fortuitò non vnicam literam A efformat, ſed totidem literas ſua ſerie quot legentium oculis integram dictionem *Agamemnon* exhibent, vbi aliquis non tres quaterniones tribus aleis, ſed tria millia quaternionum totidem alearum millibus iacit; & vbi ordo qui à ratione & electione progreditur in cohærentibus formis obſeruatur, Caſus, ex philoſophiæ rudimentis, vim omninò habet nullam. Quamobrem nemò dixerit an aliqui ex his Coniuratis ſuperſtitibus (nullos ſupereſſe haud auſim dicere) cùm quaſi è littore reſpexerint quos ſcopulos & quas Syrtes in hoc turbine præteruecti eſſent, cùm ad rationes reuocauerint aduerſum ſucceſſum non vnius aut alterius, ſed plurimorum conſiliorum & machinationum in hac actione inauſpicatiſſima, non immemores obſeruationis inter Galeni ſectatores quando ſimplicia medicamenta contra ſuam naturam vires exercent, medendi rationem eſſe deploratam: cùm inuenerint Hieroſolymam noſtram edificatam vt ciuitatem cuius *participatio in idipſum*; cum obſeruauerint Regem noſtrum Sereniſſimum, iuſtiſſimum, & optimè meritum à Dei Angelis ſuſtentatum (*qui ſunt ſpiritus adminiſtratory in miniſterium miſſi propter eos qui capiunt hæreditatē ſalutis*) habitare in *adiutorio Altiſſimi*, & irritum eſſe aliquid contra Monarchiam, *cuius cor eſt vnum, & anima vna*, moliri; in eam

am ſententiam (qua perſiſtere iure diuino & patriæ ſuæ legibus tenentur) redibunt, paſtoris ſui voci auſcultabunt, & demiſsè cum Iacob agnoſcent *quod Dominus erat in loco iſto, & ipſi neſciebant.*

Primùm itaque obſeruo quòd cùm tu Garnete & machinantes tui diſcipuli, coniurationem de regno inuadendo contra Reginam Elizabetham modò defunctam in poſtremo vitæ ſuæ actu iniſſetis, ſpe certâ conceptâ Principum propaginem irruente perditiſſimorum ardelionum torrente obruendi. (Quod ſpero in hoc regno nunquam fieri poteſt cum noſtra Monarchiæ ratione.) Deus Heroinam illam exacta iam ætate venerandè caneſcentem quaſi floſculis amygdalinis, ex hac vita euocauit vt *Ioſiam, ne videret mala quæ euentura erant*, & proculdubio eueniſſent (cùm homines certa veri Succeſſoris notitia eſſent excluſi) ſi *bonus Genius* chariſſimi Domini noſtri, intermedijs rationibus & inſtrumentis adhibitis, hoc regnum in plena perpetuæ ſecuritatis fruitione, ſuperna aſpirante gratia, non conſtabiliſſet.

Bullæ quæ te authore, cum tuo Catelina qui tibi alter idem & boatu ſuo inſtar taurorum homines male ſanos in aciem contra Regem euocaturæ erant, primo Regni diluculo, ad oliuæ germina decerpenda quibus Regium ſolium circundatur, magis profuerunt, quòd tertium *Bullum*, ſcilicèt *Bullum* illum carnificem ad profligatiſſimam illam conſpirationem funditus è medio tollendam euocauerint.

Henrico Sexto regnante Humfredus Dux Gloceſtriæ *Bullas* quaſdam Roma emiſſas quæ Regiæ dignitati fraudi erant, re nulli communicata, in ignem proiecit. Elizabetha fœliciſſimæ memoriæ Regina *Bullam* illam quam Feltonus Epiſcopi Londinenſis valuis affixerat, quia ad Coronæ ſuæ dignitatem imminuendam & transferendam ſpectauit, non mitiùs excepit, ſed eodem fato ſtatim ſuſtulit. Et Garnetus *Bullas* ſuas non minùs igne dignas iudicauit quòd inualidæ erant ad ea perficienda quæ qui procurarunt optauerant & expectauerant. Hæ *Bullæ* Garnete quaſi Tauri erant *cornupeta*, quos authoritas includi iuſſit, ne damnum inferrent, tu

autem

autem Legum authoritate proculcata expatiari alicubi permiſiſti, vbi expreſſa ſui veſtigia reliquerunt. Si quis inficiatur, Catesbeius qui tibi auditor idoneus, & amicus intimus, te in conſcientiæ tuæ foro accuſabit, qui ex illis *Bullis* pernicioſum hoc argumentum contexuit. Quod ſi licuerit legitimum hæredem religionis nomine in regnum non admittere, licuit etiam admiſſum ſubmouere, & eijcere. Spiritus Sancti prudentia ſanxit, quòd *Bos lapidibus obruetur ſi occidetur Dominus*, quanquam nos omnia Legum authoritati & Regiæ Maieſtatis arbitrio relinquimus. Sed quicquid accidat, agnoſcendum minimam ſubeſſe rationem vt quis efflagitet *Bullas* huc tranſmitti, cùm neque acceſſus eorum ſit gratus, neq; ſucceſſus fauſtus aut fortunatus. Hoc maximè demiror dum hos admirandos euentus mecum animo retracto quòd *Bullæ* illæ quæ in prædio *White webs* in cineres fuerint redactæ, hodie ſunt productę vt in Prętorio Londinenſi quaſi tauri exagitentur.

In primo Regis aditu in hòc fœliciſſimum regnum tanta cum ſecuritate & facilitate ac ſi *Londino*, *Greenewichum*, aut a *Greenwicho* ad Regiam *Hamptoniam* iter recepto more inſtitueret, expeditiſſima ratio interturbandi publicum applauſum (qui *noſtrum Salomonem pacificum* feſta lętitia & inaudita beneuolentia vbique excepit) coniuratis viſa eſt, vt inuadendi conſilium in exteris regionibus ſopitum nuntio emiſſo excitaretur. Verùm licèt hanc petitionem *Veneris commendaſſet epiſtola Marti*, ſurdas inueniſſet aures; cùm diuinum Numen principum animos ad eiuſmodi pacē vtrinq; pręparaſſet, quę nec clandeſtinas ſimulationi machinationes, nec apertas executiones admitteret. Hoc non erat ex diuina methodo *eligere infirma vt confundat fortia*. Imò potius ex ſpiritu ſuggeſtionis Achitophelis *abuti fortibus vt confunderentur omnia*. Deo autem Opt. Maximo cedat gloria, Leo viuit, ex cuius ore liquentes faui vobis extrahendi erant, priuſquàm Ænigma veſtrum aut gratiam, aut ſucceſſum ſortiretur, quem inter noſtros coniuratos Philiſtinos tantopere expetitis. Adeo vt ſpem veſtram vniuerſam in turbis & tumultu repoſitam (vt

Digitized by Google

inquit Propheta) habeatis in loco ſilentij & ſpei illius quæ vobis fuiſſet quaſi ANCHORA SACRA.

Vobis conſilium erat in Principum animos irrependo malitiæ veſtræ ſtimulis beneuolentiam excitare, quia ſæpenumerò fit vt exhalationes in ſupremam aeris regionem attractæ radijs ſolaribus ibidem accendantur & igneo effectu reuerberentur. Verumenimuerò *Multi committunt eadem diuerſo crimina fato* & Philoſophus Magnus in eandem ſententiam obſeruat, quòd *Proſperum ſcelus virtus vocatur*, Cui alter concinit,

Ille crucem ſceleris pretium tulit, hic diadema.

In hac tamen cauſſa Deo fauente contra cecidit, Principes enim tam bellorum quàm vos pacis pertæſi, tam ſtudioſi ſanguini parcendi quàm vos effundendi, & magis ſuæ prudentiæ fundamentis innixi, quàm veſtræ perturbationis turbine abrepti, Mercurium veſtrum ſecundum re infecta demiſerunt, tantùmque aberat vt pecuniam aut ſupplementum procuraret, vt lubentes ex illo nuntio intelligerent, nonnullos Catholicæ religionis profeſſores, alias rationes in quibus ingenia & meditationes exercerent, quàm in *Roſario* repetendo, habere. Quod priùs ſine tam perſpicuo argumento, aut non omninò, aut ægrè ſane crediidiſſent.

Coniurati probabiliorem rationem inire non poterant, vt male ſanos & incendiarios in ſcelus quod conceperant, pellicerent, quàm in aures Catholicorum imperitorum & male conſultorum inſuſurrando Maieſtatem Regiam promiſſum tolerandi in cauſſa conſcientiæ, nonnullis ipſorum priùs factum violâſſe. Aures enim prurientes quæ rumuſculos aucupantur, & animi qui publicos timores in priuatum damnum & præiudicium trahunt, (conuertendo plerunque in venenum quæ beneuolè in nutrimentum apparantur) quod primò diuulgatur auide arripiunt. Ad hoc autem periculum præuertendum Deus (qui omnia in bonum diſponendo tempora & euentus operatur) effecit, vt priuſquam hoc venenum in intimas hominum cogitationes penetraret, *Watſonus* ſacerdos mihi (quem Regia Maieſtas ad ipſum in carcere

Wintonienſi

Digitized by Google

Wintonienſi miſerat vt ſcelerati huius rumuſculi authorem indagarem) ingenuè confeſſus eſt vno & altero die ante mortem, quo tempore, vt Ius ciuile præſumit, nemo mentitur, ſe nunquam potuiſſe vel tantillum ſolatij in toleranda Catholicorum conſcientia à Regia Maieſtate accipere, quomodocunque iniuſtè perhibuerunt illum eius rumoris fuiſſe authorem, ſimulque addidit quàm inuitus fuerat Regis reſponſum ipſis Regis verbis & obſtructionibus, Catholicis impertire, ne illi animo fracti in deſperationem acti, aliunde ſubſidia quærere adigerentur; quod aliqui fecerunt, vt ex hac machinatione iam conſtat clariſſimè.

Præterea nonnulli ſunt Pontificij hodie in Anglia qui ſi opus eſſet, & poſſent & vellent aſſeuerare *Percium* poſt reditum ex Scotia ante & poſt Elizabethæ Reginæ obitum idem retuliſſe & admonuiſſe, ne quis ſpem quantulamcunq; tolerationis inde conciperet, ſed ſibi quàm poſſit optime quiſque cõſuleret: quandoquidem contra quamcunque Conſcientiæ tolerationem Regis animum immotum & obfirmatum deprehenderat. His ingenuis confeſſionibus multi excluſi erant, quo minùs hoc promiſſum diuulgatum vel in exceptionis obtentum vel coniurationis laruam vrgere poterant.

Machinationis huius fundamentum poſitum erat in Auriculari Confeſſione, vt ſub ſera & ſigillo tutiſſimo, ſub qua arcanum tanti momenti recondere homines auderent. Quis enim ſperaret expiſcari poſſe à Confitente aut a Confeſſore aliqua æternæ ſalutis habita ratione, (præter Eccleſiaſticam Cenſuram) id quod in vitæ periculum hominem deuocet? Sed vti Iordane conuerſo retrorſum peſſimi fuerunt ſubmerſi, ex verbis inter *Greenwellum* & *Bates Catesbeij* famulum, vltrò citroque in Confeſſione habitis, ex horrore conſcientiæ ſuæ contra ſcelus tam execrandum, percommodè accidit, vt illud dilucerer quod aditum aperuit, ad ea peruidenda quæ Regij Conſiliarij tantopere indagârunt. Exiſtimare quis poterit Deum ipſum exoſum eſſe ſacerdotis perfidiam (qui ſub clauium prætextu abuſus ſua ipſius perſona & poteſtate

non

non puduit coniurationem tanto perniciosiorem, quanto maiori pietatis obtentu obuelatam machinari) tum cauſſæ, tum miniſtro ſignum indignationis ſuæ iuſſiſſe. Ægroti etenim ſæpenumerò decipiuntur iudicando ex guſtu qualitatem medicamentorum ſimplicium & compoſitorum, *decepto ſenſu cum iudicio & corruptis organis.*

Satis ſuperq; liquet, vt hoc propoſitum ſecretò tanquam myſterium teneretur (donec progreſſu maturitatem optatam conſequeretur) ſigillum Sacramenti Communionis huic cruento pacto affixum eſſe, quaſi tam impiæ conſcientiæ obligationes apud Deum in depoſito relinquendæ contra ſuæ ipſius legis regulam, *quæ verſatur tantummodò in bona fidei iudicijs.* Nos autem minimè præterit quam deploratos effectus Sacramentum indigne manducatum, & Seruatoris noſtri vexillum contra ipſum præſidenter in procinctu explicatum, in animis labe peccati ſpontanei & præmeditati pollutis produxerint; infauſtum huius confœderationis ſucceſſum nequaquam demirabimur: cum reminiſcamur primum effectum Iudæ poſt offam acceptam fuiſſe Domini ſui proditionem, & proximum, ſuum ipſius ſuſpendium, *vt creparet medius*, & viſcera eius effunderentur.

Conſilium horum conſceleratorum in fide conceptis iuriſiurandi verbis inuicem obſtringenda (quanquam *demens eſt qui fidem præſtat errori*) enatum fuit ex mutui inter ipſos amoris, & firmæ conſtantiæ diffidentia, reputantes ſeipſos tam ſecuros hoc pacto conſignato quàm Seleucus ſe certum exiſtimauerit in phantaſia ciuitatis quam in aere ſuper captum humanum conſtruere meditabatur: experientia tamen docet, manus *Madian* contra ſeipſos pugnaſſe, voces apud *Babel* ſuos ipſorum conatus omninò confuſè conturbâſſe, & hi perditiſſimi, vt Cadmi milites (quod ex ipſorum confeſſionibus liquet) *mutuis conciderunt vulneribus.* Ratio ſuffodiendi & cuniculos agendi in firmiſſimos Parlamentarij Conſiſtorij muros, maioris ſanè & longioris erat laboris, ſecurior tamen & ſecretior quàm illa altera per cryptam, ſi modo ſuffoſſores ſtrenuè operi primùm ſuſcepto incubuiſſent.

Ad

Digitized by Google

Ad quod malum fere ineluctabile præuertendum Crypta cùm iam eorum opus maximè ferueret, ipſis quaſi diuinitùs fuit non ſolùm aperta, ſed ferè non ſine miraculo ipſis à fideli Regis famulo in manus tradita, cuius prouida cura nullo modo ita falli poterat ſine quadam cœleſti & ſuperna gratia, quæ pedes ipſorum captauit, eodemque laqueo irretiuit, quem alijs innocentiſſimis tetenderunt. Tam blandè ſibi-ipſis & Conſilijs ſuis applauſerunt facilitate efficiendi ex hac crypta inexpectatò ipſis aperta, quaſi Deus voluerit, vt illis perinde ac Iacob venanti *occurreret quod volebant*. Contrà vero nos cum gaudio & ſolatio obſeruemus, quod licèt illi ſeriò cum Eſau luctuoſum illum diem expectarent quo Iſaaci interitus viam ad atrociſſimam & ſanguinolentam vindictam ſterneret, vt ſorices tamen ſuo indicio perierunt.

Eorum bilis ita excanduit, vt in ſaxa, etiam in parietes & domum Parlamentariam ſæuirent, tanquam cauſſam inſtrumentalem quæ aſperiores leges quadraginta totis annis contra illam religionem protulerit, quam ipſi ſimulatè amplexati ſunt certo conſilio conuertendi *Hieruſalem in aceruum lapidum*. Ita Polymneſtor captus oculis ex furore contra Hecubam concepto, omnibus mulieribus obuijs perniciem intentabat; ita Fuluia defuncti Ciceronis linguam acu transfigendo Philippicas illas contra Antoninum vlciſcebatur, & ipſe Antoninus in ipſos Senatoriæ domus parietes belligerabat; veruntamen ædificium ſtat, vt iam anteà, ſartum tectum, ſedilia ſuo ordine, & qui ſederunt eo quo prius animo; coacti tamen forte hoc pluſquam Neroniano conatu & animas & corpora vno ictu perdendi (cùm diuinæ miſericordiæ implorandæ tempus defuiſſet) altiorem plagam in cauſſam illam infligere, quam propugnandam ſceleratis machinationibus iſti ſuſceperant. Romanorum aruſpices haud temerè vaticinati ſunt bellum ſeruile imminere, cùm tauri, canes & aſini (quæ ſunt animalia in vſum & obedientiam creata) in furorem ſine certa aliqua cauſſa ex improuiſo agerentur, & eiuſdem farinæ fuit hęc nupera rebellium colluuies, qui ea-

Digitized by Google

dem immanitate quæ in Sagunti ſubuerſione rectè obſeruata fuit *nihil reliqui fecerunt vt non ipſis elementis fieret iniuria.* Non diffiteor quin ediſcerent rationem parietes ex luto conficiendi ab hirundinibus quæ ſint niſi æſtiuæ auiculæ, & rationem telas texendi ab areneis quæ Mineruæ exoſę quòd opera fuerunt maioris laboris quam diuturnitatis, & plerunque ſcopis ąblata priuſquam abſoluta. Veruntamen ſubdolam hanc rationem ſubruendi & demoliendi non aliunde melius haurire poterant, quàm à Montaniſtis *qui non tam laborant* (teſte Tertulliano) *vt ædificarent ſua, quàm vt deſtruerent aliena. Heu genus inuiſum Superis* !

Tractus ille pulueris fulminalis à nefarijs proditoribus hoc conſilio in ſubditos fideles diſpoſitus erat vt poſtquam innocentia quæque extrema pertuliſſet malitia alacris inſultaret, *vt cum ſcelera proſunt, peccat qui rectè facit:* vtque cum perditiſſimis noſtri ſeculi Atheiſtis diuinæ iræ contra fideles ſubditos præiudicium ex horrendo ipſorum immanitatis effectu concluderent. Hoc enim argumentum ad excuſandam Henrici nuper Regis Galliarum cædem arreptum fuit. Sed vt nobis iuſta eſt cauſſa exultandi couſque cum *Sidrach, Miſach,* & *Abednego, Nihil poteſtatis in noſtra corpora habuiſſe ignem,* Angelis Dei deſcendentibus cùm ad flammam diſpergendam, tum in eius loco *ad ventum roris flantem* infundendum, ardoremque extinguendum, *vt neque eos contriſtaret ignis nec quicquid moleſtiæ inferret.* Itidem ex altera parte Deus ita potentiam ſuam exeruit (vt nonnulli perduellium iſtorum æternas flammas perſentiſcerent, quæ in altera vita ſine contritione & confeſſione in hac vita, nunquam extinguentur) vt in medio diſcrimine & molitionum malè ſuccedentium anguſtijs, ipſi ſui pulueris fulminalis violentia fuerint afflati.

Ita Alexander Sextus & eius delitiæ Cæſar Borgia vnicum eius ſeculi monſtrum, veneno perierunt pocillatoris errore ex vaſculis (ipſo Cæſare iubente) ſepoſitis in cœnam ad quoſdam Cardinales tollendos. Ita ſubinde accidit (diuina iuſtitia ſupra humanum captum ſe exerente) vt illa inſtrumenta

Digitized by Google

menta quæ fuerunt repoſita ad malitiam exequendam, ad innocentiam protegendam ſubſeruiant, *& ſæpe fugiendo mala in maiora incurramus.*

Hi Catelinæ in æſtuanti perturbationum ſuarum intemperie (quæ ſua incōmoda, & commoda aliena pari dolore intuetur) adeò auidi erant ad ſanguinem mittendum (etiam *ad animæ deliquium*) nobiliſſimorum, fideliſſimorum, & optimorum ſubditorum huius Regni cuiuſcunque ordinis; in quorum venulis ſanguinis corrupti, aut infecti ne guttula quidem inerat. Et ne quid ſceleri conficiendo deeſſet, vt nulli omninò parceretur; illis inquam perinde ac Triumuiris Romanis viſum erat tutiſſimum ſanguinem etiam ſuum vnà mittere, nullo cognatorum, agnatorum, aut neceſſariorum diſcrimine, ne vno melioris notæ ex catalogo coniuratorum omiſſo. Sed ſucceſſum animaduertite, vt Leo enim ad Mauritium ſcribit, *in victoria veritatis, ſoli veritatis inimici pereunt.* Quicunque enim in aquas contradictionis vt vrinatores immergere gaudent, quibus proprium eſt, vt eruditus inter Patres notat, potius *vorare* quàm *portare*, fruſtra expectent, vt Chriſti dextra quæ Petrum in ſua fide ſuſtentauit, ipſos in fraude ſubleuaret. Inter verum enim & falſum tam differentiæ quàm gradus ſunt infinitæ.

Ad ſanguinolentam hanc machinationem promouendam conſultiſſimum & vſui inprimis habebatur, vt nonnullis ipſorum qui crudelitate & effera immanitate ante alios lectiſſimi, facultas concederetur alios adiutores & confœderatos admittendi, qui *non propter eximias virtutes*, ſed qui *pares negotijs erant nec ſupererant*, quique cùm ipſorum res eſſet extenuata, ad onera leuanda & deſideria explenda ſumptus ferre & expenſas facere optimè poterant. Sed ad cauſſam nihil commodi acceſſit ex quopiam per hanc tranſennam admiſſo, quocunq; erat ille animo affectus. *Fr.* enim *Treſhamus* qui ita admiſſus multa voluit, ſed ſupplendo parùm præſtitit. Hoc autem tantum adnotó, quòd cum primùm coram Conſiliarijs Regijs conueniretur, ex verbis & paſſionibus tam expreſſa veſtigia antrorſum & retrorſum reli-

 quit,

quit, vt quamuis leporem ſubterfugientem clarè proſpicere non poteramus, facilè tamen conſpeximus quà curſum deflexit, & inde ſagaciter odorati pleno clamore illum iam traijcere accelerantem perſequuti ſumus.

Nemo diffiteri poteſt quin *Robertus Cateſbeius* perniciem Principi & Regiæ ſoboli anhelans, ex fraude totus fuerit compoſitus, cùm intimorum amicorum *Roockwoedi, Granti* &c. fidem & fortunas creditoribus ſuis, importunis flagitatoribus, arctiſſimis Obligationibus aſtrinxerit, priuſquam myſterium machinationis ſuæ impertierit: ad veritatem perſuaſus pro periculi magnitudine ipſis ex eius ruina impendentis lubentiores omnibus periculis ſe expoſituros, & potius cum illo vnà morituros, (ſi ad extrema adigantur) quàm illo ſublato, oſtiatim victum quærere. Cùm intereà tam blandientis ſpei ſignum illis ob oculos erat propoſitum, ſcilicet quòd *ſumma ſcelera incipiuntur cum periculo, peraguntur cum præmio.* Verùm vt neceſſitudo inter prauos (ex doctrina Ethica) potius confœderatio, quàm amicitia habetur, quia nil niſi *metum & noxam conſcientiæ pro fœdere habent.* Itidem in hac cauſſa idem erat ſucceſſus, alter enim alterum quaſi concatenatione in doli mali præmium pertraxerunt. Præfidentia erat decipula, ſpes fallax eſca, & fructus omnis quem aſtutijs & verſutijs expectare poterant, eiuſdem qualitatis cum vuis, & malis granatis, quæ Sodomæ enata, ciuitate euerſa, vt apud Originem legitur, hoc eſt, odore ſulphurea, quanquam viſu pulcherrima. Et quemadmodum illa primo contactu in cinerem, ita hæc primo examine in puluerem fulminalem erant euanida.

Primarius aliquis in hac Tragœdia Actor cuius mens ad miſericordiam præ cæteris magis reuocata videbatur, ſtatuit admonere virum quendam nobiliſſimum (cui pro ſpectata erga Regem fide confidere non audebat, literula ſubobſcura quæ potius ænigmatis Oedipæi quàm conſilij amici inſtar) vt a loco conſtituto tempore præfixo abeſſet. Obſcura illa ſcribendi formula, & occulta literulam illam tradendi ratio, cùm nullæ vſpiam nubes ſe glomerare viſæ, plures induxiſſent

ſent potiùs neglexiſſe, quàm in tam cæcis tenebris, vel tantillum detectionis lumen apprehendiſſe. Vir autem ille verè nobiliſſimus & modeſtè prudens, gnarus homines in maximis Regni negotijs diu multumque verſatos, rectiùs & hominum ingenia internoſcere, & difficiles nodos explicare poſſe, literulam illam quibuſdam à ſanctioribus Conſilijs communicauit, & illi Regi, qui eo veræ diuinationis ſpiritu qui à Deo (vt eſt in Prouerbijs ſacris) Regis labijs infunditur, nunquam deſtitit in ſcopum huius admonitionis penetrare, ſingulis circumſtantijs accuratè perpenſis, donec cadi illi puluere fulminali completi, in lucem erant producti, & Cacodæmones illi ex ſua cauerna expulſi, materialia illa ſua opportunitate,& ſuffoſſores illi omni facultate fulminalia illa opera efficiendi omninò fuiſſent excluſi.

Hi elatè nefarij, qui ſcelere paſti, etiam oculos ſuos conſpectu cadauerum noſtrorum paſcere in animo habuerunt. Cùm enim non erant illi columbæ, ſed corui, minimè mirum ſit quòd *cadauera ſint ſequuti*. Nunc autem Diuini Numinis prouidentiâ factum eſt, vt illorum membra aues carni-voras paſcant, niſi fortè Deo maledicente, peccati putor, & criminis horror omnibus Dei creaturis faſtidium pariat, vt etiam vel intueri abhorreant.

Ille idem ſubdolus ſerpens,qui fallaci eſca ſcientię *Boni & Mali* Euam ad peccandum ſeduxit, horum nonnullos proculdubio induxit alacriùs diſcrimen ſubire ſpe arrepta vt Angeli in hac vita haberentur (ſi ex voto res ſuccederet) vel Martyres in alia, ſi contrà caderet. Ex perſpicuis autem Confeſſionibus conſtat, quòd eadem ipſa nocte qua puluis fulminalis execrandum effectum producturus erat, aut rationis lumine, aut vexationis horrore, aut reuelationis potentia *Rob. Wintero* in ſomno obuerſabantur ſpectra,vz. vultus coniuratorum & immaniſſimorum illorum proditorum qui in hac Tragœdia ſanguinaria acturi erant, tam lurida, tartarea, funeſta, & horrenda ſpecie, vt potius Malum Genium qui Bruto ante Pharſalicam pugnam comparuit, aut Hectoris faciem quæ Andromachæ viſa fuerit, aut ipſorum capita

in faſtigio Domus Parlamentariæ palis affixa præ ſe tulerint, quàm illam Beatitudinis ſpeciem, quam male-ſanis cogitationibus plus nimio ſibi adblandientes efformauerant. Etenim non ſolùm verum eſt quòd Deus vt eſt apud *Iobum terret per ſomnia, & per viſiones horrorem concutit*, ſed etiam illud è Sapientiæ libro nunquam fallat, quòd cùm *timida ſit nequitia dat teſtimonium condemnationis*, & *Semper præſumit ſæua perturbata conſcientia.*

Dum ſolertiſſimi in hac Coniuratione, detectione per dignisſimũ illum Baronem facta, conſilia ſociare cœperunt, & in incerto fluctuantes quò ſe conuerterent, cum Rege Babylonis vt eſt apud Prophetam; *Steterunt in biuio quærentes diuinationem.* Alij hæſitarunt, alij ſecuritatem promiſerunt, alij ſperarunt, alij deſperarunt, ſinguli autem in hanc ſententiam abierunt, quòd ſi *Percius* eorum emiſſarius (qui vt coruus emiſſus ad explorandum quacunq; poterat ratione an aliquid de ipſorum machinatione innotuiſſet) malus nuntius rediret, nauem illicò apparandam eſſe qua ex inſula traijcerent.

Deus enim tam ſpiſſam erroris & hæſitationis nebulam eorum oculis obduxit, vt nullam ſe expediendi rationem inuenire potuerint; & eorum augur *Percius* reuerſus dubitationes & ſcrupulos iniectos tollendo, ſpei intermorienti animam ita reddidit, vt conſilium nauis apparandæ ſupinè proijceretur, & illi errori ſuo ad pœnam luendam relinquerentur. Deus etenim qui primam nauem a Noah conſtrui iuſſit ad octo illas animas fideles, puras, & ſelectas conſeruandas, quę mundum deſperationis vorticibus per peccatum demerſum renouarent, noluit vt aliqua eiuſmodi nauis has octo infideles, impuras, & execrandas animas conſeruaret, quæ animo deſtinauerant hunc *Microcoſmum* orbis Anglici funditùs ſubruere, qui toties & tam potenter ſub vmbra alarum ſuarum ille benigniſſimè protexerat.

Vt Ioab oſculatus eſt *Abner* dum gladiolò traſſigeret, Ieſabel ieiunium indixit, cùm Naabothi iugulum præcideret, & *Iudas* Seruatorem oſculatus cùm Phariſeis proditurus erat: ita *Percius* bipedum nequiſſimus & *ſcelere ante alios immanior omnes*,

omnes, deuotè præ ſe tulit Beatæ Virginis imaginem exoſculari, poſtquàm Ordines Regni in altum efflando, Regem ſacrum æterni filij typum è medio tollere fidem coniuratis obſtrinxiſſet. Deus autem qui voluit vniuerſis ob oculos proponere, quantum aberat, vt mater eius beatiſſima faueret & foueret proditores, qui ſe Regi eius vicem-gerenti opponendo ab ipſo deſciſcunt, hanc hypocriſim ea macula inuſſit, quæ ſit in admonitionem perpetuam apertis & bonis qui ex infirmitate cùm res ſit fœdiſſima, emẽtita pietatis ſpecie ſæpenumero in fraudem illiciũtur, vt in ipſo B. Virginis die feſto (cuius Imaginem *Percius* ita amplexabatur) qui vſque ad mundi conſummationem celebrabit memoriam incarnationis Chriſti, quem per Regis latera proditores petebant, ſancitum & decretum fuit authoritate Parlamentaria de monſtris illis penitùs extinguendis quæ ſine cuiuſpiam ex Parlamentario conſeſſu ſuffragio vniuerſos Parlamenti Ordines ſimul ſemelque extinguere decreuerant.

Quod ad ſcopum *Garnete* tuum, qui ad accelerandam plurimorum innocentium ſtragem, Hymnum illum antiquum in Feſto omnium Sanctorum cantitari ſolitum adhibuiſti;

Gentem auferte perfidam
Credentium de finibus, &c.

Devs ille Optimus Maximus qui improborum labores & preces vitio vertit, & infidelium execrationes in eorum capita qui temerè execrantur, retorquet, votis tuis ſatisfecit, etſi contrà quàm expectaras, cùm *Cateſbeium, Percium*, & ſocios abſtuliſſet qui ſuo iure ſupra omnes omnium ſeculorum *Gens perfidiſſima* habeantur, quique & præterita & poſtera ſecula barbara immanitate longo interuallo ſuperarunt.

Quod ad efferueſcentem illam tuam vehementiam in iurando, & peierãdo contra veritatem, quam velis nolis, poſteà cum rubore agnoſcere, & confiteri fueris adactus. Vehementia illa, vt opinor, profluxit ex religioſa ſollicitudine occultandi maiora illa crimina quæ ex Chaos in lucem emergentia labem vniuerſæ Societati veſtræ Ieſuiticæ aſpergerent. Et

Digitized by Google

hoc plane colligo, tam ex verbis tuis, quàm efflagitatione tua, vt cenſura imbecillitatis tuæ intra criminis tui rationem *perſonaliter* concluderetur.

Sed nobis maiori ceſſit emolumento quòd inde intelleximus inter hominum *apertorum* & *æquiuocantium* proteſtationes diſtinguere, & obſeruare illos qui *verbaliter* pronuntiant, & *mentaliter* renuntiant, illoſque qui in cauſſa *Facti* intra regulas *Fidei* non circumſcribuntur. Ius quoque Ciuile iuſtè ſanè & cum iudicio concluſit contra illum decernendum eſſe qui laruatus ad Tribunal accedit, & ambiguè loquitur, cùm vt ſatisfaceret, ex veritate planè & apertè loqueretur.

Aſſeuerare auſim à te *Garnete* & ab *Hallo* tuo cùm profeſſione tùm vinculis collega certò præcogitatum fuiſſe, ſi fortè fortuna ad ſemi-horam ſermones conſerere potuiſſetis, poſtquam examinationem coram Dominis ad hanc cauſſam delegatis ſubijſſetis, labia ſcandali ita obſignata futura, vt nihil ad iuramenta veſtra infirmanda exhalari potuiſſet. Cùm Domini Delegati nullis adhibitis tormentis tam leniter & remiſsè vobiſcum egerint, atque inde ſecretò inter duo oſtia conferendi facultatem inueniſtis, quod tamen vobis non melius quàm cætera ſucceſſit. Occulti enim animi ſenſus nunc oblata occaſione alacriores facti in rebus maximi momenti, quę Delegati eo tempore maxime intelligere auebant, eò confidentiæ proruperunt, vt illi qui metere non poterant, ſpicilegium fecerint, & multæ ſtrophæ & verſutiæ hac occaſione diluxerint, quæ ex animorum veſtrorum receſſibus nec prece nec ſtudio in lucem produci poterant. Epiſtola illa Chriſtianè & ſubmiſsè ad Papam ſcripta vt ebullientem nonnullorum male-conſultorum Catholicorum intemperiem Apoſtolica authoritate temperaret & coerceret, ne quas turbas in Regno darent, magnam obedientiæ & patientiæ quam Deus præcipit ſpeciem præ ſe tulit, atque itidem à te *Garnete* & tuis diuulgatum erat, vt ijs ſatisfieret, qui an bona fide ageretis ſubdubitarunt. Veruntamen multi malè metuere cœperunt ex *Watſoni* paulò ante ſupplicium præmonitionibus, hanc eſſe laruam ad fraudem integendam. Plurimi ſuſpicati ſunt

malum

malum aliquid imminere, etſi quod & quale illud minimè præuiderant. Rumores paſſim diſſeminati fuerunt aliquid in Comitijs Parlamentarijs in rem Catholicorum efficiendum eſſe, etſi quibus medijs neutiquam intellexerunt. Experientia autem docuit cauſſam mittendi illam ad Papam epiſtolam quæ ſcripta poſtquam cadi puluere fulminali completi inter lignorum ſtrues diſpoſiti erant, ex timore ſolummodò extitiſſe, ne aliquis tumultus, cuiuſmodi in Wallia à pauculis male-ſanis Catholicis conflatus fuerat, excitaret oculos Argi fiſtula Mercurij iam conſopitos, & omnes machinas & ſtratagemata diſturbaret, quæ tectè, ſecretò, & ſilentèr in hoc Tartareo incœpto, in vſum erant mox adhibenda.

Ita Deus qui Achitophelis conſilia pro ſua miſericordia labefactare ſtatuit, permiſit huius ſceleris architectos ad optatum ferè finem progredi, vt re patefacta, nefaria eorum machinatio magis eluceret, regnum ſecuritate gauderet, crimenque excuſatione omninò careret. Homo enim *inimicus zizania* tam ſobdolè & ſecretò primò ſeminat, vt curioſus oculus fraudem peruidere non poſſit, ſed vt ſpuria vitulamina quò altiùs ſurgunt, parentum ſuorum impietatem magis magiſque patefaciunt.

Greenwellus magis ſollicitus vt hęc machinatio bene ſuccederet, quàm vt Romanam fidem hìc plantaret, *Bateſio* ſub ſigillo Confeſſionis iniunxit ne hanc machinationem cuicunq; Sacerdoti aperiret, adeò & infirmitatem & errorem in ſuis confratribus ſuſpicabatur, & timuit ne machinatio iſta, quæ illi inſtar omnium, interuerteretur. Tu etiam *Garnete* non minus prouidus vt ſaluti & exiſtimationi tuæ conſuleres, vel vt ille dixit de inuido quodam qui tui ſimillimus,

Subſedit dubius totam dum colligit iram;

Greenwellum prohibuiſti, vt ne omninò *Cateſbeio* vel innueret te conſcium eſſe conſilij, etſi res generatim tibi fuiſſet impertita. Huc accedit cùm *Cateſbeius* alacrior tibi affirmaret rem bene ſucceſſuram (tanto prudentiores ſunt filij mundi *qui potius ſapiunt quæ ſunt carnis, quàm ſentiunt quæ ſunt ſpiritus,* vt Paulus promonet, *quàm filij Lucis*, ſed hoc tantùm in ſua

Digitized by Google

generatione) tam curioſè ex timore eras ſollicitus, ne mendacij conuincereris (vt iniqui illi Iudices à Daniele conuicti in quæſtione *Sub qua arbore)* vtque Confeſſiones tuæ ſibi vndique conſtarent, adeò vt *quinta-eſſentia* ingenij ad ſummum gradum ſublimati nihil poterat accuratiùs & exquiſitiùs elaborare ad detectionem methodica quadam cuiuſcunque occaſionis diſpoſitione præuertendam. Sed contra diuinæ prouidentiæ ictum contra-machinationes omnes omninò ſunt irritæ, *Dies enim diei eructat verbum*, *& nox nocti indicat ſcientiam*, vt videre eſt ex illa *nube teſtium* quæ in nebulam Scoticam conuerſa, non ſolùm vos & ſocios veſtros ad cutim vſque madefecit, verum-etiam pudenda eorum ita (etiam vulgaribus oculis qui illo cruento theatro erant actores) diſcoperuit, vt ſacerdotes ipſi alius alium deferentes, & *ſuorum flagitiorum proditores* tam falſi fuerint in fidei *Theorica*, quàm Laici eorum diſcipuli in Coniurationis *Practica*. Etenim non minùs mirum quàm nouum præpotentem illum Deum (qui nos docet, etiam volucres cœli in medium prolaturas conſilia illa quæ clandeſtinò & intimo infidelis ſubditi penetrali contra Regem agitantur) ita detectionis inſtrumenta apparauit & aptauit, vt archana illa quæ in Confeſſione inter ipſos Sacerdotes agitata, per ipſos prodita, hodie & in hoc celebri loco excutienda & iudicanda palàm proponantur.

Nunc calculos demonſtrationis ſubducam & colligam, ex quibus diuini Numinis indignationem peruidemus (quod ad miraculum vſque in ſubſtantijs tranſmutandis, & proprietatibus variandis, vt quod velit, efficiat, operatur) cum ſummo & ſupremo obiecto ad quod vos nefandiſſimè collineaſtis, ſcilicet exitium longè iuſtiſſimi, eruditiſſimi, munificentiſſimi, moderatiſſimi, & mitiſſimi Regis, verè & ex animo loquor (a ſeruili adulatione alieniſſimus) qui vnquam vel in Anglorum, vel Scotorum Annales relatus. Ius eius, cor eius, lingua eius huic regno fœlicitatem optauit, & ſecuritate optata beauit, quam ſi vos, & vobis coniurati dedignanimi, aut contumaciter aſpernamini, fauſta ipſius optata in ipſum reuertentur, & puluis pedum ipſius qui nunquam fuere *veloces ad ſanguinem effundendum*.

effundendum, die nouiſſimo nubem inter vos, & æternum Iudicem, vt ingratitudo veſtra plectatur, excitabit. Quodnam crimen eſt (ſi dijs placet) quod ſcrupuloſis & curioſis illis offenſam pariat, (conſcientia excepta cuius ratio nec Brunoni, nec Ignatio ſed vni Deo reddenda) quo dicatur Regem ob oculos eorum puluerem ſparſiſſe qui violentiſſimi erant, & occupatiſſimi in fomite colligendo, & igne accendendo, ad Agnum illum ſacrificandum, cuius innocuus ſanguis perinde ac Abelis, vindictam in auribus Dei efflagitaſſet contra execrandam illam coniuratorum ſentinam, ſi res illis ex voto cecidiſſet.

Obiter non poſſum non ſemper admirari prouidentiam & pietatem huius ter fœliciſſimi Regis, huius *Pacatoris orbis*, (quod Conſtantino Maximo maximum fuit attributum) qui ſtudet & contendit Imperij ſui thronum conſtabilire neque Apollinis Delphici tripode, id eſt, vt Apollinis myſtæ interpretantur, Celeritate, Obſeruatione, & Subtilitate, nec illis Leonibus & Leonum catulis qui gradus Throni Salomonis exornarunt, vt animos iuuenumque ſenumque ad fortitudinem excitaret, ſed iuxta Anglici noſtri Imperij præſcripta tribus columnis CONSCIENTIAE, HONORIS, & CHARITATIS POPVLARIS, idq; tam ſolidè & firmè vt filij *Belial* nec ſpem, nec facultatem habeant vllam ſua vota conſequendi niſi hæc tria vno ictu funditùs excîderint, & extirpauerint, Præſules ſcilicet, Proceres, & Plebem, *vt ceſpes vnus, & Regem noſtrum & Rempub. tegeret.* Itaque periculum in quo iam verſamini non nouum videatur, ex alia triplicitate a Salomone memorata, vt ex æqua ratione efferatiſſimi veſtri conſilij in Principis & Patriæ ruina molienda, ſupplicio plectamini; *quia funiculus triplex non facile rumpitur.* Hominibus enim varijs & tortuoſis ingenijs qui incertò collineant ſubinde vſu venit, vt vel iudicij oculo, vel exercitationis manu paululum aberrante, cùm ambitionis ſcopum petant, ad extremi ſupplicij metam pertingant. Itaque nemo vel nunc vel poſtea dixerit eos qui hodie in cauſſa execrandæ huius proditionis pro Tribunali ſedent Iudices manus in Hypocriſi

cum Pilato lauare, quandoquidem tu & tui qui hic iudicandi, manus veſtras cum Dauide Propheta *inter innocentes lauare* non poſſitis.

Reges quæ oblata ſunt ſine prægustatore non ſunt ſoliti guſtare, peruicatiam veſtram in hoc quòd huic Reipublicæ vniuerſę bene precari recuſaueris, approbare haudquaquam poſſumus. Nec alius eſt *Garnete*, qui meliùs nouit cuius ſcripti authoritate fidelibus liceat *in poculo quod nobis miſcuiſtis miſcere vobis duplum*, cùm deſtinatum vobis eſſet (ſi res ex animi ſententia ſucceſſiſſet) vt ab ipſis inciperet. Verùm hinc manifeſtum eſt, quòd virtutis curſus (ſimodo tibi inerat quod homines expectârunt) erat *celerior quàm ætatis*, quodque vita tua fidei tuæ in Principem ſuperſtes fuerit.

Pluſquam difficile eſt homini qui tanta meritorum magnitudine & ampliſſimis beneficijs Principi ſit perinde ac ego ipſe obſtrictus, inter animi affectum, & veritatem medium ferire, vel præoccupando tam prouidè ſibi conſulere, vt nulla aranea è roſa venenum hauriat. Verumenimuero iacta eſt alea, cumque nec mihi ſit cordi Principum auribus inſeruire, & cubitis puluinos aſſuere, nec Regi noſtro voluptati, vt famuli eius fidiſſimi, & Conſiliarij fideliſſimi cum Prophetis illis aſſentatoribus in diebus Michæ, *placentia potiùs quàm ſolida* eloquerentur. Hanc ſolummodo veſtra bona cum gratia libertatem efflagitarem, quæ in priuatorum hominum cauſis æquis animi affectibus permittitur, hoc eſt, vt illius Regis exemplar ob oculos obſeruationis, ſuis coloribus & ſymetria exhibeam, in nullam partem nimis propendendo (*quia iniquus ſit dignitatis Iudex, qui aut inuidet aut nimium fauet*) ſimulque vt ad eluendam iniuriam illi conflatam, & penecillis præiudicij aſperſam & aſpergendam, pro officij ratione præter meriti obligationem, ingenij neruos intendam & viribus quantum poſſim maximis contendam, vt Regis iuſtiſſimi & digniſſimi furenter & iniquè impetiti dignitatem ſtudioſiſſimè tuear & propugnem. Quis Cacodæmon *Garnete*, te & tuos ad patriam conuellendam impulit, quæ te ſuo vtero non concepit vt perinde ac viperarum progenies in vitam

cum

cum matris exitio prodires, quæ te peperit, fouit, & enutriuit? Fieri enim non poterat quin Reſpublica *in ipſa vindicta libertatis* (vt tuo verbo vtar) *eſſet peritura*, cùm *Catesbeius* & perditiſſimorum turba non *ſubigere noſtram vrbem* vt Athenienſis Orator de Philippo dixit, *ſed funditùs euertere* ſtatuerunt, cùm illis compertum eſſet eos qui cladi ſuperfuturi eſſent *ſeruire neque voluiſſe neque potuiſſe*. Quæ cauſa ſubfuit vt cuniculos ageretis in firmiſsimum veſtratium chariſſimorum propugnaculum qui integerrimi Regis temperamento viuentes ſub *Libra*, hoc eſt ſub aurea Iuſtitiæ, moderationis, & gratiæ catenâ, ægrè dijudicare in animis poſsint an dies vel noctes illis protrudantur hilariores. Neque enim fieri poteſt his diebus vt *Virgo* ſignum illud ſterile, vel orbitate vel ætate periculum inferat, neque vt *Taurus* latera noſtra anticipatione ſauciet, neque vt *Scorpio* aculeo pungat, neq; vt *Sagitarius* renes nobis transfigat, nec *Aries* machina Romana infeſtis cornibus Parlamenti noſtri mœnia diuerberet, *Tempeſtas abijt & ecce noua facta ſunt omnia.*

Regia Maieſtas primo in Regnum aditu nos diuturni belli inueterato & exulcerato malo laborantes & admodum extenuatos inuenit: At quod remedium adhibitum? Prudentiæ radius opportunè ex multiplici prudentiſsimi Regis vſu deductus, vt pax cum omnibus nationibus in circuitu iniretur, vt quilibet ſubditus vmbraculo ſuæ ficus, & fructu ſuæ vitis à *Dan* ad *Beerſheba* frueretur. Facilè credo, *Garnete*, hanc ineundi pacis rationem vobis & veſtris conſilijs minimè reſpondiſſe, qui maiorem quæſtum facere voluiſtis piſcando in aquis turbidis, & expectando cum coruo, qui, quando Leo & Leopardus in certamen prodierunt, claſsicum ſonare cœpit, ſpe certè concepta cuicunque victoria cederet, vt alter ipſi in prædam cederet. Cumque perditiſsimorum illa apud Lucanum colluuie tu precatus es,

Non pacem petimus, Superi, date gentibus iras.

Nos certè interim alio animo, & alia ſpe fuimus, vt vos noſtra tranquillitate diutius conficeremus, priuſquàm in hanc intemperiem nos impelleretis, quę amicos veſtros coniunctiſsimos

iunctiſſimos, & fortunas veſtras omninò deploratiſſimas effecit. Quibus modeſtè petentibus cum Paterculo dicam *quod tumultuando adipiſci petyſtis, quiete obtuliſſet Reſpublica.* Pax ſcopus eſt ad quem Spiritus Sanctus omnes deuotos animi affectus dirigi præcepit. Nouacula eſt quæ iugulum clamantium peccatorum præcidit, Angelus ille bonus eſt qui horrorem ex Chriſtianorum conſcientia expellit, cùm mors minatur, potiſsimum ſignum eſt quo Seruator noſter diſcipulos ab Hypocritis internoſci voluit, & gemma eſt pretioſiſſima & poſtrema quam ille ad Patrem aſcenſurus Eccleſiæ ſponſæ ſuæ legauit, itaque preces noſtræ ex diametro veſtro exorciſmo oppoſitæ ſint.

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Sed quantulum temporis quæſo *Garnete* elapſum eſt, ex quo animus ſingulis fideliſſimis huius regni ſubditis ferè fractus & conſternatus concidit, præ timore in quos ſcopulos & priuatè & publicè omnium fortunæ impingere poterant, quandocunque Debora ex huius vitæ ſtatione demigraret, & cùm maioribus requieſceret, quia certus ſucceſſor non erat deſignatus, in quem ſolum Iſrael & ad conſcientiam recreandam, & obſequij fidem certo dirigendam oculos conijceret. Illis temporibus ſtrictis calamis, & editis libellulis, Ordines Regni facilitatis immodeſtæ aut minus certe Chriſtianæ inſimulaſtis, quaſi tempori præſenti cum periculo ſeculi futuri aſſentarentur, dum hominum cupiditates futuris malis præponerent, & totius Regni molem ſenectutis baculo quaſi æternitatis polo confidenter imponerent. Tunc temporis ad inflammandos animos in aures inſuſurrare vobis lubuit, quàm grauitèr ratio die nouiſſimo a Regina exigeretur, quia priuatis ſuis rationibus Regnum in dubiam aleam deuocauerit; & ab alijs quòd pro inclinatione temporum illius rationibus obſequenter inſeruierint, adeò vt niſi præpotentis Dei dextra ſubueniſſet, meticuloſus eorum timor Reipub. perniciem importaſſet. Nihil tunc Catholicorum multorum ſermonibus magis percrebuit, quàm iniuria illa illata certæ & legitimæ ſoboli illius Reginæ quæ (pro ceſpite

ſpite quem in poſſeſſionis ſignum ritè effoderet) tumulo ſuo aditum filio in ius & poſſeſſionem horum Regnorum aperuit. Quaſi cum Guilielmo *Conqueſtore*, qui quando in ipſa prima eius in Angliæ littore excenſione fortuitò in terram procidens, dixerit, *Terram capio*; ita illa vitam ſuam demittendo, *liberationem* & *ſeiſinam*, vt loquuntur, pro filio vt hæreditatem ſuam adiret, accepit, vitam dico ſuam, quæ magis pretioſa quàm vel animus meus cogitando, vel calamus ſcribendo conſequi poſſit.

Liceat mihi bona veſtra cum gratia, vos S. Pauli verbis & potius veritatis zelo, quàm obtrectationis ſtudio, percunctari, *O inſenſati Galathæ quis vos ſuſcitauit non obedire veritati?* Quis vos impulit remedia ad inueteratam infirmitatem medendam ſalutaria aſpernari quaſi ex *coliquintida* compoſita, quæ ex ſuperiorum temporum odio tanquam medicamenta præſentanea ſolummodo expetijſtis? Quamuis enim quibus tantillum erat vel ingenij, vel ſenſus communis facile peruidere poterant, quid de illis fieret qui die demonſtrationis cum *Seba* filio *Beleal* tubæ clangore auderent proteſtari nullam ſibi eſſe partem in *Dauid*, neque hæreditatem in filio *Ieſſa*, & itaque *Iſraeli* liberum eſſe in ſua tabernacula redire. Non poſſum tamen non agnoſcere, quòd prudentiores *in omnem euentum*, (vt ſolidum ſibi fundamentum ſubſtruerent) ingenti pecunia publicam ſecuritatem redemiſſent, quæ legum authoritate tunc fuit ſuppreſſa & ſuſpitionis nube obducta. Nos minimè fugit *Garnete* quot in vindictæ opportunitatem *diem luctus* cum Eſa expectarunt. Nouimus qua ratione & quibus inſtrumentis nonnulli corpore graues, & animo imbecilliores inſtar Buteonum in agro nouali *vi turbinis* ad illud culmen ſemet excitare ſperarunt, quod inconſiderata ambitio imprudenter ſibi affinxerat.

Clarè perſpicuum eſt quod *Iſmael* cum *Iſaac* conſors eſſe voluerit, & plura indicia animorum aſpirantium indies in lucem prodierunt, vt Eteocles, & Polynices hæreditatem acuto gladio diſpertirentur. Sed vt Paterculus de Romani imperij ſecuritate præter omnium opinionem poſt Auguſti obitum

tum

tum ſcripſit, cuius Regni *ruinam timueramus, eam ne commotum quidem ſenſimus, tanta fuit vnius viri maieſtas, vt nec bonis neque contra malos opus armis foret, cum quicquid tuendum non ſuſcepiſſet, ſolummodo periret.*

Nunc autem (diuino numini gratiæ perſoluantur) beata ſecuritate procul a gemitu & meticuloſa ſollicitudine ita fruimur per hæc redolentia oliuæ germina quæ miſericordiæ ſedem incingunt, vt *Dolmanus* verè doleat quòd dolare & terebrare in ſplendidiſsimam & ſpetioſiſsimam hanc ſtirpem neutiquam poſsit, in quam acerbiores dolorum ſurculos inſerere moliebatur.

Adhæc nemo inficias ire poteſt ſi ampliſſimæ huius Inſulę conditio ex ſua integritate, & partium vnitate conſideretur quaſi paralyticam tam neruorum reſolutione, quàm ſenſuum priuatione iacuiſſe, quamdiu Scotia ab Anglia fuit ſeiuncta. Et ex obſtipatione in diuiſis capitibus (quo minùs ſpiritus liberè per vniuerſum corpus ad ſanitatem tuendam permearent) ex minima intemperie *ſymptomatica* in Apoplexiam mortiferam erat prolapſura. In Seruatore noſtro miſericordiæ erat manum aridam ſanare, aridam dico, quoad exiguum vſum nobis, quamuis quoad ſe agilis, valida & potens fuerit. Prudentiæ erat in Cæſare poſticum occludere, per quod Germani ad diſturbandam Galliam irruperunt. Solertiæ etiam erat magnæ in Seuero, illos à nobis vallo hoſtili ſeiungere, quos nunc diuinum conſilium in æternum animo fraterno fœlicisſimè nobis coniunxit. Spiritus enim ſanctus ſolum & ſolitarium conſiſtere pro maledicto habet quia nullum habet proximum qui cadentem ſubleuet. Palmes non diutius gemmaſcit, quàm viti ſui natiuæ & propriæ inſit, quàm eodem ſucco nutriatur, quàm eadem radice firmetur, & ab eodem vinitore amputetur. Ita Anglia & Scotia quaſi Hippocratis gemelli qui vnà rident & collacriment, vt Caſtor & Pollux, qui vnà oriantur & occidant, ſunt manus vnius corporis naturalis, & Politici, quæ inuicem ſe lauent, & fricent, vtque ſemel dicam, ſunt cor illud & cerebrum ita harmonicè connexa & colligata vt ſine abſoluta

vtriuſque

Digitized by Google

vtriuſque vnione fieri non poſſit, vt Inſula Britannia aut potenter ſe moueat, aut internè ſentiat, aut ſecurè ſpiritum ducat.

Maiores noſtri in votis habuerunt fœliciſſimum hunc diem videre (non dicam vt Abraham dies Chriſti videre ſitijt, ne audacula videatur comparatio) ſed vt qui ſub cœli vertice Solem videre auent, vt ex conſultationibus & *Tractatibus* temporibus prudentiſſimorum noſtrorum Regum Henrici ſcilicet Tertij, & Septimi conſtat apertiſſimè: atque etiam quòd Henricus Octauus maximopere incubuit, vt nuptiæ facillimis conditionibus inter Mariam Scotorum Reginam & Edwardum Principem filium eius primogenitum contraherentur. Superioribus ſeculis impedimenta interuenerunt, partim operâ Principum externorum, qui æquis oculis Angliæ & Scotiæ Coronas vnitas intueri non poterant, & partim diſcidijs internarum factionum in vtroque Regno, quæ ex leui & priuato metu opportunitatem oblatam omninò neglexerunt. Deus ipſe vnionem inter Regna *Iſrael* & *Iudæ* (eadē ratione qua noſtra multis ſeculis ſeparata) conciliauit, & hoc quaſi beneficium maximū, & æternæ benignitatis ſuę argumentum expreſsiſsimum, quod vtrique Regno deferre poterat, eſſe voluit, *vt eſſet Rex vnus omnibus imperans, vt non eſſent vltrà duæ gentes, nec diuiderentur ampliùs in duo regna.*

Multa argumenta vt animos huc inducerent propoſita fuerunt, multæ rationes quæ æmulationem tollerent exhibitæ, multa inſtrumenta pulcherrimę occaſionis ſuperioribus temporibus admota, ſed irrito labore, quamdiu Prudentia hæc diſceptauerit, potius quàm Iuſtitia determinauerit. Porro nondum *tempus erat a ſomno ſurgere*, ſed hoc noſtrum ſeculum *plenitudo eſt temporis*, in quo tot efficientes cauſſæ & rationes ad vnam æquatæ fœlicitatis in vtroque regno concluſionem concurrunt, vt niſi nos imminuerimus, quod maiores noſtri cum minori opportunitate amplificarunt, niſi extenuauerimus quod illi ſunt admirati, niſi reiecerimus, quod illi approbarunt, & quodammodo diuini numinis gratiam quæ pro foribus adſtat repulerimus, nobis agnoſcendum eſt *non feciſſe*

Deum taliter omni nationi. Rex enim noſter *Pacificus, Delitiæ gentis Britannicæ,* noſter *Leo Rubeus* (qui iuxta Merlini vaticinium dextra *nouæ Troiæ* propugnacula, ſiniſtra ſyluam Calidoniam geſtaret, quod in alium Britanniæ Principem non poterat hactenus conuenire) Deo Optimo Maximo auſpice tam ANGLIAE, SCOTIAE, & HIBERNIAE membra in Imperij corpore, quàm Stemmata *Eadgari, Fergusij, Conqueſtoris, Murchardi,* & *Cadwalladri* in vno coniunctionis centro adunauit, & inde quaſi ex multis aquis *Margaritam pretioſam* compoſuit, quam vt comparemus, potius quàm è manibus elaberetur, grandi pretio emere debemus, vt prouidus ille Mercator cuius meminit S. Lucas, *qui inuenta vna pretioſa Margarita, abijt, & vendidit omnia quæ habuit vt emeret eam.*

Conſilium illud diuinum Regis noſtri (qui ſubditorum ſuorum animos, voluntates, & conatus nodo indiſſolubili colligare ſatagit, vt nō ſit penes homines ſeparare quod Deus coniunxit) Margaritę potius quàm alteri quantiuis pretij gēmæ aſſimilo, quia nomen illi erat *Margareta,* per quam eius Regia Maieſtas recta ſerie, iuſto titulo genus ſuum ab Anglo-Saxonum Regibus deducit, quia etiam illi nomen erat *Margareta* quæ Regis Henrici Septimi filia natu maxima in ſtirpem Chariſſimi Regis noſtri IACOBI ius certiſſimum, & vt ita dicam radicale illuſtriſſimarum familiarum Eboracenſis, & Lancaſtrenſis, fœliciſſimè inſeruit. In quo *ex abundante* obſeruemus, quòd periodo vnius ſeculi confecta, à quo illuſtriſsima illa Princeps fœliciſsimo matrimonio in bonum huius Inſulæ Iacobo Quarto Regi Scotorum coniuncta fuerit, IACOBVS Sextus Princeps incomparabilis, pronepos lætiſono *iubileo* horum regnorum poſſeſsionem auſpicatiſsimè eſt ingreſſus. Libens lubenſque in priuatum meum ſolatium, & gratam officij mei memoriam erga benigniſſimam huius Regiæ propaginis munificentiam (ſi corpus opacum tot & tam lucidis ſyderibus intermiſcere fas ſit) vel verbo recordari, & quaſi per tranſennam varias vices & reuolutiones familiæ meæ intueri velim. Nam vt Dux Norfolciæ

paratiſſimus

paratiſsimus erat Sereniſsimæ illi Principi Rege iubente adminiſter conſtitutus ad has nuptias plenè conficiendas: ſic eius pronepos ex iniqua dimiſsi animi interpretatione, ſubdola verſutia, & tenui ſuſpicione, tum vita, tum dignitate fuit ſpoliatus, quia intentis oculis in orientis huius gloriæ radios nimis intueretur. Et Rex noſter Sereniſsimus certus & indubitatus hæres pretioſiſsimæ illius Margaretæ (cui Dux ille operam tunc dedit) diuinitùs eſt reſeruatus ad intercidentis huius familiæ honorem reſtaurandum, quæ contumeliarum nube fuit obducta, & quaſi ad exuccæ huius arboris radicem repaſtinandam, cuius folia deciderant, & pulcherrimi ramì emarcuerant. De me quem pro Regia benignitate munificentiſsimus meus Dominus & rex colendiſsimus maioribus beneficijs cumulatè ornauit, quàm ego vel *ſub ſpe* promereri, aut *in re* effari poſsim, hoc ſolùm & beneficentiam agnoſcendo, & ſingularem fauorem cum admiratione ſuſpiciendo vſurpabo:

Vltimus hic ego ſum qui quàm benè, quàm malè, nolo
Dicere, qui de me iudicet, alter erit.

Margareta etiam nominata fuit Comitiſſa illa Lenoxiæ, ex qua, vtique filia Margaretæ Reginæ Scotiæ, ex ſecundis nuptijs cum Comite Anguſiæ, altera regiæ huius proſapiæ ſtirps in perſonam regis noſtri ex parte paterna inſita fuit, ad vnionē ſi fieri poſſit & ſanguinis & iuris duplici regię familię ornamento ſolidiùs conſolidandam. Non erat illa Margareta fateor, verùm Maria illuſtriſſima quæ poſtremò fermētum acceptum quod hęreditario iure in tria regna accepit, vt prudens mulier apud Euangeliſtam, in tres maſſas diſtribuit, donec filius eius auſpicatiſſimus perpetuæ pacis noſtræ fundator, omnes plenè & perfectè fermentaret.

Nunc vt ad metam perueniam, & rerum ſummam quod vnicum huius vnionis, & terminorum adunatorum vinculum, Regem ſcilicet noſtrum digniſſimum, cui comprecamur:

De noſtris annis tibi Iupiter augeat annos.

Quem tu & aſſeclæ tui *Garnete*, in tantorum erga hanc in-

Digitized by Google

ſulam meritorum præmium tantoperè acceleraſtis veſtris fulminalibus machinationibus in altiorem regionem quàm qua Deus ipſe thronum eius conſtituit ſufflare & tollere, vnà cum parietibus & ædificijs quæ ex antiqua fide inueni à S. Edwardo *Confeſſore*, è cuius familia Rex genus ducit, conſtructa fuiſſe: vt Rex alter ſepeliretur, & alter ex eius proſapia potentiſſimus intra vnius momenti ambitum funditùs deleretur. Vtcunque lubuit *Garneto* obliuiſci hunc locum Canonum authoritate in perfugium & aſylum miſeris fuiſſe conſecratum; Deus tamen *Iudah* in Dauidis ſerui ſui gratiam perdere noluit. Diuino eius conſilio itidem viſum eſt pietatem Sanctiſſimi illius Regis in hâc pulcherrimâ eius propagine perpetuare. Iuſtitia etenim diuina quæ pro Atheiſmo habuit *Margaritas porcis* aut *Sanctum Canibus* proijcere, perditiſſimorum horum malitiam in tantas anguſtias compegit, vt illi ſancti *Confeſſoris* ædificia ſanguine polluere, etiam ſub profeſsionis S. Edwardi laruâ, poſteritatem S. Edwardi radicitùs extirpare non valuerint. Ex Prouerbijs certò edocti ſumus quòd *domus iuſtorum permanebit*. Sed commodiori conſequentia factum eſt vt perfidi *Percij* cranium procubitoris inſtar in ſpecula ſublimè ſtaret, vbi nuper ſuffoſſorum fuit præfectus, & *Lambetha* eſſet *Cateſbei* Horizon, quæ modò fuit eius armamentarium. Et eorum malèſana capita relinquerentur *tanquam malus nauis* (vt cum Porpheta loquar) vt viatores admoneant quàm iuſto fato prædatorij illi pyratæ extremum vitæ diem concluſerint, dum vellus aureum non Iaſonis virtute, ſed Medeæ veneficio inueſtigarent.

Vt ſummatim dicam, ex ſapiente ediſcamus, nullam eſſe contra Deum vel ſapientiam, vel conſilium, & conuulſi nauigij latera ſunt infirmiora quàm vt rupem in quam impingunt, conuellant. Aſinis fruſtrà calcaria admouemus, cùm Angelus Dei ſit *ad oppoſitum*. Iacob neruo contracto dum vixit claudicauit, poſtquam cum Deo tamdiu irrito labore colluctatus erat. Homines nihil aliud quàm damnum ſibi accerſunt qui contra ſtimulos calcitrant. In eiuſmodi conatibus

tibus *nec volentis eſt, nec currentis, ſed Dei ſolius miſerantis* eorum qui ad diſciplinam ſe conformant; *Sortes enim mittuntur in ſinum,* ſed Deus eſt qui ſortes diſponit. Quamuis idem erat vobis conſilium quod *Achabo* & *Iezabelle* dum *Naboth* iugulum pro vinea peterent. Quamuis tu Hymnum tuum, ante hoc nefarium factum decantaſti, vt illi ieiunium indixerunt. Quamuis vos in lectulos vt *Achab* cum animi ęgritudine proieciſtis, quòd ex animi ſententia vobis non ſucceſſerit; attamen cùm nec occidere, nec poſsidere poteratis, vobis quàm illis ſors obtigit infœlicior. Præpotenti enim & præuenienti Diuini Numinis gratia, omnis opportunitas, & rationes omnes tam extinguendi eos quos odiſtis, quàm poſſidēdi ea quæ expetijſtis, omninò pręcluſę fuerunt. Conſultiſſimum enim vobis erit tam multiplici rerum vſu edoctis confiteri, cum quibuſdam erronibus in libro Sapientiæ, *laſſatos eſſe vos* vijs obliquis & ſalebroſis, ex quo à via Regia aberrâſtis, quæ neque ad ignominiam ducit, neque in calamitatem deſinit. Nihil materiæ magis proprium eſt, vt habent Philoſophi, quàm fluere, *niſi à forma ſiſtitur,* nec quicquam magis proprium humanæ naturæ (iuxta veritatis regulam) quàm errare, niſi gratia dirigat. Mahometes in Alchorano agnoſcit thronum Chriſti patientia, Mahometis autem vindicta, illum miraculis, hunc tyrannide exaltatum fuiſſe. Chriſtianorum qui Tertulliani tempore afflicti fuerunt, modeſtia & pietas (vt ille prodit) eluxit, quòd in conſcientiæ cauſſa *à ſuffocato & ſanguine abſtinuerint, ne quo ſanguine contaminarentur, vel intra viſcera ſepulto.*

Ignoſce *Garnete*, quamuis ſubdubitem an in conſcientiæ cauſſa ſponte & obfirmatè Eſaiæ ſerram, Hieremiæ compedes, Petri patibulum, Iacobi enſem, Stephani ſaxa ſubire volueris, multò minùs inter veſtræ profeſsionis homines ſtipem colligere ad ſacrificium deuotè immolandum pro ſalute Nabuchadnozeris, cuiuſmodi Regem noſtrum exiſtimatis, cuius vitæ vt rabidæ tigres inſidiati eſtis, & præ impatientia vos

 tæduit

Digitized by Google

tæduit clementiæ & lenitatis, qua pro Regia miſericordia erga vos vſus eſt, priuſquam ſcena ad illam tragœdiam fuerat apparata. Adeo vt tu iure cũ Seneca dicas, *nihil fœlicitati meæ deerat niſi moderatio eius.* Aurea illa Prophetarum ſolatia peccatoribus contritis maioris pretij vobis hoc tempore ſunt æſtimanda, quàm vniuerſæ gazæ Vaticanæ. Conſcientiæ veſtræ conuulſæ clauum rectiùs in hac turbulenta & difficillima tempeſtate (quam vos vobis excitaſtis) tenere non poteratis, quàm Lactantij conſilio, qui aſſeuerat verè pœnitentibus *optatum portum eſſe mutationem conſilij.* Poſtquam demiſſo animo peccatum in fratres atrociſsimum cum filijs Iacob agnoueritis, ſimulque hac de cauſa fatalem calamitatem vos grauiſsimè oppreſsiſſe: primùm diuino numini gratias quantas poſsitis maximas ex animo agite, quòd pernicioſiſsimum molimen præuerterit, quod veſtris animabus grauiſsimo iudicij oneri erat futurum, & nefarium veſtrum conſilium in maximum ſibi honorem conuerterit. Deinde clementiſsimo & mitiſsimo Regi gratias cumulatè perſoluite qui (quod in ipſum machinatis eſtis) ex improuiſo vos opprimere noluit, vt Leui Sichemum *quando dolor vulnerũ erat grauiſſimus,* nec vos in maximo clamantis veſtri peccati horrore & cruciatu acerbiſsimo adoriri, ſed ad æterni Dei imitationem, cuius vicem gerit, cuius veſtigijs inhęrere gaudet, iuxta illud in libro Sapientiæ, *Dat tempus & locum per quæ poteſtis mutari a malitiâ.* Ab vniuerſis & ſingulis veniam expoſcite, quòd poſteris ſeculis eiuſmodi exemplum præbuiſtis tam infandum facinus perpetrandi, quod pro hominum captu & varia ingeniorum inclinatione tam *admonere* huiuſmodi ſcelera perpetrari poſſe, *quàm prohibere* poterit.

In memoriam diſcrimen reuocate, quod Theodoretus inter ſupplicium & ſupplicij cauſam, inter tormenta ad conſcientiam cogendam & pœnam ex lege conſtitutam ad ſcelera vindicanda interpoſuit. Vtque poſtremam meam admonitionem, cum veſtra occaſione poſtrema concludam,

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quoniam

Digitized by Google

Quoniam *hæc vos ſapere vel mori iubent* : ſimulque optimo Principum cui peſsima imprecati eſtis, comprecemini vt Martialis Traiano :

Dij tibi dent quicquid Princeps Auguſte mereris
Et rata perpetuò, quæ tribuere velint.

H. Northampton.

Hac Oratione (quoad temporis anguſtiæ permiſerunt) habitâ, Primarius Angliæ Iuſtitiarius cùm de perſpicuis argumentis, dictorum factorumque probationibus quibus reus peractus erat *Garnetus*, grauiter, ſolidè & præclarè peroraſſet, ſententiam receptis verbis pronuntiauit, vt traheretur, ſuſpenderetur, & in partes diſſecaretur. Iuſtitiarius Primarius.

Comes Saliſburienſis *Garnetum* interrogauit, ſi quid ampliùs dicturus erat. Comes Sal.

Reſpondit Garnetus, *Haudquaquam mi Domine. Veſtras autem Dominationes quàm poſſum demiſiſsimè rogo vt vitam meam Regiæ Maieſtati commendatam habeatis, pro cuius arbitrio aut mori, aut viuere, ipſique inſeruire ſum paratiſsimus.* Garnet.

Conuentu iam ſoluto, *Itum eſt.*

SVP-

Digitized by Google

Digitized by Google

274

SVPPLICIVM DE HENRICO GARNETO *Superiore Ieſuitarum in Anglia ſumptum.*

DIe tertio menſis Maij *Henricus Garnetus* extremum ſupplicium ſubijt in pegmate ad id deſtinato, iuxta portam Occidentalem Eccleſiæ Cathedralis S. Pauli Londini. Cùm in pegma aſcendiſſet, quaſi attonitus conſtitit, ipſo vultu timorem & mentem malè conſciam facilè prodente, Decani Sancti Pauli, nec non Eccleſiæ Wintonienſis qui aderant, admodum grauiter & Chriſtianè illum ad veram & viuidam in Chriſto fidem, ad ingenuam & publicam criminis confeſſionem adhortati ſunt, & ſi qua alia proditoria machinatio ipſi comperta eſſet, ne reticeret, ſed conſcientiam exoneraret & cùm dolore ſe deteſtari demonſtraret. *Garnetus* autem qui impatientior

Digitized by Google

has illorum adhortationes iniquo animo tulit, eos rogauit ne ſibi negotium faceſſerent, qui animo ad mortem parato & firmato acceſſerat. Tunc *Henricus Montague* Ciuitati Londini-A memoria ſiue *Recordator* qui à Rege iuſſus ibi adeſſe, *Garnetum* interrogauit ſi quid haberet quod populo circumſtanti communicaret, nullum iam tempus eſſe ſimulandi monuit, cùm eius crimina omnibus manifeſta & in medio eſſent poſita, itaque ſimodo vellet, vniuerſis teſtaretur quæ ſui ipſius eſſet de ſeipſo & criminibus illis ſententia; integrum enim eſſet ſibi quę luberet eloqui. At *Garnetus* qui hæc inuitus audiuit, reſpondit, vocem eius adeò eſſe ſubmiſſam, vireſque extenuatas, vt ſi populum alloqueretur, exaudiri non poſſet. Adſtantibus autem in pegmate dixit, conſilium fuiſſe ſceleratum, & ſuſceptum ſcelus fuiſſe immane, & eiuſmodi vt ſi peractum fuiſſet, non potuiſſe non ex animo auerſari. Addidit ſe tantùm à *Catesbeio* in genere intellexiſſe, & in hoc tamen peccâſſe quòd celauerit, & præuertere neglexerit. Quæ autem in particulari nouit, dixit ſe tantùm ſub ſigillo Confeſſionis accepiſſe. *Recordator* verò monuit vt in memoriam reuocaret hæc quatuor quæ inter alia Rex propriâ ipſius *Garneti* manu conſignata habuit.

1. *Greenwellum* illi rem ſignificâſſe non vt peccatum, ſed quam ipſe priùs intellexerat idque conſultandi gratiâ.

2. *Catesbeium*

Digitized by Google

2. *Cateſbeium* & *Greenwellum* ipſum acceſſiſſe vt in ſcelere ſuſcepto confirmarentur.

3. *Teſmondum* & ipſum colloquium de particularibus in proditione illa per puluerem fulminalem ſatis longo pòſt tempore in Eſſexia habuiſſe.

4. *Greenwellum* interrogaſſe *Garnetum*, quis regni *Protector* futurus erat? *Garnetumque* reſpondiſse id differendum eſſe donec res eſſet acta & tranſacta.

Hæc euincunt ſcelera illa aliunde quàm ex Confeſſione tibi comperta fuiſse, & hæc tui ipſius manu conſignata habentur. *Garnetus* reſpondit, quicquid ſub manu ſua conſignatum fuerat, verum eſse, quòdque quæ ſibi comperta Regiæ Maieſtati non apperuiſset, mortis ſententiam iuſtiſſimè in eum fuiſse pronuntiatam, veniamque à Regia Maieſtate precatus eſt. Hinc *Recordator* duxit eum ad pegmatis marginem vt eius confeſſio à populo audiretur.

Tunc *Garnetus* inquit: Huc acceſſi hoc feſto die *Inuentionis Sanctæ Crucis*, vt finis imponatur omnibus crucibus quas in hac vita pertuli. Supplicij mei cauſſa vos minimè latet, me in Regem peccaſſe confiteor, quod mihi eſt dolori, quoad malè conſcius fui, ſcilicet in reticendo; & hoc nomine veniam à Regia Maieſtate ſupplex peto. Machinatio

tio contra Regem & Regnum ſanguinolenta erat, quamque ſi peracta fuiſſet ego ipſe intimis ſenſibus & toto animo deteſtaturus eram. Doleo ſanè maximè, & peracerbè fero Catholicos tam atrox & immane facinus ſuſcepiſſe. Tunc à populo conuerſus, ad circumſtantes Apologiam pro *Anna Vaulx* inſtituit. Spectatiſſimæ, inquit, fœminæ labes immeritò aſperſa eſt, quia vulgò perhibetur me illam in vxorem duxiſſe, vel quod peius. Ego autem contrà proteſtor, fœmina eſt virtute prædita, & quoad me virgo intacta. De *Breuibus* illis *Papalibus*, *Edmundi Baynham* in exteras Regiones profectione, & de machinatione illa cum puluere fulminali ſe ad actionem in ipſum habitam & ſuas ipſius Confeſſiones retulit, quia quicquid ſub manu ipſius in Confeſſionibus extat verum eſſe agnouit.

Ad mortem iam ſe accingens ad ſcalam qua in patibulum aſcendendum erat, in genua procubuit, & percunctatus eſt, an ſibi liceret orare, & quàmdiu. Reſponſum erat ſibi tempus ipſe preſcriberet & quod nemo interturbaret. Videbatur non potuiſse conſtanter & deuotè orare mortis terrore vel veniæ expectatione diſtractus; inter orandum enim ſubinde intermiſit, circumſpexit, & reſpondit ſi quid inaudiret, dum orare videbatur. Cùm iam ſurrexiſſet, *Recordator* ex geſtu obſeruans illum veniæ expectatione quaſi torqueri, monuit ne ipſe ſibi & animæ ſuæ fraudem faceret, cùm iam ad mortem adductus eſset, & ipſi moriendum; ſimulque poſtu-

lauit

Iauit ne ſupremum iam ſpiritum æditurus *æquiuocaret*, ſin aliquid quod Regi aut regno fraudi eſſet nouerit, enuntiaret. *Garnetus* reſpondit. Non hoc tempus eſt *AEquiuocandi*, quouſque *AEquiuocare* licitum, & quando, iam alibi ſententiam explicaui meam, nunc autem minimè *AEquiuoco*, & plura quàm confeſſus ſum, haudquaquam noui. Cùm ſcalam aſcenderet, petijt vt admoneretur priuſquam ſcala ſubmoueretur, reſponſum eſt nihil aliud quàm mortem expectandum eſſe. Iam ad patibulum huiuſmodi verbis vſus eſt: Omnibus bonis Catholicis me commendatum habeo, Deum comprecor, vt Regiam Maieſtatem, Reginam, Regiam Sobolem, & Dominos à Sanctiori Conſilio tueatur, quos quàm officioſiſſimè ſaluto, & quibuſcum ſimulatè me egiſſe malè me habet. Verùm non putaram illos ea contra me indicia & argumenta habuiſſe, donec coràm produxiſſent. Tunc enim maiori honori mihi duxi confiteri, quàm anteà meipſum ſubaccuſaſſe. Quod ad fratrem meum *Grenwellum*, in votis habeo vt veritas eluceſcat, falſi enim rumores illi maiora quàm admiſit crimina affingunt. Ego illum in crimen neutiquam vocaueram, niſi illum iam extra periculum eſſe exiſtimaſſem. Faxit Deus ne grauiùs cum Catholicis meo nomine agatur, eoſque adhortor ne eiuſmodi proditionibus & rebellionibus contra Regem ſe immiſceant: ſimulque orare cœpit, & cruce ſe ſignans dixit: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Maria mater gratiæ, Maria mater miſericordiæ, Tu*

Digitized by Google

me à malo protege, & hora mortis ſuſcipe, In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. Iterum ſe ſignans, *Per crucis hoc ſignum fugiat procul omne malignum, Infige crucem in corde meo Domine, Fac vt ſemper crucis meminerim.* Et denuo incœpit, *Maria Mater gratiæ.* Tunc ſcala ſubmota ſuſpendio vitam terminauit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA -

by Google